

Reviczky Gyula
összes költeménye



Mercator
Stúdió

A magyar irodalom és kultúra értékeinek ápolása, illetve terjesztése érdekében az Országos Széchenyi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárával együttműködve kiadja a Mercator Stúdió.

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 963 606 493 8

© Mercator Stúdió, 2006

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó

2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: peteryk@axelero.hu

REVICZKY GYULA
ÖSSZES KÖLTEMÉNYE

TARTALOM

ELSŐ SZERELEM	11	XIV. Óh, ne nézz rám mosolyogva!	31
I. Ábrándjaim derűs világát	11	XV. Tiporj lábaiddal, gyalázz meg, ne vess ki!	31
II. Emlékezem, zöld volt az erdő	12	XVI. Webert, Chopint játszod betéve	31
III. Szivemből téptem ezt a dalt	13	XVII. Ha mosolygasz, mennybe nézek	32
IV. Szép volt és ifju, mint a hajnal	13	XVIII. Beh jó, hogy el tudom feledni	32
V. Zenezót hoz a kósza szellő	14	XIX. Azok az ingatag poéták!	32
VI. Beh messze tűnt, beh véget ért	14	XX. Ha valaha találkozunk még	33
VII. Találkozás	15	XXI. Széttépted azt a rózsalánczót	33
VIII. A pozsonyi ligetben	16	XXII. Ne is találkozzunk mi többé!	33
IX. Sohaj	17	XXIII. Isten veled hát! A mi elmúlt	34
EMMA	19	XXIV. Úton	34
I. Himnusz	19	XXV. Milyen jó, hogy elhagytalak	35
II. Donna Diana	22	XXVI. Egy levelére	35
III. Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!	22	XXVII. Üzenet a távolba	36
IV. Nem mondta senki még; először	24	XXVIII. Hát érdeklődik még irántam?...	36
V. A réteken járok dalolva	24	XXIX. Bimbónak társa harmat, gyöngö szellő!	37
VI. Bál után	25	XXX. Ha hallanál víg czimborák közt	38
VII. A kik a tapsot kedvelik,	25	XXXI. Tudom, elhervad ifjuságunk	39
VIII. Mikor a langy szellőcske vágyat	26	XXXII. Kell, hogy hozzád visszatérjek!	39
IX. Örök szerelem	27		
X. Arczképére	28		
XI. Souvenir	29		
XII. Gyakran jelensz meg álmaimban	29		
XIII. A világon te a legkedvesebb	30		

XXXIII. Sok szép leány van a világon	40	VI. Hiába gyujt szemed sugára	57
XXXIV. A tavasz első napsugára	41	VII. Egyedül állsz	58
XXXV. Én édes elhervadt virágom	41	VIII. Ha durva módon sértelek	58
XXXVI. A te neved, a te hangod	42	IX. Szeretlek mint egy elhagyottat	59
XXXVII. Óh, csak még egyszer összejönnénk	43	X. Fogy a sugár	59
XXXVIII. Kerülsz? Jó, hát kerülj. Többé ne lássalak!	43	XI. Rajta, rajta! Éld világod!	60
XXXIX. Találkozunk végre mégis!	44	XII. Beteg vagy, azt mondd nekem,	60
XL. Szerelmi özvegységemet	44	VÁLTOZATOK	61
XLI. Könyvemmel	46	Tünő ifjuság	61
XLII. Te vagy még mostan is szívemnek	46	Osztályrészem	62
XLIII. Nem voltál már ifju lányka	47	Sátán	64
XLIV. Emléked, mint virág a könyvben	47	A bánatból...	64
XLV. Még most is véled, csak tevéled	48	Árva fiú	65
XLVI. Utóhangok	48	Karácsonykor	65
XLVII. Mi lenne, hogyha összejönnénk	49	Mikor husz éves lettem	66
XLVIII. Dicsőség	50	A filiszterekhez	67
XLIX. Énekek éneke	51	Imakönyvem	68
L. Még egyszer	53	Est deus in nobis!	69
LI. Szerelmi epilóg	53	A cigaretről	70
PERDITA	55	Tavaszdodik...	71
I. Rózsakinálás, zene mellett	55	Tedeum	72
II. Gondoljon a világ akármit	55	Ne vádoljátok...	74
III. Szívem igaz és jó tehozzád	56	Boldog idő	74
IV. Késő neked már zúgolódn...	56	A költő világa	75
V. Lelkedbe ádázz végzeted	57	Petőfi él	76
		Ősz felé	76
		Imádságom	77
		Tulélek én minden csalódást	77
		Miatyánk	80
		Sors	81
		Schopenhauer olvasása közben	81

Szerelem filozófiája	83	A kit szerettünk	111
A bolondok házából	84	Ma született a Messiás	111
Jézus Pilátus előtt	86	Ne tudjon rólad a világ	113
Ivás közben	87	Jövendő évek...	113
Iskolatársaimhoz	88	Don Juan a másvilágon	114
Két útitárs	89	Meghalt	115
Tartsatok bűnbánatot!	90	Finale	116
A virágok	92	Magány	116
Üres napokban	92	Magamról	118
Lányok, lányok, magyar lányok!	94	Rossz istenek	120
Edithez	95	Régi dalaimhoz	122
Kár volt...	95	Jób siralma	123
Falun	95	Talált rózsa	125
Költők sorsa	97	Palinódia	125
Szivem	97	A csillagok	126
Dicsvágyónak	97	Diákélet	127
Nirvána	98	Jó lelkek	128
Nősülő barátomnak	99	Tristia	129
Mulandóság	100	Varázs-ereklye	130
Epilóg	101	Csendes ember lesz belőlem	131
Magammal évődöm...	101	Nyári est	132
Ha már szeretni nem fogok	102	Propria laus	133
A küzdelemben	102	Mentsvár	133
Szeretnék mint hajdan égni	103	Viktor keresztfiamnak	134
Papir-romok	103	Halottak napján	135
Kitárod érező szived'...	105	Dal	136
Fiatal házsnak	105	Hervadt virág...	136
Petőfi ellen	106	Pozsony	136
I. N. R. I.	107	A kenyér	138
A halál után	108	Tünődve kérdezem...	140
Utolsó vág	109	Tantalusz	140
Hazugságot sosem irtam...	110	Rezignáció	141
Útközben	110	Mulnak hetek...	142

Éneklő koldus	142	Altató	175
Mi baj van a világon?	143	Útra készen	175
Semper idem	145	Margitnak	177
Szabadság	145	Betegen	178
Végzet	147	Kétféle számítás	179
Hiú vágy	148	Válasz egy levélre	179
Életharmónia	149	Ámor hitvallása	180
Amit a poharak beszélnek	149	Arcóban	180
Futó idő...	151	A halál	181
Intés	151	Alázat	182
Harmincz év	152	Ágyban	183
Szerelmi morál	153	Szeptember végén	184
Lehetnék még egyszer husz éves!	154	Hangulat	184
Mikor még sírni tudtam...	155	Uj élet	185
Ápril	155	Színházban	185
A csavargó	156	Pán halála	186
A halál előtt	157	Az utolsó költő	189
Isten	158	A HALÁL ELŐTT	195
Késő bánat	159	Édes napok	195
A szív	160	Szeretlek-e?	196
Ifju pesszimiztának	161	Égess el!	196
Ugyanannak	163	Rezedának	197
Az uj nyolcz boldogság	165	Ágyban, párnák közt halni meg	197
Lemondás	166	Bűnhődés	198
Sírok között	167	Számlálgatom...	198
A két nem	168	Rózsák	199
Levél egy barátomhoz	169	Beteg vagyok	200
A halálhoz	171	Festett ideál	200
Késő	172	EPITÁFIUMOK	205
Férfikor	172	Katona József	205
Tavaszhágy	173	Wagner Rikárd	206
Magdolna	174	Arany János halálára	207

Turgenyev	208	Uti emlék	236
A Volkov-temető	209	Bábel	237
Idő előtti sírvers	210	Őszi dalt irok	238
GOROMBA VERSEK	212	Csevegések	240
Biztatás	212	Egy szerkesztőnek	241
Vallomások	214	Barabás Miklóshoz	242
Pro memoria	214	Az új népköltők	243
Szépen fognak eltemetni	215	A nemzeti kaszinónak	244
Talizmán	215	Ne sirj, ne sirj...	244
Síralmas nóta	216	Emmához	245
Betegségben	216	A boldogság izgalma...	249
Bucusi kabátomtól	217	Ifjúság és szerelem	250
Költői episztola	218	A szerelem árvája	251
A törvény betűje	219	Mirza Saffinak	252
VIRÁGNYELVEN	224	Szent-István napján	253
Az oázis panasza	224	Egyedül	255
Egy pillangó története	226	Művészet	255
A tenger-patakról	226	Karácsony	256
A meteorokő	228	Dalaim	257
A fény	228	Budapesten	257
Őszi rózsa	229	Arany Jánosnak	258
A gyanakvó	229	Háborús hírek	259
Salamon király álma	230	Béke-gondolatok	260
A számár	232	A két lúd	261
Pálma a Hortobágyon	233	A halott gyűrűje	262
PARALIPOMENA	234	A lengyelekhez	263
Hull a virág...	234	Fakó poéta	264
Bólogat az...	234	Heliofókok	265
Egy bálkirálynénak	235	A szúnyog	266
Potya-nóta	235	Márczius tizenötödikén	266
Néma vád	236	Szeged	267
		Meddő világ	268
		Szanzara	268

Segélyzett költő	269	Aratás	294
Arany János	270	Feltámadás	295
Május	271	Rózsa levele a nevelőből	296
Világbánat	271	Jelszó	297
Egy divatos lírikusra	273	Őszi remény	298
Kenyérpoézis	273	Szeresd hazádat!	298
Tanács	275	Télen	299
Egy menyasszonynak	275	A nagy temetés	300
Halászat	276	Május	302
Klári néni	276	Esik, esik...	302
Parazita-ének	277	Az üres fecskéfészek	303
Magyar virtus	278	A kanári sírja	304
Csak lőjetek, csak vívjatok!	278	TÖREDÉKEK	305
Politikus nemzet	279	A pénz	305
Agglegény karácsonya	281	Egy költői regényből	307
Egy könyvre	282	Szeptember verses regényből	309
Az életből	284	A nap dicsérete	314
Sirok között	285	Az erdő	315
Szeretem a magányt...	285	Családi fészek	316
Az akkor volt...	286	Szép asszonyok	316
GYERMEKVERSEK	287	Álarcz alól	317
Az árva	287	FORDÍTÁSOK	334
Egy kis lánynak	287	Éjféli számvetés	334
Nyár	288	Mért oly sápadt...	335
Isten	289	Mennék aludni már	335
Erdei hal	289	A könny vigasza	336
Áldozó kis lány	290	»Szavonarólá«-ból	337
Ibolyát áruló leány	290	Lenóra	338
A munka népe	291	A távolban	344
Egy fiúnak	292	Helenához	345
Pünkösöd	293	A pap családja	347
Magyar lány	294	Bürger epigrammjaiból	348

Dalok a nádasból	349
Csendesen légy!	350
Útszéli erdő	351
Isten ha volnék én	351
Lenau hattyudala	352

ELSŐ SZERELEM

*Bübájos emlék, édes álom
Száll át merengő lelkemen.*

I. Ábrándjaim derűs világát

Ábrándjaim derűs világát
Beárnyékozta szenvedés.
Hol a nap még szívembe süthet,
Immár csak egy parányi rés.
Oda van a tavasz бүbája,
Ibolya többé nem terem!
Mégis, mikor te jutsz eszembe,
Szép májusról zeng énekem.
Tavasz volt; édes, szelid ábránd
Himbálta ifju szívemet.
Örök tavasznak, szerelemnek
Álmodtam én az életet.
Madár dalolt, akác virágzott,
Mikor először láttalak.
Virágos rét fölött repültek
A sárga cserebogarak.
Mikor a virágok születtek,
Szerelmünk akkor ébredett.
Te még rövid ruhába' jártál,
S én bujtam még a könyveket.
Gyakran találkozánk az utcán
S némán hűséget esküvénk
Egymásnak. Oly bohó nekem most
Még dalban is a mi regénk!
Dalaim édes zokogása
Akkor zendült szívembe' meg;
És ha mi bántott, elcsitíttni
Dallal a bajt oly jól esett.
Mint napsugár a könnyü felhőt
Bearanyoztad vágyamat.

Imádkozám: Szép így az élet!
Ne légyen soha alkonyat...
Ha visszanezék most a multra,
Álomnak tetszik az egész.
Hisz' ily bolondot nem művelhet
Soha a józan emberész.
És mégis, sokszor úgy ohajtom:
Legyen ily álom életem.
Kaczagjon rajta minden ember,
Csak engem boldoggá tegyen!
Sütkérezem elálmodozva
A bágyadt, őszi napon.
Lelkembe' nincs virág, verőfény,
Csak hervadt, néma fájdalom.
Tévedt madárként egy-egy emlék
Repül át néha szívemen,
S szelíden, könyeimet áldva,
Te újra megjelensz nekem.

II. Emlékezem, zöld volt az erdő

Emlékezem, zöld volt az erdő;
Derült az ég köröskörül.
A park rég látott annyi népet;
Ott jártam én is egyedül.
Öröm sugárzott minden arczon;
Megújult vágy, ifjú remény;
Csak én szerettem volna sírni
Gyönyörű május elsején!
Kesztyűs urakkal, kék ruhában
Te is ott ültél egy padon.
Sok szépet mondhattak neked, mert
Csak mosolyogtál, angyalom.
Platánok gúnyos suttogását
Hozá a játszi szél felém:
Minek van a szegénynek álma
Gyönyörű május elsején!
De én azóta megtanultam:
Boldog, ki sokat álmodott.

Sokszor kijártam a ligetbe
S fölkeresém a kis padot.
De oly üde már semmi sem volt,
A régi nem volt más csak én,
Nevedet a homokba írtam,
Mint akkor, május elsején!
S el-elvisz a vágy este-reggel
A régi padra betegen;
Tapasztalásom im', elég van,
Hadd sírjam ott ki csöndesen.
Ah sírni! sírni öntudatlan',
Mig eljő majd az ősz dere,
A midőn már magunk se tudjuk,
Mikor volt május elseje.

III. Szivemből téptem ezt a dalt

Szivemből téptem ezt a dalt
Hová képed van írva.
Majd elmerengsz: Ő írta, ő!
S fogod olvasni sírva...
Dalocska, szállj tovább!
Szivemből téptem ezt a dalt
Szerelmi vallomásnak,
Hogy hú maradtam s szívemet
Nem adtam senki másnak...
Dalocska, szállj tovább!
Dalocska, szállj, repülj tovább!
S te törj ki könnyezésbe,
S gondoldj engesztelődve rám:
Be jó fiú szegényke!...
Dalocska, szállj tovább!

IV. Szép volt és ifju, mint a hajnal

Szép volt és ifju, mint a hajnal
S ábrándos, mint az alkonyat.

Egy angyaltól a magas égben
Nem különbözhetett sokat.

Mikor először jött utamba,
Világos kék ruhát viselt,
S oly szépen nézett, hogy, ha láttam,
Szerelmes szívem dalra kelt.

Azóta nagysád lett belőle;
Hideg és büszke, mint szokás.
S a rege szól: Volt egyszer egy lány,
Ábrándos, szőke, kékruhás...

V. Zeneszót hoz a kósza szellő

Zeneszót hoz a kósza szellő.
Jól ismert hangok; hallgatom.
Tudom, megint emlékeimmel
Lesz dolgom és nem alhatom.

Bübájos emlék, édes álom
Száll át merengő lelkemen,
S egy nem felejtett, bánatos hang
Susogja sírva: szerelem!

Előttem állsz fehér ruhában
És nyujtod reszkető kezéd';
S én, mig rajongva átölellek,
Érzem, hogy most is úgy szeretlek,
Mint egykoron szerettelek.

VI. Beh messze tünt, beh véget ért

Beh messze tünt, beh véget ért
Az első szerelem!
Csak egy-egy ifjúkori dal
Beszél még rólad énnekem.

Arczod' sem őrzi már egyéb,
Csak az emlékezet.
Ábrándos, első ifjuság,
S te szőke lány, isten veled!

Ah elvirult! ah elvirult,
A szív bimbó kora.
S érzem, mi se találkozunk
Az életben többé soha.
Legelső édes hevülés,
Legelső tiszta vágy:
Mily szívesen, mily boldogan,
Óh hányszor gondolok reád!
Száll az idő... letűnnek a
Tavasznak évei;
De a kékszemű szőke lányt
El nem bírom felejteni.

VII. Találkozás

– 1879. május 14. -

1.

Igy jövünk össze hát megint
A nagy világ zajában!
Én visszasírva drága multam'
S te mint menyasszony elvirultan
És haloványan.

Szemünk egymásra nem tekint
S emléki szebb időknek:
A régi üdv, a régi vágyak,
Mint láthatatlan útitársak,
Hozzánk szegődnek.

2.

Óh, mert te sem felejtheted
El azt a bűbajos regét:
Álmodtak édes hajnalálmot,
Örök hűséget, ifjúságot.
Azután utjok elszakadt.
Megnőttek; az idő haladt.
És most e kis dalocska mérge
S egy mirtuszkoszorú a vége.

3.

Óh, csak ne vessünk! mondj bolondnak,
Ne hidd, hogy én siratni foglak.
Bolondság volt, most érthetetlen.
Ne vessünk rajta mind a ketten.

4.

Akkor te még kis lányka voltál,
És nem volt vőlegényed.
Most? – álmid' mint ruhád' kinőtted,
S nem ismeresz, azt beszéled.
Nem az a vágy ég szíveinkben,
Nem az a nap az égen.
Nem az a május nyit virágot,
Nem, nem ismerlek én sem!

5.

Ruhája kék volt, szeme is kék;
Rám nézett ábrándozva mindég.
Ártatlan, egyszerű leány volt,
Kiért szívem régente lángolt.
Egyszer csak eltűnt s kék ruhája,
Kék szeme volt lelkemnek álma
Sokáig, míg egy édesebb szem
Ragyogott rám és – elfeledtem.
S ki meghalt, mostan mint kisértet
Halványan a szemembe nézett.
Járása, hangja még a régi.
Csakhogy már nem tud megigézni.

VIII. A pozsonyi ligetben

– 1880. augusztus 5. -

Itt vagyok újra, itten!
S te még a régi díszben
Állsz, én szép ligetem.
Utaidon bolyongok,
S a virágok, a lombok
Mind összesúgnak: Ismerem!
Hajdan, tavasznapokban,
Gondtlan' itt bolyongtam,

Ez árnyas útakon.
Itt járt kaczagva szépem;
Nevét hány fába véstem!
Itt írtam én első dalom'.
E fák alatt viseltem
Bánattal szivemben
Fájdalmat édeset.
Itt olvastam szemében,
Hogy értem ég, csak értem;
Itt ujjongtam: Szeret! szeret!
S itt, ez a pad tudója,
Hány meglesetlen óra
Kínálta élveit.
Volt szeretőm, barátom,
Ifjú szivemben álom...
Itt éltem át a mennyet, itt!
Óh, hol vagy drága hajnal
Legelső sugaraddal?...
Hová, hová levél!
Hol vagytok, édes álmok?
Mit súgnak a virágok?
Csitt, csitt, a lomb miről regél?...
Ah, álom, álom, álom!
Azt mondja, ifjuságom
Mulandó, hűtelen...
Szép ligetem, virulj csak,
S te szív, álmodd a multat
Még egyszer át s légy csöndesen.

IX. Sohaj

Első szerelmem idejében,
Mikor láttam, hogy szíved értem
Meggzűnt dobogni, kérkedém:
Majd lennél egykor még enyém!
Ha dalaim hir-szárnyra kelnek,
S mint költőt szerte ünnepelnek:

A kék ruhás lány, fogadok,
Mebánja még, hogy elhagyott!

Bohó ifjúság! Férfi lettem;
Sohajtozám dicsért rimekben.
Kiváncsi is tudom, de hány:
Ki volt a kék ruhás leány?

Csupán tehozzád száll hiába
A csengő-bongó rímek árja.
Sok szép dalom nem érdekel,
Viszhangra nálad egy se lel.

S én vallom: szép versek mit érnek,
Ha az imádott nő szívének
Többé annyit se mondanak,
Mint léha bókoló szavak?

Volnék inkább a régi senki,
Kinek nevét csak szájad ejti,
S ne papíron, de kebleden
Lelném meg rémed', szerelem!

EMMA

*Te mosolyogtál könnyeim közt,
Te fényes égi látomány.*

I. Himnusz

Hadd bántsanak! hadd jőjjenek nyakamra
Az ördögök és farizéusok.

Panaszomat a világ így se hallja;
Jajgatni, elcsüggedni nem tudok.
Boldogsággá varázslom a keservet,
Kedvencze én a boldog isteneknek!

Mikor születtem, ők bölcsőmhöz álltak,
Testvérükül fogadtak engemet,
S az örök ifjúsággal megkínáltak,
Hogy véghetetlenül boldog legyek.
Rajongó lelket adtak és szerelmet...
Kedvencze vagyok én az isteneknek!

Mondták, elvisznek majd az égi honba...
De jött az ördög is megrontani,
És véle jöttek mindenütt nyomomba
Irigykedő, goromba társai;
És mindenuntalan próbára tettek,
Kedvencze vagyok-é az isteneknek?

Elsőnek állott Árvaság utamba
S azt mondta: »Nincs apád és nincs anyád!
Ez hát a boldog istenek jutalma,
Hogy szeretet sehol se vár reád!...
Hajlékot adni, látom, elfeledtek;
Panaszold fel a boldog isteneknek!«

Mezítlábú Szegénység jött utána,
És szólt, vállamra dobva rongyait:
»A föld a pénz, az élvezet hazája,
S te mégis éhes és rongyos vagy itt?...
Kenyeret adni, látom, elfeledtek;
Panaszold fel a boldog isteneknek!«

A görnyedt Megalázás ért nyomába
S kérdezte, tudok-é hajlongani?
Nem tudtam; kilökött az út sarába:
»Igy jár minden bitang, sehonnai!
Függetlenséget adni elfeledtek,
Panaszold fel a boldog isteneknek!«

Vak Szervedély se váratott magára;
Lihegve, lázban égve jött felém:
»Koldus, bitang vagy, elhagyott vagy, árva!«
Mámort adok szivednek; légy enyém!
Nyugalmat adni, látom, elfeledtek;
Panaszold fel a boldog isteneknek!

Mentünk s Dicsvágy is társamul szegődött;
Nagy bánat árán nagy jövőt ígért.
Szólt: »Igy jártak Homér is s más nagy ősök!«
S én türtem és lemondtam a hirért,
S hogy adni annyi mindent elfeledtek,
Nem panasztam fel az isteneknek.

Bősz fergeteg zudult rám szörnyü dühhel:
A vész vadúl dobálta szívemet;
Sodort az örvény és sehol se tűnt fel
Mentő hajó vagy távol egy sziget.
Sirtam: »Mindenki elhagyott! ki ment meg?«
Kedvence nincs a boldog isteneknek!
»Van! A költő s a bölcs!« felelt egy angyal,
Emmának hívják őt az emberek.
»A mennyországba viszlek el magammal,
A mennyországba' van a te helyed.
Légy boldog ott és keblemen pihenj meg,
Kedvence te a boldog isteneknek!«

»A boldog istenek küldöttek érted.
Borulj nyakamba és repülj velem!«
S szálltunk oda, hol ördög el nem érhet;
Bübájos ország! Lakja Szerelem.
Az égiek Emmával eljegyeztek,
S kedvencei lettünk az isteneknek.

S jött és megáldott valamennyi isten.
A legszebb volt közöttük Szerelem.
Egy szót se szólt, csak rám hajolt szelíden

S megölelt hosszan, forrón, édesen.
Kéjtől remegtem és fülemben csengett:
Kedvencze vagy a boldog isteneknek!

Vig Ifjuság szólt bájos, égi nyelven:
»Atdam rajongó, álmodó szívet,
S habár hajad megőszül életedben,
Mégsem leszel vén, mint a többiek.
A míg csak élnek, ifjak, lelkesednek
Kedvenczei a boldog isteneknek!«

Szabadságnak szemébe' szent tűz égett:
»Kincset ruháztam rád, dicsőt, nagyot!
Hiába bántja a világ, az élet,
Kit én segítek, én oltalmazok!
Kik engemet mint éltüket szeretnek,
Kedvenczei a boldog isteneknek!«

Dicsőség arcza mint a fény sugárzott;
Ajkamra égető csókot nyomott:
»E csókkal járd be büszkén a világot!
Fényt szórni útadra én fogok.
Zengj dalt, a többi dalnál lelkesebbet,
Kedvencze te a boldog isteneknek!«

És Bölcsesség is üdvözölt: »Szeretnek,
Jobban mint bárki mást, az istenek!«
Azért küldtek rád bánatot, keservet,
Hogy győzz a kín, az ördögök felett,
S az üdvöt fájdalomak között szeresd meg,
Kedvencze te a boldog isteneknek!

S én válaszoltam: »Áldom ezt a sorsot!«
Hisz' jobbat a legjobb sem érdemel,
Boldog vagyok, jó istenek, ha boldog
Ki nem akar cserélni senkivel;
S az is leszek, míg napjaim letelnek,
Kedvencze én a boldog isteneknek!

S ha meghalok... nem! sose halok én meg!
Nem kaptam én csak testi életet.
A jók, a nemesek szívében élek
Örökké, mint a boldog istenek.
S utódim is majd váltig emlegetnek:
Kedvencze volt a boldog isteneknek!

II. Donna Diana

Szemedben ígézet sugára,
Ajkad körül csodás mosoly;
De a kedély szelid varázsát
Nem látom arczodon sehol.
Mint kirakatban drága bábut
Néz gyermek, épugy nézlek én.
Ha megvehetnélek, ki tudja
Hogy össze nem törnélek-é?
Szeretsz?... Hisz' a szerelmi hűség
Nem élted üdve, létjogod,
Hanem hiúság, gög, divat s te
Ha már meguntad, eldobod.
Üres szívű, divatos úrfik
Hadd kurizáljanak neked.
Én azt tudom csupán szeretni,
Ki engemet viszonszeret.
Növeljem-é még büszkeséged'?
Boruljak lábaidho' tán?
Sohajtsak lealázva hozzád,
Mint istenéhez a pogány?
Te sóhajimra nem felelnél,
Arczomba nézve hidegen;
Mig titkon, szíved rejtekében
Ujjonganál győzelmeden.
Hol vetted ezt a bűvös arczot?
Mért csábítsz, hogy ha nincs szived?...
Szép vagy, szeretlek nézni hosszan,
S mégsem ohajtlak, elhithetd.
A szerelem, e régi ének
Hatalmát én is érzem:
De sirjak-é, ha mozdulatlan
Szobor nem érez énvelem?...

III. Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!

Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!
Én nem hozzád való vagyok.

Az én vergődő bús szívemmel,
Neked nem illik játszánod.
Nehéz, nagy harc után lemondtam
Én rólad és kerültelek.
Mért mentem hozzád akkor egyszer,
Óh, mért találkozám veled!

Tudtam, meg fogsz jelenni; rólad
Én már ezerszer álmodám,
Te mosolyogtál könnyeim közt,
Te fényes égi látomány.
Epedve vártalak, s hogy íme
Valóság lett a képzelet:
Feljajdulok: nem ezt akartam!
Óh, mért találkozám veled!

Óh, szánj meg engem, óh, ne csábíts!
Ne fájjon emléked nekem.
Te boldog vagy, feledni tudsz csak,
Én meg folyvást emlékezem.
A lemondás is fáj, nagyon fáj,
Emmám; de százszor nehezebb
A hűtlenséget elviselni...
Óh, mért találkozám veled!

Ha tudnék sírni, elzokognám
Mint kis gyerek bubánatom',
S ha így tudnálak elfeledni,
Sírnék soká, sírnék nagyon;
De könnyeim' rég mind kisírtam,
S ki mint én téged, úgy szeret,
Az soha, soha sem feledhet!
Óh, mért találkozám veled!

Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!
Hisz' az enyém te nem leszel.
Selyem-rongyban, nagyúri göggel
Valami gavallér vesz el.
A küzdelem s a vágy keserve
Majd szétszakítja szívemet
S kerüllek, hogy megmentsem álmom'...
Óh, mért találkozám veled!

És hogyha majd lázas szivemben
Az emlék búja felzokog:
Jelenj meg néha álmaimban,
Fog várni a te dalnokod.
Azt fogom én mindig dalolni,
Mért nem lehettem a tied,
S dalomnak vége lesz a sírig:
Óh, mért találkozám veled!

IV. Nem mondta senki még; először

Nem mondta senki még; először
Tőled hallottam: Értelek!
Óh, légyen áldott az az óra,
Mely engem hozzád vezetett.
Jóságod enyhe napvilága
Keresztüljárta bánatom',
S verőfényes, derült napokról
Megint, megint álmodhatom!
A jó isten megáld bizonynal,
Hogy vélem annyi jót tevél.
Talán egymásnak szánt a végzet.
Valami súgja: Várj! remélj!...
Örök boldogságról, derűről
Most zeng először énekem.
Ha téged látlak, azt hiszem, hogy
Boldognak lenni végzetem.

V. A réteken járok dalolva

A réteken járok dalolva
S mezei virágot szedek,
Sietve szállnék karjaidba,
És oda adnám mind neked!
Neved' az erdőbe kiáltom,
Hanem a viszhang nem felel.
Vagy én nem hallom csak? Szivemben
Minden dalol, zeng, énekel.

Valami úgy ragad magával!
Futok, és nem bírok vele;
S a lég, a láthatár, az erdő
Mind boldogsággal van tele.
És dalom egyre hangosabb lesz
Szivem csordultig telve van...
Elrejttem arczomat a fűbe
S zokogni kezdek hangosan.

VI. Bál után

A mély gyönyörtől szédülök még,
Ragad a lázas képzelet.
Melletted ülök, cifra párok
Fel és alá keringenek.
A zene szól, de hangosabban
Dobog, majd megszakad szivem.
Szeretnék sírni, mint a gyermek,
A boldogságtul, azt hiszem.
Egy valczer édes áriáját
Lágyan merengve hallgatom;
De édesebb minden zenénél
A mosoly édes ajkadon.
S ha szólsz, óh, mennyei hatalmak!
Eszemet bontja meg e szó.
Én nem tudom, szférák zenéje
Lehet-e ilyen megható?
Honnan jövé! hol van hazád?... tán
A mennyből szálltál ide le?...
Ah, ép' most kér föl egy fajánkó!
S keringesz fel s alá vele.

VII. A kik a tapsot kedvelik,

A kik a tapsot kedvelik,
Legyen taps bőviben nekik.
A pompa és a kényelem
Nagy urak közt divat legyen.

A ki pedig kalandra vágyik,
Találjon ezret mindhalálig.
A pénzimádó gyűjtse aranyát;
Száz évig éljen a kövér apát.
Legyen a könyvnek sok vevője,
Írónak előfizetője;
Ügyvédnek sok kliense,
Orvosnak páczienne...
Egy szóval, add meg, sors, mindenkinek,
Mít e világon legjobban szeret;
S add meg, mást nem kívánok tőled én,
Maradjon ő, a kedves lány, enyém.

VIII. Mikor a langy szellőcske vágyat

Mikor a langy szellőcske vágyat
Csókol szívünkbe szeliden;
Mikor a boldog ibolyácskán
Az első pillangó pihen;
Mikor a felhőhez szokott szem
Először lát derűs eget:
Szerelmi hűséget fogadni
Akkor szeretnék én neked!
Mikor a fényes levegőben
Pacsirta szántva énekel;
Mikor a vágy halk sóhajára
Az erdőből száz hang felel:
Mikor a fecskének susogja
Valami: Építsd fészkedet:
Szerelmi hűséget fogadni
Akkor szeretnék én neked!
Mikor a fény előtt a pára
Mind szertefoszlik, messze száll;
Méhecske mézet és a csermely
Útjába' rózsákat talál;
Mikor minden percz azt susogja;
A tovatütnél szebb leszek:
Szerelmi hűséget fogadni
Akkor szeretnék én neked!

Mikor a harmatkönny is áldás
A rózsza szomjas kelyhiben;
Mikor nem gondol hervadásra,
Virághullásra senkisé;
Mikor boldogság, vágy, remény, hit
Szivünkbe' minden érzet:
Akkor szeretném elrebegni
Lábaidnál szerelmemet!

IX. Örök szerelem

– 1877. július 14. -

Régi szeretőm vagy! Már mi régen
Megöleltük egymást számtalanszor.
Egyszer élünk minden ezer évben,
Férfi vagyok én s te mindig asszony.
Te enyém vagy, én tied vagyok,
S ha te meghalsz, én is meghalok.
S ha aludni tértünk, sírba dőlve,
Akkor is találkozunk mi újra.
(Áldott az a szél, áldott örökre,
Mely a mi porunkat összefűjja!)
Ott is szerelemről álmodunk,
Ott is együvé kerül porunk.
Egymásé vagyunk örökre, bárha
Száz alakot, száz helyet cseréltünk.
Suttogunk forró szerelmi lázba',
Hol bolyongtunk, mik voltunk, hogy éltünk!
Változandó minden idelenn,
Csak a mi szerelmünk végtelen.
És ha újra kezdjük a bolyongást,
S szél, vihar, hab és felhő ragadnak;
Hamvainkat száz alakba' folyvást
Együtt viszi, söpri szél, vihar, hab.
Legyen élet vagy legyen halál,
Minket örök hűségben talál.
Igy töltöttünk már mi miljom évet.
Ha te rózsza voltál, én a harmat.

Gerliczének én voltam a fészked;
Hullám voltál s én a hattyu rajtad.
A szivárvány egyik fele én
S te a másik, fent az ég ivén!
Bízva nézek a halál elébe:
Mert szívünk nem veszi el szerelmét.
Hamvam' a te hamvad közelébe
Fogja vonni boldog, édes emlék.
Együtt élünk és együtt veszünk
S porladozva is ölelkezünk.
Hervadás, halál, mulás regéi,
Nem hiszek én bennetek! Hiába,
Szerelmünket ez a sors nem éri;
Nincsen annak vége, nincs halála.
Időt az nem ismer; kezdete
Sose volt és nem lesz vége se.
Dobogó szívem minden paránya,
Mely a míg élt, tiszta lánggal égett;
Századokról századokra szállva,
Nem szeret mást, senki mást, csak téged!
Te vagy üdve, vágya, mindene.
Örök álma, örök élete.
Mit tünődöl? Ki tanítna félni!
Ezer évben, ezer változatban
El nem hagytuk egymást soha még mi,
Mert a mi szerelmünk halhatatlan.
Együtt porladoznak szíveink,
Míg lejár az ezer év megint...

X. Arczképére

Mint nyári éjszakán
A csillagot:
Úgy nézlek csöndes vággyal én,
Ha egyedül vagyok.
S mint nyári éjszakán
A csillagok:
Zajló szívem hullámiban
Szép szemed úgy ragyog.

XI. Souvenir

Száraz virág, valaha rózsa
Lehetett, van e könyvben.
Az a dalos könyv ez, tudod hisz'
Tetődled kölcsönöztem.

Szerelmi dal mellé került a
Száraz virág, szegényke.
Történetét dal és virág tán
Egymásnak elmesélte.

A dalt egy bús poéta írta
S rá megszakadt a szíve;
(Pedig oly édes kis dalocska
S oly tisztán cseng a ríme!)

S a száraz rózsa boldog órák
Emlékvirága; régen
Hervadhatott már el; ki tudja.
Tán szíved közelében.

Dal és a szerelem virága
Oly szépen összefér itt.
Egymásnak gyakran elsusogják
A hervadás regéit.

XII. Gyakran jelensz meg álmaimban

Gyakran jelensz meg álmaimban,
Hidegen, büszkén, gúnyosan.
Egy mosolyod, egy jó szavad sincs;
Könyörgök hozzád s hasztalan.

Jársz-kelsz vidáman, hajnalarcczal,
Csak énhozzám maradsz hideg...
Én kedvesem, az álmok úgy-e
Ellenkezőt jelentenek?...

XIII. A világon te a legkedvesebb

A világon te a legkedvesebb
Leányka voltál,... így képzellek én;
Maga a vígság, élet és öröm
Hosszú ruhádnak első reggelén.
Beh gyönyörű lehettél! Óh, ha így
Találkozhattam volna én veled.
S nem most, midőn a költők bánata,
Az a sok édes dal megmérgezett.
El volt bűvölve minden ismerőd,
A hajnal és a rózsa írigyelt;
Mező virága, erdő madara,
Ha meglátott, csupán reád figyelt.
Legjobb is voltál, nem legszebb csupán;
Merő kedély, vidámság, szeretet.
Minek olvastál annyi dalt, regényt!...
Az a sok édes dal megmérgezett.
Költő dalában érzéd, a mi szép;
Tolmácsolá saját érzelmidet.
Óh, de az édes, játszi dal mögött
Nem láttad a vérző, beteg szívet.
Azt hitted, a ki lelkesül, rajong,
Ha szenved is, csak félisten lehet!...
Óh szerelem, vágy csalfa éneke!
Dalok bűbája, mely megmérgezett!
Nagy kín szüli meg a költő művét,
S habár a szenvedőnek balzsama,
Kinek ártatlan, szúzi lelke van,
Nem érti, meg nem enyhül általa.
Szeretted az erdőt, a zongorát;
Voltál vidám, jókedvű, gyermeteg;
De jobb' szeretted a költő dalát,
S szived azóta bús, megmérgezett.
Ha elnyeri egy férfi majd kezéd',
S lesz oly kedves lánykád, mint te valál:
Kérlek, ne adj kezébe verseket;
A vers emészt, a vers lassú halál.
Az étellel szünetlen harczra hív,

Megöli gondtalan kedélyedet;
Örökre bánatos lesz az a szív,
A kit egy édes dal megmérgezett.

XIV. Óh, ne nézz rám mosolyogva!

Óh, ne nézz rám mosolyogva!
Iparkodjál elfeledni.
Jobban élnénk, hogyha egymást
Nem ismertük volna meg mi!
Jobb neked nyugodtan élni,
Szerető családi körben.
Jobb nekem a sírt remélni
Vágyak nélkül összetörten.
Jobb az én beteg szívemnek
A világgal harczra kelni,
Mint a vádat, hogy te bennem
Csalatkoztál, elviselni.

XV. Tiporj lábaiddal, gyalázz meg, ne vess ki!

Tiporj lábaiddal, gyalázz meg, ne vess ki!
Én azért is foglak őrzöngön szeretni.
Nevezz el daczosnak, nevezz el bolondnak,
Én csak magasztalni és imádni foglak.
Szemeid sugára besütött szívembe,
S az örökre érzi lángját a szemeknek.
Ajkad mosolygása kárt csinált eszembe';
Nem tudom ki vagy, csak azt tudom: szeretlek!

XVI. Webert, Chopint játszod betéve

Webert, Chopint játszod betéve,
De még jobban poéta hat rád.
Olyan gyöngéd vagy és figyelmes,
Finom és könnyed, mint szivarkád.
Vidámnak látszol, bárha szenvedsz;

A migraint is türöd mosollyal;
S ha egyszer meg fogsz csalni engem;
Ezt is chikkel teszed bizonynal.

XVII. Ha mosolygasz, mennybe nézek

Ha mosolygasz, mennybe nézek;
Ha szólsz, angyalok beszélnek.
Szemednek egy pillantása
Szivemet megbabonázza.
S ha szivarzol, drága lélek:
Fázni kezdek s – tüzet kérek.

XVIII. Beh jó, hogy el tudom feledni

Beh jó, hogy el tudom feledni,
Ha játszottak szivemmel;
Beh jó, hogy egy szeszélyes asszony
A lábamról le nem ver.
Beh jó, hogy óriási önzés
Lakik szivembe' mélyen.
Beh jó, hogy magamat kimentem
S mást vádolok kevélyen.
Beh jó, hogy meggyilkolt szivemről
Másoknak nem beszélek.
Beh jó, hogy oly nyugodt vagyok s jót
Embertől nem remélek.
Beh jó, hogy úgy hozzá törődöm
Hivságos életemhe';
S port szórok a világ szemébe,
Mint ő az én szemembe!

XIX. Azok az ingatag poéták!

Azok az ingatag poéták!
Biz' azok furcsa emberek.

Sok szenvedély, álom, rajongás
Fér küzködő szívükbe' meg.
Mindez dicső, s te is, galambom,
Szeretted annak idején
A szenvedélyt, álmot, rajongást;
Hanem csak úgy, ha – költemény.

XX. Ha valaha találkozunk még

Ha valaha találkozunk még,
Fordulj el és ne nézz reám.
Közönyt erőszakolni fájóbb
A gyűlöletnél is talán.
Legjobban ott érezd magad te,
A hol gyaláznak engemet.
Ha csalódtál, sopánkodással
A kint kinosbbá ne tegyed.
Ne ismerj békülést! Szivedtől
A bocsánat távol legyen.
Olyan áldás lesz elfeledni,
Ki volt köztünk a hűtelen!

XXI. Széttépted azt a rózsalánczot

Széttépted azt a rózsalánczot,
Mely lelkeinket összefonta?
Nyugodt lehetsz; most már csak engem
Ér rágalom, gúny, mende-monda.
Jól is tevéd. Az én szívemnek
A vihartól nincs nyúgodalma;
S ha hozzám kötnéd lelkedet, még
Téged is magával ragadna.

XXII. Ne is találkozzunk mi többé!

Ne is találkozzunk mi többé!
Ne is emlékezzünk a multra.

Szívem sokáig fájt, de végre
A lemondást is megtanulta.
Siratta feldult ifjuságát,
Szépségedért sok könnyet ontott.
Legédesb álmát eltemette;
De össze nem tört, csak lemondott.
Sebét, fájdalmát nem mutatja;
Majd okozóját is felejtí,
S vigasztalásul véle többé
Játékot nem fog űzni senki.

XXIII. Isten veled hát! A mi elmúlt

Isten veled hát! A mi elmúlt,
Örökre elmúlt: mért siratni?
Lásd, engem épen az vigasztal,
Hogy vigaszt semmi sem tud adni.
Mindenki bántott, elhagyott; így
Tanultam én ki a világot.
Ez a csekélység számba sem jön
Farewell tehát! Én megbocsátok.

XXIV. Úton

Robogva száguld a vonat előre,
De vágyam egyre visszavon.
Ah, úgy szeretnék kebledhez simulni
És csüngni édes ajkadon!...
Hegyet, folyót, sok várost ér a mozdony,
A tájék más lesz, elmarad;
De én nem látok mást, csak a te kedves,
Zöld ablakos kis házadat.
A kék hegyek, napfényes, halmos erdők
Bizalmasan néznek reám,
Mintha te járnál ottan és susognád,
»Soha se hagylak el Gyulám!«

Kiszállok régi, kedves városomban
És járok benne szerteszét;
De mintha ott is látnám szép szemednek
Bizalmas, hű tekintetét.
S álmimba' rám hajolsz, megcsókol ajkad
S én suttogom szerelmesen:
Szeress, légy hű! ne hagyjuk el mi egymást.
Ne váljunk el mi, kedvesem!

XXV. Milyen jó, hogy elhagytalak

Milyen jó, hogy elhagytalak,
Mikor még lehetett!
Milyen jó, hogy a rászédett
Szív újra mást szeret!
Milyen jó, hogy elhagytalak!
Nem téged ér a vád,
Hogy hűtelen vagy, csalfa vagy
És gyöngye, mint a nád!

XXVI. Egy levelére

Ifjú koromnak számitod be
Daczos heveskedésemet;
S azt írod, kész vagy megbocsátani,
Hiszen majd okosabb leszek.
Lehet, galambom, csakhogy akkor
Nem foglak többé félteni.
S nem lesznek már okos szivemnek
Nagy vágyai, reményei.
És visszagondolván a multra,
Majd főmet rázom csöndesen:
Csupa bolondság! Óh, de mégis
Egyetlen üdv a szerelem!
Szivem, szerelmem, ifjuságom!
Lángolj, csapongj idestova.
Mert édes ifjunak maradni,
S nem okosodni meg soha!

XXVII. Üzenet a távolba

Miért nem öltél meg szemeddel
Midőn ez is terajta állt?
Miért nem dúltad szívemet fel,
S nem adtál énnekem halált?...
Ölelő puha karjaidban
Kimúlnom mért nem lehetett!
Midőn szerelmes csókod' ittam,
Mért nem szivtad ki lelkemet!...
Szívem' mért nem tépted ki bátran,
Midőn zokogva rád borult!...
Nem vergődném most itt a sárban,
És nem volnék ily nyomorult!

XXVIII. Hát érdeklődik még irántam?...

Hát érdeklődik még irántam?...
Én azt hittem, rég elfeledt.
S lám, lám, kíváncsi, mit csinálok
S a régi hangon ír kegyed.
Mulatva töltöm éjszakáim',
Szilajság most az én sorom,
És mámoros fővel gyakorta
Kociztok önre, asszonyom!
Bohókás cimborák körében
A bort s a mámort éltetem.
Pohárcsengés, szilaj dalok közt
A bú nem fog ki kedvemen.
De néha mégis, tudj' az ördög,
Oly vaczkor-ízű a borom,
S kacagni kezdek, hogy a könnyem
Csordul ki tőle, asszonyom!
Emlékszem-é még önre néha?...
Igaz, szép volt, jó volt kegyed.
De én ezzel már nem törődöm,
Tanulgatván az életet.
Virág a hűség, hervadandó,
S ha már elhervadt, eldobom,

Vagy összetépem, hogyha tetszik...
 Világ folyása, asszonyom!
 Ne szóljon a multról! – Szerettem
 Tán egykor önt; megengedem.
 De a ki válni tud, felejt is;
 Így esik ez meg rendesen.
 Álmodni?... Ah, milyen nevetség!
 Biz' én semmit sem álmodom.
 Kábult fővel fekszem le reggel
 És délig alszom, asszonyom!
 Emlékszik?... Ah, de jobb, ha ön sem
 Emlékszik immár semmire.
 Bolond ember törődik azzal,
 Mit nem lehet elérnie.
 Bűnhődöm én is, hogy e furcsa
 Világot meg nem szokhatom.
 Virággal, napsugárral élek;
 De kenyerem nincs, asszonyom!
 Fi donc! – kiáltja s szinte hallom,
 Hogy gúnyolódik és nevet.
 Ez illik önhez!... Nem halok meg,
 Gúnyoljon bátran engemet.
 Ugyis, ha mostan összejönnénk,
 Kigyúlna arczán s arczomon
 A szégyen és ön rám se nézne,
 Mert rossz ruhám van, asszonyom!

XXIX. Bimbónak társa harmat, gyöngye szellő!

Bimbónak társa harmat, gyöngye szellő!
 Kelyhébe nem sűt még a nap:
 De rózsa lesz belőle, nyár is eljő
 S rá tarka lepkék szállanak.
 S a rózsát elfogják szerelmi vágyak...
 Menj férjhez! Rózsa vagy, kinyílt virág vagy!
 Dalai már nem zengnek a tavasznak;
 Virági, nézd, hogy' hullanak.
 Ifjúkorod szép volt, örömben' gazdag,
 Ne érd pártában a nyarat.

Menj férjhez! és légy boldog; én megáldlak!
Menj férjhez! Rózsa vagy, kinyílt virág vagy!
Igaz! te mindig engemet szerettél
S én is nagyon szerettelek.
Mit ér, mit ér, enyém ha nem lehettél!
Elváltunk s mindegyik feledt.
Óh, csak feledj s ne érezz semmi vádat!
Menj férjhez! Rózsa vagy, kinyílt virág vagy!
Nem küldelek rideg zárdába téged,
Mint Hamlet szép Ophéliát.
Menj férjhez s légy anyává, erre kérlek,
Hadd éljen a világ tovább!
S vele a küzdelem s százféle bánat...
Menj férjhez! Rózsa vagy, kinyílt virág vagy!
Minek várnál?... oly gyorsan száll az óra,
S az ifjuság oly hervatag.
Szeressünk hát pillangó-, rózsza-módra,
A kit lehet, a kit szabad!
Virághullását meg ne érd a nyárnak,
Menj férjhez! Rózsa vagy, kinyílt virág vagy!

XXX. Ha hallanál víg czimborák közt

Ha hallanál víg czimborák közt
Beszélni borról, szerelemről,
S látnád, a dévaj nevetéstől
Mint csordul ki a könny szememből;
Ha tudnád, mennyiszor köszöntöm
Fel azt, ki józan és szabad:
Meggánnád, hogy szeretni tudtál,
Mig rózsalánczunk ketté nem szakadt.
Ha látnál egyedül, szobámban,
Ezerszer megsiratni téged,
Ha tudnád, nélküled nekem mily
Sivár, unalmas, bús az élet;
Ha érzened, mit szívem érzett,
Midőn egyszerre elhagyál:
Te vallanád magad bűnösnek
S örökre mindent megbocsátanál.

XXXI. Tudom, elhervad ifjuságunk

Tudom, elhervad ifjuságunk,
Tudom, a szív lassan kiég.
Tudom, az asszony gyöngye jószág
S egész éltünk csak álom, semmiség.
Tudom, hogy a mi nagy szerelmünk
Immár örökre véget ért,
S egymásért még egyszer hevülni,
Nem engedné nekünk a büszkeség.
S tudom, bár elváltunk örökre,
És hozzád többé nincs jogom:
Ki nem szakítalak szivemből
S emléked' áldom és nem átkozom.
Kedves halottam vagy te nékem;
Szivembe zártam képedet:
Sirodra könnyekből, dalokból
S ábrándokból font koszorút teszek.

XXXII. Kell, hogy hozzád visszatérjek!

Kell, hogy hozzád visszatérjek!
Vissza minden áron.
Kell, hogy végre teljesüljön
Ez egyetlen álmom.
Kell, hogy nékem is viruljon
Az öröm virága,
S hogy enyém legyen a földnek
Legdicsőbb leánya.
Hozzád sóhajt vissza lelkem,
Hozzád szakadatlan',
Hogy elsúgja lábaidnál:
Ime, hű maradtam!
Hozzád sóhaj vissza lelkem,
Vissza minden áron...
Óh, e vágya, szomjusága
Lesz az én halálom.

XXXIII. Sok szép leány van a világon

Sok szép leány van a világon;
Sok jó leány szeretni tud hiven.
Van, a ki férfit boldogíthat;
De hozzád nem hasonlít senkisé.
Bejárhatom a nagy világot,
Jöhet elém minden szép asszonya:
Jöhetnek a húrik keletről:
Hozzád hasonlót nem lelek soha!
Neked nincs másod itt a földön;
Hivságos nőihez nincsen közöd.
Te vagy a legszebb és a legjobb;
Egyetlen vagy az asszonyok között!
Boldog virág, melyet te tépsz le,
Boldog, a melyben élsz, a kis szoba!
És boldog én, hogy rád találtam...
Hozzád hasonlót nem lelek soha!
Te vagy a szendesség, a hűség;
Oly szép s szelíd vagy mint az angyalok.
Van szellemed, van tiszta szíved
S gazdag szerelmed, mely nekem ragyog.
Te vagy, kit nem tudok leírni.
Reményim, álmim ígélet-hona!
Te vagy, kit oly soká kerestem.
Hozzád hasonlót nem lelek soha!
Ha víg fiúkkal iddogálok,
S mindenki földicséri kedvesét:
Csak hallgatok, hagyom dicsérni;
Kedves leány van, jó leány elég.
De te mind, mind megszégyenítéd
Édesebb, drágább ajkad mosolya,
Mint mások csókja, ölelése!...
Hozzád hasonlót nem lelek soha!
Ne hagyj el! Óh, mi lesz belőlem,
Ha itt hagyod hű szívem' özvegyül!
Nem tudok én más nőt szeretni,
Csak tégedet, csak téged egyedül!
Soha, soha se hagylak én el!

Te vagy minden dalom végső sora.
Azt fogom zengni mindörökké:
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

XXXIV. A tavasz első napsugára

A tavasz első napsugára
Bearanyozza lelkemet:
S megint megszáll a vágy utánad,
Szép alakod megint körüllebeg.
Szívembe, mint a nap a földre,
Álmok szelid napfénye süt.
Remény építi benne fészket,
Ibolyák nyílnak benne mindenütt.
Rengő szivemből kis pacsirta:
A dal, a nap felé repül.
Mintha virág nekem virulna,
És nap nekem ragyogna egyedül
Susogjatok csak szerelemről
S a kedvesről, ki nincsen itt!
Viruljatok, ti szép virágok!
Tarkázzátok szívem vetéseit.
Köszöntse édes dal a lánykát,
Az én legszebb virágomat;
Vigyen magával röpke szárnyán
Tündérregét, sugaras álmokat.
S legyen e dal oly tiszta, mint ő;
– Fogadja kedves társaul, -
És fényes, mint a napnak első
Sugara, mely szép homlokára hull!

XXXV. Én édes elhervadt virágom

Én édes elhervadt virágom,
Ne búslakodj' az elmuláson.
Emlékezzél meg néha rólam,
Megbánás nélkül, álmodóan.

Mint a hogyan mogorva télbe'
Gondolsz május szelid egére
S lelkened kéjes némasággal
Tavaszu fuvalma rezdül által;
Mint a hogyan bús éjszakákon,
Ha szempillád' kerüli álom,
Beragyog szíved éjjelébe
Sugaras üdvöd tiszta kékje;
Óh, sírjuk vissza! Égi hittel
Nézzünk a vesztett multra. Hidd el,
Drágább a viruló tavasznál
Az a tavasz, mely veszve van már.
Kihül a föld, az ég sötét lesz:
Szerelem szép ábrándja véges.
De szende fényt derít reája
Emlékezetnek holdvilága.

XXXVI. A te neved, a te hangod

A te neved, a te hangod
Mostan is fülemben csendül,
S édes dalok csengnek-bongnak
Még édesebb szerelemtől.
Bágyadt kezed, kicsi lábad
Múlt virányain vezérel;
Csillag-szemed ragyogása
Múlt homályát úzi széjjel.
A te kerted, rózsa-kerted...
Ezerszer bejárja vágyam.
Lábaidnál elmerengek
Szemed, ajkad mosolyában.
Kezem a tiédbe' reszket,
S némaság a vallomásom;
Mintha én is rózsa volnék
És te volnál rózsa-párom.
A te szíved, gyöngye szíved,
Csak tréfát üzött belőlem;
Még se foglak elfeledni,

Csak a néma temetőben.
 Hozzád térek vissza mindig,
 Emlékedre bűm is enyhül,
 S édes dalok csengnek-bongnak
 Még édesebb szerelemről.

XXXVII. Óh, csak még egyszer összejönnénk

Óh, csak még egyszer összejönnénk;
 Csak egyszer, pillanatra bár!
 Hogy elmondhatnám: hű maradtam;
 Szivem most is magába zár,
 Mióta nem láthattuk egymást,
 Perczig se voltam hűtelen.
 Halálomig téged szeretni:
 Gyönyör és üdvösség nekem.
 Óh, csak még egyszer összejönnénk!
 Szép csöndes nyári éjjelen
 A hol virágok illatoznak
 S a lomb susog szerelmesen.
 Csak egyszer járhatnám veled még
 A zöld erdőt, a réteket;
 Csak egyszer mondhatnám utánad:
 Tied vagyok! tied leszek!...
 Óh, csak még egyszer összejönnénk!
 Egy csókra, ölelésre még!
 Od'adnám vérem', ifjúságom'
 Egy árva ölelésedért.
 Magasztalnám édes dalokban
 Jóságodat, szerelmedet;
 Aztán meghalnék könnyű szívvel,
 Mint gondtalan, vidám gyerek.

XXXVIII. Kerülsz? Jó, hát kerülj. Többé ne lássalak!

Kerülsz? Jó, hát kerülj. Többé ne lássalak!
 Ne lássam arczodon, hogy bája hervatag.
 Hogy szépség, ifjúság hamar muló kegyek,

Kifogni az időn hogy néked sem lehet.
Örökre lássalak; mint ama szép napon,
Nevetve lányosan, szépségbe' gazdagon.
Váltig büvöljön el emléked, árnyad is,
S rózsámnak valljalak őszkor, hervadtan is.

XXXIX. Találkozunk végre mégis!

Találkozunk végre mégis!
Örül ennek még az ég is.
Úgy ragyog rám, úgy nevet
Tiszta lánggal, mint szemed.
Sok bajomban, bánatomban,
Ködös, téli, bús napokban
Szép szemednek súgára
Világított egymaga.
Hogyha majd most belenézek,
Meneküljön az igézet,
Mely, lekötve ajkamat,
Azt mondotta: Nem szabad!
Megragadom ezt a perczet;
Megcsókollak, megölellek.
Hosszan érzett híjamat
Töltse bé egy pillanat!

XL. Szerelmi özvegységemet

Szerelmi özvegységemet
Megőrizém tisztán, szeplőtlenül,
Emmám, egyetlenem!
Lehetek gyöngé, téphet fájdalom,
A szenvedély tombolhat kedvire
Vergődő, bánatos szivemben -
És darabokra tépheti:
Azért nevedhez nem tapad
Gonosz vágyakból semmi rész;
Csak egy könny, egy sohaj talán,
Mely megsiratja vesztedet,

És örök vággyal,
Soha se múló szomjusággal
Keresi hangod elnémult zenéjét,
Kialudt lángját szép szemednek
És mosolyod búbáját,
Mely mint virág nyílása
Sugárt, dalt, illatot
S szép álmokat hintett szivembe,
Emmám, egyetlenem!
Távol szivedtől, mint a naptól,
Sütkérezem, Emmám, emlékeden.
A gondok, viharok felhői képed'
Előlem bárha eltakarják,
Szivemben ott dereng világa,
S fohászkodom gyakran, szünetlen':
Oszoljon szét e bánatos homály
S örök derűvel,
Tavaszi ragyogással
Csaljon ki még sok dalt belőlem
Szemed hő napja, angyalom;
Avagy hervasszon el sugára
S muljak ki némán, ifjuságom
Szép májusában, mint a rózsa,
Reszketve vágytól, szerelemtől,
Emmám, egyetlenem!
Beh boldog egy találkozás,
Beh édes egy percz volna az,
Ha még egyszer csókolhatnám kezed',
Ha még egyszer felhangzanának
A régi, mámoros dalok,
S még egyszer készülnék neked
Szerelmet vallani!...
Óh, akkor is megint csak néma volnék!
S daloktól, üdvtől, szerelemtől
Remegő lelkem azt se mondaná:
Emmám, egyetlenem.

XLI. Könyvemmel

Ha könyvem' végig olvasod,
Megismered, minő vagyok.
Hogy lelkem mennyit küzködött
A kárhozat s az üdv között.

Voltam sokáig kárhozott;
Napot nem értem boldogot.
Poklomban, átkos éjjelen
Csupán a múzsa járt velem.

Igy tévelyegtem csüggedőn.
Már elhagyott végső erőm,
Midőn a legbúsabb napon
Te jöttél, mentő angyalom.

Csodaszép, bűvölő szemed
Feltárta nékem az eget.
És úgy kísért mint égi fény,
Én gyönyörű Beatricém!

XLII. Te vagy még mostan is szivemnek

Te vagy még mostan is szivemnek
Gyönyöre, fénye, bánata.
Légy árulóvá, hűtelenné:
Szeretni foglak mindörökké;
Neved lesz ajkam végső sóhaja.

Te vagy, bár tőled messze estem,
Még most is mindenütt velem.
E hű sziv kellő közepén
Élsz és ragyogsz a régi fényben
S én áldalak hűségesen.

Nem kérdem, ülsz-e diadalt még
Más férfi, más szivek felett,
Légy boldog, ünnepelt, imádott!
Hadd tűrjem én az árvaságot,
Üdvtől, örömtől száműzött legyek.

Feledj el és szeress akárkit;
Vádolni nem foglak soha.

Csak megsiratlak, eltemetlek,
De soha, soha sem feledlek!...
Neved lesz ajkam végső sóhaja.

XLIII. Nem voltál már ifju lányka

Nem voltál már ifju lányka,
Hogy először láttalak;
És azóta egyre-másra
Tiz esztendő elhaladt.

Durva idő meg nem óvta
Arczod ifju bájait.
A szépséget – régi nóta -
Az enyészet várja itt.

Az idő vak és nem áll meg...
Lassan én is hervadok.
Tiz esztendő férfitá tett,
Kit az ábránd elhagyott.

S bár csalódtam álmaimban,
Megtanultam ezalatt,
Hogy a ki nem hal meg ifjan,
Fiatalnak nem marad.

XLIV. Emléked, mint virág a könyvben

Emléked, mint virág a könyvben,
Veszíti színét, illatát.
Gyakorlom szívem' a közönyben,
Egykedvüen gondolva rád.

Idő, távolság áll közöttünk,
Mit sóhajtunk egymás után!
Én azt hiszem, most összejönnünk
Nekünk még jobban fájna tán.

S ha olvasnám, hogy férjhe' mentél,
Most, túl az élet tavaszán,
Vagy, a mi rosszabb tréfa ennél,
A síré lettél, drága lány:

Mint a kinek van nevelése,
Siratnálak szokás szerint;
S aztán, más nő szemébe nézve,
A régivé lennék megint!

XLV. Még most is véled, csak tevéled

Még most is véled, csak tevéled
Szokott benépesülni álmom,
Az éjjel láttam újra képed',
Én édes, elhervadt virágom.
Szemed, a hűséget sugárzó,
Rajtam pihent szelíd hevével;
És hangod, mint csengő madárszó
Áradt a némaságba széjjel.
Arczod rózsáit, szűz derűjét
Lehe nem érte hervadásnak;
Az írigy évek tova tüntét
A régi szépségben kiálltad.
Gyönyörrel néztelek, de szóra
Nem birt megnyilni gyáva ajkam.
Pirulva álltam, elfogódva,
Mint üdvünk szép korába' hajdan.
S midőn az álom tünni kezdett
És szemeim lassan kinyíltak:
Ajkim csöndes hálát rebegtek,
Hogy megjelentél álmainnak.
Óh mert ölelne bár keletnek
Szép húrja, drágább az álom,
A mely téged mutat szívemnek,
Én édes, elhervadt virágom.

XLVI. Utóhangok

1.

Szívem, mióta távol estünk,
Nap nap után lankad szerelmünk.

Ah, nem is az már ez az érzet;
Színe, illatja elenyészett.
Mit is sohajtsak, mit vesződjem
Egy nő miatt, kimessze tőlem!
Mért csüngjek rajtad dőre vággyal,
Ha két karom nem foghat által!

2.

A szerelem nótái fogynak.
Ah, agglegény leszek maholnap!
Nem áztat szép ábrándvilág
Közelg az ősz; nincs délibáb.
Sötét hajamban szürke szálát
Találok mindennap nehányat.
Oda vagy ifjuság, oda!
Jön már a józanság kora.
Isten veled, sok fényes álom!
Mit is lézengek a világon!
Lehiggadt szívem mért dobog,
Ha már szeretni nem fogok!

XLVII. Mi lenne, hogyha összejönnénk

Mi lenne, hogyha összejönnénk
Még egyszer, úgy véletlenül?
Kezet fognánk-e mosolyogva,
Avagy futnánk egymás elül?
Tünt ifjuságunk szenvedélye
Lobogva égne-é megint?
Vagy nincs varázs, új szerelemre
Tüzelnél képes szívienk'?

Szívem azt mondja: nincs! Lemondók
Vagyunk ma és türelmesek.
Te megelégszel a magánnyal,
És én, ha rólad verselek.

Meglátogatsz még álmaimban,
Csókollak és ölel karom;
De ébren aztán nevetek csak,
Hogy én ilyesmit álmodom.

XLVIII. Dicsőség

Homályban élsz most, ismeretlenül;
De fel fog még ragyogni csillagod,
Ha éltem napja majd alámerül
S a sírba' fekszem, mint csöndes halott.

S kiről most nem hoz hírt ujságpapír,
Se báli névsor, sem fürdőlevél:
A kommentátor majd csak rólad ír,
S együgyü közli-had belőled él.

Rejtett lakásod, zöld zsalus szobád
Divatba jó, ha én már nem leszek.
Leírják macskád', kertet', zongorád',
Szelid nézésed', könnyü termeted'.

Kifürkészik, faludba hogy' jövék,
Minő szerencsés végzet vitt oda;
Mért nem követtem lelkem ösztönét
S nem lettem egy pár véled én soha.

Hűséged' megcsodálják mód felett.
Megilletődve fognak nézni rád;
S mint őszi nap, szelíd emlékezet
Ragyog körül majd, elhervadt virág.

A régi báj, a régi szendeség
Feltámad újra fonnyadt arczodon;
S én hült szívemmel sírba' fekve, még
Ott is csak hűségedről álmodom.

Ah, úgy van, úgy! Ah, úgy kell lennie!
Előbb halok meg; kell, hogy így legyen!
Hogy lásd, mikép támad költőd hire,
S hogy mit mivel valódi szerelem;

Hogy úgy halld kedvesed dicséretét,
Mint ki csak egyről: rólad énekelt.
Hogy járjon által boldog büszkeség,
S ne gyászold sírom', hanem ünnepeld!

XLIX. Énekek éneke

Zaharán jártam, számumot leheltem,
 Oázt hiába leltem útamon:
 Rám törtek, hogy pihennem ne lehessen,
 Sakál, hiéna, bűsz ember-barom.
 Az üldözött vadnál is kimerültebb,
 Erősek közt egyetlen gyöngye, én.
 Daloltam, ah, de meg nem szelidültek,
 Mint hajdan, Orfeusznek énekén.
 Tovább vonszolva testem' száz sebével,
 Hárfámon kívül minden más nekül,
 Embert utánzó nép közé juték el,
 S nem értettem, beszélt bár emberül.
 Ha jött az éj, – ennek mindent bevallok –
 Kitortem: Nincs e néphe', nincs közöm!
 Mi eggyel-mással mégis összetartott,
 Nem vonzalom volt, csak nyájas közöny.
 Köröttem, mint a sárbogár ganajba',
 Csak nyüzsgött a tisztátalan tömeg.
 Istent tagadtam kétkedém magamba',
 Megátkozám világra jöttömet.
 Ez hát az élet! a dicső teremtés!
 Óh, hát az érzők sorsa mind ilyen!
 Ha csak ki rúg, rabol, mar a szerencsés,
 Minek van akkor érzékeny szivem!...
 De hogy te jöttél, nyájasan köszöntve,
 Egyszerre ég és föld arczot cserélt.
 Jártam szelíden omló fényözönbe'...
 Van hát, ki úgy érez mint én s megért!
 Ujjongva hirdetem: Van isten égben!
 Van!... és te legszebb alkotása vagy!
 Költő vagyok! Van mért hevülnöm, élnem!
 Ég rendelé, hogy megtaláljalak.
 Óh, nem barátság ez, mert több a lángja!
 Nem, szerelem se; mert annál hivebb.
 A múzsa szúzi, tiszta csókolása
 Meg nem büvölhet úgy, mint a tied.
 Szivembe más név a tied helyére

Tudom, hogy nem kerül halálomig.
A mig dobog, mig el nem áll verése,
Emmát dobogja, róla álmodik.
Ha szépet látok, ha a jót megérezem:
Sugárzó lelkeddel találkozom.
Ha bánatom fölenged a reményben:
Te csókolsz biztatólag homlokon.
Te intesz: Csak előre a magasba!
Fölebb, fölebb!... Ott fénylik csillagunk!
Meg nem vakulsz, ne félj, csak nézz a napba!
Oda megyünk mi, onnan származunk!
Lányságod szűzi, tiszta koszorúját
Hervadni látnom nem hoz bánatot.
Mindig leány maradtál, min a múzsák,
S gyermek, mint égben a kis angyalok!
Sohaj nincs ajkadon, csupán mosolygás
A bájadat megrabló éveken.
Ez a szelídség, ez a bölcs lemondás
A boldogság, a mint én képzelem.
Az asszonyok között te drága, ritka;
Lemondás, béketűrés angyala!
Te ringatódzol legszebb dalaimba',
Szivem legédesb, eleven dala;
Egyetlen csillag távol mult homályán,
Átcsillanó fény a jövő ködén:
Viharba' békét hirdető szivárvány,
Szelíden omló fény a csend ölén.
S most elnémulhat mindörökre hárfám.
Elzengtem, a mi rajta zenghető.
Idővel vérem hívesebbre válván,
Végső fellobbanása légyen ő!
Kinek nevét körítik dalvirágok,
S ringatják lágyan zsongó ritmusok;
Kit mint az égi múzsát, úgy imádok,
Kiről dalt írni szebbet nem tudok!

L. Még egyszer

Tíz éve már, mióta szép szemed'
Nem láthatom, csupán fényképedet;
Mióta egyre szítom vágyamat,
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!
Az a világ, mely a letűnt helyét
Pótolja, arcot, színt, nevet cserélt.
Egy óhajomásom mégis megmaradt:
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!
Betegen, ah, tán síromhoz közel!
Hiába sóhajtok: Jövel! jövel!
Nem virrad fel többé a drága nap,
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!
Közelg már az idő, mely enyhet ád;
Lehunyt szemmel nem gondolok reád,
Hol örök éj tanyáz, a föld alatt,
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak.

LI. Szerelmi epilóg

Ez az utolsó dal tehozzád;
Aztán elnémul ajkam.
Szívemet vágyak nem kinozzák;
Lemondok egy sohajban.
Mulandó minden, ah, belátom;
Az ifjuság s a szépség.
Én meghajolt, szegény virágom,
Hervadva meddig élsz még?...
Óh, balga én, ki messze tőled
Csak árnyadat szerettem,
S a vén időnek, sietőnek
Hatalmát kinevettem!
Azóta elszállt ifjuságod;
Enyém is indul útnak.
Éltünk fájáru a virágok
Egymás után lehullnak.

Te megviselt szív, légy nyugodtan;
Meddő vágnak mi haszna!
Meghervadottan, meghajoltan
Gondolj a szép tavaszra.

Mit ér tünődni, sírni rajta,
Hogy a tavasz mulandó;
Hogy a szerelmes nőnek ajka,
Szépsége hervadandó!...

Isten hozzád, zord életemnek
Egyetlen rózsaszála!
Mig ajkam egy betűt rebeghet:
Jóságod lelked' áldja.

Szállj búcsudal, szép rímbe' vidd meg,
Mi van sorsomban irva:
Szivem más névre nem nyilik meg,
Emmával tér a sírba.

PERDITA

*Boldogtalan vagy, bűnös is vagy,
Az ördögé vagy mindhiába.*

I. Rózsakinálás, zene mellett

Rózsakinálás, zene mellett
Az ördögé lett ifju lelked,
És kezed most virágokat,
Ajkad meg csókot osztogat.
Náladnál semmivel se jobbak
Neveztek csúf szóval bukottnak.
Kimondtam én is azt a szót,
S nem volt rá semmi válaszd.
Csak rám hajoltál, hogy ne lássam
Két arczod' kipirulni lázban.
Félénken súgtad s reszketőn:
»Rád haragudni nincs erőm!«
Koldúsa koldusabb világnak!
Borulj reám; én szánva szánlak.
Lelkem a porban is megért,
Szeret s megáld hú szívedért.

II. Gondoljon a világ akármit

Gondoljon a világ akármit,
Az emberek gunyoljanak;
Büszkébb szívem van, hogysem értük
Félénken cserben hagyjalak.
Kiket a vak tömeg szokásból
Szépeknek, jóknak ünnepel,
Nem tudnak oly forrón ölelni,
Mint te, midőn hizelkedel.
S a kikre írgykedve néznek
A dőrék, nem oly boldogok,

Mint a minő te vagy szerelmem,
Ha szomjas ajkam csókolod.
Óh, áldhatná sorsát akárhány,
Ki most lenéz negédesen,
Ha oly lánykát találna, mint én
Benned találtam, édesem!

III. Szivem igaz és jó tehozzád

Szivem igaz és jó tehozzád,
Szereti könnyed', árvaságod,
S bár nem ígér örök hűséget,
Bár gyöngé, elhihetd, nem álnok.
Nem, nem ámítalak! Bevallom,
Csak ölelésedet kívánom.
Nyujtsd csókra haragos kis ajkad',
Kedves kis mezei virágom.
Lásd, úgy szeretik a napot, bár
Ettől hervadnak a virágok,
Jer elhervadni kebelemre,
Legyek én a te napsugárod!
A hevülések mind mulandók;
Az ifjuság csak egy lehellet.
Nem, nem ígérek én hűséget,
Hanem gyönyörrel megölellek!

IV. Késő neked már zúgolódn...

Késő neked már zúgolódn...
Mind ilyenek a férfiak.
Ha mint hervadt virágot eldob,
A legjobb is csak megsirat.
Mig ölelésedért epedtem,
Hű voltam hozzád, esküszöm;
De csókod vágyamat megölte;
Közös bú, nem az én bűnöm.

Óh, hát ne haragudj', ne vádolj!
Sirj a kegyetlen sors felett.
És én letörlöm drága könnyed',
És együtt sírok majd veled.
Te se vagy nálamnál erősebb;
Közös a mi bubánatunk.
Egymásra hát ne haragudjunk
S valljuk be: bűnösek vagyunk!

V. Lelkedbe ádáz végzeted

Lelkedbe ádáz végzeted,
Rút szégyenfoltot égetett.
Hiába élsz, virulsz, mosolygasz:
A nagy világon nincs helyed.
Légy czéda, kéjsovár, ledér;
Légy szűzi, tiszta: egyet ér.
Imád, átkod nem érdekel más
S csak kicsufolnak könnyedén;
Nincsen remény, nincs irgalom.
Nem kérdi a világ, vajon
Selyemben halsz-e meg vagy éhen,
Átokkal hervadt ajkadon?
Légy vidám vagy kétségb'sett:
Pokolban élni végzeted.
Zárdába, vagy kórházba menni:
Egyforma vétek s bú neked!

VI. Hiába gyujt szemed sugára

Hiába gyujt szemed sugára,
Hiába jársz selyemruhába';
Boldogtalan vagy, bűnös is vagy,
Az ördögé vagy, mindhiába!
Nevethetsz, járhatsz tündökölve,
Azért te mégis meg vagy ölve.
Lövelhetsz lángot tűz-szemedből:
Szived kiégett mindörökre.

Látlak az utcán járni le s fel,
Vidáman, ragyogó szemekkel;
De nyomorult vagy, és ha mondják,
Teszed magad, hogy nem veszed fel.
Nem tudom, mit tegyek, ha ennyi
Szépséget látok kárba veszni;
Vádoljalak-e téged érte,
Vagy a világot nevessem ki?...

VII. Egyedül állsz

Egyedül állsz. Ez az átkod,
Számkivetés bús leánya!
Nincs egyetlen jó barátod;
Árva vagy, mint én is árva!
Idegen vagy tenmagadnak,
Idegen vagy a világnak;
S bár mosolyra nyílik ajkad,
Szíved mélyén sírni látlak.
Jobban áll a köny szemednek,
Hogyha nem kaczagva támad.
De a lélek rejtve szenved,
Titkolódzva sir a bánat.
Tudom én, jobb volna néked
Hű sziven kisírni búdat.
Keresed is, drága lélek,
De hiába a kiútát.
Oly türelmes nő vagy, oly szép,
Hogy szeretve szeretnélek:
Csak erősebb lelkű volnék!
Csak szívem ne szánna téged!

VIII. Ha durva módon sértelek

Ha durva módon sértelek:
Lelkedre valahogy ne vedd.
A sérelem, ha mutatod,
Hogy fáj szivednek: még nagyobb.

Ne vess csak rajta, rajtam is.
Ne is gyanítsák, hogy hamis
A jókedv, mely szemedben ég,
S hogy szíved meg van ölve rég.
Kaczagj, ha durva szó gyaláz.
Hogy' illenék hozzád a gyász!
Oly nőnél, mint te vagy, szegény,
Gúny, hogyha könny csillog szemén.

IX. Szeretlek mint egy elhagyottat

Szeretlek mint egy elhagyottat
Egy másik elhagyott szerethet.
A hogy vergődő fájdalom csak
Képes szeretni: úgy szeretlek.
Nem a gyönyörnek tiszta mézét
Szomjazza ajkam, hogyha csókol;
Az, a mi hozzád vonz, a részvét,
Szeretlek, édes, száanalomból.
Szeretlek, mert mint én, leányka,
Te is jobb sorsot érdemelnél.
Szeretlek, mert reád találva
Látom, van árvább szív szivemnél.
Szeretlek önzésből, kimondom;
Mert a midőn szemedbe nézek:
Egyszerre tűrhetőbb a sorsom
S én kezdlek vigasztalni téged!

X. Fogy a sugár

Fogy a sugár; életnapunk
Hevét veszíti; nem csoda!
Annál gyorsabban hervadunk,
Ha árnyékunk nem volt soha.
Szivünk kialszik csendesen,
Mint hamuvá égett parázs.
Ah, ez többé nem szerelem,
Csak gyöngye végső lobbanás!

Lassú haldoklás életünk;
Szerelmünk hervadó virág.
S már csak részvétet érezünk,
Ölelve fonnyadt Perditát.

XI. Rajta, rajta! Éld világod!

Rajta, rajta! Éld világod!
Csak így lehet igazságod.
Ne vess, légy víg, bármi érjen;
Szomorúnak lenni szégyen.
Ismered a földi rendet?
Le van győzve, a ki szenved.
S a ki sebét nyitva hagyja:
Elvézrik az istenadta.

XII. Beteg vagy, azt mondod nekem,

Beteg vagy, azt mondod nekem,
Boldogtalan, bús gyermekem?
Én irgalombul azt kívánom:
Halj meg, mig ifju vagy, leányom.
Ne várd, míg fonnyadt lesz szived,
Mint ősz utóján a liget;
Mig lelkedből vad szenvedélyed
Minden világos színt kiéget.
Óh, kérjed inkább istened',
Hogy most hunyhasd le két szemed,
Mikor még van szivedben álom,
S van mit siratnod e világon.

VÁLTOZATOK

*Ellenmondás van dalaimban.
Majd ragyogók, majd éjsötétek.*

Tünő ifjuság

I.

Fut, fut, repül az ifjuság előttem,
És én üzöm rózsás nyomát zihálva;
De testem-lelkem kimerült, erőtlen
S többé nem ér el szép idők varázsa.
Derült világom, érzem, úgy setétül,
Mint arczom színe nyári nap hevétül.

Ha újra kezdhethném az ifjuságot
Szerelem szárnyán, ábrándok virányin;
Ha májusban szivemben is virágok
Nyitnák ki kelyhük': bűvös hajnalálmmim:
A hervadástul óvhatnám-e lelkem',
S a gyöngye lányt attól, hogy elfelejtsen?

Nem akarnék-e újra telhetetlen'
Minden virágot koszorúmba fűzni?
Szellőtlen árnyékból nem szivesebben
Futnék-e napra, pillangókat űzni?
Unott gyönyörök kelyhét undorodva
Magamtul ismét nem lökném-e porba?...

Ah, úgy van! ember vágya telhetetlen,
Az édenben természetünk a sátán.
Ott leskelődik ránk kigyói mezben
Mindenbirási vágyak almafáján.
Jó, hogy kiűztek, kitagadtak innen;
Mert sose győzünk szenvedélyeinken!

II.

Meg-meglegyint szellője tűnt napoknak,
Távol vidékről, hol a rózsa nyit.

Virágid, ifjuság, hogy' hulladoznak,
Hogy' szétfoszolnak fényes álmaid!
Őrizd bár féltve, megfakúl a lélek.
Minden fohász egy álmot elsodor.
Hervasztja naphő, rejteke a szélnek,
Mint elhagyott, száraz virágbokor.
Köd, szürke köd vonul minden keresztül;
Lemondás búja, néma hervadás.
Nem fáj; de lényem mégis összerezdül;
Nincs jajszava; de némasága gyász.
Tengődve élek a rideg valóban,
Mióta lelkemet nem áltatom.
Nem azt sajnálom, hogy mindig csalódtam:
De hogy már többé nem csalódhatom!

Osztályrészem

Az élet árnyát, fellegét is
Szivárványszinbe' látja lelkem.
Csalódni és remélni mégis:
Igy van megírva végzetemben.
S dallá szövődik minden eszmém
S mind, a mit érzek, álmodom;
De nyitját hasztalan' keresném;
Mi célja, haszna: nem tudom.
Sugártalan, ködös napokba',
Ha rám borúl az éjek éje;
Fölhangzik édesen zokogva
A dal vigasztaló zenéje.
Ez tár elém egy szebb világot,
S ha lelkem errül álmodik:
A könny, a kín, a vér, az átok
Hallelujává változik.
S megszáll a vágy, hogy letöröljem
Könnyeit a szomorkodóknak;
S a béke útját megjelöljem
Azoknak én, a kik csalódtak.
Óh, fáj e furcsa, gúnyos élet;

S lelkem gyakorta felzokog:
Az emberek mind oly szegények
S nem lesznek soha boldogok!
Türelmet és szájalmat oltott
Belém a lét nehéz igája.
Tudom, hogy ép' az sose boldog,
A kinek boldogság a vágya.
Tudom, hogy nemcsak én kesergek,
Bajlódik más is eleget,
Hurczolja némán a keresztet
S nem vigasztalja senki meg.
Óh, hála, hála, hogy keserem'
Nem hordozom magamba' némán!
Van vigaszom, lehet pihennem,
Ha gondok árnya száll is énrám.
Borongás, üdvösség, igézet
Körülzsong lágyan, édesen;
S mit suttogásukból megértek,
Merengő, méla dal leszen.
Saját bubánatomban érzem
Örök bánatját a világnak,
S a lelki szomjazók nevében
Sóhajtom el szelíd imámat.
És öntudatlan', önmagátul
Szakad szivemből énekem.
Örömet, bút, mindent elárul...
S én nem tudom, csak érzem.
S habár jövőmben írva látnám,
Hogy sohasem leszek szeretve;
S dicsőség nélkül, ifjan, árván,
Szegényen dobnak sírverembe:
A vágyat üdvben élni váltig
Siró zenébe önteném,
S dalolva várnám a halált, így
Sóhajtánám ki lelkem' én.

Sátán

Egy éjjel a sátán ágyamhoz áll;
Nevetett, hitt, ígérte kincseit.
Frakkot viselt s oly inger volt szavába',
Hogy már azt hittem: végem, elveszít!
»Eljősz-e hozzám, édes, jó barátom?
Protekciómat ígérem neked.
Mi kell? Szép hölgy? arany? fény? pompa? mámor?
Mind a tied lesz...« – Én koldus leszek.
»Agyadban égsz s rossz álmaid' beszéled:
Igy senki sem felelt nekem soha.
Rég' vágyom okos alkut kötni véled;
Ne légy, öcsém, ily szörnyen ostoba.
Dörgöld ki szemeid' s ne álmodozzál;
Légy ember és ne hitvány lázbeteg.
Gavallér lesz belőled. Jősz-e hozzám?...
Fejedet rázod?...« Én koldus leszek.
Gavallérnak kevély vagyok s ügyetlen;
Majom és róka lenni nem tudok.
Kincsnek pedig hatalma nincs felettem;
Az kincsem, a mit érzek, gondolok!
Vigasztalóm az édes dal zenéje;
Ez balzsamom, hitem, ha szenvedek;
S dalolva hágok a sátán fejére.
Aranyod nem kell! Én koldus leszek!
Urad vagyok! Leszálok a pokolba
És Luczifert magát elégetem.
A jókat összegyűjtöm egy akolba.
Halleluja! Megáldva végzetem!
»Már látom, hogy méltó vagy ostoromra,
Bolond te, kin segítni nem lehet.
Adieu!« – S én visszadőltem vánkossomra
És felzokogtam: Én koldus leszek!

A bánatból...

A bánatból kivolt a részem;
De én azért nem jajgatok.

Fáradt vagyok, nagy útra készen,
Akár ma is meghalhatok.
Pályámnak vége, haza térek
És terhetekre nem leszek,
S bucsúmban én csak egyre kérlek:
Anyám mellé temessetek!
De hiszen ti nem tudhatjátok,
Hogy az ő sírja merre van...
Én sem; – nekem a sír is átok;
Magam leszek ott is, magam!
Óh, jó anyám! ha lassu szárnyon
Az éj a temetőre száll:
Keresni fog a másvilágon
Szegény fiad, s meg nem talál!

Árva fiú

Szidott, gyűlölt, haraggal néze rám;
Nagy dáma volt s kevély a mostohám.
Én egyebet se láttam, mint halált,
Apám, anyám korán a sírba szállt.
Virágok nőnek ifju sírokon;
Enyémeek egy-két jó barát, rokon.
Ők csítígtatták árva szívemet,
Az Isten ezt nekik fizesse meg.
Viharba', szélbe' visz tovább utam,
Fáradt vagyok s a cél még messze van.
Talán egy mérges hullám eltemet,
S túlparton én már ki se köthetek.

Karácsonykor

(1874.)

A zúgolódás, gúny, harag
Rég halva már szívemben.
Egy szóval sem panaszkodám
A kis Jézuska ellen.

Nem vádolám balgán azért,
Hogy engem kifelejtett.
Hogy nem hozott ajándékot,
Szemem könnyet nem ejtett.
Lelkem nyugodtan, csöndesen
Átszáll a nagy világon.
Imádkozom, hogy Jézusom
Minden szegényt megáldjon.
Ágyamra dőlök s álmodom
Egy régi, édes álmot:
Boldog, ki tűr és megbocsát,
S ki szenved, százszor áldott!

Mikor husz éves lettem

– 1875. ápr. 9. -

Ha a halál ma vinne sírba,
Maradnék ismeretlenül;
Ki voltam, senkinek sem adná
Se könyv, se kő, se könny hirül.
Velem pihenne a dicsőség,
A melyrül annyit álmodám;
Csak egy két jó barát sohajtna:
»Szegény, mért halt meg oly korán!«
Kiket szerettem, fris virággal
Nem hintenék be síromat.
Ki elolvasta unalomból,
Hamar feledné dalomat.
A társaságban oda vetnék:
»Könnyelmű volt, de jó gyerek.«
S a lapokban csak annyi állna:
»Husz éves volt s verselgetett.«
A pletyka is másról fecsegne;
Rólam sehol se volna szó.
A réginél maradna minden,
S támadna más, nagyobb bohó.
Egy a világba kitzasztott,
Hozzám hasonló rímelő;

És hogy az élet nagy bolondság:
Elmondaná helyettem ő!

A filiszterekhez

Csak hagyjatok, ha nem szerettek,
Én úgyse tartok véletek!
Nem kértem tőletek tanácsot,
Nem mondtam én, hogy szenvedek.
Isten küldé e küzködést rám;
Imádság felsíró szavam.

A kit az Isten látogat meg,
Az nem lehet boldogtalan!

A vágyak mámorát, ez édes
Keservet ti nem érzitek.
Kétségimet hát mért közöljem
És álmimat tivéletek?...

Zokogva bár, de mégis érzem,
Boldog csak én vagyok magam!
Ki egy világot hord szívében,
Az nem lehet boldogtalan!

Mert lelke' soha el nem adtam,
S nem vettem példát rólatok;
Azért én a ti szemetekben
Czigányos és különcz vagyok.
Jó tudnom, hogy világotokban
Lelkem bitang és hontalan.
Ki hú marad az ideálhoz,
Az nem lehet boldogtalan!

S mi minden válhatnék belőlem!
Hogy fölvihetném dolgomat,
Ha a jövőre volna gondom.
S szívemre venném sorsomat.
De jobb szabadnak lenni, bármily
Szegényen és magánosan.
Ki nem szorult az emberekre,
Az nem lehet boldogtalan!

Utálom a kufár világot,
Nem hajhászom nagyúr kegyét.

Ne gúnyoljátok hát kabátom';
Hisz' az tinéktek mit se vét.
Reményem, üdvöm, büszkeségem,
Egész lelkem dalomba' van.
Kit homlokán csókolt a múzsa,
Az nem lehet boldogtalan.

Kik az én sorsommal törődnek,
Mind égi-légi szellemek.
Óh, szent gyönyör! óh, boldog élet!
Hogy én is szállhatok velek!
Egy szebb világ van ott; lakói
Jók s boldogok mindannyian.
Ki bízik tiszta szellemekben,
Az nem lehet boldogtalan!

Hagyjatok hát! Nem egy világból
Valók vagyunk mi, hagyjatok!
Angyal vagy ördög, nem tudom, de
A ti testvérték nem vagyok.
Közétek úgy se szállok én le:
Erőködéstek hasztalan.
Ha én is sorsotokra jutnék:
Akkor volnék boldogtalan!

Imakönyvem

Aranykötésű imakönyvet
Hagyott rám örökül anyám,
Kis Jézus ingben, glóriában
Van a könyv első oldalán.
Sok év előtt egyik sarokba
Beírta jó anyám nevét,
Lehajtom a betűkre főmet,
Hogy földézzem szellemét.

Nekem úgy tetszik, hogy csak egyszer
Fehér ruhában láttam őt.
Tavaszi volt ép', a kedves ákác
Virágozott a ház előtt.
A lemenő nap fénysugára
Reszketett ajkán, zárt szemén.

Apám ott állt a ravatalnál
És velem együtt sírt szegény.
Hogy elmosódtak a betűk! Mily
Sárgák s kopottak e lapok.
Rég' volt, midőn ez imakönyvből
Még az anyám imádkozott.
Kék selyemszállal összekötve
Van itt hajambul egy kevés.
Aranyos fürteimhez akkor
Nem illett még a szenvedés.
Irott imádság töredéke
Mellett van az anyám haja,
Emitt egy szentnek vézna képe
S egy régi, halvány Mária.
Elnézem... Épen így viselt meg
A sors azóta engemet.
Sokszor szeretnék sírni, hogyha
Nem szégyelném a könnyeket.
Az Ur imádságát ütöm fel
(Kisérőm a nehéz uton)
S vigasztalást vegyít a kínhoz
A te imád, óh Jézusom!
Imádság kell a szenvedőnek,
A kit a sors árván hagyott.
Úristen, én nem zúgolódom:
Legyen a te akaratod.
Föl nem panaszlom a világnak,
Csak szellemednek, jó anyám,
Milyen kopár volt ifjúságom,
S hogy mennyi bánat szállt reám.
Türtem, reméltem, megalázva
Idegenek közt éltem én;
De azt a régi imakönyvet
S emléked szentül őrizém.

Est deus in nobis!

– Egy ismeretlen poéta verset küld a szerkesztőnek. -

Nyakig vagyok már bent a verselésben.
Segítség, nyomda! Mindjárt megfulok.
Szívem szorul, mikéntha volna présben,
S a rím-had benne már alig szuszog.
Az átkokat, panaszt rakásra hordom,
Csak úgy bámulják szenvedélyemet.
Szerkesztő úr, zseni vagyok, ha mondom!
Ugy-e megcsillagozza versemet?...

Nem czimborázom én e buta korrall,
Harag és gúny hatalmas énekem.
Kaczér pillantást váltok a nyomorral
(Hanem azért a pénzt meg nem vetem).
Az őrjöngés nálam nem pusztá bon-ton,
Minőt a finnyás publikum szeret.
Szerkesztő úr, zseni vagyok, ha mondom!
Ugy-e megcsillagozza versemet?...

Azt hiszi, technikám még nincs megérve,
S nincs benne eszme, vágy, ambíció?
Vagy még nem fogható rudas szekérbe,
Mert szeleburdi, pajkos a csikó?
S ne higgye, hogy nincsen miről dalolnom,
Koplaltam én s lumpoltam eleget.
Szerkesztő úr, zseni vagyok, ha mondom!
Ugy-e megcsillagozza versemet?...

S szó a mi szó, poétának születtem.
Ezt maga is be fogja vallani.
A bölcseséget nagy kanállal ettem,
Á la... nem mondom meg... találja ki!
A kritikusra is van már dorongom;
Nem tűrök én mást, csak dicséretet.
S bizony a szerkesztőket is lehordom,
Ha meg nem csillagozzák versemet!

A cigaretről

Cigaret-füst karikája -
Egyik a mást be se várja,
Mintha szólna: nem lehet!...
Ilyen épen a mi részünk.

Füst az élet; elenyészünk,
Mint a kicsi cigaret.

Ifjuságunk fényes álma...
Köd borítja nemsokára,
Lángot, álmot hamu fed.
Szíved is, ha már kiége,
Eltiporják s vége, vége!...
Mint a kicsi cigaret.

Hamuból az árnyak intnek,
Özvegyei régi hitnek;
Tudják még az éneket:
Az az álom, az az élet,
Füstbe hamvad, tovaszéled.
Mint a kicsi cigaret.

Hit s remények büszke vára,
Ifju kornak ideálja
Füst csak és lég... hova lett?...
Végtelenség titkos utja...
Minden egyképen befutja,
Mint a kicsi cigaret!

Cigaret-füst karikája -
Egyik a mászt be se várja,
Mintha szólna: nem lehet!...
Rövid álom, rövid élvek!
Elenyészik, füst az élet,
Mint a kicsi cigaret!

Tavaszdik...

Tavaszdik már az idő,
Beköszönt a napsugár.
Lelkem édes gondolatja
Fönt, a felleg-honba' jár.
Nem tudom, de olyan édes
Még a bánat is nekem,
Kék egével, napsugárral
A tavasz ha megjelen.

Kedves ábránd langy fuvalma
Vonul át a lelkemen.
Szép világ van, azt regéli,
Messze, túl a tengeren.
S hallgatom, bár ismerem jól,
Milyen az a szebb haza.
Halkan intek: Voltam én már,
Voltam én ott valaha!
Az a sűgár, az az illat
Nem idegen énnékem;
Ha sivár az élet útja:
Gyönyörűnek képzelem!

Tedeum

Hány magas eszme, mennyi ábránd
Kél s száll szivembe' szerteszt!
De egynek sem tud adni hangot,
Oly árva sokszor a beszéd.
Ügyetlenül vergődik itt lenn
A messze szálló gondolat.
Viszhang a vers; érzelmeinknek
Majd mindig csonka hangot ad.
A multból, mint távol harangszót,
Áthallom a bölcs jósigét:
Ne szűnj soha jobb korra várni!
Kislelkű! tudsz e hinni még?...
S hinnék; de látom a jövendőt,
A neve vér és iszonyat.
Az örök harcznak, gyötrelemnek
Jó vége soha sem szakad.
Hült vágyak, elzűllött remények...
Mit várjak én még ideleenn?
Kinomat zengném, ha találnék
Uj dalt az ócska hangszeren.
Kinos vajúadás, lázas álmok...
Im', ez a dal története,
Egyhangu mind, ah, mind unalmas;
A dalnak sincs már érdeme.

Uram! nem átkozódom én, bár
Sokszor sohajtok csöndesen.
Az én beteg szívem fohászat
Ki hallja meg, ha még te sem!...
Tátongó sebemet te látod;
De nem adsz rája balzsamot.
Pedig, hogy nem gyógyul magátul,
Én Istenem, te tudhatod!

Egy átok úz! hiába vágyom
Az emberekkel tenni jót.
S ár sujtasz mind a két kezeddél,
Én tűrök, mint a bárgyu Jób.
A porba hullok. Óh, ki merne
Panaszt emelni ellened?
Himnuszt zengek keserveim közt;
Dicsértessék a te neved!

Ki lát szívembe?... Senki!... mégis
Fölírják, hányszor vétkezik.
Kövezzenek, vagy áldjanak meg.
Ők lelkeket nem ismerik.
De nem haragszom; hisz' az ember
Egymás birája nem lehet.
És a mi fáj, a mit zokogva
Panaszlok, nem a gyűlölet.

Szentségem a keserv, s miként a
Katona rongyos zászlaját:
Szívemet annál jobban őrzöm,
Minél több bánat járja át.
S ha eltipor a szenvedélyek
Bősz méne a harcz mezején:
Ne gázoljon szívembe senki;
Maradjon a zászló enyém!

Megnyugszom. A nehéz lemondás
Késő korában élek én.
Örültem én is az örömnék
És a mi fáj, megkönnyezém.
S közelg bár nagy idők viharja;
Én csillagomhoz hú leszek.
Tebenned bízom, örök Isten;
Dicsértessék a te neved!

Ne vádoljátok...

Ne vádoljátok rossz napokban
A világot s a végzetet,
Ne átkozzátok el az embert,
Hogy egy kicsit szenvedtetek.
Csak túrjatek! A zúgolódás
Nem ád a szívre balzsamot.
Bocsássatok meg a világnak,
Habár mindenki elhagyott.
Hiszen ti mind önzők valátok!
S a világ önzetlen legyen?...
Hisz' nektek is volt sok hibátok!
S a bűn csak büntetést terem.
Tiszták és jók lesztek, ha minden
Bűnt, bánatot lesírtatok.
Bocsássatok meg a világnak,
Habár mindenki elhagyott.
A hol ti lesztek, égi béke,
Nyugalmas szív lesz véleetek.
Mert, a ki szenvedett nyugodtan,
Megnyílnak annak az egek.
Legyetek elnézők, szelídek;
Sohase zúgolódjatok,
Bocsánat által győzni fogtok,
Bár minden ember elhagyott.

Boldog idő

A bölcsek gúnyja, szenvedők siráma,
Nem bírják lelkemet lekötni már ma.
Mély bánat, borus eszme, ködös álom
Most nem az én világom.
Mélységbe lelkem most nem tud merülni.
Csupán repülni!
Mint a madár, ha meglegyinti szárnya
Röptében a víz felszínét, czikázva
Merül a kék, napfényes levegőbe,
Dalát küldvén előre;

Ugy játszom én a búval most; regényem
Fönt jár az égen.

Sejtelmes vágyak ébrednek szivemben.
Siratni a világot semmi kedvem.
Mért járjak én alant a mély homályban?
Mért vonjam össze szárnyam'?...
Ragyog a nap; lángjátul majd elégek...
Óh, szép az élet!

A költő világa

Hangulatért mit mentek Ázsiába?
Meghamisítani régi kort minek?
A költőnek nincs több, csak egy világa,
A melyben él, csupán ezt érti meg.
Ködalakok után miért bomolni?
Nincs körötökben eszme, tárgy elég?
Kelet, lovagkor, mithosz: régi holmi.
Hagyjátok! meg van énekelve rég!
Ujat akartok írni; de fonákul
Az ósditól nem válhattok ti el.
Ha lelketek nem zendül önmagátul,
Dalát a mult idő nem költi fel.
A tűzbe minden papiroost, a tűzbe,
Ha nem forr benne a ti véretek.
Mi életével nincsen összefűzve,
Költő előtt veszt hangot, érdeket.
Hiszen a dalnok is csak úgy szülötte
Korának, mint akárki más fia.
Fény, árny, erény, bűn, ha dalába szötte,
Beszédes, érthető lesz általa.
Kétsége, hite, vágya a jelennek
Az ő szivét először járja át;
A mult neki csak példakép jelen meg;
Tanulságot csak, ihletet nem ad.
Mit az öröm vagy bánat ír a szívbe,
Egyetlen dalforrástok ez legyen:
S ne mondjátok, hogy már ki van meritve,
Kicsépeelt szalma ez az érzelem.

Mig egy nap fog haladni fönt az égen;
Mig a tavasz virágokat nevel,
Mig boldogság és könny lesz, ihletében
A költő mindig újat énekel.

Petőfi éi

(Arra az álhírrre, hogy Petőfi a szibériai ólombányákban raboskodik. 1877.)

Petőfi éi! De nem mint hiszitek,
Nem mint bágyadt tekintetű öreg.
A kor arczára nem vésett redőt,
Fehér hajjal ne képzeljétek őt.
Fejét fenhordja most is; szeme fényes;
Oly fiatal még: csak huszonhat éves!
Petőfi éi! De nem volt soha rab.
Ne higyjétek, nem hord ő lánczokat!
Kard van kezében, ajkán harczi dal;
Előre száguld mint a bőszi vihar,
És túlharsogja az ágyúk morajját
Szent himnusza, egy szó: Világszabadság!
Petőfi éi! Lánglelke fenviraszt.
Vénség, halál sohasem érik azt.
Lázás szívével, ifjan, szabadon
Él és fog élni, édes magyarom.
Lesz trónok és országok pusztulása; -
De az ő sírja még se lesz megásva!

Ősz felé

Vágy, szenvedély bevonja szárnyát;
Dalaim immár csendesek;
Bennük csak néha-néha zendül
Egy álom, egy emlékezet.
A szép tavasznak álma őszkor;
Virágokról édes regék.
A szív, mely lemondásra készül
S úgy megzokog; Ne még! ne még!

Lehajtja szép fejét a rózsza;
Nem éli túl a hév nyarat.
S az édes vágyak, a virágok,
Szivemben is hullonganak.
Bágyadt a nap, bágyadt a tájék;
A télre fázva gondolok,
S a langyos őszi napsugárnál
Vérem még egyszer föllobog.
Tavaszmosolyg reám keresztül
Egy rózsaszínű fátyolon.
Látom virulni a világot,
S csak álmodom, csak álmodom...

Imádságom

Legyenek áldva mind, a kik
Szivemet összetépték.
Ne ingereljen bosszura
Engem soha kevélység.
Ne érezzem sosem, sosem
Poklát a gyűlöletnek!
Kiket mindenki eltaszít,
Azok szeressenek meg.
Az irgalom szent angyala
Lakozzék e világon,
S a vértanúk jutalma mind
Az emberekre szálljon.
Jőjjön a békekor, melyet
Sok ember sírva vár lenn.
S én is legyek jobb s igazabb,
Mint voltam eddig. Ámen!

Túlélek én minden csalódást

Túlélek én minden csalódást!
Nem öl meg engem fájdalom.
Sok bánat eltompítja lelkünk',
S ez jól van s bölcsen is nagyon.

Mit innom hágy a sors, a mérget,
Mint a dohányt, bort megszokám.
Szerelmi bú, nyomor, szegénység
Kétségb'ésést nem hoz reám.

A keresztlevelem hazudja,
Hogy fiatal vagyok, pedig
A vénség szomorú nyugalma
Lehatott már a lelkemig.
Mesés világba nem ragad már
A nagyravágyó szenvedély,
S szívem, mely annyira csalódott,
Csak az emlékezetnek él.

A nagyralátás büszke szárnyon
Ragadt magával el, tova.
Nem látszott onnan, a magasból
A bűnös ember nyomora.
Felhőkbe törve égtem én a
Vágyak tüzében egykoron.
Elhamvadt bennük ifjúságom,
S a tűz utója már korom.

Mint az anygallal Jákob egykor,
A boldogsággal küzködém;
De áldását hiába kértem;
Nem tudtam lenni boldog én.
Fáradt vagyok a küzdelemtől;
De megpihenni nem tudok.
Most is kínlódom, mint az angyal,
A ki az égből lebukott.

Mit ér, hogy annyiról lemondtam?
Mit ér, hogy bölcs tűrő levék?
Szerelem, ábránd, hit, vidámság
Nélkül mit ér a bölcsesség!...
Lelkem sajog s bár türelemmel
Van mint a szentírás tele:
Csak más olvas belőle vígaszt;
Nekem a kínok kútfeje.

Reményt! reményt! Óh, hagy hihessem:
E nyomor egykor véget ér.
Oly iszonyú a mult; fülembé

Kiáltja minden percze: vér!
Nem haltak még ki a Kaínok,
Még nem sülyedt el Szodoma.
Az ember most is csak a régi,
S óh jaj, nem is lesz más soha!

S habár uj Messiás születnék,
Nem hozna ő se jobb időt.
A gonoszság, mely nem hisz Istent,
Halálba vinné most is őt.
Mig butaság, góg, szívtelenség
Élet-halálra versenyez:
Nagy lélek, nagy erény örökké
Üldözve, számkivetve lesz.

Hogy koldusbot jutott Homérnak
S Jób hamudombon szenvedett;
Hogy megölték képmutatók azt,
Ki békességet hirdetett;
Hogy lesz még számos méla Hamlet,
És lesznek bűnös Gretchenek;
Hogy fájdalom minden nagy érzés:
A bölcs megérti és nevet.

A szellem sorsa harc; de ritkán
Jut célra, ritkán győztes ő.
Ha kimerült a küzdelemben,
Elsöpri földi, nyers erő.
Kezdetül óta e világon
Erőszak a hatalmas úr.
Erény, lángelme, szellem, ihlet,
Mit ér, ha gyöngye és mazúr?
Úgy, úgy! A zsákmányon hizott bűn
Magasan hordja fenn fejét;
S a gyöngye vértanú s a lángész
Könnyezve rágja kenyerét.
Mindenha úr lesz és hatalmas
Fegyver, erőszak, pénz, tömeg.
S e bitor eszközök bukását
Az öreg föld nem éri meg.
Bohóc-világ! megszoktalak már,
Hisz' ennek így kell lennie.

Nem szomjazom jobb korra többé;
Nem fáj nekem már semmise.
A balga hisz csak lehetetlent;
Én hát tűnök, ha tűrni kell.
Nagy bölcsesség veszteg maradni,
És nem törődni semmivel!

Miatyánk

Urunk, atyánk, az ég lakója;
A csillagoknak alkotója,
Ki fentartod mindenütt a rendet;
Dicsőség a te nagy nevednek!
Az igazak, jók, a kik élnek,
Mindenha csak benned remélnek.
Te vagy az ő buzgó imájok:
Óh, jőjjön el a te országod!
Erős vagy, jó vagy, bölcs, igaz vagy;
Belátásod mindent igazgat.
Adsz örömet, csapást, kegyelmet:
A te akaratod legyen meg!
Panasz sosem jön ajakunkra;
Csak te ne hagyj soha magunkra.
S ki élni engedsz, add nekünk meg
Ma s mindennap a kenyérünket.
S ha büntől (hisz' gyöngék vagyunk mi!)
Nem bírunk néha szabadulni;
Bár a fenyítés téged illet:
Bocsásd meg a mi vétkeinket!
S mivel gyöngék vagyunk a jóra:
Legyen hát vétkeink adója,
Hogy a midőn felebarátunk
Bánt, neki szívből megbocsátunk.
Száz fájdalomnak, száz veszélynek
Vakon megy itt a test s a lélek.
De mi fogjuk kerülni mindet,
Csak meg ne kísérts soha minket.

Miatyánk! büntess, hogyha kell, de
Taníts imára, türelemre.
S ki örök, égi dicsben állsz fenn:
Óh, ments meg a gonosztul. Ámen!

Sors

Hány édes ajak szomjazza a csókot,
Óh, mennyi szerelmet nem viszonznak!
Az emberi szív örökös viselője
Minden emésztő földi nyomornak.
Hány lányka busul, hány ifju legényke,
Mert van szív elég, a ki márvány,
Hány éli az életet által
Lángolva, szeretve, de árván!
Mert nincsen, a kit megöleljen,
Nincs, a kinek fölajánlja szerelmét.
Tegnapja ha volt aggódva remélés,
Már mája csalódás, bánatos emlék...
Majd fordul a kor – hideg ősz jön
Forró szerelemre, tavaszra
Elfonnyad az arcz, dermed a szív,
A tél a fejet behavazza.
S meggyógyul a szív, megszűnnek a harczok...
(Óh, jaj nekem is, hogy ez így van!)
Nincs üdv, pihenés a világon,
Nincs béke sehol, csak a sírban!

Schopenhauer olvasása közben

Sötét lapok! komor, nagy eszmék!
Igazság, mély, egyhangu bánat.
S én hiszem is, de úgy szeretnék
Örülni mégis a világnak.
Nagy bölcs! olvaslak bámulattal;
De bölcseséged nem vigasztal.
PoreMBER, óh, tanuld meg itten,
Hogy a teremtés elhibázott.

Maradj meg régi bűneidben;
Légy hitszegő, kegyetlen, álnok.
Légy aljas! bűnre vagy teremtve.
Gép vagy; ne bánd, ne vedd szivedre.
Átkozd anyádat, születésed',
Utálatos légy önmagadnak.
Zokogj! nagy bűnhödés az élet,
S a boldogságnak vágya van csak.
Légy koldus vagy a sors kegyeltje:
Nyomorra, kínra vagy teremtve.
Fonák, hívságos, ferde minden,
Hanem szükséges; ez vigasztal.
Szükség határoz tetteidben.
Gonosz vagy?... ne törődj' te azzal!
Sorsod előre van kiszabva,
Mint sötétedés holdba', napba'.
Urad két óriási zsarnok:
A körülmények és a véred.
Gyötör a vágy sokszor s akarnod
Még sem lehet, te törpe, féreg!
Csak hurczolod tovább a vétket,
S az önzés balzsamod, reményed.
Nem tudsz te élni, csak hibában.
Erőd nincs jónak lenni mindég.
Önző vagy s gyáva halni bátran,
Fájdalmad, kínod bárhogy' is tép.
Szerencsétlen vagy, gonosz vagy,
S élsz bűneidnek, kínaidnak.
Mert együgyűnek lehetetlen
Érezni kéjek hevülését.
S ha tán eszes vagy, ép' a szellem
Csepegteti szivedbe mérgét.
Nyugalmadat elúzi kétség.
Rab vagy, silány játékszer és gép.
Gőgös sziveddel élsz kinokban,
Végetlen önzés lakja mélyét.
Tenbűnödöt mindenha jobban
Beczézed mint a más erényét.

S minél kisebb vagy és silányabb,
Más ellen annál több a vádad.

Ha buta volnál, mint az állat,
Nem volna, hidd el, annyi vétked.
Az ész a fájdalom tenálad;
Az ész tipor a sárba téged;
Mert jámbor erkölcs és a szellem
Öröktől két halálos ellen.

Jóság, hűség: önzés, de gyáva.
Félt mindig, a ki sosem ártott.
Hazugság minden álom ára,
Ismerd s utáld meg a világot.
Ne gondolj véle: búban, üdvben
Nézz hidegen rá, megkövülten.

Keresd az üdvöt nyugalomban,
S ne higj a jóban, szeretetben.
A világ legrosszabb a hogy' van
S az ember átka véghetetlen.
Erénye, üdve, vágya semmi,
S legjobb nem élni, nem születni.

Sötét lapok; mély, komor eszmék!
Takarjon el most rózsafátyol.
A boldogságban én hiszek még,
Bár tőlem minden percze távol;
S lelkem bár szomorú halálig,
Örökre, boldogságra vágyik.

S bár könnyem' látja minden óra,
Szivem rajong, szeret, remél még,
S illatlehellő, mint a rózsa,
Bár eltaposták, összetépték.
S ha nem leszek is soha boldog:
Szeretek, álmodom, rajongok!

Szerelem filozófiája

Ha életem magános utján
Egy kis virág hajol felém;

Lágy illat-nyelven így susogva:

Neked virúlok! Légy enyém!...

Nem nézem, mezei virág-e

Vagy rózsza, a ki így beszél,

Hanem megállok és szerelmet

Adok az ő szerelmeér'.

S ha büszke rózsát látok útban

Virulni némán, hidegen:

Tovább megyek s a büszke rózsát

Nem méltatom egy szóra sem.

A bolondok házából

A végtelenséget belátom;

Kezdet sehol sincs énmegettem.

Átestem miljó változáson;

De nem tudom, mikor születtem.

Ezer halálom volt immár nekem

S születésimnek száma végtelen.

Voltam az első vércsepp egykor,

A mely Kainra csepegett,

S a rózsaszál, mely a habasszony

Vércseppiből keletkezett.

S mikor kő voltam, hideg, érzéketlen,

Nyugalmat én akkor se leltem;

Mert Jákób rajtam álmodá,

Hogy angyallal harczolt soká!...

Volt egyszer egy mihaszna, vak s beteg;

Mondott egy hosszú, büszke éneket

Hős Ilionról, harczokról... szegény!

A koldusbotja voltam én.

Sok szeretője volt Aszpáziának:

Én voltam a szive neki.

Egy bölcscsel egykor engem itatának.

Hjah! bölcset gyilkol, a ki teheti.

Abdérában csupa bolond lakott;

Engem, a békát, egy se bánthatott.

S voltam a Kleopatra buja szája;

Antóniuszt csókoltam eleget;

S hogy elrohadt a föld legszebb rimája,
Belőlem kígyó mérge lett.
Az asszonyok is mérgesek;
Marnak, kinoznak, rontják véredet.
Jézusnak egykor Golgothán,
Mint szivacsot nyujtott a vad pogány.
Sohajtozám Ahazvér ajkain:
Meg nem halhatni óriási kin!
Lángoltam és eretneket
Nyaldosnom óh, be jól esett!
S midőn szél ingatott a fán
S voltam borízü alma, tán
Megettek?... óh, dehogy!... fura!
Tellnek valék a centruma.
Pestis voltam s megöltem legelébb
Egy olasz amoroso kedvesét.
Tövis koromba' volt egy kis kalandom
Burgundi Máriával, s mért tagadnom,
Jó tréfaság volt s mondhatom,
Gyönyör volt a szemérmes asszonyt
Halálra kinzanom.
Nem is levék aztán pocsékra tinta;
Mert egy sűrűvérű komédiás
(Rossz gyomruak mondják, derék irás)
Hamlet históriáját vélem írta.
Később, emlékszem, Don Quijote
Agyában volt a székhelyem,
S a jó lovag legott
Sovány s bolond lett szörnyüségesen.
S mert nincsen kötve semmi kelyhe',
Lettem Maratnak nyelve,
Aztán meg' édes torqu csalogány;
Megédesült dalomtul a magány.
Voltam pompás kamélja; kéjjel
Örömlány keblén hervadék el.
Sőt már golyót is öntöttek belőlem;
Csatába vittek katonák;
Prédára lestem puskacsőben
S Petőfi szívét jártam át.
S bár sorsom ennyit változott,
Nem multam el s el nem mulok.

S míg ezeket beszélem,
Egy bolondnak fejében
Egy darab agyvelő vagyok.

Jézus Pilátus előtt

(Munkácsy képe)

Állok merengve, hosszan, áhitattal:
Ez ő! Ilyen volt! Így képzeltem én;
Álmomban éjjel, elmélkedve nappal
Kerestem arczát; végre föllelém.
Mit a halandó gyöngé ismerettel,
Töprengve, könyvekből meg nem tanúl:
Az a te nagy lelkedbe rejtezett el,
Lángelméd érzi öntudatlanul.

Az örök eszmét sejtem itt, e vásznon,
S világrendünk hány bús kérdőjelét!
A két kezét, mely áld, kötözve látom,
Hallom a csöcselek »feszítsd meg«-ét.
És hallom azt is, százszor hangosabban,
De nem a trón, a vádlott hirdeti,
Hogy a mi nem veszendő, halhatatlan:
Halandó ember meg nem ölheti!

Nincs a ki védje, nincsen pártfogója,
Vérét szomjazzák a zsidó papok.
Jósképpel áll; azt olvasom le róla:
»Feszítsetek föl! Én meg nem halok!«
Nézzétek őt! Két keze megkötözve.
A nép üvölt: »Feszítsd, feszítsd meg őt!«
Meggzánja asszony, mégsem ő a gyöngé.
Leborulok így óriás előtt.

Oly szelíd, alázatos, lemondó, -
Ő az erény, igazság mártira.
S oly büszke, hajthatatlan, égbe rontó:
Ez ő! a Messiás, isten fia!
Pilátus tétovázik... Nincs segítség!
Látom, hogy el fogják veszíteni.
De érzem: kikel sírjából ismét...
Meghal, mert ember; él, mert isteni.

Ivás közben

Koczingató, vig czimborák,
El a búval, legyünk vidámak.
Mindenki hajtsa fel borát,
Mert borban elmerül a bánat.
Ha példa kell, elől megyek
S poharam' felhajtom kaczagva;
Hisz' józan fővel, úgy lehet,
Bolondos szívem megszakadna.
Hej! bölcs az ember részegen!
A búsnak borban szép az élet.
Ma legbolondabb az legyen,
Ki legbitangabb, legszegényebb.
Jogomat, hajrá! nem hagyom.
Csörgősipkát fejemre gyorsan!
Dehogy van annyi fájdalom,
A mennyi vígasz van a borban.
Igy tetszetek ti, így nekem,
Az ifjúságot ünnepeve;
S úgy kaczagok beszédteken,
Hogy szinte könny tolu szemembe.
Szeressetek! vigadjatok!
Hisz' én is mindig ezt akartam,
S hogy öröm és lány elhagyott,
Nem múlt, becsületeмre, rajtam.
Daloljatok! daloljatok!
Az ifjúság ég szemetekben.
Az örömet s a bánatot
Eltitkolnotok lehetetlen,
Mutatja, bármit érzetek,
Szemetek, arczotok, mosolytok.
Jó lenni nékem köztetek!
Jó, mert felejték s mosolygok.
Ha veszteség ér titeket,
Elpanaszoljátok s reméltek.
Szerencse, áldás integet
Büvös mosolyával felétek.
Nekem meg' immár az se fáj,

Hogy a szerencse sohasem jó,
És lelkem mint az éjmagány
Mindíg sötét, mindig egyenlő.
Több bort hozassatok fiuk!
Bolondnak lenni bölcs erénye.
A rosszból nektek is kijut;
Hajrá! minek törődni véle!
Egykép' mulnak jó s rossz napok
Csak töltsetek a poharakba!
Akár ha mindjárt meghalok!
Legalább meghalok kaczagva!

Iskolatársaimhoz

– 1878. -

Ti már mind hivatalban ültök
És van pályátok, czímetek.
Pereltek az ülőteremben,
Vagy honn, ha megnősültetek.
S én itt gubbasztok és potyára
Jókedvű dalt dudolgotok.
Nagyúr akartam lenni mindig,
S óh, jaj! most semmi sem vagyok.
Az iskolában a legelső
Nem egyszer voltam köztetek.
Leczkét tanultam, mialatt ti
Papírgaluskát ettetek.
És íme, szerepet cseréltünk!
Ti már diplomát kaptatok,
És alig álltok szóba vélem,
Mert én még semmi sem vagyok.
Közületek egyet ha látok,
Kitérek néki többnyire.
Hisz' a kopott, de víg poétát
Ő úgy se venné semmibe.
Óh, mert olyan hetykén feszítnek
A fogalmazók, hadnagyok,
S egymásnak elmondják nevetve,
Hogy én még semmi sem vagyok!

Mindegy! másnak mi köze hozzám!
Ha így, ha úgy, az én hibám.
Szivem azért, mint nap az égen,
Felhősen is világít ám!
S lássátok, mint ti rajtam, én is
Nevetni szoktam rajtatok,
És hálát adok istenemnek,
Hogy semmi, semmi sem vagyok!
Két kincset őrizek szivemben,
S ez mindig róluk álmodik.
Egyik a dal fényes világa
S a szabadság a második.
S hol ifjuság és szerelem van,
A dal oda visz engemet.
Miattam nagy urak lehettek:
Én semmi, semmi sem leszek.

Két útitárs

A bölcsőtől egész' a sírig
Két útitárs megyen velünk:
Démon, világi gyönyörökben
És angyal, hogyha szenvedünk.
A démon örökös kacajjal,
Csábitva, nyeglén jár elől.
Nézése inger, szava bűbáj
S szorongatása majd megöl.
Bor, zene közt, vad orgiákban
Ott lebeg láthatatlanúl;
Ott esik legjobb múltatása.
A hol a szív mámorba fúl.
S mikor a rosszat elkövettük,
S megbánjuk, gúnyosan nevet.
Szivek vérzése, jajgatása
Neki a legfőbb élvezet
Az angyal némán jár utánunk;
Őrjöngve nem halljuk szavát.

Siratja tévedt útitársát,
És ajakán nincs durva vád.
Mosolya bánat, hű szemében
Nagy, mennyei malaszt ragyog.
Megersíogatja homlokunkat,
Mikor mindenki elhagyott.
Nála az irgalom, bocsánat.
Ő szánakozva ránk tekint;
Keblére zár, csitít, vigasztal
S lecsókolgatja könnyeink'.

Tartsatok bűnbánatot!

Megromlott már a régi erkölcs.
Egy kor veszőbe' van megint.
Szakadj le, új idők viharja!
Pusztíts, dühöngj kedved szerint.
Bábel tornyának építői,
Hogy' összezagyválódtatok.
Kezdhettek megint elülről...
Óh, tartsatok bűnbánatot!
Jut-e még eszetekbe néha,
Mi az az Isten ostora?
Mért kellett jönni vízözönnek,
S hogy mért pusztult el Szodoma?...
Erős Spartára, bölcs Athénre,
Rómára nem gondoltatok?...
Egy népvándorlás jöhet újra!...
Óh, tartsatok bűnbánatot!
Kérkedtek azzal, hogy e század
Mily bölcs, erős, mindenható.
Nem leli kedvét délibábben
S abban, mi szép, de nem való.
Ledöntött minden régi bálványt;
De a szív semmit sem kapott.
Nem boldog és nem jó az ember!...
Óh, tartsatok bűnbánatot!...

Jól tudom én is, hogy a szellem
Az ember dísze, jobb fele;
De jaj, ha csak józan sivárság,
Örömtelenség jár vele.
Mely megöli a gyermekálmot,
Óh, az a szellem átkozott!
Nem bölcs, a ki csak tud s nem érez...
Óh, tartsatok bünbánatot!

A gyermek úzi még a lepkét,
Vigan bársonymezőt tapos.
Czukorról annyit tud, hogy édes
S a virágról, hogy illatos.
A természet még egyre dajkál,
A nap reánk áldást ragyog;
Csak a bölcs ember szíve parlag!...
Óh, tartsatok bünbánatot!

Megoldható-e annyi rejtély?
S a tudás haszna óh, mi lesz!...
A föld s nap élte is mulandó
S velük az ember is kivesz.
S ki végsőnek marad, bevallja,
Hogy boldogság itt nem lakott;
Csak élvágý s harcz az isten ellen!...
Óh, tartsatok bünbánatot!

Hiába minden kutatások;
Gyöngék vagyunk és kicsinyek.
Áldott, ki a könnyet letörli
S megért egy szerető szívet.
Ugy jártok, mint a zord titánok; -
Csupán az istenek nagyok.
Az ő hatalmuk víhatatlan!...
Óh, tartsatok bünbánatot!

Jöjjetek sírni templomomba;
Verjétek bünös melletek',
S a szeretet nagy istenétől
Jó, tiszta szívet kérjétek.
A könnyezőhez, búsulóhoz
Vigasztaló szót szóljatok.
Egymást öelve, megbocsátva:
Igy tartsatok bünbánatot!

A virágok

Ha meghalok, ragyogjon
A nap sirom felett,
És panaszos szívemből
Virágok nőjenek.

Ők fűzzék koszorúba
Szívem történetét.
Szálljon fel illatukból
Édes virág-beszéd.

Örömem, ez kevés volt,
Legyen kis ibolya.
S nárczisz a vágy, melyet nem
Érhettem el soha.

Árvácska azt jelentse:
Bús volt és elhagyott.
S a tulipán: Panasz, vád
Helyett túrt, hallgatott.

Ákácsvirág susogja:
Ábrándozott sokat.
S a hársvirág: Szerette
Az édes álmokat!

Szegfű legyen a mámor,
Mely szomjan égetett,
És halvány őszi rózsa
A bús emlékezet.

S mind, a mi most szívemben
Virágokkal rokon:
Támadjon mint virág új
Életre síromon.

Virág e földön úgyis
Kevés jutott nekem;
Azért sirom virágos
És illatos legyen.

Üres napokban

Ezek a petyhüdt, fáradt, lomha perczek
 Szivemre mint lidérczek nehezednek.
 Érzem, a hogy lassankint öldösik,
 Csontombul a velőt kiszörpölik,
 Hogy türelmetlenül és bosszusan
 Gyakran könyörgök: Verj meg, óh, uram!
 Hadd sírjak égető vérkönnyeket,
 Sötét hajam' a bú őszítse meg,
 Lássam, hogy lelkem rongyokká szakad,
 S roskadjak össze ennyi kín alatt.
 Üldözzön átok, kaczagás a sírba,
 Dobáljanak meg kővel engemet;
 De legyen aztán rólam is megírva;
 Viharban élt, a villám ölte meg!

II.

Kinek nyomor ringatta bölcsejét,
 Ki mindig félkegyelmen éldegélt,
 Semmit se vesztett, mit méltán siratna:
 Nem szenved az, szüksége nincs vigaszra.
 De koldus szívvel, jövőben se bizva,
 A kincses multat sóhajtani vissza,
 Bánkódva, elhagyottan, egyedül,
 Álmodni régi örömek felül;
 Hurczolni szebb idők emlékeit:
 Nem bírja szívem és elvérezik.

III.

Csak múltjatok, csak múltjatok,
 Ti meddő, szomorú napok.
 Kiállom én az éjszakát.
 Ha nem is látom csillagát.
 Ábrándvilágom rég fakó;
 Reményem összetört hajó -
 S szívemet, mint kéklő hegyet,
 Sűrű, nehéz köd ülte meg.
 Ez egyhangú homály, e köd
 Oly jó, mert legalább beföd.
 Nem látni, hogy szívem sajog;
 Nem tudni, bús miért vagyok.

Csak múltatok, csak múltatok,
Ti meddő, szomorú napok.
Örökké nem tart semmisem:
Szivem is végre megpihen.

Lányok, lányok, magyar lányok!

Lányok, lányok, magyar lányok!
Nem is merek nézni rátok.
Ha csak látlak, megigéztek,
S elolvadok, ha rám néztek.

Ha ölelget gyöngye karja,
Azt gondolom szebb a barna,
És ha szőke mosolyog rám,
Mintha mennyről álmodoznám.

Hogyha bogár szembe nézek,
Meggyúladok majd elégek,
S kökényszempár mosolygása
Szelid álom álmodása.

Néha pajkos, néha szende,
Néha lángoló a kedve;
Szép ha csélcsap, szép ha pajzán;
Gyönyörű mind a magyar lány.

Pillantása oly beszédes,
Csókja mint a méz oly édes.
Nincsen semmi csorba rajta;
Óh, beh áldott, ritka fajta!

Lányok, lányok, magyar lányok!
Haragszom én nagyon rátok.
Szivem úgy fáj, úgy megreszket,
Hogy mindnyájan nem szerettek.

Ha megtetszem a barnának,
Szőke után érzek vágyat;
S ha csak egy lány nem szeretne,
Érte gyúlnék szerelemre!

Edithez

Alig hogy én jöttem, te mentél;
Nem is találkoztam veled.
Kezet se fogtunk, el se mondtam,
Hogy megbüvöltél engemet.
Csak egyszer láttalak s szivemben
Utánad sóhajt valami,
Oly édesen, fájón, merengőn,
Mint zongorádnak hangjai!

Kár volt...

Kár volt odahagyni nékem
Nyugodalmas, kicsi fészkem',
S messzi, messzi, fellegekbe vágyván,
Szállni fennen, szilajon, de – árván.

Jobb lett volna lent maradni,
Békességben élni, halni,
Tépdetni a mező fris virágát,
Szeretni a viruló leánykát.

A mi lent könny, fent már felhő,
Viharrá zordúl a szellő,
A sohajtás szélvész a magasban;
Dal, virág ott nincs, ha lent tavasz van.

Lám a fecske, lám a gólya
Csendes falu, völgy lakója.
A meddig a kémény füstje terjed:
Addig viszi szárnya, soha feljebb.

Falun

I.

Búsan, összetörten
Megint idejöttem,
E meghitt magányba:
Gyógyírt tőle várva.

Egyedül hallgassam
Szívem dobogását;
Elvérezni lassan,
Emberek ne lássák.

Bánt az utczalárma,
Az a hajsza előre.
Kedves falum árnya,
Te rejts el előle!

Vagy ha már nem adhat
Falum se nyugalmat,
Te rejts el előle,
Falu temetője!

II.

Régi utczák, régi házak;
Régi arcok, újra látlak!
Levegőtök' szívom ismét.
Alig bírok válni innét.

Száz bajommal nem törődöm;
Elmerengek, eltűnődöm:
Itt szeretnék megpihenni,
Mindörökre rejtve lenni!

Az erdőben, a magánnyal
Összeolvad lelkem árnya;
Mint a vad, ha megsebezték,
Elbuvik, úgy várja vesztét.

III.

Susogjatok, ti koronás fák!
Virágok, illatozzatok.
Csak ti ne legyetek mogorvák.
Azért, hogy én oly bús vagyok.

Kik valaha lepkéket űzni,
Lányért epedni láttatok:
Majd egykoron halk zizegéssel
Jelentsétek, ha meghalok.

Költők sorsa

Költészet mézédés nedűjét
Nyomasztó gondok, keserűség,
Tört vágyak sajtolják a szívből,
Csalódások, bánat verik föl.
Szegény költő! óh, hány halott
Mély sírja szíved és dalod
Bubánatos halotti ének...
Bucsúztatója álomnak, reménynek!
Leszámolsz emberrel, világgal,
S célhoz csak eztán érkezel,
És meghalsz száz kinos halállal,
Mig halhatatlanná leszel.

Szivem

Szivem oly gazdag szeretetben,
Mint tavaszkor virágban a mező;
Vihartul nyílik ékebben
S ha felüdíti könny-eső.
Írígyen meg nem vonja mézét
Könnyelmű lepke, dolgos méh elül;
Daráznak is kiadja részét,
Ha viruló kelyhébe ül.
Hadd gázolják egy-két virágát!
Hol ezrivel van, egy nem veszteség.
Tépdeshetik pajkos leánykák:
Százának is jut még elég.
Áldott kis pacsirtája is van,
Ki napsugarak, illat közt lebeg,
S örömét hangoztatja nyiltan,
Hogy pacsirtának született.

Dicsvágyónak

Dicsvágy emészt? áhitja lelked
A koszorút, a hírnevet?...

Tisztább gyönyör szeretve lenni:
Légy rajta, hogy szeressenek.

Mit ér fejednek a borostyán,
Ha már kihullt, vagy ősz hajad?
Mi haszna, hogyha emlegetnek,
Ha már pihensz a föld alatt.

Szerető szívek hő verése
Hideg dicsőséggel fölér;
És illatosb a szeretetnek
Virága mint minden babér.

Ne hidd, hogy hatalom, dicsőség,
Fény, pompa boldogítanak.
A tenger el nem oltja szomjad',
Hanem a tiszta, kis patak.

Szegény vagy, bármikép csodálnak,
Ha senki, senki sem szeret.
Azért ne hideg érczbe, kőbe:
Szivekbe írd be képedet.

Óh, ne mulasszad el szeretni,
A míg van kedves embered;
Mert elmulik az élet és a
Sirban szeretni nem lehet.

Nirvána

Szeretnék már menni, menni!
Lefeküdni s ott pihenni -
Hunyt szemekkel, mindörökre
A fekete, néma földbe'.

Megutáltam a világot,
A sok önzést, csalfaságot.
Jóllaktam az emberekkel,
Semmi sem vonz, semmi sem kell!

Bánt a víg kör, a magány is,
A napfény is, a homály is.
Mégvakulnék már a fénytől
S félek, félek a sötétől!

Hogy e kínos, durva pálya
Mindörökre valahára
Véget érjen, azt kívánom;
Jőjj enyészet, örök álom!
Nem akarok újra élni,
Nem kívánok visszatérni
Sem az égbe, sem a földre,
Csak aludni mindörökre!

Nősülő barátomnak

Első szerelmem édes álmi,
Beh messze, messze szálltatok!
Boldog napoknak czimborái,
Ti is beh szétszóródtatok.
Sok régi pajtás most családjá
Mosolygó kis körében ül;
Menyecske lett sok vig leányka:
Csak én maradtam egyedül!
Te is megnősülsz, azt beszélik
(Örömhír és mégis komoly).
Csapongó lelked szenvedélyit
Békóba verte lánymosoly.
Te is már nyugalomra vágyol;
Fellángoló véred lehül,
S eszedbe jut a bibliából,
Hogy nem jó lenni egyedül.
Írigykedés fog el, barátom,
Hogy egybeforrott szívetek.
A szerelemnél e világon
Tisztább gyönyört nem ismerek.
Önzés, rideg közöny, gonoszság
Elől csupán az menekül,
Kinek szerelmét viszonzózzák...
Nő boldogíthat egyedül.
Ha vérző seb támad szivedben,
Egy áldott kéz hegeszti be;
Ha panaszod van sorsod ellen,
Legjobb talizmán nőd szive.

Megsímogat, letörli könnyed',
S ha megmar a világ ebül,
Vagy írigyek szivedre törnek,
Ki véd?... A hitves egyedül.

Nekem a házasság szigetje
Idegen föld, csodás beszéd.
Szomorú lelkem számkivetve
Hallgatja, mint tündérmesét.
A bánat mint hajótöröttet
Űz, ver, dobál szünetlenül,
Hogy soha, soha ki ne kössek
S holtig bolyongjak egyedül.

Szívem a kétkedés tanyája;
Vergődő, lázas, ingatag.
Nem teljesülhet semmi vágya,
Örökké szomjazó marad.
Örömeimnek poharába
Keserű méregcsepp vegyül...
Csak menj barátom, menj a nászra,
Én így halok meg – egyedül.

Mulandóság

Hulló levéllel besöpörte
Az őszi szél az utakat.
Mint a ligetnek üde zöldje,
Minden mulandó, hervatag.
Az ember visszatér a porba;
A hű szivektől elszakad.
Örök válás, bucsú a sorsa;
Mind elmúlik az ég alatt.
A forró szív kihül, s ha végre
A multak sírjává leszzen:
Az emlék reszkető kezével
Gyújt neki mécsest csöndesen.
Mert ennek nincsen hervadása.
Él és viraszt a sír felett.

Ez rejti özvegy fátyolába
A bús arczú enyészetet.
Azért, ha vesztettél barátot,
Hullasd sirjára könnyedet;
Ha kedvesed' mély sírba zárod
Sírj, sírj a drága hant felett.
Keresd fel könnyel és virággal
A csendes, jó halottakat;
Hogy majd, ha síri fád beárnyal,
Téged is megsirassanak.

Epilóg

– Endrődi Sándor esküvőjére -
Letelt a hét év. Véget ére
A bús hollandinak regéje.
Nyugalmát végre feltalálta:
Övé a hú, a hú leányka.
Boldog szigetről nézi végig
A bőszi vihart, hajók törését.
Jöhet immár a sors szeszélye:
Virágot szór kaján szemébe!

Magammal évődöm...

Magammal évődöm: Te kába!
Meddig leszel még vágy-beteg?
Mikor szünik meg sorsod átka
Megbabonázni véredet?
Küzdelmeidnek pihenése,
Kétségeidnek nyitja nincs.
Hiába szállnál föl az égbe:
A röghöz lánczol rabbilincs.
Szomjas vagy csókra, szerelemre,
S ha megizlelted: undorit.
Dicsőséget kergetsz lihegve;
Meddig? Rogyásig? Holtodig?

Mindig a messzeségbe vágyol,
A távolban tündér a rém.
Dib-dábot elrejt rózsafátyol,
Halottat csókol a remény.
Tömérdek már a veszteséged;
Ránczos lesz tőle homlokod.
Oly nyomorult az emberélet!
S mégis dicsőnek álmodod.

Ha már szeretni nem fogok

Ha már szeretni nem fogok:
Mondjátok: meghalt, vége lett.
Ha lányért többé nem dobog
A szív, halálra vénhedett.
Mondjátok: meghalt, vége lett.

Ha már szeretni nem fogok
És vérem csöppenkint lehül:
»Édes csókokrul álmodott« -
Ezt írjátok sirversemül,
Ha vérem csöppenkint lehül.

Ha már szeretni nem fogok
És búcsut int a szerelem:
Szelid nézésű asszonyok
Fogják be majd haló szemem',
Ha búcsut int a szerelem.

A küzdelemben

Nekem ragyog a nap az égen;
Enyéme a legjobb szívek,
Lelkembe van beírva mélyen:
Excelsior: Itt minden a tied!
A mit sejtelmem szomjan érez:
Dicsőség, örök ifjuság...
Azt hiszem, egykor mind enyém lesz!
Excelsior! csüggedni bárgyuság!

A búfelhő, a könnyek árja
Virágok magvát öntözi.
Dalokat zengő lelkem álma
Excelsior! A koszorút szövö!
Megfordul a világ fejében
Mint bűvös, fényes eszmekör.
Valóság az elérhetetlen!...
Excelsior! A küzdelem gyönyör.

Szeretnék mint hajdan égni

Szeretnék mint hajdan égni,
Ah! de nincs kiér!
Hogyha így kell szomjan élni,
Életem mit ér?
Hol az édes kín?... Lezajlott.
Hol a szerelem?
Régi szempár, régi arcok
Árnya jár velem.
Óh! ha jönne még csak egyszer
Egy szelíd leány.
Nyájas arczczal, szerelemmel
Csábos ajakán.
E hideg szív melegétül
Fölengedne még.
Öleléstül, csók hevétül
Dala ömlenék.
Uj tavasznak, ifjuságnak
Napja sütné rám.
Csak már jönnél, várva várlak,
Megváltó leány!

Papir-romok

Írásim közt motozgatok,
Foszlányokon merengek.
Ez össze-vissza hányt lapok,
Ezek a csonka versek

Másoknak semmiségek;
Nekem egy ifju élet.
Valósulatlan álmival
Elhervadt ifjuságom.
Óh, mind veszendő, mind kihal!
Csak tünemény, csak álom!
Százszor jobban szeretjük,
Ha vége s eltemettük.
Jövel, kis illatos levél,
Te drága kéz írása.
Sejtelmes vágyakról beszél
Minden kicsiny vonása.
Remények láza nemrég,
Most édes-kínos emlék.
Egy-két virágot, levelet
Még áhitattal őrzök.
De a regénynek vége lett
S a szív hozzá törődött.
Másért küzd, fáj szünetlen':
Nyugalma lehetetlen.
A jó barát minden sora
Nagy eszmék hirdetője,
Volt szebb jövő apostola,
És Judás lett belőle.
Megcsalt, megmart azóta.
Sebaj! Hisz' régi nóta.
Foszlányok! rongyok! A jelen
Csúf meghazudtolása!
Egykor barátság, szerelem...
S gunyos visszája már ma.
El, el, fakó halottak!
Emésztő tűzbe doblak.
Legyetek porrá, hamuvá,
Mint lángoló szerelmem.
Az idő sírba hantolá,
S óh, mégis temetetlen.
Fel-feljár, hogy kísértsen,
A mult emlékeképen.

Nem! Mégse, bús papir-romok,
Őrizlek néma kéjjel.
Szivem csak emlékszik, zokog;
Lángol, de haj, nem ég el,
Ti hamuvá, porrá lehettek;
De én azért sosem felejtlek!

Kitárod érező szived'...

Kitárod érező szived';
De az enyim rosszul fizet.
Barátságod' kínálgatod,
S én érte mit sem adhatok.
Nem mindig voltam ily szegény:
Gyülölködém, szeretkezém;
De jöttek hidegebb napok,
S minden virágom elfagyott.
Most társim őszi fellegek;
Nem látok csak borult eget.
Kialudtak villámai;
Szivárványát se bontja ki.
Ki egykor kővel megdobott,
Azzal ma már kezet fogok:
S kit szebb kor álmaimba szőtt,
Alig üdvözlöm márma őt.
Mások viszhangja lett szivem.
Más hangot nem lész mélyiben,
Igy viszhangozzák rom-falak,
A mit mások kiáltanak.
Mondj jó'jszakát és menj tovább,
Kerüld e bús sziv otthonát.
Ne zörgess rajta: puszta ház,
A hol te embert nem találsz.

Fiatal házasnak

Idegenek közt a világon
Te voltál egymagad barátom.

Kaczaja, kínja életemnek
Lelkedből hozzám visszazengett.
Bár nem füzött hozzám az érdek
(Mit is tehettem volna érted!),
Szived szivemhez nőtt egészen,
Megosztád üdvöm', szenvedésem'.
Hűbb társad van most drága nődben,
Ki szived' elrabolta tőlem.
Csak kézzszorítást kap barátod,
Mig a hitvest szivedre zárod.
Légy takarékos mámorodban;
Mohó vágy hirtelen kilobban.
Koldús leszen szűkebb napokra,
Ki boldogságát pazarolja.
Virágillatnál nincsen édesb;
De egész kert illatja méreg.
Kis örömek teszik ki üdvünk',
Miket a gondoktól kiküzdünk.
Majd hogyha elfogy ifju lángtok
(Nem adhatok csak jó tanácsot):
Legyetek búban, örömeiben
Oly jó barátok, mint mi ketten.

Petőfi ellen

Hejh, Debreczen!
Ha rád emlékezem,
Ittas leszek, de nem a bortul,
Hanem a kéjes izgalomtul.
Virágos serlegek mögül
Leánymosoly ragyog körül.
Május hava
Szebb volt-e valaha!
Bágyadt kedélyem újra éledt;
A föld megint a régivé lett;
Mint a minőnek álmodá
Gyermekhitem, jaj, nem soká'!

Három napig
 Láttam csak falaid':
 De nem felejttem el sokáig
 Tüzes szemű, bájos leányid',
 Egynek búbajos mosolya
 Ah, tán nem is hagy el soha!

I. N. R. I.

Templomba tévedtem s a félhomályban
 Megálltam, búban elmerülve mélyen,
 Hol a zsidók királya haloványan,
 Bágyadt szemekkel halni készül épen.
 Megtört kedélylyel, búsan, létunottan,
 Magamba szállva révedeztem ottan -
 S egy gondolattól nem volt pihenésem:
 Boldog, ki túl vagy földi szenvedésen.
 Istenhalálra vágyó ördögök,
 Hitvány cselédség, mely megköpködött;
 Judási csók, föld véres koronája,
 Az igazságnak kézmosó birája,
 Kereszthalál! Az áldozat betelt.
 Van-e megváltás? Szívem nem felelt.
 Orgona zúg. Ünneplő hangot ad,
 Piros ruhában mond misét a pap.
 Tömjénfüst száll; fölzeng a glória:
 »Örvendezz szív, légy boldog, föld fia!
 A messiás, ki megvált tégedet,
 Ma jött világra. Békesség veled!«
 Az istenember képe bús marad.
 Átvert kebléből foly biborszalag.
 Szelíd jóságaért ekkép fizettek.
 Békét hirdetni jött s harczot teremtett.
 »Pax vobis! Béke véletek!« ... De hol?
 Nincs béke itt a földön, nincs sehol!
 Kereszt alatt görnyedve vérzünk,
 Ahasvér bujdosása létünk.

Örvendő népek gyűlnek, gyülekeznek.
A misemondó énekhangja reszket:
»Dicsőség néked, istenünk az égben!«
Én a haló Jézust merengve nézem.
Isten betűi lelkem' égetik.
A gaznak nem elég, hogy fölfeszít.
Dicsekszik: Csúf halálnak én adám át,
A názáretit, a zsidók királyát.
Te csak türtél, isten báránya, némán.
Óh, nézz alá vigasztalólag énrám!
Taníts meg, hogy harag nélkül lemondjak,
Szeressem a gyöngét, az elnyomottat.
Bú, gond között taníts meg hő imára,
Bocsánat-osztó, szenvedők királya.
Óh, mert a földet megvevé az átok!
S a ki még megválthatná a világot,
Kinél az isteneszme megfogamzott:
Erőtlen ördögökkel vívni harczot!
Magát emésztí, míg nem hallja ezt:
»Mehetsz pihenni: Ite missa est!«

A halál után

– 1877 –

Beh jó lesz meghalni! Óh, beh jó
Lesz nekem az életről letenni!
Ha ki zok szavakkal illetett,
Megbocsát és meg fog emlegetni.
Ember, a ki jó volt s szenvedett,
Leszek akkor a világ szemében,
Mit hibáztam, feledésbe megy,
Csak dalom fog élni és erényem.
Mert a dalt és szenvedésimet
Itt hagyom örökbe a világnak,
S itt hagyom a vádat is, hogy ő
Volt az oka könnyemnek, hibámnak.
S neki majdan büszkesége lesz.
A mi mostan, életembe' szégyen;

S a kövekből, miket rám dobott,
Emléket fog még emelni nékem.
S dalomat, habár most megveti,
Magasztalni fogja még a nemzet.
Idegen sebek balzsamja lesz
Meleg vére bánatos szívemnek.
Kedves lányok elmerengenek
Verseimen édes éjszakákon.
Minden ember fog szeretni, bár
Nem szeretett senki e világon.
Visszatérni, óh, be jó leszen
A természet altató ölébe;
Beh jó lesz, hogy szívem elcsitul,
S mije nem volt, lesz nyugalma végre.
S hosszú pihenés után, ha majd
Új életre lesz föltámadásom:
Gonoszabb sors úgy sem ér soha;
Mért busuljak hát e változáson?...

Meghalok! de élni fog tovább
Szenvedésem, dalom és szerelmem.
Meghalok s büszkén, erényesen
Fogok élni az emlékezetben.
S ha megírják életem sorát,
Ki fogják a bánatmat feledni.
Beh jó lesz meghalni! Óh, beh jó
Lesz nekem az életről letenni!

Utolsó vágy

Ha majd értem jön a halál
(Akármikor, készen talál),
És nem lesz, a ki megsírat:
Attól e szív meg nem riad.
Nem kell se könny, se koszorú:
A sír lakója nem hiú.
Hol csak bogáncs, gyom, tüske nő,
Az árok is jó pihenő.

És hogyha majd haló porom
Távol jövőben egykoron
Képezni fogja föld mezét
S kél-száll a légben szerteszt:
Hadd légyen útszélien helye,
Koldús sarúját lepje be;
Csak legalább melyet takar,
Legyen minden kis rög magyar.
S hol most kelettől nyúgatig
Testvérietlen nép lakik;
Egy nyelvet értsenek csupán:
Szép nyelvedet, magyar hazám!

Hazugságot sosem irtam...

Hazugságot sosem irtam.
Az igazság hangja legszebb.
Visszazendül dalaiban
Vallomása életemnek.
Egy hitem van, egy vezérem,
Az igazság, ezt imádom.
S mégis, a mit általéltem,
A mért küzdök, hazug álom.

Útközben

Mint valami látomány
Nyári napnak alkonyán,
Útad' állja hallgatag'
Egy mosolygó nőalak.
Egyszer néz csak rád s megejt;
Egyszer, aztán elfelejt.
Az a percz, mely megleli,
Első, végső, egyszeri!
Kerülöd egy élten át;
Több sugárt nem hint reád
Az a bűvös lányka-szem
Soha, soha, sohasem!

Visz az élet szekere
Tavaszból kifele.
Kedves arcza mosolyát
Viszi tüskén-bokron át.
Ki-kivillan kék eged,
Piros rózsa rád nevet.
Néha ég s föld összefoly;
De te meg nem állsz sehol.

A kit szerettünk

A kit szerettünk, nem feledjük,
Bármit beszéljen ajakunk.
Megrezenünk, ha szóba hozzák,
Őt áldjuk, hogyha meghalunk.
Hiába ámitjuk magunkat:
Csak játék volt, muló szeszély!
Hiába mondjuk: Minden ábránd
Báját veszíti, véget ér.
Egy édes szempár, egy tekintet
Mebabonáz menthetlenül.
Ugy őrizzük, mint szent talizmánt,
Elrejtve a világ elül.
A sors megáldhat, meggyötörhet;
Emelhet hír vagy bukhatunk:
A kedves arcza sose hágy el;
Őt áldja hűlő ajakunk.

Ma született a Messiás

Hull, hull a felhő könnyü pelyhe;
Az utczákon tengernyi nép.
Paraszt, úr tarka egyvelegbe'
Megyen hallgatni szent misét.
Az ablakokból ide csillan
Hivogató világítás.
Ez egyszer minden évben így van:
Ma született a Messiás!

Én künn bolyongok, nincs családom,
Fásultan, únva életem',
A templomból ma is kivágyom;
Az álорczást nem nézhetem.
Sötét az ég; nincs rajta csillag;
Sem égi jel, se lángirás,
A mely vezesse útainkat...
Ma született a Messiás!

Az élet össze-visszasága
Ma se békít ki semmivel.
A szenvedő ma sincs megáldva
S rongyokba' jár, ki jót mivel.
Egyiknek tétlenség az élet,
S izzadva szidja annyi más.
Születni gyakran ősi véték...
Ma született a Messiás!

A tékozló fiú kaczagja
A szent estét. Őlében ül
Egy nő, ki testét bérbe adja,
S fizetett csókokért hevül.
Körűle táncz, csók, czéda ének,
Trágár beszéd, pezsgő-ivás.
Magdolna csak nagynéha tér meg...
Ma született a Messiás!

Ah, mind úgy van, bármerre nézek,
Mint amaz első éjjelen;
Farizéusnak áll az élet;
Szegényé jászol, Betlehem,
Ahasvér hány vagyon közöttünk!
Hány Jób, ki istennel vitáz.
Sirunk, hogy a világra jöttünk...
Ma született a Messiás!

Jójj, csendes ágy! Borítsad, álom,
Vonaglásimra szemfedőd'.
Te nyugtatod meg a halálon
Kivül a földi szenvedőt.
Jójj, csendes ágy! Majd holnap ébren,
Ha nyugtomból a zaj kiráz,
Tovább vergődöm, újra kérdem:
Mire való a Messiás?

Ne tudjon rólad a világ

Jobb, hogy ne tudjon rólad a világ;
Az életet jobb rejtve élni át,
Mint szüntelen' vivódni, küzdeni,
És bírhatatlanért elvérzeni.

Az élet láza, csábja ingerel,
De hajh, csak addig, míg nem éred el.
A mire vágyol: kincsnek képzeled;
S a mit elértél: már nem élvezet.

Csak nélkülözz: Az élet így tanít.
Hiányzani fog mindig valamid.
Hogy meg ne szoknád, nincsen oly gyönyör;
De pusztá híja sírodig gyötör.

Óh, fuss, ha tudsz, a kisértés elül;
Ha van kis fészked, oda menekülj.
S ne láss a nagy világból egyebet,
Csak házad', nőd', mosolygó gyermeked'.

Jövendő évek...

Jövendő évek, nemzedékek,
Kiket szegény fejem nem ér meg,
Vajon minő lesz arcotok?
Egyet tudok, hogy bármi léssen,
Én soha többé meg nem érzem,
S a föld azért tovább forog.

Tavasza fog akkor is virúlni,
Szerelmes ifju lánggra gyúlni,
A gondtalan vigadni fog.
Harmatkönny hull a rózsafára,
Csók méze lányok ajakára...
S a föld azért tovább forog.

S én nem tudok majd semmit erről,
Tavasza, csókról, küzdelemről.
Porladni lent csak én fogok.
Aludva a halottak álmát,

Nem hallom a világi lármát,
S a föld azért tovább forog.
Kikért forró szivek dobogtak,
Mevénülnek, megránczosodnak
A legszebb lányok, asszonyok.
A bánkodó lélek kiszerved,
Elmulnak örömek, szerelmek...
S a föld azért tovább forog.
A halál, mint az őszi lombot,
Gödrébe hajt bölcset, bolondot:
Befutja mind a sírhomok.
Mindegy ha gyom, mindegy ha rózsza;
Mindegy ha könny, ha pásztoróra...
S a föld azért tovább forog.
Jobb nem lesz a világ, se rosszabb,
Hazát ad jámbornak, gonosznak.
Lesz rajta úr és elnyomott.
S örökre tart, örökre járja
Bohó játékod, élet álma!...
S a föld azért tovább forog.
Nem, nem örökké! Hála isten,
Hogy a mi van, mind véges itten;
Mind a mi érez, él, mozog.
Nem lesz, ki sírjon és nevensen;
Nem lesz, ki gyűlöljön, szeressen,
S sziv nem dobog, föld nem forog.

Don Juan a másvilágon

Beh futó az ember-élet!
Beh sietve jött halálom!
Még a régi lánggal égek,
S szerelemre, csókra vágyom.
Nélkülem fog nyílni, telni
Kert virága, föld leánya;
S óh, be kínos elviselni,
Nélkülem lesz hervadása!

Piczi szájak, piros ajkak
Hű szerelmet esküdöznek:
Csókot vesznek, csókot adnak;
Óh, de én már soha többet!
Jobban éget a pokolnál,
Hogy e szív már nem szerethet!
Hogy nem volt több két karomnál,
S szép szemektől válni kellett.
Pokol lángja tán kiégheet;
Soha az én szomjuságom.
Beh futó az ember-élet,
Beh sietve jött halálom!

Meghalt

Meghalt: Közönnyel olvasod.
Meghalt: Mindennap hallhatod.
Hamar mondod ki, kurta szó,
Mégis szívet rázkódtató.
A nyelvnek nincs búsabb szava.
Ez az örök kháosz maga.
A kinek szól, nem érti meg;
A síri éj vak és siket.
A földi lét javát-jaját,
Száz örömét és száz baját
Nem érzi többé sohasem
A szív, ha porlik odalenn.
Jöhet a nyájas kikelet,
Fakaszthat miljó életet;
Egész föld ünnepelheti:
Szegény tatár, mindegy neki!
Ifjú, kinek az izma vas,
Leányka, mint nyiló tavasz -
Ha későn, évek múlva is:
Meghalt, elmondják rólad is.
Kik itt vagyunk, kik itt lakunk,
Egymásután mind meghalunk;

S a temető szálló pora
Multról nem álmodik soha.

Finale

A régi vágyból, régi lángból
Alig maradt egy sugaram,
Virágszakasztó, dalfakasztó
Időm lejár, ah, oda van!
Május legében, kék egében
Nem zeng többé a régi dal.
Ah, nyugovóra üt az óra.
S a fény, a láng, a vágy kihal.

Magány

Nevedet még alig gagyogtam,
S mégis már jól ismertelek.
Nap fényiben, sötét sarokban
Borongó árnyad reszketett.
Te vettél át, midőn születtem,
Kis bölcsőmet te ringatád.
Bús dajkadal gyanánt fülemben
Zsong most is: nincs apád, anyád!
Azóta részvétlen világban,
Magány! karöltve jársz velem.
Bolygok, mindig sötétben, árnyban:
Szülőföldem' sem ismerem.
Bús télidőn családi fészek
Védő melegje nem fogadt;
Anyai csók, epedtem érted,
S leltem közömbös arcokat!
Más gyermek anya-ölbe fogva
Csitúl el, hogyha könnyezik:
Az én szemem sivár homokra
Hullatta forró gyöngyeit.
Nőttem s velem nőtt, mintha árnyam
Lett volna, a sötét magány.

Egy sírra hullt, hogy azt se lássam;
Abban feküdt szegény anyám!

Tavasznak nevetgélte; újra éledt
Virág a földön, lomb a fán;
S kit izzó vágyak perzselének,
Szomjam' csak én nem olthatám.

A féreg is meglelte párját,
Virág ölében szeretkezett;
Én akkor voltam a legárvább,
Kit senki, senki sem szeret.

Lihegtem, boldogság, utánad,
De hajh, nem leltelek sehol!
Csak azt láttam, hogy a világnak
Gyönyöre, fénye éjbe foly.

A mozdulatlan, komor árnyban
Olvastam ezt a mondatot:
Neked a napban is homály van,
Ahol te jársz, ott nem ragyog.

Óh gyászos árny, hát sose lésszen
Nyugalmas, nyájas otthonom?

Igaz barátom, feleségem,
Olyan, ki lelkemmel rokon?
Hiszen nincs szív, hogy ne találja
Meg sorsa mását, részesét!
Csak az enyim maradna árva,
Magános, gyászoló, setét?

Küzdjek közönnyel, félreértve
(Van-e magány irtóztatóbb?),
És könnyet ontsak a szemétre,
Mint Jehova szolgája: Jób?

Az élet gyors hullámverését
Epedve halljam, mint a rab;
S az életszomj, a lelki éhség,
Mint Tantaluszt, úgy marjanak?

Mindegy! Ne jajgass, árva lélek.
Azért magány a végzeted,
Mert titkon, öntudatlan' érzed,
Hogy a tömeg közt nincs helyed.

Avagy ki óhajt oda menni,

Hol a virág is sárba' nyit?
A hol varangyot költenek ki
Óh égi nap, sugáraid?
Csitt, gyöngye szív! Hiszen ha nézed,
Kik úsznak itt a felszínen:
Pusztába rejtőznél, úgy érzed,
Hogy ott élj vadmézen, vizen.
Pusztába, mert ott csúszva-mászva
Kutyák a koncot nem lesik;
Mert ott nincs sujtva, megalázva,
Ki érző szívvel születik!
A földi vágyak, gerjedelmek
Lefoszlanának rólad ott;
Szennyüktől megtisztulva, lelked
Azt hinné, hogy csak álmodott.
Erős szivek nehéz erényét,
A lemondást gyakorlanád,
És Nirvánával így cserélnéd
Fel a kábító Szanazarát.
S majd egy nap', eljövén az óra,
Mely egyszer üt mindenkinek:
Megtudnád, álmok álmodója,
Hogy élni szép, de halni szebb.
Nap szórna fényt haló szemedbe,
Rád hullna hervadó virág,
S a lombok közt szellő rebegne
Fölötted halkán gyászimát.

Magamról

Rossznak mondod a világot,
Dőresége bosszuságod;
Siratod az élet álmát,
Földi gondok durva jármát;
Felpanaszlod lázban égve:
Bölcs elméje, jók erénye
S fényt sugárzó lángod, ég,
Csak hiúság, búborek.

Óh, pedig hány perczed, órád
Volt, midőn e sujtoló vád
Könnyeidben elviharzott
S kiderült rá szíved, arcod.
Gyönyörűség volt az élet,
Megáldottad születésed';
Rózsák közt jársz, azt hívéd,
S mi okozta? ... Semmiség!
Nem tudod, mi nyomja szíved',
Semmiségek üdvezítnek.
Hogy jön, nem tudod, csak érzed,
Hogy e bűnös-bűvös élet,
Mely ma szennyes, ronda börtön,
Holnap éden kertje rögtön.
Ma a békét áhitod,
S holnap küzdve élni jobb.
Ember! önző vágy vezérel.
Bánatával, örömeivel
Ezt az undok szép világot
Sorsodon át nézve látod.
Hogyha gondok elcsigáznak:
A világot éri vádad,
S ha öröme gyúl szíved:
Nincs e földnél semmi szebb.
Ragyoghat a nap az égen;
Te sötétben, feketében
Látsz mindent, ha bánatod van;
Mig, ha kedved lánggra lobban,
Minden érted van teremtvé;
Télen is jársz rózsakertbe';
A nap is csak rád ragyog,
S kik itt laknak: angyalok.
Az örvendőt meg nem érted,
Ha világod' búban éled;
S csak ha lelked' szenvedőnek
Vallod, sajnálsz szenvedőt meg.
Mit törődöl a világgal,
Szenvedő sziv sóhajával,
Ha egy édes pillanat
Teljesíti vágyadat!

Hát ne fordulj vak hevedben
A világ és rendje ellen...
Úgy tekints az emberekre,
Hogy a föld se jó, se ferde;
Se gyönyör, se bú tanyája,
Csak magadnak képe, mása.
Ki sohajtoz, ki mulat.
A világ csak – hangulat.

Rossz istenek

Veszélyes istent hármat ismerek,
Jaj annak, a kit elveszítene!
Mégmételyezve vérét, gondolatját,
Agyát lenyűgzik, szívet fogva tartják.
Behálózzák idegzetét, velőjét,
S melyet beszí, megrontják levegőjét.
Rabjok marad, míg végsőt nem lehel.
Báb volt, míg élt s áldatlanul vesz el.
S kit megrontottak így az istenek,
Nevetnek rajta és nem érzenek.
A fény is szennyes és a lég dohos,
Hol az első uralg, a potrohos,
Terpeszkedő, nagyhangu és rekedt,
Szemében láthatók a vérerek.
Az éjszaka, a lárma kedvelője,
Az arcza puffadt, vérszinű a bőre.
Nem kell neki se napvilág, se nő,
Lebújokban van jókedvében ő.
Felfordul minden, a hol ő tanyázik.
A szelid emberből garázda válik.
Bukfenczezik a mélabús, merengő
Szótlan fecseg, pajkosból lesz pityergő.
Ki máskor légi úton repül:
Lerogy a sárba, a szemétre dül.
S kit hevülésbe nem hoz, csak az eszme:
Órjöngő lesz, delíriumba veszve.
Az istennek mindez csak tréfaság.
Meg-megrándítja a hörgő babát.

Multság néki, hogy rablánczokat huz.
Eviczkélhet: nem tágit tőle Bakhusz.
Látszólag oly szelíd a második.
Ki látja, üdvösségrül álmodik.
Rád néz elbűvölőn, szivet fogón,
S ellágyulsz, mint az ércz izzó kohón.
Asszony, de szebb mint hitvesünk, anyánk.
A szeme csillag, sóhajtása láng.
Pogány korában hab volt a ruhája;
Ma csipke, bársony; – persze jól kivágva.
A merre járt, rózsák pirulva nyiltak;
Ma otkolón kíséri s pézsma-illat.
Bódító, észbontó, megmérgező,
A férfiak bűbájos réme ő.
Aczélos elme elpuhúl ölében.
S ki élhetett vón' békén, boldogan:
Családját hagyja veszni rongyban, éhen;
El nem riasztják börtön és a szégyen,
Csak az imádott nő után rohan.
S mikor felébred lomha álmiból,
S a kórház várja vagy a vitriól:
Vénusz közömbösen tovább lebeg.
Az égiek ma is részvétlenek.
A legkegyetlenebb a harmadik.
Mint vámpir ül meg, véred' szívja ki.
Nyomását érzed, bárhová szaladj,
S még áldod őt, hogy kínoz s rabja vagy.
Az életzajból elhurczol magányba,
Hogy lelked' annál jobban szétzilálja.
Az élet örömeből mit se juttat;
Szomjaznod kell, szánalmas Tantalusznak!
S te istenarczát együgyűn imádod,
Elhagyva érte nőt, otthont, családot.
Szent kéj fog el, ha szempillája rebben,
Mindenre alkalmatlan és ügyetlen,
Elkésel élni; – csak hitedbe' gazdag,
Terhére vagy társidnak és magadnak.
Játéka vagy csak, nem hozzá hasonló,
Kit összetörvén, elhajít Apolló.

Régi dalaimhoz

Elröppent üdvök, túlélte bánatok,
Szivemnek zengő sóhajtásai,
Finom kötésben, szép velin papíron
Most itt heverték könyveim között
S beszéltek arról, a mi vissza nem jó.

Forgatlak néha, díszkötésű könyvem,
S úgy elcsudálkozom nem egy lapon:
Én voltam-é az, én, e szürke ember,
Ki Emmáruul zengettem annyi hévvel?...
Ki könnyeimmel öntözém virágát
Ábrándjaimnak, mig tavaszban éltem?
Azóta más nap jár az alkonyégen.
S én megfakult lélekkel vánszorogva,
Nem látok már oly csillogó világot...

Hajh, szürke minden, ha beáll az alkony!
S nekem beállt; józanság most a társam,
És ifjuságom többé vissza nem tér.
Sokról lemondtam, sok vágyat leküzdtem,
Az élet-harczban megcsorbult a szívem
S több dalt nem írok, hozzátok hasonló.

Lehiggadt szívem még csak rajtatok csüng
Az ifjuság bizalmával, hevével.
Nyugodtam nézem, mint őszül hajam,
Csak a ti vénülésteget ne lássam,
Ti hirdessétek ifjuságomat!
S ha majd az unokák kezükbe vesznek:
Lássák, hogy nem hazudtam soha érzést;
Őszinte voltam teljes életemben,
S a hány dalom volt: mindet általéltem.

Véreből vér, ti átsírt szenvedések.
Ti átujjongott küzdelmek, remények:
Fogjátok pártomat, ha nem leszek!
Ha ajkam néma lesz, szivem hideg
S a temetőben alszom csöndesen:
Rátok bizom további sorsomat.
Ti hintsetek meleg sugárt siromra,
S porom fölött növesszetek virágot.

Jób siralma

Kegyetlen Adonáj!
Gyönyört lelő szolgád gyötrelmiben.
Undok fekélyektől borítva,
Itt vergődöm, vonaglom a szeméten,
És átkozom a méhet, mely fogant,
A napot, a melyen hirül vivék
Apámnak, hogy fiat szült felesége,
A térdet, mely gyöngéden ringatott,
S mely meg nem fojta rögtön, a kezét.
Mindenki elhagy, vádol és gunyol.
Ti is, ti is, barátim!... Óh, tudom,
Ártatlant érjen bár, a szenvedés
Mindig a bűn színében jelenik meg.
Fájdalmimat s fogyatkozásimat
Óh, vajha meg lehetne mérlegelni!
Óh, vajha a világ tudtára adnád,
Hogy ártatlan, vétectől ment vagyok!
Tudom, előtted nincsen igaz ember;
De a világ előtt én az valék.
Vaknak szeme, sántának lába voltam.
Jót tettem és most gonosz az eredmény.
Valaha szánakoztam a szegényen,
És engem, íme, nem szán senkisémet!
Vetekszem mostan Adonájjal.
A kinek gondja úgy sincsen reánk.
Meggárosítjuk-é, ha vétkezünk,
S ha jót cselekszünk, használunk-e néki?...
Gonoszságunk az embereknek árt csak,
S igazságunk nekik használ csupán.
És mégis a szerencse
Hiába mosolyog bolondra:
Örömben élni a bölcs tud csupán.
Az ezüst érnek kezdete vagyon;
De hol található a bölcsesség?...
Ennek becsét nem tudja a világ,
S a gazdagok, nagyok földjén sehol sincs.
A mélység szól: nincs bennem! – és a tenger
Azt mondja: nincs itt! – Van-e, a ki látta?

Gyöngyökhé', szárdonixho' nem hasonlít
S nem mérhető ofíri sárárannyal.
Nem rejti azt magában India;
A drágakőnél ritkább, becsesebb
S zafir– s topázért nem cserélhető el.
Vész és halál szólt: hallottuk hírét!
Utját s helyét azonban egyedül
A lélek tudja; ez mondhatja meg csak:
Az Úr félelme, ez a bölcsesség,
S távozni a gonosztul: értelem!
Az Úr félelme!... Mit használt nekem!
Nincs Adonájban részvét, irgalom.
Nem büntet és nem áld érdem szerint.
Mert a csalánhoz nem nyúl senkisé, meg,
De a rózsát bezzeg mindenki tépi!
Utálatos lét, hát ide jutottam,
Hogy most durván kiköpnék én előttem,
Kik dicsőségem hirdetői voltak!...
Ki adja nékem a halál nyugalmát?
Porból van és nem érczből gyöngé testem,
S nem a kövek szilárdsága erőm.
Keserű jajgatásra vál' türelmem:
A ki elkezdte, sujtson agyon engem!
Hogy elmúlt tőlem az öröm-pohár!
Sírásra változott, hajh, cziterám,
S vig éneke a zokogók szavára!
Mi hát az üdv? Virág, mely peczre nyílik
S el lesz taposva, ha lehullt a földre.
Mi hát az élet?... Árny, melynek növése
Az éjszaka közelgését jelenti.
Mi hát az ember?... Állat, ki dologra
Van e világon, mint igás barom.
Túr, fárad, izzad, árnyékot keres.
S lankadtan alig várja, mint a szolgál,
Hogy mikor dőlhet már le az alomra!
S mégis, mit jajgatok, mit sírok itten!...
Adonáj jobban tudja, mit mivel.
Hol voltam én, a por s porrá leendő,
Midőn a földnek sarkait lerakta
S föléje az ég boltját kifeszíté!...

Midőn irányt adott a folyamoknak
S a szelek útját meghatározá!
Mit tudom én, végzése mire jó,
S midőn így sujt, nem emel-é magához!...
Szünj' meg zihálni, lázongó kebel:
Az Isten adta, Isten vette el!

Talált rózsza

Virága édes szerelemnek:
Az út porából fölemellek,
Rideg kedély volt, fogadok,
Ki téged így eldobhatott.
Ki rád tekint, forróbban érez.
Eldobni téged, lehet-é ez?
Jer hát ide szívemre, jer!
Ne a hideg földön heverj.
Pompája teljes még a nyárnak,
S téged már haldokolni látlak.
Ki se lehelted illatod':
S leveleid' már hullatod.
Szegény virág! jer, én megértlek,
Az én szívem rokon tevéled.
A sors könyörtelen keze
Virágkorában tépte le.
Most hervad, mint te, eltiporva,
Ifjan, részvétlenül a porba',
S nem akad senki, senkisem,
Ki fölemelje szeliden.

Palinódia

Nagy bánatom van, szörnyü bánatom!
Kerget kopár, utatlan utakon.
Ugy megrontott, úgy összeforrt velem,
Hogy lelkemről nem rázhatom le, nem!
Mig ifju voltam, küzdöttem vele;
De íme, megjött életem dele,

S melyet hiszékeny ifjuság ígért:
Az a világ csak légvár, semmiség.
Óh, éltem átka, sűrű rengeteg,
Van-é utad, mely kifelé vezet?
Van-é tul csöndeden, homályodon
Egy kis zugoly, hol megnyugodhatom?...
Örök magányban, életem delén
Meghasonolva a reménnyel, én
Itt állok, s vissza már nem térhetek;
Nem kezdhetek egy másik életet.
Gonosz lidércz, ki egykor biztatál,
Ki, hogy kövessetek, csábitgatál:
Meddig kövessék áltató nyomod'?
Végső szavam hozzád: Légy átkozott!
Sokáig, bár a szívem vérezett,
Koldus-reménnyel áldottam neved';
De te a szenvedőt kigúnyolod.
Jaj, a ki hisz neked. Légy átkozott!
Ki tudja, meddig bírja még szívem
S hol roskad össze majdan vériben...
Nem bánom én, akárhol, egyre megy;
Azt nézem én csak, hol pihenhetek.

A csillagok

»Mi van a csillagokban, jó apám?«
Tenger, havas hegy, ember is talán.
»S a kik ott laknak, mondsza, milyenek?«
Gyöngék s halandók, mint az emberek.
»Hisz azt beszélük, eddig úgy tudám,
Csillagba költözünk halál után.«
Nem fűz az éggel össze semmi sem;
Nincs út, mely minket oda felvigyen.
»S mégis beh ragyogók, beh fényesek!
Nem ott kezdünk-e tisztább életet?«
Égből tekintve földünk is ragyog:
De csak távolról, mint a csillagok.
»S csillagja nemde van mindenkinek?

Mondd, jó apám, min ismerhetni meg?«
 Óh, balga kérdés, hóbortos álmok!
 A csillagok nagy, végtelen világok.
 »Ég abroszán ki jártas vagy nagyon,
 Mutasd meg, merre fénylik csillagom?«
 Mondom, leányom, semmiség vagyunk,
 S nem több: parány a föld is, hol lakunk.
 »Sokszor hallottam s magam is hiszem,
 Ha csillag hull, emberhalál esik...«
 Óh, hogy ez önző, gőgös földi nem,
 E törpe fajzat azzal kérkedik,
 Hogy egy világ miatta megreteg,
 Ha meghal, és bujában tönkre megy!
 »Még azt az egyet mondd meg, mennyire
 Van a csillaghimezte ég ide,
 Hol annyi lángot látok fényleni?...«
 Oly távol, elméd el se képzeli.
 »Mondj együgyűnek, mégis kétkedem.
 Lehet-e távol, mit szemem beér?...«
 Hozzád az ég közel van, gyermekem:
 Magába' rejti gyermeked kedély.

Diákélet

Vidulva bor között a férfi,
 Édenbe pillant a poháron át,
 S századszor újra felidézi
 Örökre elrepült diákkorát.
 Emléke most is melegen forr.
 Gondunk mi volt?... könnyű arany pihe,
 Midőn azt hittük, a professzor
 Csinyünket az orrunkról nézi le.
 Nincs, nincs menekvés e varázstól!
 Szívéből még az sem törölheti
 Ki, mert tanárrá lőn diákból:
 Mit egykor maga tőn, most bünteti.
 Mulattunk minden tudományon;
 De nem vonzottak, csak a részletek.

Homérnál elnyomott az álom,
Ha szép Helénáról letévedett.

Tanultuk, mert Vénusz kívánta,
A ragyogó! – a csillagászatot;
S a delejesség szép leányka
Tüzes szeméből egyedül hatott.

Fárasztott Néposz, Cicero; csak
Ovidot kedveltük s Horácz apót;
Csókot hintettünk szép Didónak,
Görögül hajtogatva »agapó«-t.

A háromszögtantól a hátunk
Borsószik most is, úgy nem kellett.
Csupán a »sinus« volt barátunk,
Mert szép lányokra emlékeztetett.

Hja, nem verték csak úgy hiába
Fejünkbe azt a mitológiát,
Ismertük Ámort és nyilára
Faragtunk is de hány kadenciát.

Késsel bevéstük a padokba
Szívünk kegyetlen hölgyének nevét,
S »kanasztér«-t szíva nagy titokba',
Egymás közt zengettük dicséretét.

Ah, vége, vége! Vagy ki tudja?
Diák marad az ember, amíg él.
Leczkéjét a sirig tanulja,
Nehezebbet folyvást a réginél.

S ha majd bezárul ez az élet,
Az lesz csak a hosszú vakáció!
Ha majd te hangzol, síri ének:
»Circumdederunt!« a pap ajkiról.

Jó lelkek

Vannak jó lelkek még a földön;
De elrejtőznek a világ elül.
A csacska hír hallgat felőlük,
Élnek s meghalnak ismeretlenül.

Éltük szerény, csöndes, magános,
 Dobszóval, vak lármával nem dicsért.
 Erényüknek czégére nincsen;
 Ha jót tesznek, nem kérdik, hogy miért.
 Vásári zajt, hühót kerülnek.
 Nem lökdösődnek lármás útakon.
 Lelkük zománczát féltve őrzik.
 A merre járnak, csend van s nyugalom.
 A sors csapási, szenvedések
 Között értékük legszebben ragyog.
 A rózsza is, ha eltíporják:
 Akkor terjeszt legédesb illatot.
 Vannak jó lelkek még a földön!
 Vigasztalásul vallom és hiszem.
 Megtúrve, mint árvák, úgy élnek,
 És nem irigylis sorsuk' senki sem.

Tristia

Geniessen macht gemein.

GOETHE

I.

Itt e zsidongó, zagyva földön
 Minden mi jó, nemes, kiváló,
 Salaktól tisztult minden ösztön
 Vig lárma közt borongva járó.
 Árnyadban, áldott szomorúság
 Nem hánykolódik úgy a sebzett;
 Véres virágból koszorúját
 Köti megbékült türelemnek.
 Haragvó szív szelidre válik.
 Ha bánatból kivette részét.
 Hulló meleg vérből csirázik
 Az égi irgalom s a részvét.
 Ragyogjon rád szerencse napja;
 Kéjben, gyönyörben folyjon élted:
 Kikel szived rossz indulatja,
 Szines virágkehelybe' méreg.

Szánlak, ha nem vágyott a lelked
A részvét csöndes harmatára;
S áldott te vagy csak, kit belengett
Szomoru lelked mélasága.

II.

Ne tedd ki szíved' nagy melegre;
Megromlik, pondró kel ki benne.
Vegyíts fájdalmat a gyönyörhez;
Ne légy falánk, mert megcsömörlesz.
Tanulj éhezni, szomjuhozni,
Tudj örömet búval fokozni.
Mint rózsa zápor mosta földbül,
Mosolyod úgy hajtson ki könnybül;
Ha megunod vig társaságod',
Fogadd be a szomoruságot,
S jobban fog esni sírnod egy sarokban,
Mint vígak közt vigadnod élvunottan.

III.

Óh, lélek gyásza, szenvedése,
Nem adlak örömért cserébe!
A nevetőknél boldogabb talán,
Ki szomorú tud lenni igazán.
Ah, a ki megtisztulni óhajt,
Nem szaporítja a bohó fajt.
A tréfálót Isten nem érti meg;
Imát az égbe csak sóhaj vihet.

Varázs-ereklye

Egy magyar ifju, szép, deli, bátor,
Küzd a halállal, messze honától.
Szíve keresztény, karja vitéz volt. -
Hejh, hogy örül vesztenek a félhold!
»Künn nyit a rózsa, fülmile csattog.
Rózsa, nap, érzem, már ti nem adtok
Illatot és fényt. Szép jegyesem,
Mária, nászunk égbe' leszen.

Halni ily ifjan, halni szeretve!
 Oh, van-e balzsamfű e sebekre!
 Látlak-e még, én bájos arám?...
 Nem, soha!... vagy csak az égbe' talán.«

S feltün a kedves lázas agyába',
 Régi kis érmet fűz a nyakába:
 »Bajtul, esélytől óv ez az érem.
 El ne hajítsad; véd a veszélyben!«

S könnye patakszik, sír a levante:
 »Hejh, de megóvtál, ritka ereklye!
 Mária, édes, lásd, idegenben,
 Itt veszek, érmed' bárha viseltem.

El veled! óh én balga, ki hordlak,
 Hogy lehet útját állni a sorsnak,
 Vélje pogányság, vakhitü izlám.
 Krisztus a legjobb, égi talizmán!«

S fogja, kidobja az érmet a sárba,
 És kimerülten rogy le az ágyra.
 Küzdenek aztán, rejti homály,
 Egy deli ifjú és a halál.

Fut, fut a csontváz, győztes az élet.
 Forrad a sebrés, nagybeteg éled,
 És mire megjön vége a nyárnak,
 Gyors paripán mint szél haza vágat.

Szárnyakat öltve repül az arához.
 »Mária! Mária! Már sose távoz
 Párod; ezentul hű szived ó,
 Élni, ah élni, ah élni beh jó!«

Szembe talál egy nászmenetet.
 »Szép a menyasszony?... Vaj' ki lehet?...
 Mária! Mária!... Értem, ah értem!...«
 »Bajba kerültem... nincs meg az érmem!...«

Csöndes ember lesz belőlem

Csöndes ember lesz belőlem,
 De majd csak a temetőben.

Mit e lázas szív sosem tett:
Lent a sírba' megpihenhet.
Földi üdve, kínja, vágya
Válik örök éjszakára.
Ott porlad majd öntudatlan',
S nem lesz többé nyughatatlan.
Nem is félek a haláltul;
S ha e fáradt szem bezárul,
Ajkam körül, azt hiszem,
Ott lebeg majd szeliden.
Se rózsák közt, puha párnán,
Sem az inség szalmaágyán
Megpihenni nem tudott;
Csak halála volt nyugodt.

Nyári est

Szállj le halkan a vidékre,
Nyári alkonyat!
Szójj a drága lány szívébe
Színes álmokat.
Bontsd ki fátylad' s hintsd a földre
Balzsamos lehed',
S szárnyaiddal földd be, földd be
Titkos üdvemet.
Titkos üdvem, mint az illat,
Hangtalan legyen;
Csak ragyogjon, mint a csillag
Derüs éjjelen.
Néma hold, csak te tekints le
Meghitten reám;
Mig méléző szemeimbe
Könnyet csalsz, leány.

Propria laus

Ellenmondás van dalaimban.
Majd ragyogók, majd éjsötétek.
Onnan van ez, hogy poklot, üdvet
Gyorsabban, teljesebben érzek.
Örömré, búra oly fogékony
Szivem, hogy megrezdíti minden,
S mint érzékeny, művészi mérleg
A porszemtől is félrebillen.
Mégvérez gyöngé túszerás is;
Kis szikrától is lánggal égék,
És örömemnek, bánatomnak
Okai gyakran semmiségek.

Mentsvár

Ha nézem a világi rendet,
Éltem során ha elmerengék,
És annyi bánat, búhaj ellen
Fellázadok rendült hitemben:
Óh, természet, benned találok
Vergődve is megnyúgovásom!
Hozzád térek, szülő anyámhoz,
Ki elcsitít, vigasztalást hoz.
Virágos föld, s te nap az égen,
Hitvány panaszkodás ne érjen!
Ha nincs jó dolgom a világon,
Mit jajgasson parányiságom!
Egy szív tusája annyi néked.
Mint hogyha egy rügyet letépek;
Vagy mintha a tavaszba' járva,
Rálépek egy futó bogárra.
Csak búborék, mi más az élet!
Az ember nem több mint a féreg.
Örömem, üdvem, jajgatásom
Egy percnyi lét, az is csak álom.

Mit sírjak, hogy csalódva éltem!
Az élet hánynak most is éden!
S ha ifjuságom hervadó is:
Fajomban egyre folytatódik.
Hitem, mentsváram te maradj, te!
Öledbe, természet, fogadj be,
S ragyogva nézz rám kék egeddel,
Ha por leszek, többé nem ember.
Mig érzem melegét napodnak,
Lelkem leheddel összeolvad.
S ha majdan a sir hantja föld bé:
Részed maradok mindörökké!

Viktor keresztfiamnak

Ha nézek eltűnt éveimre:
Gyermek szeretnék lenni, mint te.
A gyermek idvezül csak itten,
Mert üdvőről még fogalma nincsen.
Nekem már volt; – a napba néztem,
Attól látok mindent sötéten.
Az üdvek magasát kutatva,
Lebuktam a mély kárhozatba.
Ha néked is kell majd czipelned
A rád szakadt élet-keresztet:
Ne állj meg sorsoddal vitázni;
Mégbírn tudjad, nem lerázni.
Ne lépj nyomomba; légy te bölcsebb.
Panasszal napjaid' ne töltsed.
Ne légy telhetlen vágyaidban;
Vedd a világot úgy a mint van.
Dolgozzál, és lesz pihenésed.
Üdvöt ne hajszolj, és eléred.
S az életárja bárhogy is forr:
Neved nem lesz hiába Viktor.

Halottak napján

I.

Most keseregd ki bánatod':
Sirasd magad meg, ez a te napod,
Magános élet gyászos embere!
De szomorú tekintetteddel
Ne a halottakat keresd fel,
Ne menj a temetőbe, ne!
Idegen minden sírja néked;
Ott is csak a magány kíséretet,
S csak annál kínosabban érzed
Kietlen egyedűliséged'.
Azért a négy fal közt maradj,
S gondold meg azt, hogy árva vagy;
Élők között is, holtak közt is az,
Halottad sincs, kit megsirass.

II.

Ez a halál, a hervadás hava.
Emlékezzünk halottainkra ma.
Óh, mert kinek nincsen köztünk halottja,
A temetőben vagy saját szívében!
Menjünk ki s hintsünk a hideg sirokra
Könnyet s virágot; ma a könny se szégyen.
Ki vesztett gyermeket, szülőt, arát;
Ki téged gyászol, hitves, jó barát:
Gondolja meg: e szomorú világon
Nemcsak porhúvelyünk: minden veszendő.
Elszáll az ifjuság, a nyár, az álom,
S hogy ne legyen multtá, nincs oly jövőendő.
Melyen kedvünkre, nyíltan sírhatunk,
Egész esztendőben nincs több napunk,
Fájdalmunkat ma rejtegetni nem kell.
Halandó, gyöngye testvérek vagyunk ma.
Sirok között egyenlő minden ember,
Akár ott sirva, akár oda jutva.

Dal

Halk sóhajok a kis dalok,
Gyorsan szülemlenek.
Nagy szenvedély, ha medre mély,
Már lassan hempelyeg.

Nincs már dalom, halk sóhajom.
Szellőtül röpkedő.
Most csak vihar villámival,
Nagy búval költhető.

Hervadt virág...

Hervadt virág, hervadt leánytól...
Elnézem szomorún, a nyárból
Nekem több nem kerül.
Életvágy pezsgett ereimbe';
De áldatlan homokra hintve
Felszikkadt nyom nekül.

Csak jönne már az ősz, a csendes,
Midőn oly zajtalan, türelmes
A hervadó vidék.
Hangját a bágyadt őszi fényben,
Ugy veszti lassan, észrevétlen',
Mint a levél színét.

Pozsony

A pozsonyi uj színház megnyitása alkalmából.

– 1886. szept. 22. -

Szép város, ott a széles Duna partján,
Kedves, ki benned élt, mindenkinek;
Előttem állsz, forrongsz, zsidongva, tarkán
És lelkem' falaid közé viszed.
Sok régi emlék, mint varázsütésre
A feledés sirjából felbukik;
A képzeletben látlak felidézve
Vratizlávttól a »moriamur«-ig.

Viharjaid kiálltad ezer évnek,
Láttad, hogy a szerencse mily hamis;
S állsz mosolyogva, mint kies vidéked,
Szivre a régi, – kár, hogy ajkra is!
De az a várrom s komor ősi dómod
Beszélő némasággal hirdetik:
Szivek kihűlnek, inganak a trónok,
S a haza lángja akkor is hevit!

Mikor földed' még Nagy Lajos tiporta,
Királyok dísze, híres és dicső! -
S Mátyás, a Bécs-verő is innen oszta
Igazságot; – ez volt a szép idő!
Mikor még Pázmán, főpapok virága,
E dómban itt lengette bitorát; -
Mikor még... feledés fátylát reája!...
Bús várromod beszélhetné tovább.

Hejh, a tekintetes karok és rendek
Mentéje már nem leng utcáidon;
Beszédes ajkaik némán pihennek;
Fűszál se leng sok elfeledt siron.
Országgyűlés, koronázási pompa
Megírva van csak, már nem látható.
A kis domb is, királyi eskü dombja,
Eltűnt a föld színéről, mint a hó.

Rég volt... a temető minden göröngye
Azóta, hejh, de sok halottra hullt.
S utódnak vágya nem rezdül, se könnye.
Ugy érzi, hadd maradjon mult a mult.
Hiszen szép volt a kardok villanása
S a »moriamur!« – ám elhangozott;
Mig az idő csak egyre folydogálva,
Sok új törekvést, új eszmét hozott.

Most élni, élni kell e szép hazáér!
Ez a magyar faj küzdelmes kora.
Óh, állj közénk te is! – Ki tenni ráér,
Pató Pált úgy sem ismeréd soha.
Légy híve rendületlenül hazádnak,
Ha volna is kivüle más helyed.
Állítsd meg utjokban, kik Bécsbe vágynak.
Hazánk határán így állj őrszemet.

Lebegjen rajtad jótékony varázslat,
Az égi múzsák szép uj csarnokán.
Katona nyelvén hirdesd a hazának,
Hogy itt minden más nyelv barbár, pogány.
...Lesz még idő, képzelmem messze szálldos,
Arról a szép jövőről álmodom,
Midőn magyar lesz nyelvben is e város:
Pressburg eltűnik, s nem lesz csak: Pozsony.

A kenyér

Minek fordultok, könyörögtök
Az ég urához, emberek!
Nem isten adja, de az ördög
A mindennapi kenyeret:
Kenyérért van a bűn, gyalázat,
A megalázás és nyomor,
A szemek könnyben érte áznak;
Az átkok átka a gyomor.
Balgák, kik türnek és remélnek,
Kiknél a hit határtalan.
Istenből csak a gyáva él meg,
Az ördögé, ha vágya van.
A hős megdöglik a szeméten;
Filiszter majmol bölcseket;
Mezitlenül jár a szemérem,
S bohóc, ki bölcsnek született.
Mert ég erényt meg nem jutalmaz,
És meg nem sajnál szenvedőt.
De Sátán bátor és hatalmas
S ember sorsában részvevőbb
Ő megsegít a küzdelemben,
Mert párttűző volt s most is az;
Harczot jelent ő Isten ellen;
Eszmét, mely végtelen s igaz.
Ha látom őket, kik lenéznek,
Mert élvezik a sors kegyét:
Nem egyszer forró vágyat érzek,
Hogy kezemet nyujtsam feléd,

S hatalmad' zengve azt kiáltam:
Oltalmaz, benned még hiszek!
Vezess a harcra! Megutáltam
Az erényt, mely mankón biczeg.

Benned van harcra kedv, erő még,
Tied minden fortélyos ut.
Bűnben nem hisznek csak a dőrék:
Csak az bűn, mely napfényre jut.
Te rázd fel a közömbös Istent;
Ne vesztegeljen tétlenül:
A bátorság harcoljon ittlent;
Az ég ellen te küzdj elül.

Igazság, Tantalusz gyümölcse,
Elérhetetlen óhajunk!
Közel vagy bár hozzánk, örökre
Csak éhezünk, csak szomjazunk.
Igazság: hogy selyem a gaznak
Erényes rongynál többet ér,
S a jó falat, bár csuszva kaptad,
Mint könnyel áztatott kenyér.

Szegény lány, kinek ifjusága
Virágtalan, hideg tavasz:
Hiába fogsz buzgó imába,
Az égbe nem hat fel panasz.
De Sátán látja szenvedésed',
És mindig kész az alkura.
Ad selymet, forró csókot, élvét;
Rongyos ruhát az ég ura.

Költő, kinek lelkében eszmék,
Ragyogó álmok rengenek;
Ki lelkesülten odavetnéd
A szabadságért mindened':
Egy bűn van, tudd meg: lent maradni,
Szegényen, ismeretlenül.
Erény is egy: folyvást haladni
S nem állni meg csak legfelül.

Sátán, imádlak! Nem vagyok már
A régi hóbortos gyerek.
Szivemben nem fog állni oltár

Istennek eztán, csak neked.
Ura vagy az egész világnak;
Hatalmad érzik mindenben,
Neved' kiáltom, úgy imádlak:
Add mindennapi kenyerem'!

Tünődve kérdezem...

Tünődve kérdezem magamtól,
Lesz-e még egy szelid leányka,
A ki velem megosztja lelkét,
S a mit hibáztam, megbocsátja?...

Fogok-e még egy drága névért
Harczolni, lelkesedni újra?
Vagy szívem ezt is, mint a többit,
Megszokja és aztán megunja?

Fog-e még édes dal zenegni
Az ernyedtt húrón lány szemérül?
Fogok-e szőni új virágot
Kopár életmező diszélül?...

Vagy szívem immár letarolt rét
S ha itt-ott még van is virága:
Illatja már csak végsóhajítás,
Virágé, mely le van kaszálva?...

Tantalusz

Szeretek élni! Vonz az élet,
A szerelem, a dal, tavasz.
A merre vágyakozva nézek,
Ott csak villámlik, nem havaz.
Valóm, minden csöpp vér erebben
A boldogság után eped.

Ki tehet róla?... úgy születtem,
Azért boldog még sem leszek.

Talán, mert mindig messze vágyom
S csak ép az nem kell, a mi van.
Az árnyékból a fényt imádom,

S hol más sír, én járok vigan.
A szélcsend, ha cikázva villám
Meg nem szakítja, untató;
S a nyár pompáját el se bírnám,
Ha nem követné fagy s a hó.
Megúnok mindent mi enyém lett;
Csak vágyam nem pihen soha.
Csak sejtem, szomjazván az életet,
Az üdv eltévedt vándora.
Örökké így bolyongva éltem
Le életem legszebb korát.
Virágot tép mindenki; én nem!...
Az élet-átok úz tovább.
Látok sok bájló vidéket,
Szendén mosolygó lányokat,
Feléjük hajt a vágy, igézet...
S a czélnál giz-gaz, köd fogad.
Ajkamát éri majdnem, érzem,
Gyümölcsöd, ízes enyhület;
De ép mint a görög regében,
Megkapnom, ah, nem, nem lehet!
És így lesz ez, tudom, hogy így lesz!
Ember vagyok: nem változom.
Epedni mindig: sorsom ím ez,
S tünődni elszállt álmokon.
Nem volna-é jobb, ha megállnék,
Hol egy biztos zugot lelék;
És nem kutatnám, hogy mi vár még,
Hány új csalódás, veszteség?...

Rezignáció

Lomhán szemlélem a világot.
Hadd forrjon, ontsa bűneit.
Nem szórok a gazokra átkot,
És az erény se lelkesít.
Nem indulok meg, nem szomorgok,
Ha látok szenvedő szívet.

Irigységet nem kelt a boldog,
Nem fáj sem új, se régi seb.

Maradjon a világ a hogy van,
Sajtoljon égő könnyeket.
Lemondtam, mindenről lemondtam,
Mit megmásítani nem lehet.

Botorság volt kergetnem álmot,
És szélmalomokkal küzdenem.
E kába összevisszaságot
Ma már nyugodtan nézdelem.

Dobálják sárral bár az eszmét:
Nem indit meg, ha elbukott.
Gazság arassa győzedelmét:
Én nézem s meg se mozdulok.

Mulnak hetek...

Mulnak hetek, mulnak hónapok.
Én nem érzem, én halott vagyok.

Vígadnak a boldog emberek.
Sírómból fel ők se keltenek.

Tavasza ont virágot tél után.
A szívem nem mozdul meg csupán.

Meg van halva, eltemetve rég,
Meg sem érzi a tavasz lehat.

S ha belőle még egy dal fakad:
Temetőnek a virága csak.

Éneklő koldus

Heverve púha pamlagon,
Az öreg koldust hallgatom.
Hárfája rozzant és kopott.
Sok húrja rég' lepattogott.

A vénségtől, vagy úgy lehet,
A nótázástul elrekedt;

S elnyűtt, unalmas dallama
Siralmasabb mint ő maga.

Népdal és dalmű-áriát
Penget zagyván; nem érzi át;
S ha ki egy krajczárt vet neki,
Illően megsüvegegi.

Szép úri lakba félve lép,
S ha itt rámordul a cseléd:
»Hordd el magad, dologtalan!
A koldulás itt tiltva van!« -

Az öreg hárfás szót fogad,
S az ernyedt, ócska húrokat,
Nem tudván másba kezdeni,
Egy házzal arrébb pengeti...

Heverve púha pamlagon,
Uj versemet simítgatom.
Nehéz egy sors a koldusé!...
De a költő más sorsu-é?...

Pályája – nem mondok sokat -
Még szomorúbb, még gyászosabb;
Mert énekét, óh jaj neki!
Átéli, át is szenved.

Vagy ő is elfásul talán,
Ha senki se hevül dalán;
S csak azért nem tud fogni másba,
Mert költőnek jött a világra?

Mi baj van a világon?

Mi baj van a világon?
Mi baj?... Tekints körül:
Penészes pinczelyukban,
Hová nap bé se kukkan,
Ül nedves szalmazsákon
Egy váz a sok közül.

Pálinka-gőz tódul belőle;
Káromkodás az estimája,
S oly szennyes a ruhája,

Mint lelkének minden redője.
S a mint járok, cél nélkül épen,
Hallom rekedt hangját az éjben:
»Sokan vagyunk, de meg nem osztjuk,
A mit a buja föld terem.
Nekem csak rongy, penész, piszok jut.
Az úr utálja kenyerem',
Büzt izzadok, járványt lehellek;
Bünt éhezem, vért szomjazom.
Ember vagyok tán; így neveznek;
De volnék bár inkább barom!«

Mi baj van a világon?
Nézz csak jobban körül.
Tekints az emeletre!
Ott ásítóz, heverve
Rugós selyem diványon
Egy úr a sok közül.

Fején a haj ritkul; szemének
Nincs fénye; azt hinnéd kisértet.
Petyhüdt arczán nem ül öröm,
Se bú csak végtelen közöny.
Hogy szóra nyissa, rest a nyelve;
De mégis, mintha így hebegne:
»Nem éhezem s mégis zabálok;
Iszom, pedig nem szomjazom.
Virágok közt ásítva járok;
Az élet csábjait nem érzem;
Balról és jobbról két vezérem,
A csömör és az unalom.«

Mi baj van a világon?
Válaszra kell-e várnom? ...
Remélem megtanultad,
Egy itt a baj, fiam:
Egyforma nyomorultak
Vagyunk mindannyian.

Semper idem

Arany napú, zengő világ!...
Homéért olvasva, mint diák,
Igy hívtam egykor Grécziát.
De hogy jobban megismerém:
Foltot találtam kék egén.
S uj hajnal fénye szállt felém.
Lángelme volt, nagy volt, igaz:
Aiszkülosz, Pláto, Fídiasz,
És annyi más, ki most is az;
De a következett idők
Csak oly mesések, oly dicsők,
Nagy tetteket csak úgy szüľők.
És lesznek még nagy emberek,
Nagy szívek, elmék, jellemek;
Meddő a föld még nem lehet.
Hogy csupa törpe él veled,
S hogy holtak, csak te képzeled
A hősökről, óh, képzelet!
Mindenha támad hős, zseni;
De népe föl nem ismeri,
Csak a mikor sírhant fedí...
Ah, a görög világban is
Igy volt és így van mostan is:
A tömeg ellen nincs paizs.
S ki sötét kornak fényt adott,
Kit a jövendő századok
Bámulnak, mint letűnt napot:
Multat csodálók, köztetek
Mindig legtöbbet szenvedett,
S hazát sohase lelhetett!

Szabadság

El-eltünődöm méla kedvvel,
Élet, hullámjátékon.

Nem bánt, ha méltatlant emel fel;
Nekem csak tréfa, gondolom.
Örül a lelkem, hogy nyugodtan,
Közömbös arcczal nézhetem;
Hogy észrevétlen' egy zugolyban
E játékon mulatni végzetem.

Hogy hajszolódnak, lökdösődnek
Szegény felebarátaim!
Hogy kapnak hajba – nézem őket -
Az élet bábjátékain.

S ha egy gyámoltalant leerve,
Végső falatját elveszik:
Örvendve hogy tapsolnak erre,
Gyöngék bukását, óh, hogy élvezik!

Vállalnak pénzért szolgaságot,
Hazug mosolyt, hizelkedőt.
Ki följebb mást tiporva hágott;
Lenézi az alant levőt.
Érdek bogozza őket össze;
Mind egymáshoz kötött rabok.
Én szemlélő magányba szökve
Vigasztalódom, mert szabad vagyok.

Úgy éltem, hogy tapasztalásom
Elég akadt, ah, túlelég!
Nem volnék ily nyugodt, belátom,
Nem ily szabad, ha küzdenék.
Nem irigylem mások falatját;
Hogy osztják fel, szemlélgetem.
E változó harcz száz alakját
Szomorúsággal nézni kéj nekem.

Apám, anyám régen pihennek,
S a ki pótolná, nincs olyan;
Se jó barát, se nő, se gyermek;
Mélázgatok magánosan.
Az érdek nem köt arra-erre,
Meg nem vigyázzák léptemet;
Szabaddá tön isten kegyelme...
Szabad, mint én, csak a madár lehet.

Szabadság! mindennel fölérő,
Szülőm, barátom, hitvesem.
Nincs szó, téged kellőn dicsérő!
Múzsám, világom, mindenem!
Nem állom útját a tömegnek,
Ahol az örvény elragad.
Vágyam, hogy minden földi terhet
Ledobva, mint a fény legyenek szabad!
Szabadon nem jó semmi létre.
A tudomány így véli ezt,
Az alkotó bölcsen kimérte,
Hogy' járjon minden égi test,
Vakon követve a legelső
Naptól örök szabályokat...
De korlátlan mint a teremtő,
Végetlen, büszke úr a gondolat.
A világból egy új világot
Csak ez képes teremteni.
Halomra dőlnek a szabályok,
Midőn művét ez rendezi.
Hadd jusson polczra az üresség;
Morált hirdessenek gazok:
A gondolat, így tartva szemlét,
Nem jajdul fel, csupán elandalog.
Dicsőség néked, égi szellem,
Kit nemtóm osztott részemül!
Mig e világ rajzik fejemben,
Nem élek búsan, egyedül.
Elnézem, élet, ár-apályod',
Merengek változó habon,
S az életzajtól félreállok
Egyedül, elhagyatva, szabadon!

Végzet

Ti csillagok, ti fényes égi lángok,
Kik bánatomnak éjjelébe láttok:
Feleljetek nekem, ki itt szomorgok,
Leszek-e én még életembe' boldog?

Hát az van-é megírva végzetemben,
Hogy egyre sírjak, sóhajtsak szünetlen',
S örömmel bé ne teljek sohasem...
Feleljetek, ti lángok odafenn!

A nyári éjben czéltalan' bolyongva
Törtem ki csüggedőn e sóhajokba.
A házak komoran reám meredtek;
Érzém, hogy testem minden íze reszket.
Láz égetett, vagy ihlettség talán?...
S a csillagokban ím ezt olvasám:

Eddig csak sírni és szenvedni tudtál;
Legboldogabb voltál, midőn aludtál.
Gyermekkorod magános volt s anyátlan;
Mint ifju ködben jártál, nem sugárban,
A boldogságról mondj le mindörökre;
Bánatra vagy teremtve, nem gyönyörre.
Szenvedni fogsz, mig nem roskadsz a sírba...
A csillagokban ez vagyon megírva.

Hiú vágy

Szeretnék egyszer még, csak egyszer
A régi pajtás-környezettel
Pohárt kocczintani;
A nőekkel, a kikért hevültem,
Mint akkor, ah, nem így lehülten,
Kezet szorítani.

Még egyszer élni át a régit,
Bohó idők incselkedésit:
Keresni a magányt.
Az eldobott hajtűt, virágot,
Szalag-foszlányt mint drágaságot
Őrizni kincs gyanánt.

Meglopva csendes éjszakákat,
Verselni a papirkosárnak,
Ő-t zengve, váltig ő-t!
Még egyszer... Ah, leszállt a kor rád;
Nem élveznéd, bár visszahoznád
Az elröpült időt.

Illatját elszáradt virágnak,
Bár napra vidd, bár vízbe mártsad,
Mi adja vissza? mi?...
Május szellője hideg ősszel
Hová tűnt?... Merre lelhető fel
A hó, a tavalyi?...

Életharmónia

Keserűt nyeltem, ah, gyakorta;
De jött rá mindig édes iz.
Nem minden könnyem hullt homokra...
Szerettem is, szerettek is.
Ha beborult az ég felettem
S a föld sivár lett és hideg:
Ragyogó lányszemekre leltem,
Kebelre, mely forrón piheg.
Innen van az, hogy dalaimban
Napfény üz síró felleget,
S pajkos szellő enyelgve illan
A méla szív-romok felett.
Jó sorsom a fényt és az árnyat
Bölcsen felosztá, rendezé.
Nem ölt meg bennem semmi vágyat,
Örömem' unttá nem tevé.
Ha kell szenvedni: készen állok.
A fájdalom még sírni hajt;
És látva ezt a szép világot,
Még felkiáltok: Édes élni rajt'!

Amit a poharak beszélnek

Elég a napnak terhe mára;
Ne töprengj a világ során.
Arany nedűt tölts a pohárba
És idd ki vígan, szaporán.
Hajrá, számár mind, a ki túri,
Hogy gond zavarja éjjelét.

Kicz-kocz, a rossz kedvet legyűzni:
Ez a valódi bölcsesség.

Ne bánd, ha a rossz véleményű
Világ korhelynek is nevez.

Vizet iszik a békavérű,
S azért a józan még sem ez.
Ne hajts jámbor filiszterekre,
Italuk hadd legyen savó.

Kicz-kocz, kinek van vére, lelke
Annak nem víz, de bor való.

Ne jajgass, hogyha életednél
Jobban szerettél valakit,
S mert szegény ördögnek születted,
Más pénzeért veled szakít.

A nő csak nő legyen, ne bálvány;
Mert akkor kinevet s lenéz.

Kicz-kocz, öleld, csókold, ha rááll:
Ha nem: mást leltni nem nehéz.

Barátod is volt szebb időkbé?
Rábiztad minden titkodat.

Karod, szived megnyílt előtte;
Ismerte minden álmodat.

S kisült, hogy önző, írgy, álnok,
Örül, ha bajt okoz neked...

Kicz-kocz, ne legyen más barátod,
Mint a ki bort iszik veled.

Ne bánd, hogy nem tudsz boldogulni!
Nézd a világnak ezreit;

Zöld ágra jut, ki ért hazudni,
Csuszik, csal és hizelkedik.

Az életből nem tudtad-é meg,
Hogy az igazság meztelen?...
Kicz-kocz, szörnyű bolond az élet;

De van vigasz, csak bor legyen.

Hajszoljon más, míg holtra fárad,
Csalárd szerencse, tégedet;

Legyen más rabja kapzsiságnak,
Lesvén, arany, csengésedet:

De borozó vig társaságnak

Pohárcsengése szebb zene.
Kicz-kocz, minden jó, hogyha másnap
Nem fáj a cimborák feje.

Futó idő...

Futó idő, szálló idő!
Mindent, mi kedves, elvivő;
Lány mosolyát, tavasz virágát,
A szív zománczát, ifjuságát.
Akárhogy kérünk, nem maradsz;
Egy helybe' semmi sem maraszt.
Örökké tartó életedben
A viszontlátás ismeretlen.
Mutatsz mosolygó tájakat,
Hová kiszállnunk nem szabad.
Hullámid nem pihelve folynak,
Ma soha sincs, örökre holnap.
Soha se volt, sosem lehet
Egy el nem illant perczenet,
Hiába vágatunk utánad:
Nem érhetünk be, mint az árnyat.
Egy pontot mégis ösmerek,
A hol elérünk tégedet.
Ottan megállsz, idő, s örökre
Velünk maradsz a sírgödörbe'.

Intés

Siess élni, mig lehet, siess!
Mert ki tudja, holnap hogy mi lesz.
Hány van, a ki víg legény ma...
Dal van ajkán.
S holnap aztán
Szíve nem ver, hideg ajka néma.
Nem sokalja ezt az életet,
Csak az árva, ki nem élvezett.
A ki, bárha tudta, látta,

Hogy a végczél
Harcz a létér':
Gyöngé volt a szívtelen tusára.
Csalódásban élni, óh, beh más!
Ha eléd áll a való, e váz:
Adj hálát a könnyü vérnek.
Az igazság
Komoly arczát
Nem látják meg, csak a bús kedélyek.
Ha előntesz egy pohár italt,
Ha elfojtasz egy szerelmi dalt,
Ha egy ajkat csókolatlan'
Hagysz el, ezzel
Többet vesztel,
Mint ha volnál mindenben tudatlan.

Harmincz év

Harmincz év, életnyár, köszöntlek!
Sejtelve száll meg új gyönyörnek,
Ragyogva új föld int felém.
Forróbb, virulóbb mint a másik,
Hová meddő sóhajtozás vitt,
S melyet te hímezél: remény.
Öröme rózsát bontva lángol;
Fájdalma villám, könnye zápor,
Nem lanyha, lassu permeteg.
Az élet pezsdülése dúsabb,
Izzóbb az ég, s ha kell, borúsabb...
Szép új világ, köszöntelek!
Te vagy a harc, a tett, az élet!
Mit bánom én, ha összeéget
Egy pár virágot lángheved!
Tavas, felejtem vágyid', álmid',
A szélbe szórom ibolyáid'.
Sugaras nyár, köszöntelek!
Balsors, mért átkoználak egyre!
Megedzettél a küzdelemre;
Ezentul már nem álmodom.

Meglantolám a rózsza kelyhét;
De szebb, ha gyöngyöző verejték
Virít ki férfi-homlokon.

Mit is busuljak, mért sohajtsak,
Hogy ideje a szép tavasznak
Mint egy lehellet tünt tova!...
Hejh, könnyü nékem tőle válni!
Dala, szerelme, ibolyái
Enyémeek nem voltak soha.

Csak álmadoztam és epedtem
Ifjú Werthernél wertherebben,
S hiába is mindannyiszor.
Menj ifjuság, isten hírével.
Fiatal kedvvel, fris reménnyel
Köszöntlek uj föld: férfikor!

Szerelmi morál

I.

A városban rossz emberek
Sok mindent pletykálnak terólad.
Hogy ez s az udvarol neked;
Hogy csapodár és kikapó vagy.
Mit bánom! Ajkam ajkardon
Nem vádra ingert, üdvöt érez.
S akárhogy is fontolgom:
Elég tudnom, hogy csókod édes.

II.

Azt hittem, már szeretni nem fogok,
És íme, újra nőért lángolok.
»Szerelmes vagy, szívem, ne is tagadd,
Asszonyba, kit szeretni nem szabad.«
Ezt hajtja a morál, a becsület;
Hanem a szív nem hallja, az süket.
»Szabad vagy nem szabad, mit kérdezed!
Szeretni azt szabad, a kit lehet.«

III.

A szerelemnek katonái
Az asszonyok mind, édesem.
Csakhogy nem szoktak mind beválni.
Sok nő szeretni képtelen.
A szenvedélynek nyomoréki
Hogy nem csatáznak, meghiszem.
Lőtávolon kívül állva nézik,
Hadat ha szívnek szív izen.
De a kinek van harczy kedve:
Nem hátrál véglehelleltig.
S ha legyőzetni végezetje:
Sziven találva – elesik.

Lehetnék még egyszer husz éves!

Lehetnék még egyszer husz éves,
Ábrándozó, magam' csaló!
Csak álmom lássa rózsza-kertnek:
Lehet szemétdomb a való.
Csak leljem meg Dulcineámat,
S higyjem tündér-lánynak, ki férjhez
Sohase megy, kivéve hozzám...
Lehetnék még egyszer husz éves!
Lehetnék még egyszer husz éves,
Tüzes, rajongó, hévteli!
Tudnék hazáért lelkesedni
És szélmalmokkal küzdeni.
Hinném, hogy győz még az igazság,
S nem boldog más, csak az erényes;
Biznám önzetlen, hű szivekben...
Lehetnék még egyszer husz éves!
Lehetnék még egyszer husz éves,
Élnék tavaszba', nyár előtt!
S járnám nem a kaszált, kiégett,
De a még illatos mezőt!
Találkoznám egy kis leánnyal;
Szeme sugárzó, ajka édes,
Ki csókot kapna, csókot adna...
Lehetnék még egyszer husz éves!

Lehetnék még egyszer husz éves!
Ah, nem mivelnék egyebet,
Mint üritgetném könnyü szívvel
Kéj, a te habzó serleged'.
S egy nap megint csak észrevenném,
Hogy az ifjúság kurta, véges,
És meghervadnék, meghajolnék...
Lehetnék bár százszor husz éves!

Mikor még sírni tudtam...

Mikor még sírni tudtam,
A könnyektől vakultam:
Ily fonyadt nem valék.
A búfelhőt kisírtam,
S mint a virág kinyíltam,
Ha kiderült az ég.
Hejh, összeperzselének
Azóta szenvedélyek!
Nem enyhít könnyeső.
Hasonlítok göröngyhöz,
Melyet felhő nem öntöz,
S melyen már fű se nő.

Ápril

Öltözik már a tavasz
Zöld selyem ruhába.
Lengő haja a napsugár,
Gyors felhő a fátyla.
Ajakán a szó zene,
Lehe bűvös illat.
S ha fölnyitja kék szemét,
Bú sötétje virrad.
Mosolyogva nézdeli
Arczát habtükröbe',
S pajkosan szór két keze
Virágot a földre.

S a merre csak átsuhan:

Játszi szellő támad.

Kék ibolya nő nyomán

S mosolyog a bánat.

A kinek csak egy futó

Mosolya jut, boldog.

Én sohajtok egyedül,

Óh, csak én szomorgok!

Úgy nézek rád, szép tavasz,

Mint a lány szemébe,

Ki, mióta elhagyott,

Nem lát, nem vesz észre.

A csavargó

Künn jár a fagyba', télbe', hóba':

Csak Isten a megmondhatója,

Mit gondol, érez.

Rongyos, zilált, embernek árnya,

Röpülne, – hogyha volna szárnya

A röpüléshez.

Olyan törődött, majd leszédül,

A szél facsar könyet szemébül,

Nem a bubánat.

Az úr, kinek féltett a bőre,

Jó messziről kitér előle,

Mert hátha támad?...

Sehol egy pad, hová leüljön,

Sehol egy kő, hová ledüljön,

Csak hó, kavargó.

Szél ostorával szembe', hátba',

Egy utczából ki, be a másba

Megy a csavargó.

De csitt, mi ez!... Templomhoz ére;

Kihangzik ünneplő zenéje

Az éjszakába.

Ide a tolvaj is beléphet:

Ez itt a csüggedők, szegények
Vigasztalása.

Kik nem könyörgenek hiában,
Karmantyusan, prémes kabátban
Szorongnak itten.

Mint jól alusznak, semmi kétség;
Mosoly leng ajkukon s egészség
Ül szemeikben.

Im' a csavargó is belépett.
Mint altató dal zsong az ének
A hívek ajkán.
Hol az oltárhoz visz a lépcső,
Némán lerogy, fejét a végső
Álomra hajtván.

A halál előtt

Rólad, szerencse, rég lemondtam.
Belőled, ifjuság, kifogytam.
Tőled, világ, jót nem remélek,
Hanem azért csak élek, élek.

Ki tudja, hogy mikor vezeklem
Le azt a nagy bűnt, hogy születtem.
Mikor hanyatlik bús fejem le,
Nirvána, altató öledbe!

Itt bolygok mérgezett kedéllyel,
Hit a jövőben nem vezérel.
Bármit teszek, nincs rajta áldás.
Nincsen remény, nincsen kilátás.

Az élet összevisszasága,
Az éhesek versenyfutása
Kábít, fáraszt, éleszti vágyam',
Hogy vessék már meg síri ágyam'.

Vagy rejtve, távol a világtól,
A kapzsi versengés zajától,
Óh bárcsak egy csendes zugolyban
E hajszát nézhetném nyugodtan!

S mégis, e vak csillag sötétén,
Sorsom borúján, szívem éjén
Hatalmas vágy tör át, hogy éljek,
Hogy még tovább küzdjek, reméljek.
Sirok, hogy nem lehet pihennem:
De lemondás még sincs szivemben.
Legyek inkább a sír halottja,
Mint éljek vágytalan', lemondva.

Isten

Kinek porszem, mi nekünk egy világ,
S egy rebbenés határa az időnek:
Ki, a mi ember-agyban míriád,
Nem olvasod, mert semmiség előtted:
Ki búborék gyanánt elfújhatod,
Mit összehordtak népek, századok:
Minden fűszálban érezlek; de elmém
Nem bír felfogni, megnevezni nyelvén.
Kit megtagad a léha kételkedő,
Te adtál, ismeretlen ismerős Te,
Te földi szóval nem nevezhető,
Szívünkbe álmot, eszmét agyvelőnkbe.
Magát tagadja meg, ki megtagad,
Mint a napot, a fényt, a szint a vak.
A por fiához más nem illik itten,
Minthogy Tebenned megnyugodva higgyen.
Ki oda tűzted a közös napot
Sugárzó lényed egy parányaképen;
Ki hangodat majd zúgva hallatod,
Majd édes összhang bájos zengzetében;
Ki, hogy megszünjünk élni, rendeled,
De, hogy meghaljunk, még sem engeded;
Ki ezt a bölcs világrendet behoztad:
Megértni vágyó elmém összeroskad.
A tudomány, az ember-bölcsesség
Hadd fejtegesse millió csodáid'...
Nyugodtan nézed újabb Bábelét,
A melyen át egedbe nézni áhit.

Engem, tünődött, volt-e kezdeted.
Időnek vége hogy mikor lehet:
Érzése elfog a parányiságnak,
És leborulva, térdemen imádlak.

Késő bánat

A jó családot, kedves arczokat,
A kört, hol mindig nyájas szó fogadt,
Nem láttam sok, sok éve már!
A hang, mely visszahítt, nem ért utól,
S lettem rajongó, büszke ifjúból
Tévelygő lantos, kósza proletár.
Ah, én akartam ezt így, én magam,
Hogy elhagyott, bitang, boldogtalan
Legyek s hazátlan, mint a szél.
Üzött a vágy egy szebb világ után:
Pedig, hogy ezt elveszti, jól tudám,
Ki oda tart, s az is, ki oda ér.
Mentem... forró láz tarka képeket
Rajzolt elém; szívem nem érezett
Se csüggedést, se bánatot.
Igy van, hogy néha mély sebet kapunk,
S nem érezzük mindjárt, nem jajgatunk:
De később annál fájóbban sajog.
Egy rossz szó nem sok: köztünk nem esett.
A ház, a hol mindenki szeretett,
Nem ismert haragot soha.
S mégis jobb, – szóltam, – hogy haragszanak
Csak legalább ne szánakozzanak;
Szánásnak megvetés a rokona.
Csak áltatás volt! Könnyeket rabol
Szememből most az önvád s valahol
Szeretnék sírni, mint az ég.
A jól ismert, barátságos szobák
Hívnak: »Jer, itt mindenki megbocsát!
Csak valld be: Gyermekek, oktalan valék!«

A néninek nincsen haragja rád.
Jóságos arczát, szép ezüst haját,
Kérleld meg, újra nézheted.
S két szép leánya, – kedves két rokon! -
Titkolni fogja majd, habár zokon
Vevé hosszas közömbösségedet.
Minek mentél el, kába, önfejű!
A társaságnak tisztos, egyszerű
Munkása volnál most te is.
Komoly egyént és jó családapát
Birhatna benned most a társaság,
S nem álmodót, ki éber is, nem is!«
De én a hívást nem követhetem!
Elég volt egy világot vesztenem;
Óh, dalvilág, maradj enyém!
Magános éltem késő bánatán
Enyhítek-é, ha vádolom hazám',
Hogy költőjét lenézi, mert szegény?

A szív

Csak egy darabka hús; látatlanúl,
Kíváncsi szemtől rejtve dobban;
Hol viharozva, vészesen, vadúl,
Hol mélabús, merengő nyugalomban.
Egynek szelíden suttogó öröm,
Másnak bőszen kiáltó kárhozat.
Eszemet rajta hasztalan' töröm:
Nem fejthetem meg, óh szív, titkodat.
Tagoljon szét a higgadt bölcselő,
Bonczkés metéljen darabokra:
Titok maradsz, mély, meg nem fejthető,
A kérkedő tudósokon kifogva.
Ma istennel szállsz szembe vakmerőn,
S holnap lesujt egy röpke gondolat.
Hitvány és gyöngé hozzá agyvelőm,
Hogy felfogjam csudás mivoltodat.
Rejtélyes szfinksz! Öröklétű talány!
Természet legnagyobb csudája.

Az ember, ez a nyomorult parány
 Világát, mindenét benned találja.
 A mi a sárból istenhez ragad,
 Mi üdvözít, az mind a te műved.
 Te adsz a porhüvelynek szárnyakat...
 És mégis, legjobb élni nélküled.

Ifju pesszimistának

Lemorzsolám felét már életemnek,
 Kétkedve mindig, csüggedezve gyakran.
 Szivem a nem birt távolért esengett;
 Zajért magányban, álomért viharban.
 Hogy önzésnél egyéb nincs a világon,
 Hogy élni büntetés, panaszkodám...
 S mikor már úgy is késő, most belátom:
 Jól élni az egyetlen tudomány!

Az ember nyomorult, a sors kegyetlen...
 Olvastam egykor és vallám azóta,
 Bor közt vitázva, hangzatos rimekben...
 Sokan fujják; unalmas, régi nóta.
 A teremtés kontármű, elhibázott;
 Az ember bűnre, bajra születik...
 Szidják, szapulják ezt a szép világot;
 De élniök, hejh, mégis jól esik!

Mert élni szép, mert élni jó, hiába!
 A száraz bölcselők bármit fecsegnek;
 Nincs köztünk, a kinek ne volna vágya
 Sokáig élni, mint – Schopenhauernek.
 Éltét jól élni által ki ne vágnék!
 S bár száz közül nem tudja egy alig:
 Nem dobja el, ha van egy szalmaszál még,
 Melyben reménye megfogódzhatik.

Tekints körül! A ránczos képű dáma
 Elméjét folyvást azon töri, hidd meg,
 Bár udvarlóit örökölte – lánya:
 Hogyan toldhatná életéveit meg.
 S hány Tímon, a ki dörmög, mint a medve,
 Sált hord a legforróbb nyár közepén;

S nem dugja ki az orrát sem, remegve,
Hogy meghül és hogy náthás lesz szegény.

És kik tagadnak mindent vakmerően?...

Kik elpocsékolták az ifjuságot,
Vagy koldusok lélekben, szíverőben
S agyukban ferdék, erkölcsben fonákok.

Minden csak önlelküknek viszsugára:

Az igazság náluk csak hangulat.

Gyanakszanak, köpködnek a világra,

Mert lelkük tükre torzképet mutat.

Vannak, kiknél dorbézolás az élet;

Baromi módra sárban henteregnek,

És azt szeretnék elhíttetni véled,

Hogy bűn s erény, rút és szép egyre mennek.

Vakon születtnek a nap tiszta fénye

S az éj sötétje egyformát hazud;

És nem fog hinni soha semmi szépbe',

A kinek benső szívilága rút.

Mások nem haragusznak, nem hevülnek;

Csak egyszerűn nem hisznek semmi rosszban.

Egyforma elítélteket becsülnek

A Megváltóban és a két latorban.

Az igazságért szenvedőt gúnyolják;

Gyöngéd szivekre nyelvet öltenek.

Saját sivárságukban fel se fogják,

Hogy szenvedés is boldogság lehet.

Ne égy hát híve olcsó tagadásnak!

Minden nagyot, dicsőt a hit teremtett;

Hadd azt, barátom, hadd azok fájának,

Kik csak magukkal érzenek türelmet.

Hitvány világ, mondják e pesszimisták;

Mert mint maguk, olyannak képzelik.

Mások hibáit gúnyolják, leszidják;

De envétkük' lomhán dédelgetik.

Távol maradt a gondok réme tőled;

Ne idézgesd fel hát ocsmány alakját!

Vagy bölcsei e nyavalyás időnek

Álmodni már az ifjakat se hagyják?...

Eszményed' eddig tán fel nem találtad?...

Tanulj keresni, bízni, küzdeni!
 Van még talán, mely nincs eloltva, vágyad?...
 Adj hálát: nem fogsz megcsömörleni!

Szép, szép az élet, ifju kétkedő te!
 Penész büzét elúzi rózsaillat.

Szép lány szemétől meg leszel büvölve,
 Sötét éjjel legtündöklőbb a csillag.

Még ifju vagy, jövőd sok szépet ígér;
 Ragadd meg, mit a röpke percz kínál,
 S ne légy jelen, ne vergődéseimnél!...
 Engem már nem bocsát ki a hinár.

Tanulj meg élni! A jót ne keressed
 Rideg könyvekben, elszáradt szívekben.
 Használd ki a mosolygó, röpke perczet.
 Üdvöt nem lelsz sehol, csak a jelenben.
 Hagyd azt a tant, hogy az ember vadállat,
 A töprengést a végokok felett
 A kárhozottak bélyegzett fájának,
 Kik születnek, hogy sírva éljenek.

Ugyanannak

Mennyi hévvel, mennyi hittel
 Csüngsz e szócskán pesszimizmus!

Bár a szíved csupa ábránd,
 Eltagadott, titkos ábránd:
 Követvén a kor divatját,
 Kicsinyled e mikrokozmoszt,
 Századunk nagy vajudasát;
 Mert szükséged van haragra,
 Nagyhitű kis tagadásra,
 Ok nélküli szenvedésre; -
 Mert, barátom, ifju vagy még!

Pesszimista hogyha volnál,
 Nem tévedtél vón' közénk el,
 Nem ohajtnál itt maradni,
 Köztünk, a kik ugy születünk,
 Hogy sohase boldoguljunk,
 Hogy megrontsa ifjuságunk'

Sorvasztó vágy lassu mérge,
S hogy az érett férfikorban
Se izleljünk semmit abból,
A mit ifjan nélkülöztünk.

Van talán, óh van közöttünk,
A ki gyöngéd lelkü, mint te,
Az igazság kedvelője;
Fínomsággal nemes izlést,
Hitet, hevet párosító;
Józan ésszel, tiszta fejjel,
Szellemkinccsel dúsan áldott...
Ah, de bárgyu, meglapúló,
Mint csavargó az urak közt,
S csak hebegni, csak dadogni
Tud félénken, mint a gyermek:
Szíve bátor, lelke finom,
S mégis, mégis komisz ember!
Mert kopottas a kabátja!
És te látva őt, kerülsz,
Hogy ne kelljen szóba állnod
S kezet fognod véle nyiltan.

Tán azt mondod, a költészet
Nemesít... De óh, ki látta,
Hogy kegyelte vón' a múzsa
A kék vérü, dús halandót,
Részését a hatalomnak,
Kinek rendben van a gyomra
És se erkölcsén, se húsán
A nyavalya nem rágódik;
Kinek fel nem dülta éltét
Szenvedély, bűn vagy a balsors;
Ki nyugodtan, józan ésszel,
Tiszta, vídám öntudattal
Minden óra örömébül
Kiveszi a maga részét;
Nem mohó, nem telhetetlen,
Akkor eszik, hogyha éhes,
Akkor iszik, hogyha szomjas,
S nem csömörlik meg a soktól,
Mert barátja az elégnek!...

Mondod, ez nem a valódi,
Az objektív pesszimizmus...
Szubjektív-e, objektív-e,
Mit kérdezzem, mit kutassam!
Elég nékem az, hogy érzem,
Egy világgal szemben érzem!
Látod, én a te helyedben
Stendhált, Baudelairet, Balzacot, Tainet
S az egészség többi korcsát
Elégetném, mint az orvos
A ruhát, a fertőzöttet;
És a múzsát, ezt a rongyos,
Élhetetlen utczahölgyet,
Kávéházba, lebukokba
Szégyen nélkül el-bejárót,
És kecseit minden éhes,
Fésületlen naplopónak
Mosolyogva ingyen osztót; -
Ezt a r__ót a helyedben
Én megvetném s ott mulatnék,
Hol illatos félhomályban
Púha vánkos, selyem ágy van.
És az ágyban
Egy szép nő, szebb, mint a múzsa...
Lehe illat, keble bársony,
S oly szemérmes, hogy csak akkor
Csókolhatod édes ajkát,
Ha a lámpát lecsavartad.

Az új nyolcz boldogság

Boldog, ki nem hajszol szünetlenül
Téged, szomjat nem oltó gyönyörűség!
Ki mértéket tart, higgadtan hevül
S járt útagon halad, közepszerűség.
Boldog, kit röpké vér, hig agyvelő
Eszmék lidércznyomásítól megóvnak;
Ki a gyönyör kertjében vakmerő,
Közelségét nem sejtve a kigyónak.

Boldog, ki mint az óraszerkezet
Szabályszerűen jár le minden órát,
Egyformán ütve, delet, éjfelet,
Mert gép törvénye hajtja mutatóját.
Boldog, kinek nyugvást jelent az éj,
Ha rendben van veséje, mája, gyomra!
Kinek, mint kit természet olta bé,
Fogékonysága sincs más fájdalomra.
Boldog, ki csak nősz', alszik és emészt.
Vak ösztönét követve, mint az állat.
És nem vesz ama küzdelembé' részt,
Mely új Bábel-toronyt építeni fárad.
Boldog, ki elveket könnyen cserél;
Igazságot tipor, ha ez a haszna;
Ki megfogadja, hogy szemet szemér'
S a sértést kamatostul visszaadja.
Boldog, ki czudarak közt czudarabb,
S tanulva emberek rossz fajzatátul,
Magának útat fölfelé harap
Furfangosan, fortélyosan, falánkul.
Óh boldog, a ki mer, boldog, ki mar!
Lehetsz igaz, lehetsz bölcs, jó, erényes;
Önzés az élet, háború, vihar,
S pusztítnod kell a gyöngébbet, hogy élhess.

Lemondás

Ragyogd be a hideg világot,
Forró nap, égő szerelem!
Azért én sírhatok titokban;
Ne is törődjetelek velem.
Fel tánczra, dalra, fel pohárra!
Ölve lányt, dőzsöljetelek!
Mig én bűnbánva felkiáltok:
Pokol, megérdemeltelek!
Tudom, az éden mindörökre
Bezárult lépteim után.

Nem is kívánom újra látni;
 Pihenni óhajtok csupán.
 Ah, nem a forró napsugárra,
 Csak hús árnyéokra szomjazom.
 Onnan hallgatni méla kedvvel
 Az életzajt, végóhajom.
 Vagy, hogyha végső pihenőül
 Árnyas zugot se lelhetek:
 Sötét nemtője a halálnak,
 Védd szárnyaidra lelkemet.
 Roszkor születve, meg nem érve,
 Mit csüngjek így az életem!
 Oltatlan vágyak búja, könnye
 Együtt némuljatok velem!
 De jaj, mit ér a sír nyugalma,
 Mit ér pihenni hant alatt!
 Kit eltemetnek, czélhoz ért, de
 A föld a régi föld marad.
 Nyugodhatom menten kinoktól
 A néma sírba' csendesen:
 Tovább zokognak, keseregnek,
 Mint én zokogtam: ezeren.

Sírok között

I.

Szeretek én bolyongani
 Közöttetek, sírok halottjai!
 Rég' porladó szivek fölött
 A pázsit kétszer oly tömött.
 S köröskörül, a merre nézek,
 Halál helyett száz ifju élet.
 Azt olvasom füben, virágban,
 Hogy a sírból feltámadás van.
 Rég' porladó szivek fölött,
 A hol a pázsit kétszer oly tömött,
 Szoktam tünődni egyedül
 A túlvilági lét felül.

S ha uj sírdomb előtt megállok,
Melyet benőttek a virágok:
Ugy érzem, holtakkal beszélek,
S mélázva egy rózsát letépek.

II.

A temető csendes magánya
Mindig kedvencz helyem marad.
A lét zajából ki-kivágyva,
Oda irányzom útamat.
Ha bú emészt, ott enyhülök;
A léttel ott kibékülök.
Ha sírról sírra lépdegélek,
Ugy tetszik, hogy marasztanak.
A holtak mintha intenének:
»Békén viseld fájdalmadat.
Begyógyul mindnyájunk sebe,
Tiéd is, bánat embere!«

A két nem

Az úttörő a férfi mindig.
Nyomán a nő könnyen halad.
Azért ettől kérdezd: mi illik,
S amattól: tenned mit szabad.

A férfi útja zord, veszélyes;
Örvény, mélység fölött visz el.
A nő csak jót és szépet érez
Hajában rózsaszálat visel.

A férfi otthonát felejtí,
Küzdvén hazáért, elvekér',
Életharcz jellemét kifejti,
S ha könnyezik: a könnye vér.

A nő szelid, csöndes magányban
Családi érzelmeknek él.
Merengve jár, fák közt, az árnyban;
Szép arcza így marad fehér.

A férfi-lélek hírt, hatalmat
Kergetve, napja perzselő.

De mint a balzsam, mint a harmat.
Üdít, gyógyít a szende nő.

Levél egy barátomhoz

– 1885 -

Hírt se hallok már felőled,
Úgy eltűntél, elpihentél
Békességben, bölcs magányban,
E célhíjas, e siralmas
Verseny elől, én barátom.

Elnémultál, elvonultál,
Hallgat ajkad, legfőlebb hű
Feleséged csókolója.
S én vergődve, vánszorogva,
Bánatommal küzdve folyton,
Fel se véve, megalázva.
Irigyellek, óh, barátom!

Férfiak közt csak te voltál,
S asszonyok közt is csupán egy,
Ki megértett, bátorított,
Hogy ne essem csüggedésbe,
Hogy lesz nékem is napom még.
Diadalnak büszke napja,
Kárpótlása kínaimnak.

Ifjuságom nagy reményi,
Fényes álmok a jövőről:
Nem hiszek én bennetek már.
Meghervadtam s nem gyönyörre:
Nyugalomra vágyom én csak.
Jöhet már a boldogulás:
Rég megszüntem lánggal égni,
S szívem, összetört szegény sziv,
Az örömrre nem fogékony.

Szörnyü élet, szörnyü végzet:
Várni mindig és remélni
Ismeretlen szebb időket,
Hírvirágnak virulását!

Tövisek közt járni mindig,
Társa lenni a magánynak,
Milliók közt árvaságnak,
S a kietlen ifjuságot,
És a férfikort, a meddőt,
Csendes aggkor derűjével,
Sírira hulló napsugárral
Hitegetni évről évre...
Szörnyü élet, óh, barátom!
Isten, isten, mi a bűnöm,
Hogy ily korba, környezetbe
Dobtál engem ily kedéllyel!
A világot a mi kínunk,
Zengő, zajgó szívvilágunk
Nem érdekli, hidd el, úgy se,
Mint egy pingált birka képe,
Mint a czirkusz rossz bohócza,
Mint egy bukfencz a trapézen,
Vagy egy versenyló futása.
Festett r__ó most a múzsa,
Nem istenség égi lánya,
Látványosság, próza, botrány:
Csak ez kell most, ez kapós ma.
Dívatod mult, óh, költészet!
S csak a bárgyuk és bolondok,
Félkegyelmü nyavalyások
Irnak rímbe', jambusokba',
S meg nem hallja, meg nem érti,
Meg nem látja senki őket.
Óh, csak hallgass, meg ne szólalj,
Én elnémult jó barátom!
A közömbös, nyers tömegnek
Lelked fénye, lángolása
Egy bukfencczel úgy sem ér föl;
Meg ne szólalj; van családod,
Feleséged, kis fiacskád,
Rejtett fészked, házi békéd!
Énnekem nincs semmi másom,
Senki másom a világon
Füstbe szállott álmainnál,

Ismeretlen vágyaimnak
Panaszánál dalaimban,
S nyughatatlan tűzben égő,
Társat eddig soha sem lelt,
Meg nem értett, bús szivemnél.

Megfogadtam sokszor én is,
Hogy mi bennem ég, viharzik,
Büszke dacczal, megvetéssel
Rejtve tartom, visszafojtom,
Mindhiába, nincs erőm rá;
Küzdelemre, szenvedésre
Jöttem én e zord világra;
S bár akartam, nem tehettem,
Hogy az égő kint, keservet
El ne sírjam, ki ne zengjem.

A halálhoz

Évek mulva jöss-e értem,
Vagy már holnap: sose kérdem.
Nem hívlak, mint meghasonlott;
Nem rettegek, mint a boldog.
Legszebb évim tova szálltak,
Nem építetek több légvárat.
Tudom jól, hogy a mi lesz még
Nem több, mint a volt, az emlék.
Csöndes élet, csöndes álm!
A mi hátra van, lejáróm.
Nem kérem, hogy hosszú legyen;
Azt se, hogy már véget érjen.
A mi kétség egy gomolyba'
Volt szivemben: meg van oldva.
Ha későbbben, ha korábban,
Nem halok meg gyávaságban.
Hogy a síron túl mi leszen?...
Bármi, nem kell tőle félnem.
Éltem, a hogy isten adta,
Hamisságot sose vallva.

Megszenvedtem, megcsalódtam;
Híjam még se volt a jóban:
Szerettem és lantot vertem,
Igazságot énekeltem.

Késő

Későn hozott az élet össze;
Más férfihoz vagy már te kötve.
Titkolt hevünk utjában áll
Törvény s a megszokott morál.
Egymásra nézünk vágytul égve;
De hogy szívünk legbensejébe'
Mi forr, titkolja ajakunk...
Ah, túlerényesek vagyunk!
Erényesek?... Ki tudja, tán csak
A féltékenységnek, gyávaságnak
Adunk ily hangzatos nevet,
Igy csalva a természetet.
Mások vagyunk mi gondolatban,
S meg' mások tettekben, szavakban.
Egymásra titkon éhezünk
S vágyunkat szítva vétkezünk.
Égünk tiltott szerelmi tűzben,
S nem szólunk róla egy betűt sem.
Világ előtt ez szép erény.
De próza és nem költemény.

Férfikor

Ez egyhangú, sivár napokban
Szegény szívem remélve dobban:
Mig egyszer boldog nem leszek,
Meghalnom addig nem lehet!
Nem sujthat oly kegyetlen átok,
Hogy sose lássak napvilágot;
Hogy ez a hosszú éjszaka
Ne virradjon meg valaha.

Azok a lázas szenvedélyek
Sok vész után nyugodni térnek,
Rajongó, vad szívem kiforr:
Te jősz, nyugodtabb férfikor.
Légy üdvöz! Érted megbocsátom
Átsírt, magános ifjuságom',
Fel sem panaszlom senkinek;
Idegen úgy sem érti meg.
Óh, szállj szivembe, munka-béke,
Sorsüldözöttek menedéke;
Hitesd el, perczre bár, velem,
Hogy nem czélhíjas életem.
S ti bájoló, csalárd szirének,
Szép hangotok már nem igéz meg!
Eddig bolondotok valék,
De immár látok, hála ég'!
Miattatok szenvedtem ennyit,
Türtem csalódást, kint ezernyit.
Tövisre léptem untalan',
Ifjú valék s boldogtalan.
Mig a boldogságról ti zengtek,
Nem lesz nyugalma életemnek.
Azért tehát, a mig lehet:
Ábrándok: isten véletek!

Tavaszhív

Messze még a tavaszig?...
Alig várom, óh alig.
Hogy már egyszer valahára
Mégfürödjem langy sugárba'.
Nem kívánok én sokat.
Szellőt, mely megsímogat;
Egy darabkát fényes égből,
S duzzogásom újra békül.
Csak azt kérem, ha a nap
Szobám fölött elhalad:

Pillantson be sugarával.
S leljen dallal, ibolyával.

Magdolna

Szép s ifju volt, forró vér áldozatja;
De ifjuságát bűnbánón siratta.
S a porból, hova röpke gerjedelme
Tiporta, isten karja fölemelte.
Mert szíve tiszta volt, s bár elbukott,
Szeretni mint ő senki sem tudott.
Midőn Jézus, kinek selyem hajával
Lábát törölgeté, kereszthalállal
Kimult, a mint azt megjövendölék:
Ott sirt, ott tördelé fehér kezét.
Hirdetni a világnak ő ment
A Megváltó feltámadását;
Ő, a dicső, fényeskedő szent!...
Emléke illat, neve fény, imádság!...
De jaj, akkor volt az, midőn az isten
Közöttünk járt, emberré válva itten!
De hol keressük most, mely égi jelbe',
Ki az igaz bűnbánót fölemelje?...
Buktatni, azt most is mindenki kész.
Emelni?... Erre nincsen férfi-kéz.
Csak vén szatír, ki pénzzel csalogat,
Kinek vérdíja gyöngy, selyem, fogat;
Csak ifju aggastyán, ki részegen
Megrúgja a leányt, ha védtelen.
Szegény Magdolna, mondj le a reményrül;
Nincs, nincs kinek lábához öntened, -
Gyönyörre készült, bódító csalétkül,
S nem hódolat-jelül illatszered.
Mulass és tombolj, gyúljon lángra véred
Igy is, ugy is utólér bűnhődésed.
Még jó, ha nem lesz ránczos homlokod;
Ha idején, kórházban ér haláloed,
Mielőtt elgőzölgött mámorod,
S a pirosító arczodról lemállott.

De ha fenéig kel kihajtanod
A megvetést, szégyent, utálatot:
Megvénülsz és leköpve, letaposva
Szeméten pusztulsz el, mint utca rongya.

Altató

Álom, álom, édes álom,
Suhanj végig szempillámon,
S ráterítve csoda-fátylad',
Népesítsd be éjszakámat.

Vessétek meg már az ágyat!
Árva szívem holtra bágyad.
Hadd öleljen jó barátom,
A szelíd, a csöndes álom.

A nap zaja, súlya, gondja
Pihenésem' elrabolja.

Álom, álom, édes álom,
Érkezésed' mindig áldom.

Te boríts be fátyoloddal,
Te kábíts el mákonyoddal.
Szerelemről légyen álmom
S rólad, eltűnt ifjuságom.

Te czirógass karjaidban,
Födj be lágyan holtomiglan,
Ama hosszú, ama másik
Álomtalan éjszakáig.

Álom, álom, édes álom!
Szemem' íme már lezárom.
Áldva légyen érkezésed;
Éltem álom, álmom élet.

Útra készen

I.

Akárhogy küzdök ellened,
Ha már felém nyul csontkezed,

Nem fogni meg: nem rajtam áll,
Ura az életnek: halál.
Miből levék: nem kérdezém.
Mivé leszek: mit kérdeném!
Sem azt, sem ezt nem tudhatom;
Te fejtsd meg, síri nyugalom!
Menjünk tehát! Készen vagyok,
Karodba kéjjel lankadok.
Kit immár semmi sem hevit
Mért nyujtsa koldus éveit!...
Óh, jaj! kegyetlen végzetünk,
Hogy e világra születünk!
Óh, vígaszunk, óh, balzsamunk,
Hogy végre mégis meghalunk!

II.

Utam' nem jelzi semmi tett;
Se hasznos munka, sem utód,
Család helyett papír-szivet
Hagyok itt: verset, egy csomót.
Epedve boldogság után,
Csak enmagam' szemlélgetém.
Egy hang kísért, egy arcz csupán,
Egy lélek árnya: az enyém.
Világot kérő vágyaim'
Lekötve tarták ónsúlyok...
Az élet nagy kontárja, im,
Meghalni mégis jól tudok.

III.

Mikor a természet szüz-hamvas arcza
Sugártól, fénytől reszketett:
Én sütkérezni jártam csak a napra,
Mint béna, szélütött beteg.
Nincs semmi, a mitől bucsuzni fájna,
De soktól válni üdv nekem.
Homokos ösvényen jártam; virága
Egy volt csupán: a gyötrelem.
S tudom, nem szépítné meg arczulatját
Sohasem e fakó vidék.

Óh, hát nem jobb-e inni Léthe habját,
Mint könnyek keserű vizét!...
Feltáruul immár födeled, koporsó;
Hallom, mint hull a föld reád;
S a szél átkozza idegen sirokról
Hozzám a rózsák illatát.

Margitnak

Ifjuságom idejéről
Álmodom, ha látlak.
Bokra zöldül, tája kékül
Tavaszi világnak.
Óh, az első kézszerítés!
Óh, az éber álmok!
Óh, e látszat, e nagyítás!...
Csak sirok utánok.
Mi hevített?... Felidézem:
Csupa semmiség volt,
Egy dal, egy virág a réten,
Egy madár, az égbolt.
Mire vágytam?... Menni véled
Egy-két fordulóra.
Mit reméltem?... Ha letéped,
Nékem jut a rózsa.
Több sugara volt a napnak
Akkor még e bolygón.
Ennyi üdvöt egyszer ad csak
Életünk ily olcsón.
A hol járok, a mit érzek,
Óh, beh más, beh más ma!
Csak szép lelked derüjének
Nem lett borulása.
Téged látlak-é vagy álom
Ez csupán?... megállok,
S elnézlek, mint őszi tájon
Kései virágot.

Hullt a rózsa, szállt az élet,
S mégis oly leányos
Mozdulatod, köszönésed...
Mind a régi bájos.
Óh, édes lány, álmadozzál!
Lehet álmadoznod.
Te maradtál, a ki voltál:
Fiatal és boldog.

Betegen

Mióta ez a kór lepett meg,
Gyakorlom ezt a nagy türelmet.
Harag, gyűlölség, rossz indulatok
Nem táplálnak; jámbor s szelid vagyok.
Magamba térve elborongok...
Megint egy rejtély, meg nem oldott,
Hogy a betegség, testünk' törve meg,
Gyógyít merev, kemény erkölcsöket.
Részvétre, irgalomra lágyul
A lélek minden nyavalyátul;
Mig sok jóléttő duzzadó legény
Közömbös, durva, részvétlen, kemény.
Hazát mérges kigyó, vadállat,
Gyilkos virág is ott találunk,
A hol a természet leggazdagabb.
Legtöbb az élet, legforróbb a nap...
Mely rontja a tüdőt, a májat:
A kór a szív javára válhat.
Nyomában jár a béke, kél a hit;
Istent imádni, túrni megtanít.
Bánat, betegség, sors csapása
A gőgös embert megalázza.
S egyetlen vígaszul marad neki,
Hogy sírni tud, hogy vannak könnyei.

Kétféle számítás

Boldog halandó, testben ép,
 Ha napi munkád véget ért;
 Ha ablakod mögé az éj ül
 S a ma tegnappá válni készül;
 A földi élet gyors futása
 Búval vegyíti kedvedet,
 És zúgolódva dőlsz az ágyra:
 Egy nappal ismét kevesebb!
 S te némán szenvedő beteg,
 Ki a halált nem retteded
 S ki mégis vánszorogsz előre,
 Hogy uj napot csikarj ki tőle:
 Fáradtan fekszel, és ha végre
 Megszán az ég és álmat ad:
 Szivedbe' megvonúl a béke,
 Hogy ismét egy nappal tovább.

Válasz egy levélre

Nyájas hangú levélben kérdi tőlem,
 Én vagyok-é az, a ki egy időben,
 Révén a gyermek– és az ifju-kornak
 Ismerte önt. (Husz éve lesz maholnap.)
 Én vagyok-é, ki annyi szenvedéllyel
 Nem rímbe szedte akkor lábait,
 S egy ritmuson hevült egész hevével,
 Azon, mely gyors, örvénylő tánczba vitt.
 Ön akkor – írja – intézetbe járt még,
 Tanulva himzést, zongorát s a kátét.
 A tánczleczkéken ott ismerkedénk meg,
 Ott lőn, hogy engem párjává tevének.
 A nevető Pauline fehér fogával
 Volt vis-í-vis-nk, a kedves kis személy.
 Nem bájol el már senkit mosolyával;
 Korán elhervadt rózsa, rég nem él.
 A tánczmester zsinóros attilába'
 (Okvetlenül jól emlékszem reája.)

Erényink őre is volt egy személyben.
(Ballépéstől, ha ő nem, hát ki védjen!)
De leczke multán, künn az utczasarkon,
Ha azt hitték, hogy összeillenek,
Találkoztak gavallér és kisasszony...
S ebben mi sem valánk kivételek.
Igy ír ön; óh, de asszonyom csalódik!
Kis tánczosát, a régit, a valódit,
Keresse egy régen letűnt világban,
Emléki közt, vagy máshol, csak ne nálam.
Azt kérdi verseimbe' mért haragszom?
Lám, hogy nem ismer; az a kis legény,
Ki fázva leste önt az utczasarkon,
Önt vagy Paulinet, nem én vagyok, nem én!
Hogy ki vagyok hát?... Minek elbeszélni!
Beteg poéta, langyos kedvü férfi.
Nem az a vágyam többé, hogy szökeljek,
De hogy mint néző üljek és pihenjek.
A kis lovag – husz év előtti párja,
(Idő az útján perczig sem henyél!) -
Elhervadt, mint Pauline, ifjú korába',
Meghalt, mint ő, a kedves kis személy.

Ámor hitvallása

Könnyel, sohajjal nem lehet
Kőkeblet meglágyítani.
A nő előtt, ha nem szeret,
Sohajod nyelve – khínai.
Ne szóljon egy hangot se szád;
Fojts vissza esküt, szenvedélyt:
Szerelmes nő lelkedbe lát,
S némán, szó nélkül is megért.

Arcóban

– 1888. márczius 14. -

Sápadt levelü olajfák alatt,
Hegyparton ülök. Ide tűz a nap.
Főlebb sötétzöld, karcsu cziprusok
Boronganak, mint én, ha búsulok.
Túlán regényes várrom néz alá.
Emberfiának rég' nincs gondja rá.
Köröttem méla csend. Sütkérezem
Meleg sugáron, szép emlékeken.
Bolyongtam azelőtt is többször én
Erdőmagányban, szellős domb ölén;
Csakhogy nem így, hallgatva, csendesen;
Sokáig nem volt nyugtom egy helyen.
Szaladtam hegynek föl-le, mint a gyík;
Nem olvasám, a lépés hányadik.
Rá sem gondoltam, mert nem érzém,
Hogy van tudóm, májam, szivem, vesém.
Akkor hogyan hihettem volna még,
Midőn hangomtól reszketett a lég,
És kaczajom fölverte a határt, -
Hogy énekelni, vígnak lenni árt!
Tilalmas most a hangosabb beszéd;
Ének s kaczaj gyors köhögésre kész.
Vigyázva járok, csend ül ajkamon;
Foszló tüdőmet így foldozgatom.
A farkaró rügy, pázsitos mező,
Sugárcsillámos, langyos levegő,
Nem gyönyöröm, mint volt, csak gyógyszerem;
Az orvos szabja meg lélegzetem'.
Oh, szép idők, egészség éve!
E romlatag test mostan érezi:
Akkor becsüljük meg csak életünk',
Ha nyavalyákkal kell megküzdenünk.

A halál

Egy tegnap, egy ma s egy holnap megint:
Igy halnak sorban ismerőseink.

Ellenség, régi s új barát vegyest
Ez úton hagynak el, jegyezd meg ezt!
Másithatatlan, biztos esemény!
Időtlen én után örök nem-én.
Mindennapos kép, közönyös dolog
Annak, kiben még életláng lobog.
A túlélő olvassa hidegen,
Miben halt meg, hány éves volt N. N.
Magát siratná, őt siratva meg.
Egy év vagy annyi sem, s utána megy.
Szerencse, balsors meglepő lehet.
A síron innen véletlen vezet.
Egész éltünk esetlegek sora:
Csak a halál nem váratlan soha.
A kisdetről nem tudja senki sem,
Hogy bölcsőjében mily jövő pihen.
Egyet mégis mindenki eltalál:
Hogy minden élet vége a halál.

Alázat

Ha jó szerencse fölkap és ragad:
Alázattal túrd, el ne bízd magad.
Ne nézd le, aki lent szerénykedik,
Lehet, fönt ugyanezt veled teszik.
Ész, szorgalom, törekvés bármit ád,
Nem érzed-é százannyinak hiját?...
Mert a szerencse szűken oszt javat;
Egy kézzel ád, másikkal megtagad.
Mit ér, ha ad gyönyört és kincseket,
S szived csak egy virágszálért eped?
Dicsőség koszorúját nyújtja tán?...
De társid mélabú, sötét magány.
Világi jóbul mennél több tiéd:
Annál többet szeretnél birni még.
A teljesülés, mint petét a nap,
Kikölti a lappangó vágyakat.

S mire elérted, mi elérhető:
Vár a koporsó, néma temető.
Kincs, hír, gyönyör... ah, mindet itt hagyod,
S legtöbbitől váló kinja legnagyobb.
A mindenség zenéjét hallgatád?...
A temetőben nincs csak némaság,
És hordta bár a tűznapot szived:
A sír sötét a sír hideg.

Ágyban

Oh, drága bútor, kedves ágy!
Csend és magány tanyája.
Ha életkedvem cserbehágy,
Vezess a tünt világba;
Boruljon ott szívemre lágy
Emlékezés homálya.
Páros gyönyör feléd siet,
Ha vágyat szít az alkony,
És suttogó kéjben liheg
Sziven szív, ajk az ajkon.
Legédesb óra a tied...
De én nem ezt ohajtom.
Alvóknak ágya, tégedet
Dicsérlek én, a fáradt.
Testem korán megvénhedett,
Szívem, velőm kiszáradt,
S a fásult, béna képzelet
Nem ad se szint, se szárnyat.
A lét javát, a tünt korét
Benned még fölhalálom;
S mi szétesett, mint búborék:
Szerelem, ifjuságom,
Dalos mező, sugáros ég,
Párnádon újra – álom.
Borítsd nyugalmad', édes ágy,
Gondokra, nyavalyákra;
Ha életkedvem cserbehágy,

Vezess a tünt világba;
Boruljon ott szivemre lágý
Emlékezés homálya.

Szeptember végén

Ősz járja megint, hervadt levelek
Röpködnek a légben szerte a fákrul.
Elvitte a gólya a fényt, meleget.
Busuló szivem újra bezárul.

Itt vagy szomorúság! lomha ködöd
Elfödjön-e minden kék egü tájat?...
Csüggedve a gyász érzési között,
Ne reméljek-e, fényre ne várjak?
Fojtss vissza, kebel, bús érzetidet!
Költő, a lemondást verd ki szivedből!
Sárguljon a lomb! Mig hullva zizeg:
Te dalolj a jövő kikeletről!

Hangulat

Óh, ritka kedv, óh, édes pillanat!
Hát újra érzem lágý fuvalmadat!
Szivemet dal-sejtelmek rengetik,
Uj álomból uj ének születik.
Már azt hívém, hogy kiapadt az ér,
Mely ibolyák évadján oly pazér,
S im lopva, titkon felbuggyan megint,
Susogva, zengve újra meglegyint.
Magamat oly könnyűnek érzem!
Ringass, ragadj, hullámos érzelem!
S ti elnémult, ti elfojtott dalok,
RepüljeteK, ragyogjateK!

Uj élet

Ki síromat mint Lázár elhagyom,
S mélézok a rügybontó tűznapon:
Egyszerre szomjuságot érzek itt bent
Átélni, átélvezni ujra mindent.

A napot, mely ragyog mindenkinek!
A levegőt, a földet és vizet
Úgy bírni, mint az első ifjukorban;
Ujat találni minden kis bokorban.

A sokaság közt járni gondtalan'!
Nem nézni: Ezt kerüld! Ez tiltva van.
Fölvernival dallal erdő-némaságot;
Csókolni szép lányt, tépni a virágot.

Ah, szárny és nem koporsó kell nekem.
Szivem kitérül... már emelkedem.
Eszmények, vágyak, foszladó remények,
Még egyszer nektek, általatok éljek.

Legyek izgékony, lázas, nyugtalan,
A drága percznek élve czéltalan',
Óh, sziv, elég időd lesz csöndesedned,
Ha ideged majd tompul, izmod ernyed.

Márvány-nyugalmat ne ohajts előbb,
Csak a mikor hanyatlik már erőd;
Mikor már bénul ritka szivverésed,
És már csak hálalni jár beléd a lélek.

Mozgás és munka, vágyak, ingerek,
Remény, aggály embert jelentenek.
Örök békéből nem jutott ki másnak;
Az istennek csupán, meg a halálnak.

Színházban

Otellót adták, Verdi dalművét;
Elmém azonba' máshol múlatott.
Egy lányt, szelídet bájolót, üdét
Néztem figyelve, nem a szinpadot.

Tekintetéből azt olvastam én ki:
Még álmodik, még nem kezdett el élni.
Láttam villogni szép, sötét szemét;
Nagy hévvel forgatá a látcsövet.
Ismerte-é a mór történetét?...
Tizenöt esztendő volt legfőlebb:
Gyermekleány, kit ábrándokba ringat,
Kinek valóság a csalóka szinpad.
Mit látott?... életet?... káprázatot?...
Mit hallott?... szivverést-e vagy zenét?...
A nézők tömegét, a szinpadot
Nem látta, csak Otellót s hitvesét.
A mór vállára hajló Dezdemónát...
Oh, égi üdv, oh, gyönyörű valóság!
És látva, hogy a mór szívét, eszét
Gyanú s a »zöld szemű szörny« tépdelik,
Hogy meggyilkolni készül hitvesét:
A lányka oly nyugodt volt, oly szelid!
Vártam, hogy páholyából lekiált még:
Ne féljenek; mindez csak tréfa, játék!
Sötétszemű lány, bájos idegen!
Szét fognak hullni szép ábrándjaid.
S ha majd egymásután bucsút veszen
Gondatlan ifjuság, a vágy, a hit:
Játéknak nézed a szerencse csókját,
S nem mosolyod: könnyed lesz a valóság.

Pán halála

Alkonybiborban úszik a hajó.
A tenger keble álmodón piheg.
Csélcsap Zefír, az arra illanó,
Hableplét pajkosan lebbenti meg.
Langyos párázat rezg a légben;
A holdtányér az alkonyégen
Bágyadt színéből lángba olvad át...
Köröskörül merengő némaság.

Lent a hajóba'
Pattog a nóta.
Durva hajósnak
Víg lakomátul
Keble kitágul;
Szűk nyaku korsók összekoczódnak.
Perdül a koczka, csalfa szerencse
Pörgeti arra, pörgeti erre.
Ölben a lányok,
Ing a ruhájok,
Szív az ajak hibráljai mézet.
»Lezbia, csókolj! éljen az élet!
Éljen a kedvnek mámora, gőze
Éljen a vágy, mely minden időbe'
Inni mohón kéjserleget unszol.
Nincs zene, bor, lány, hol Koczitusz foly!«
S még hangosabb lesz a hajófenék.
Szitok, kurjantás röpköd szerteszét.
Padlóra öntik a caecubumit,
Tiberiust, a császárt így köszöntve.
Egy ifju pár függöny mögé buvik;
Pajkos manó incselkedik körötte.
Mások szilaj cordaxot lejtének,
S a gondtalan, a dévaj istenek
Látatlanul vegyülnek el e körbe.
És hallga, a hajó kormányosa
Hangot hall, mely nevén szólítja zordul.
»Thamus!«... Ki az? Ki volna! Nem csoda.
Csak feje zúg, csak füle cseng a bortul.
De ni! Nem volt ez az előbbi hang?
»Thamus!«... No várj, nem tréfálsz meg, bitang!
S fölmege, hogy lássa. Gyönyörű az éj:
Ezüstszegélyű a hullámkarély.
A tengerből lágyan kirezgenek
A csillagok, vagy tán najád-szemek?
S távol, hová a szem sötétben ér,
Etóliának partja feketél.
Thamus körültekint figyelmesen.
Lélek se. Minden néma, nesztelen.
Csalódott mégis; s már indulna vissza.

Lent koczka várja, bor s tüzes Melissa.
De ím, a titkos hang az éjhomályba'
Harmadszor is Thamus nevét kiáltja.
»A földi hang embertől jó; ez égi.
Ki vagy? Mi kell?« – Thamus szepegeve kérdi.
Harsány szózat zúg erre át a légen;
Meghallják lent is, a hajófenéken.
S ez íge hallik: Thamus, vén hajós,
Légy tudtodon kívül ma jó.
Elérve Palodesz magaslatot,
Add hírül: »A nagy Pán halott!«
S elnémul a duhajkodó csapat.
Nem kell a korty, nem izlik a falat.
Thamusnak nem jön álom a szemére;
Magába száll, merengő, meghatott;
S midőn Palodeszt a hajó elérte:
A part felé
Kiáltja, mint a szózat rendelé:
»Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«
S egyszerre – ily csodát ugyan ki látott? -
Megindulnak fák, bokrok és kövek.
Halk zokogás kél; elhaló sirámot
Kinos nyöszörgés, jajgatás követ.
Velőt rázó, mély sóhajok keringnek,
Sirás hangzik fel, csukló, szakgatott.
De kétségbe'esve túlzokogja mindet:
»Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«
»Némán hever hétcsővű fuvolója,
A mellyel nimfákat rémítgetett.
A föld mátul rideg, zord, néma, árva;
Nem élnek rajt' a játszi istenek.
A szatirok, szilvánok és najádok
– Minden bokorban istenség lakott -
Ott hagytak fát, füvet, forrást, virágot...
Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!
A természetből elszállott a lélek.
Eztán a földön isten nem mulat.
Nem lesznek többé gondtalan kedélyek;
Jön a szivet fásító öntudat.
Egyhanguság, elmélkedés unalma...

Óh Thamus, ezt jelenti jóslatod!
 Megszűnt az istenek pogány uralma.
 Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«
 Hallják ezt a hajósok, de nem értik.
 Meghalt a nagy Pán? Álmélkodva kérdik.
 Ki fejt meg e százhangú siralmat?...
 Ti embersorsot intéző hatalmak,
 Óh, küldjetelek fényjelt e vak homályba,
 Hogy mit jelent a természet siráma.
 És zúg az erdő, hűs szellőcske támad,
 Az éj sötétje szürkéségre bágyad.
 A lejtőn fínom ködburok lapul,
 S titkos szózat kél íme válaszul:
 »Pán és családja meghalt. Él az Isten:
 Nem fűben, fában, kőben, de a szivben.
 A kicsapongó istenek halottak,
 Kora lejárt a dölyfös boldogoknak,
 A szenvedők birják eztán a földet.
 Édes gyönyör leszen hullatni könnyet.
 Az erdő hallgatag, szelid magánya
 A búsulóknak lesz vigasztalása.
 Ki szomorú nem volt, az mind pogány,
 Ő rendelé ezt így a Golgothán.
 Ő, a ki jámbor, irgalmas, szelid
 S elvette a világnak bűneit.«
 És ím kelet felől, a hol pirosra
 Leget, párát a hajnal fénye fest:
 Az ég alján, a földdel összefolyva
 Feltűnik a kereszt.

Az utolsó költő

– Látomány -

Hervadt világ, haldokló égi test!
 Megöregedtél, véred hűlni kezd,
 Hajdan virágos kebled most aszott
 S fonnyadt öled nem szül több magzatot.
 Kis rózsetűz kívánatosb ma néked

Mint izzó vágyak, égő hevülések.
A nap jégtányér, ólomszürke fénnel,
S nem tudni, nappal-é ez még, vagy éjjel.
Azt tudni csak, hogy minden füst, hiúság
S hogy legtovább él itt a nyomorúság.
Nem kell neked már népek áradása,
Nem kell, hogy dögvész öldössön rakásra,
Nem kell se vízözön, se tűzeső,
Véredben gázoló világverő:
Magadtól hervadsz, haldokolsz, enyészszel;
Világosságod örök éjbe vész el.

Hol vannak ők, kik mint királyok éltek!
Hétszáznejű bölcs Salamon mivé lett?
Aranyba' járt, nárdusszal kente testét,
Élvezte szép nők csókjait, szerelmét;
S mégis jóllakva hírrel, gyönyörökkel:
Csupa hiúság minden! – így nyögött fel.
Hol vannak, kikről költők ajka zengett!...
A szép leányokat sehol se látom.
A hősregék, kalandok és szerelmek,
Valóság volt-e mindez, vagy csak álom?...
A trubadúrok ábrándos hadát,
Szelid virágok édes illatát
Nem őrzi többé csak mesék homálya; -
Hideg van, hó van: ennyit tudni márma.
Nincs több erő a földben, Anteusz;
Villámod megfagyott, szegény Zeusz.
Jehova, Buddha, Alláh nagy nevének
Nem száll a földről égbe hálaének.
A végítélet szörnyü harsonája
Az isteneket holtakúl találja.
Prométeusz, lelánczolt istenember,
Mi hasznót hajtál ellopott tüzeddel?...
Hiába hoztad földre az Olimprul:
Nézd a világot: megfagyásnak indul.
Epikur, mézes ajku bölcselő,
Gyönyört, de mérsékeltet hirdető:
Szólj, életünk' hogy' kell beosztanunk,
Hogy élvezzünk, habár éhen halunk!
Mit ér a tudomány, óh Faust, mit ér!

Tudósnak lenni, lásd, ma nincs kiér'.
Koriolán, hajolni nem bíró,
Ma már nincs nyers tömeg, csak eszkimó.
Bübájos Héloise, mesés alak,
Nincs több szerelmet suttogó ajak!
S hiába támadnál fel, Don Juan;
Mézes szavadtól nem csábúl a lány.
Nem is tud már csókolni és ölelni;
Csak azt tekinti, van-e még mit enni.
Kizökkent a világ, jó Hamletem,
De helyre már nem tolhatod te sem.
Költője a pokolnak és halálnak,
Óh Dante, borzasztóbb ez, mint te láttad!
S te, ki a végső éjt megálmodád,
Byron, már én megértem alkonyát.
Óh, mi a hirnév, eszmék győzedelme!
Csak egy lehellet, semmiségbe veszve.
Egy röpke sóhaj, egy habloccsanás csak,
Futó villáma az örök mulásnak.
Proféta hangja csak légy zümmögése,
Martir halála féreg szisszenése,
Költőnek híre porszem csak a szélben,
Királyi gög aranylégy a szemében.
Hiába törtök ég felé, hegyek!
Hiába, a föld mégis csak kerek.
Hiába égtél földet rázva, vulkán,
Holt kötömeg vagy, lángod kialudván.
Erény és gazság, gyöngeség s erő,
Útszéli koldus és világverő,
Őrületség, bölcseség, ah, minden egy,
Ha a mi volt, nem lesz majd s tönkre megy,
Pusztulhat a világok ezre sorba':
Az idők teljén nem lesz semmi csorba:
Mert nincs idő s mely el tud múlni, élet,
Az örökkévalósághoz ha méred
Egy rebbenésig élni nyögve, sírva,
Vagy kéjmámor közt tántorogni sírba,
A földből átváltozni újra földé,
És semmiről se tudni soha többé:

Hol itten a különbség?... Minden egy,
Köny és kaczaj, vér s balzsam egyre megy.

Ki kérdi a ki volt, erényt tiport-e,
Balgák közt balga, vagy lángelme volt-e,
Koldúsnak született-e, vagy királynak,
Ki volt a társa: üdv-e vagy a bánat;
Vivódott-é álmatlan éjszakákon,
Feljajdult-é a földi hiúságon?...

Minden csak semmi: ez a végtanulság.
Örülni, sirni egyformán hiúság.
Az volt a bölcs, csak annak állt az élet,
Ki hírt, hatalmat nem hajszolt, csak élvezet;
Ki rozsák közt járt s tántorogva itta
Arany nedvét a gyöngyöző kehelynek;
Ki érzelmét nem kongó rímbe írta,
De meleg ajkakon vallott szerelmet.
Ki utjában letört minden virágot,
S a kérdéssel, hogy mért él, nem tusázott.
Csak szívta a virágok illatát
És lepke módra élte át nyarát.
S ha már nem járt virágok közt, de hóba:
Úgy halt meg mint a lepke, mint a rózsa.

Az ezredévek száma olvasatlan.
Születtek, meg' letűntek szakadatlan';
Bölcsek, próféták, költők elenyésztek;
Királyok hamva lett játéka szélnek.
Százszor megváltozott a földnek arcza;
Meg-meg pihent az ember földi harcza;
Más korszakok más istenben hívének;
Ruhát, erkölcsöt egyformán cseréltek.
Csupán a költő volt mindég a régi.
Kihűlt a föld s ő nem tudott kiégni.
Szenvedtetek ti rég letűntek is,
Midőn a lét bús is volt, édes is.
Virág is nyílt, madár is csattogott,
És zengtétek: nem élni jobb dolog.
Pedig rátok még a jövő tekintett,
S ezért el tudtatok viselni mindent.
S ha keserűség volt is sorsotok:
Nektek még volt miért meghalnotok.

Magasztaltak más újabb nemzedékek,
Midőn ebéd után a föld emésztett.
De már beállt a vén gömb éjszakája
S ti is aludni fogtok nemsokára,
Ti egykor fényes, égő csillagok,
Avagy gúnyneven: halhatatlanok.
Eltűntök az örök homály ködébe
S nem tudják majd egyikőtök nevét se.
Shakespeare és Goethe, Dante... óriások,
Egykor napok, most kialudt világok:
Óh, jó nekik! hogy oly régen halottak,
S hogy idáig, mint én nem vánszorogtak.
Kegyes Nirvána, befogadtad őket,
A soha többé fel nem ébredőket.
De én szegény, elkésett jövevény,
Végpusztulásnak hirdetője én,
Elátkozom, mely szült, az anyaméhet,
S a véletlent, hogy itt vagyok, hogy élek.
Itt jajgatok, itt sírok és tünődöm;
Kétségbeesve minden volt időközön.
Siratom enmagam s kik vélem élnek,
Hogy e törékeny gömbre mért jövének.
Óh, jaj nekem, hogy így elkésve jöttem,
Előttem nincs jövő, csak mult mögöttem
S az észbontó, a rettentő valóság,
Hogy a mi volt, mind hiábavalóság.
Nincsen jövő már s nem fog soha lenni;
Mi ezután jó: a kaosz, a semmi,
Óh, jaj nekem, jaj, hogy mindezt belátom,
Én az utolsó költő a világon.
Nincsen vigasztalásom, nincs reményem,
Hogy küzdelmimnek folytatása lésson.
Igazság, nem fogsz vívni több csatákat;
Csend, béke lesz, de csendje a halálnak,
Nincsen mit várni, nincsen mit remélni,
Legjobb nem tudni semmiről, nem élni.
Óh, jaj nekem, kinomnál nincs nagyobb!
Miről ember valaha jajgatott:
Itt zúg, üvöltöz gyötrő forgatagja,
Itt zakatol, nyilal, pusztít agyamba'.

Salamon undorát, Jób istenátkát,
Jeremiás proféta jajgatását,
Bábel zavart nyelvét, sátán tusáját,
Szanzára kábitó zaját, zugását,
És Dante poklát mind szívembe' látom,
Én, az utolsó költő a világon.
Csak te örülsz, bolyongó czimbora,
Ki nyugtot nem lelél sehol soha;
Csak a te lelked várja a napot
Midőn fejed' álmra hajthatod.
Az utolsó költőnek hivatása,
Hogy elringasson kérve-kért halálba.
S hirdesse, befogván haló szemed':
Ahazvér boldog, mert kiszenvedett.

A HALÁL ELŐTT

Meghaljak? Oh ne még, ne még!

Édes napok

– 1889. február 17. -

I.

Uj nap ragyog fel életemre,
Egy drága, ritka nő szerelme.
Szivem uj életvágyra lobban,
Csókodtul, ölelő karodban.

Uristen, hagyj sokáig élnem.
Hirdessem édes dalzenében,
Hogy mennyi boldogság szakadt rám,
Midőn már a halált ohajtám.

Csupa sugár, fény, semmi árnyék,
Oh hátra van a hosszú nyár még;
S szivében annyi még az ének
Szegény fakó fülemilédnek.

II.

Mint a madár, röppensz be hozzám,
Mint illatos virág hajolsz rám,
Szivem, karom feléd repes,
Virágom, madaram, szeress!

Te üzöd el szomoruságom,
Melletted jön meg gyógyulásom;
Mind a te csodaműved ez,
Oh hát szeress, szeress, szeress!

Oh mennyi fény, oh mennyi illat,
Uj szárnyi nőnek dalaimnak.
S szivem csak rólad zengedez,
Azt zengi, hogy: szeress! szeress!

III.

Napos, meleg, szép téli nap,
Vágygyal szivom sugáridat.
Künn járok és már nem magam,
Mint eddig árván, céltalan.
Te vagy velem
Szerelmesem.
Szellő-lengette fátyolod
Mögül egy éden mosolyog...

Szeretlek-e?

Szeretlek-e? Mit kérdezed?
Hisz lángoló érzésemet
Szememből is kinézheted.
Képed szivemben ringatom,
De üdvöm, édes angyalom,
Ki nem, ki nem dalolhatom.
Oh mert lezártad ajkamat,
S dal rajta most csak egy fakad:
Csókot ha csókkal visszaad.

Égess el!

Égess el! Kéjes tűzhalálra vágyom.
Szerelmed máglyáján adjam ki lelkem.
Hadd égjen a pogány, ki a halálon
Tul sem hisz másban, csak a szerelemben.
Szorítsatok, hogy többé fel se keljek
Ti hókarok! (s mégis lángot sugárzók!)
Hevítsd agyam, te perzselő lehellet,
Szikrázzatok, ti izzó csókparázsok!
Hozzát simulva, tűzhányó öledbe
Kábuljak el a mámorok hevétül
S ajkaddal ajkam sisteregjen egybe
A gyönyöröknek végső gyönyöréül.
Égess el! Összeomlok kebeledre
Az üdvözültek csöndes mosolyával,

S hajad árnyában édesen pihelve
Ellobogok fényes szerelmi lánggal!

Rezedának

Mikor már alkonyodni kezd,
Kigyúló felhő jelzi ezt,
Az árnyon áttör egy sugár még,
Aztán kihül, kihál a tájék.

Kialvó éltem is kigyúl
Még egyszer vágyak lángítól,
És lelkemen, míg a halállal
Küzdök, meleg sugár tör által.

Tőled jön mind e hő, e fény,
Enyém vagy, drága nő, enyém,
Míg a halál egyszerre orvul,
Édes, ki nem szakít karodbul.

Te itt maradsz s elképzelem:
Más fog nyugodni kebleden,
De mert jó vagy s lelkem rokonja,
Virágot küldesz tán siromra.

Oh hogy csak most találkozánk,
Midőn a vágy ölő fulánk,
Midőn mi mindennel fölérő,
Téged viszontszeretni: késő!

Ágyban, párnák közt halni meg

– Arco, 1889. márczius 24. -

Egy aggodalma volt Petőfinek:
Ágyban, párnák közt halni meg,
S mit úgy ohajtott, teljesítve lőn,
Mint hős, elhullt a harczmezőn.

Járnak pár százan sápadt képpel itt.
Közalgó sorsát érzi mindegyik.
De nem okoz félelmet senkinek:
Ágyban, párnák közt halni meg.

Mit bánja ő, ha részenkint hal is meg,
Érezze elhalását minden iznek.
Fogyjon ki lassan, mint a mécs világa,
Egyet kíván csak: későn, jó sokára.

Bűnhődés

A szenvedélyre jött a szenvedés.
Színes kéjhabra gond, sötét, nehéz.
Mámor ködére tiszta öntudat,
Amelynek kése szívünkben kutat.
Oh, mindenért fizettem kamatot,
Mi köznapénál több gyönyört adott.
Emésztő életvágyszorult belém,
Szívemet lángján összeperzselém.
Nem voltam mértéktartó semmiben,
Nem volt elég, amíg telt, semmisem,
Mohón élveztem, kábultan, vakon,
Akármivel kínált az alkalom.
Gaz uzsorás volt. Oh milyen nehéz,
Keserves most a visszafizetés!
Amíg egyszer majd kénytelen leszek
Igy szólni: Nincs több; nem fizethetek.

Számlálgatom...

Számlálgatom, találgatom,
Hogy hány hetem vagy hány napom
Van hátra még...
Irgalmas ég,
Esdek, ne légy fukar nagyon.
Oh, hányszor hívtam a halált,
Mihelyt a kedvem búusra vált.
De most hogy itt
Ólálkodik;
Nem érzek mást, mint borzadályt.
Meghaljak?... Oh, ne még, ne még,
Agyam még eszme-tűzben ég.

Forró szívem
Jobban pihen
A napon: óh a sír setét.
Vágy még hevít, kedv még emel,
Oh, még sok dalt nem zengtem el.
S eszméimet
Mind a hideg,
Sötét koporsó nyelje el?
Toldjad meg hát, kegyelmes ég,
A csüggedt költő életét.
Hadd öntse ki
Érzelsei
Zengő, zszibongó tengerét.

Rózsák

Rózsák érkeztek a nevemre,
Gyönyörű rózsák egy dobozban.
Vajon ki gondolt a betegre?
S a rózsákat ki küldte? Honnan?
Vizsgálom a dobozt; hiába.
Nincs rajt' a feladó, ki hírt ad.
Kurtán csak az van írva rája:
»Értéknélküli rózsaminták.«
Betegségemben, szép virágok,
Legyetek százszor üdvözölve!
Akárki küldött, legyen áldott,
Beteg szívet hozott örömré.
Ámbár az úttól megviselve,
Szépek vagytok mégis, beh szépek!
Hullj, drága illat, hullj szívembe,
Oh rózsák! Oh gyönyörűségek!
Virágzástok rövid valóság,
Dús lelketek enyészve hinti
Legszebb illatját. Drága rózsák,
Bár úgy tudnék meghalni, mint ti!

Beteg vagyok

– Hattyúdal -

Beteg vagyok, de már belényugodtam.
Tűrök, várok, reménykedem nyugodtan.
Mikor jön végre az a fordulat,
Vagy egy másik, mely jobb arcot mutat.
El kell fogadni, bármit nyújt a végzet,
Aggály, remény egy nap csak véget érnek.
Egy nap mindennel tisztában leszünk,
Bár nem látunk többé, nem érezzük.
Akárhová fordítom is az elmém,
Nincs, hogy megnyúgóvásom meg ne lelném.
Oh szép világ, szép ragyogó világ,
Azért könnyű most így tekintni rád.
Itt fekszem, míg az Isten így akarja,
Nem nyitva ajkam céltalan panaszra,
De mégis egyre kérlek, Istenem:
Add, hogy halálom szép, szelíd legyen!

Festett ideál

Elcsendesült a szinpad immár,
A taps elnémult, kialudt a csillár.
Az arczokról levált a festék:
A szindarabot befejezték.
Hol tréfa-csókokért esengtek
S megtapsolták az álszerelmet:
Csók, eskü, színlelések,
Taps és hazugság véget értek,
S játészó és néző csendesen
Haza felé megyen,
S ki hintón, illatos selyembe',
Ki foszlányok közt dideregve
Folytatja a komédiát.
Egy sápadt képü, czérnaszál diák,
Kit bolondok tanítanak bölcseségre,
Ott lebzsel most is a szinház tövébe'

S hidegtől és vágytól reszketve várja,
Mikor jön ki Leonorája,
Kinél szebben pillantani,
Sohajtani, szerelmet vallani
Egy nőt se látott még soha.
Ő a világ egyetlen asszonya!
Gyönyöre a sziveknek;
Az ünnepelt, a legszebb,
Ki neki még a könyveknél is drágább,
Kéért od'adná minden tudományát
S meghalna, ha kivánná Leonóra;
Más szóval: Zoltán titkos bámulója;
Rideg szobában, éji csöndben
Körülbepi szép alakja.
A bölcsek olvasása közben
Egy dallamos hang megzavarja.
Küzdvén a léttel avagy álmodozván,
Mindig csak Leonórárt látja Zoltán.
Az üdvösségre, mostan látja csak,
A fölfiások nem tanítanak.
Tehát a színház mellett ácsorog
Zoltán és várja ismeretlenét,
Kivel csak olykor álmában beszélt.
Kifent urak, rizsposros asszonyok
– Köröttük édes illat árad -
Sietve kocsijokba szállnak.
Elnézi Zoltánunk, kit olykor
Egy illatos karmantyú horzsol.
Szemébe néz sok büszke nőnek
S lelkében ábrándok szövődnek,
S pompát, szerelmet fátylon által
Megsejt, megérez néma vággyal.
S a mint így elmereng sohajtva
S elveszti önmagát a zajba',
Megakad egy selyem ruhán;
Vagy pillant cifra úr után;
Egyszerre, óh csodás ígézet!
Szeráf-ének Zoltán fülének,
Megcsendül az ő drága nyelvén:
»Barátom, üljön ide mellém!«

A filozófus, íme, hogy' remeg!
Jobban, mint künn a téli fagyban.
Hölgyéhez símul, egyre közelebb,
Némán, félénken, öntudatlan'.
Csókolja kesztyűjét, beszélni készül
S kábultan a szép hölgy ölébe szédül.
Ám Leonóra nincsen ily zavarba;
Kezét megfogja, arczát símogatja
S ajkával homlokához érve
Beszél, de törsturás beszéde:
»Tekintsen énrám, ide, bátran.
Nem vagyok én rossz, higgye meg.
Én is jártam vékony ruhában
És átkozám az életet.
Tudom, fütetlen a szobája,
S nem várja otthon senkisémet.
Óh, voltam én is, én is árva!
Azért van mostan jó szívem.
Mért fordul el? mért huzza el kezét?...
Mire való önnél e büszkeség?
Mebántottam? vagy nem tetszem talán?«
S búbájos mosoly játszik ajakán,
Mely a bilincseket lassan leoldja
Zoltán szivéről és a mint beszél,
Fel-fellobog szivének égi pokla,
S már nem huzódik, semmitől se fél.
Lefesti a szerelmi vágy hatalmát,
A küzdelemnek édes kínjait;
Kéj, mámor, álom, szenvedély ragadják.
Hol csalogány zeng és a rózsa nyit.
Fülébe súgja (halavány beszéd!)
»Egyetlenem, kincsem, drágám, szeretlek!«
Csókolja ajkát, homlokát, szemét;
És Leonóra hagyja, nem ijed meg.
S beszélne még s hallgatná Leonóra,
De a lovak im' prűszkölve megállnak.
»Itthon vagyunk!« Ajtó nyílik. Kiszállnak.
Az ifju bókol; de a hölgy kacsója
Gyöngéden visszatartja őt: »Ne menjen!«
Zoltán követi lázas sejtelemben.

A szobalány, terítve vacsorához,
 Álmélkodik, dörmög magába':
 »No lám, ki hitte volna! Ez a páva,
 Ki nagy urakkal is csak ímez-ámoz,
 Ehol ni, tessék, mit mivel:
 Az utcza rongyát szedi fel!«
 És Leonóra szép szerével
 Zoltánt a dús asztalhoz ülteti,
 Kinálja sülttel, süteménnyel,
 Poharába tölt drága bort neki.
 S a bölcsek tanítványa hálás,
 Dehogy kell néki sok kinálás.
 Dicséri a befőttet, borjunyelmet
 És sajtnak, lúdmájnak sem oszt kegyelmet.
 S a pezsgő! Áldott, a ki fölfedezte,
 Hogy' száll a vérbe, szívbe, képzeletbe!
 Arany nedvébe fül hitvány ijedség;
 Zoltánnak is meghozza íme merszét.
 Biztatja: Nem tündér, csak földi nő ez!
 Még egy pohár s az ifju vakmerő lesz...
 Zdenkó gróf szörnyü mérgesen betoppan.
 Már az előszobában is dühöngött:
 »Hol a gazember? Valld be ki van ottan!
 Hadd tépjem darabokra azt a kölyköt!«
 De ím, haragja kaczagásra fordul,
 Nevet, hogy szinte könnye is kicsordul.
 »Hát így vagyunk?... Féltékeny volt? Ugyancsak
 Megjárta!« S most már mindketten kacagnak.
 »Nem látja, hogy csak egy szegény diák?
 (Az utczán szedtem föl szegény fiát,
 És jól tartottam őt.) Uram, remélem,
 Nem távozik szerény lakombul éhen?«
 A gróf dicséri Leonórát,
 Hogy csupa részvét, csupa jószág.
 Egy forró csókot nyom kezére
 És köztük újra szent a béke.
 S Zoltán?... Ő itt fölösleges személy
 Eltávozik és ujra rejtve él,
 S bár egyre hódít festett ideálja,
 Ő már többé a szinpadon se látja.

EPITÁFIUMOK

----- *kegyelet!*

Eljössz te is s meggyujtod mécsedet

Katona József

– Emléktáblájának leleplezésére -

1883. április 16.

Melyik költő nem vágyik tetszeni?
A hány csak volt, ohajtá mind a tapsot.
Fagyos közöny hamar szárnyát szegi.
Pacsirtát zengni télidőn ki hallott!
Nincs dalos ajk, mely ne hallgatna végre,
Ha nincs, a ki figyeljen énekére.

S neked taps osztályrészülnem jutott.
Hősöddel nem sírt, nem hevült a nemzet.
A teremtésbe' vesztes és bukott
Magad valál. Ki méri meg keserved'
Oh, szörnyű sors, nagy elmével születni,
Ha meg nem érti, meg nem látja senki!

Terólad zengek, Kecskemét fia!
Shakespeareje a magyar tragédiának.
Im', összejöttünk ünnepelni ma,
Megengesztelni sértett, szellemárnyad'.
Óh, mester, érzi mind, a ki ma itt áll:
Roszkor születélt, siketeknek írtál.

Te voltál Bánk, a vesztes, hallgatag,
Kit a halál elért még életébe',
Búját, keservét érezted magad,
Elfojtott szenvedély lángjában égve.
Hallhattad, hány kis embert éljeneznek:
De büszke búdat némán rejtegetted...

És tűnt a kor, s más, újabb nemzedék
Tapsolva, sírva, lelkesedve látta
A magyar ember őstermészetét,

Sok százados harczát tragédiába'.
S a koszorú, a mely ma sírod éke,
Megújul nemzedékről nemzedékre.
Nincs sírűreg, nincs század oly setét,
Mely a dicsőt örök homályba zárja;
Nem nyomja el a költő szellemét
S e lelki vakság, sem a sors vizsállya.
Feltörte Bánk is koporsója zárát,
Dicsérve mesterét s nagy alkotását.
S most itt vagyunk, és áldjuk a helyet,
A hol megkezdted bús tragédiádat.
Mert az: küzdés s bukás volt életed,
S a hír sugára csak sirodra áradt.
Ma már mint halhatatlant emlegetnek
Arany, Petőfi, Vörösmarty mellett.
Jó magyarok, kik ide gyűltetek.
Tisztelni Kecskemét fiát, a holtat:
Gondoljátok meg, mennyit szenvedett!
Intő példája légyen ő e honnak,
Hogy majd, ha még egy Katonája lészen:
Ne csak így feltámadjon, így is éljen!

Wagner Rikárd

Fréja fejedre
Fris koszorút fon.
S Walhalla virányin
Amrita vár.
Itáliában ért el a halál,
Ki germánoknál germánabb valál.
Velencze, régi nagyság, fény regéje!
Te láttad, mint borult homály szemére.
Tengerhullámod viszi szét a földnek:
Nem dobban Wagner büszke szíve többet!
Mebűvölt engem is varázslatod.
Fülembe zengtek régi századok.
Láttam Szigfrídet, Krimhild bosszuját,
Tannhäuser lángját, Hollandid buját;

Az álmatag szemü Szentát s szerelmét,
S Elzát, kinél nincs bájolóbb, se szendébb.

Szállj, szállj Odinhoz! Zengő álmaid
Behangozzák a föld határait,
Királyi koronák törékenyebbek,
Mint legkisebb betűje nagy nevednek,
S a hova útja nincs csak égi lángnak:
Te oda szállsz; Beethoven, Goethe várnak.

Fréja fejedre
Fris koszorút fon.
S Walhalla virányin
Amrita vár.

Arany János halálára

Nemrég hevült, ma sír minden magyar.
Hamar jött az örömré gyász, hamar!¹
Az ünnep árja még le sem lohadt,
Bú árnyékolja, népem, arczodat.
Egy hét különbség, vagy tán annyi sem.
Óh, nem gondolta akkor senki sem,
Hogy, míg a nagy lantosnak szobra támad:
Elérkezik végnapja Ossiánnak!

Mikor Petőfinek hódolt a nép,
Arany sugártól ragyogott az ég:
S hogy te lehunyta szempilláidat,
Ősz volt, hives, borongó őszi nap.
A természetnek sem volt kék ege,
Csak bús felhője, csak zúgó szele;
És sírt az ég egyhangu, méla cseppel,
Őerte, ki a végsők közt esett el.

Nem a költőért sírok. Ő mienk.
Fáradt, beteg volt. Jó, hogy megpihent.
A vén idővel versenyt szállani
Fognak dicső, mélységes álmai.
Mit szent magányban gondolt, érezett:

¹ Néhány nappal Arany halála előtt leplezték le Petőfi szobrát.

Azzal kezdünk egy új évezredet,
Óh, nem a dalnokért hull könnyem árja!
Az emberért! Ő szállt a sír homályba.
Dalodhoz méltó volt az életed.
Mily név illet meg? Hogy tiszteljelek?
Áldott, kit szűz erényed lelkesít.
Csak a pribék nem ontja könnyeit.
Ah, elvesztettünk! Már a sír takar.
Nem jó utánad, nem jön ily magyar!
Óh, légy velünk! Mindenha légy vezérünk!
A míg téged csodálunk: addig éljünk!

Turgenyev

Vádoltak, hogy sivár vagy és rideg.
Én megbámultam érzékeny szived'.
A mi ábránd kísér az életen:
Hűség, hevülés, első szerelem;
Ifjúság álma, mely ringat szelíden:
Mind feltaláltam a te műveidben.
Velem bolyongtak éltem útjain
Paulovna, Gemma, Litvinov, Szanin.
Az üdvről vélük hányszor álmodám!
Minden csak füst! hányszor sohajtozám.
Te voltál legjobb, leghivebb barátom!
Még ismeretlen sírod' is megáldom.
S áldják százezren. Merre szív dobog
Kiégett költő! addig ér honod.
Nemcsak vajúdó nemzeted csodál.
Csodáljon is: vérébül vér valál.
A jobbágyok hideg napú hazája
Benned vigasztaló fiát is áldja.
De más, távol lakó népek, de mi,
Szerencséesebb hazának gyermeki,
Kiket nem önkény hajt idébb-odább;
Mi is megáldjuk Turgenyev porát.
Meghódolunk a költő szellemének.
Szívvére áldás és halála élet.

Fut az idő. Az agg történelem
 Gyarapszik nagy nevekbe' szüntelen.
 te is pihensz! A bűvös kéz merev.
 Sirj múzsa, sírj! Nem lesz több Turgenyev.
 Minden művelt léleknek gyász halála:
 Hol érző szív van: ott az ő hazája!

A Volkov-temető²

Ott fogsz nyugodni, a hol a zsványok,
 Dicső orosz költő, ki a világot
 Meghódítottad barbár nemzetednek
 Oh, Turgenyev, latrok mellé temetnek!
 Giz-gaz közé, a Volkov-temetőbe'
 Barátodat behányták jó előre.
 S más társad is lesz. Elhagyottan,
 Bedőlt, virágtalan sirokban,
 Hirdetve azt, hogy meg nem érdemelted,
 Oroszország! költőid így pihennek.
 Óh mindenütt, mióta Jób keserge,
 Megvult az verve, meg volt bélyegezve,
 Ki érző szívvel jött e zord világra
 S csalárdok közt az igazsághoz álla.
 Kín volt az élte, gúnykaczaj, közöny;
 Párnája kődarab, nektára könny.
 Orosz költőknek sem volt jobb a sorsa.
 Ah, látom őket elvonulni sorba...
 Elől ziláltan Dosztojevszki mégyen,
 Aztán Gogoly, ki úgy veszett el éhen.
 Lermontov honjából kiűzve ég el;
 Puskin boszut liheg piros sebével;
 S látom bús arczát Csernisevszkinék,
 Kit czári zsarnok-önkény számkivet.
 Mindnyája bús, beteg, boldogtalan;
 Költő hírének ily nagy ára van.

² Szentpétervár egy szegényes temetője, melynek egyik ronda zugában, rablógyilkosok szomszédságában fekszenek Oroszország irodalmi kitűnőségei. Ide temették Turgenyevet is Belinszki mellé.

De hogyha meghal s visszatér a földbe,
Bármily hazának volt legyen szülöttje:
Sírját az unokák megkönnyezik;
Csak te, orosz, vagy rút kivétel itt.
Óh, nem elég, hogy gaz hóhér-kezed
A meggyilkoltak véréből csepeg;
Hogy a kiből rabszolga sose válik,
Kiüldözöd rabnak Szibériáig:
Hogy lelked, mint hazád, hideg, setét,
Hogy aljas és hazug vagy, nem elég:
Azt a ki fényét hinti szét az éjben
S erényt, igazságot hirdet merészen,
Költődöt még a sírban is gyalázod.
Vadállat! Véredből születni átok!
Hál' isten', hogy magyar költő vagyok!
Csak életemben fázom, koplalok.
Hazám becsúli költőjét, a – holtat,
S nem dobja sírszomszédul – gyilkosoknak.
Bár élve tövisek között haladtam:
Rózsák alatt fogok rothadni majdan.
A kerepesi temetőben
Siromnak lesz virága bőven,
S halottak napján, olcsó kegyelet!
Eljősz te is s meggyújtod mécsedet.

Idő előtti sírvers

Utód, ha síromhoz kijősz,
Hivalkodón ott ne időzz,
Tégy, mint elődid egykoron:
Haladj tovább, ne sértsd porom'.
Virágnak síron nincs helye.
Ne díszíts férgeket vele.
Holtnak mit ér a hódolat!
Gunyolná csendes álmomat.
Az élet száz gyönyört kínál.
Ölelgess lányt, egyél-igyál,
S ne fürkészd életem sorát
Éltem s meghaltam, nincs tovább.

Éneklő koldus volt czimem.
Éltem kenyéren és vizen.
S azt hittem, hogy király vagyok,
Bolondok közt a legnagyobb.
Elestem mindentől, a mi
Embert tud boldogítani.
Egy vágyam volt: a nyugalom.
Megadta egy kis sírhalom.
Büntesd, uram, sujtsd, égi kar,
Ki föld alatt is megzavar,
S ha sírját ő is megleli:
Nehéz legyen a föld neki.

GOROMBA VERSEK

*Fiú, ne henczegj, légy szerény!
Költőben ez legfőbb erény.*

Biztatás

»Fiú, ne henczegj, légy szerény!
Költőben ez legfőbb erény.
Ma már nincs rendkívűliség;
Egyenlőség, testvériség,
Nil admirari a kor jelszava;
Nem is költő, ki nem demokrata,
S mellét bolondul, önhittén kivágva:
»Odi profanum vulgus« kiabálja.
Csak írótlár vagy, semmi más, fiam.
Egyenlők vagyunk mindannyian,
S a ki a más fejére nőni áhit:
Üldözzük azt, gunyoljuk azt halálíg.«
Parnasszus aljáról a sánták
A repülőknék ezt kiáltják;
S ha vélük sántikálni semmi kedved:
Csufolkodón rád nyelvet öltögetnek,
Szidnak titánnak és felhőivónak
S élczelve mondnak véleményyt terólad.
Azért, öcsém, ha szállni vágyol,
A porba' vergődők hadától,
Kérj engedelmet rá szerényen.
Mondd, légi útlad, szárnyalásod
Csakis kísérlét, gyöngé próba lészen.
Tudod te jól, hogy mennyit érsz s belátod,
Petőfik már ma nem igen születnek.
E józan kor csak epigont teremthet.
Nem vagy te más: viszhangja a nagyoknak,
Kiket most fendicsérnek, mert – halottak!
Egyetlen vágyad, képe álmaidnak,
Hogy a kortársak tetszését kivivjad.

Közöttük érzed legjobban magad;
Nem kell egyéb, csak ők tapsoljanak.
Művészetednek nincs oly csinja-binja,
Mely sasszemüknek rögtön meg ne nyilna.
Szavuk szentírás, izlésük remek,
Ők mondjanak döntő ítéletet...
Szóval: tapsára vágyol a tömegnek;
A népszerűség koszorúja legszebb.
Ha szemforgatva így beszélsz nekik:
Tapsolni fognak tintás kezeik,
S hozzá gondolják: »Szállj csak, nem sokára
Ugy is lepottyansz miközénk a sárba,
S tanácsunk akkor bölcs és kurta léssen:
Arabusul ki nem tud, ne beszéljen.«
De óh, ha látják, hogy szárnyad nem ernyed,
Hogy biztosan szállsz, bátran, egyre feljebb:
Előbb ámulnak, oszt' méregbe jönnek,
S kezdvén belátni, hogy rászédted őket,
Boszút forralnak rögtön ellened,
S rád olvassák a bölcs ítélete:
»Hogy képzelődik a szegény tatár!
Különb-e nálunk? Nem. Mi hát? Szamár!«
És ha ilyenkor le-leszállsz pihenni,
Közönyt mutatva állnak szóba véled.
S a kritikák is mind arról beszélnek:
Nem volt az repülés, nem vagy te semmi.
Azért, öcsém, szerény te még se légy.
Hadd szidjon az írói csőcselék.
Legyen szerény, kinek nincs más erénye,
A koldus hadd járjon kalap-levéve;
Te bontsd ki büszkén, bátran szárnyaid',
A Parnasszus nem szűk veréb-kalit.
Hegy az, hová mankókon, szárnyszegetten
Felmászni lopva, titkon lehetetlen.
Hadd öltögesse nyelvét rád a dőre!
Ne pillants hátra, csak mindig előre...
Ezt suttojják Parnasszus árnyai
Annak, ki hozzájok birt szállani.

Vallomások

I.

Serény a vágyban, rest a tettben;
Aludt vér s mégis telhetetlen.
Csábítani kész a nőt, ha messze,
De bamba, szótlan véle szembe':
Ilyen vagyok, mióta élek:
A szerelem elméletének
Tudósa, bölcse, hirdetője,
S a gyakorlatban gyáva, dőre.

II.

Mint az éhes koldus ember,
A ki sóvár, kandi szemmel
Nézi csak, a mire vágjik,
A kirakat drágaságít:
Úgy vagyok az asszonyokkal.
A ki lát, azt mondja joggal:
Becsületes koldus ember;
Éhen hal, de lopni nem mer.

III.

Heinéval, ha kell, bevallom,
Ha nem is oly büszke hangon,
De pirulva, lehangoltan:
Szűzet el nem csábítottam.
Olyan nő sincs e világon,
A kinél vón' tartozásom;
Mert a csók volt az egyetlen,
A mit mindig kifizettem.

Pro memoria

– Kezdő poétáknak –

Irtam verset mindenneműt;
Mélát, rajongót, keserűt,
Volt jámbor is, ki megcsodálta,
S maradtam mégis félhomályba'.

Ifjú magyar költőjelölt!
 Bolond, ki nálunk rimbe' költ.
 Ha már a dicsvágy láza kerget:
 Vezérczikket körmölj, ne verset.

Szépen fognak eltemetni

Egy vigasztal életembe':
 Ha eszembe jut halálom.
 A jó módból kirekeszve,
 Azt a sírba' feltalálom:
 Szépen fognak eltemetni.
 Rossz ruhában tengve-lengve,
 Fázva küzdtem a nyomorral,
 De a végső útra kelve,
 Rózsát szórnak rám halommal,
 S szépen fognak eltemetni.
 Az ujságok megdicsérnek.
 Lesz koszorú, pompa, gyászdal,
 Dikciózva kikisérnek...
 Magyar költő, csitt a váddal!
 Szépen fognak eltemetni.

Talizmán

– Egy ajándékba kapott melltűre -
 E melltű gyöngye – régi képbeszéd -
 Beteg kagylónak kincsét képezé.
 Szivem a lázas, szenvedő, beteg.
 Gyöngyhez hasonló kincset rejteget.
 Ezzel viszonzom én ajándokod'.
 Gyöngyös melltűért gyöngy kis dalt hozok.
 A kis melltű talizmánom leszen:
 Tudnillik, mig zálogba nem teszem.

Siralmas nóta

Leplezni amit érzek hogyha tudnám
S nem őszintéskedném ily hebehurgyán;
Ne volnék az igazság ily barátja,
Ki az üresfejűt nyíltan lerántja;
Állnék ki csak a piac közepére,
Portékámat nagy hangon feldicsérve;
Tenném le ezt a gyáva büszkeséget
S járnék kedvébe' kétszinűn a czéhnek;
Csinálnék hivatásból üzletet,
Alkudva mint X versdíjak felett;
Készletbe' volna csak mindig dalom,
Ha hízelgésre nyílik alkalom;
Csinálnék verset minden alkalomra,
Banketre, bálra, jubiléumokra;
Mint krónikás, a hányszor csak lehet,
Fujnék nagyhangu főrmédvényeket;
Mennék el dáridóra, temetésre,
Hangolva mindig tósztra, gyászbeszédre;
Olyan nagy volnék, szinte képzelem,
A csillagokat verdesné fejem.

Vagyok csak jámbor, csendes verscsináló,
»Ismert költőnk« vagy legfőlebb »kiváló«.
Nem használok, nem ártok senkinek;
Nem is olvassák költeményimet,
Csak kebeldús vén szűzek és diákok,
Meg a kollégák: lantoló cigányok.
Kézmíves-írók a fejére nőnek
A nótás kaszakapakerülőnek,
A ki jólétből, hírből kiszoritva,
Türelemmel csak vár, vár, mint a birka.

Betegségben

– 1886. szeptember 25. -

Rideg legény vagyok, biz' az!
Most érzem csak, hogy e pimasz

Német görcs vagy mi vett elő
 S vagyok az ágyban nyögdelő.
 Egy lélek sincs, ki kérdené:
 »Mi baj?... teát készítsek-é?
 Kell egy pohárka rum talán?...
 Vagy menjen fris vizért a lány?...«
 Fekszem lázban, tehetlenül.
 A várva-várt álom kerül.
 A gyertya pislog rám csupán,
 Mert más virasztó nem jut ám.
 Eh! – flegma itt a fődolog!
 Azért bizony, a ki dohog,
 Mert agglegény maradt, buta -
 Forduljon fel, mint egy kutya!

Bucusz kabátomtól

– 1880 -

Te kicsufolt, szerény kabát!
 Kopott bajtársam, addió!
 Elválunk, régi, hú barát;
 Már alkuszik rád a zsidó.
 Tuléltél egy pár divatot,
 Barátoknál jobb czimbora,
 Nap süthetett, föld fagyhatott:
 Te el nem pártoltál soha.
 Sokat beszélhetnél, sokat!
 Szivem táján volt jó helyed,
 Sok szép időt, ábrándosat,
 Sok búsat éltem át veled.
 Fotografusnál egy napon
 Benned voltam, te jó kabát.
 S Emmához írt nem egy dalom'
 Szivem körül hordozgatád.
 Te hallottad, mint vert szivem,
 Ha nála tettem vizitet,
 És áldott képmását hiven
 Őrizte hallgatag zsebed.

De immár válni kell. Agyó!
Te menj előre, hú kabát.
Ne várd be, míg a csúf idő
Majd engem is lomtárba vág.
Ki– és befordítottalak!
Viseltelek, míg lehetett;
S most sívár alku tárgya vagy,
Ebédelnem csak így lehet.
De hálátlannak még se higyj;
Ei nem feledlek, nem bizon;
S ha egy korty borra is telik:
Öreg barátom, rád iszom!

Költői episztola

– Koroda Pálhoz -

Tudd meg öcsém, nagy boszú
Nyomja szívem mélyét.
Hát így írsz, te rossz fiú?...
Mondsza, ezt ígéréd?...
Hat hete vagy már oda,
S hirdet se hallom.
Óh, te rossz csont, secsoda
Hogyha megharagszom.
Persze, más élet van ott,
Mint itt Budapesten,
Lopod az órát, napot
Kurizálva, resten.
Semmi mentség! Ne tagadd!
Lustaság a bűnöd.
Nyakadon a sok harag,
Hát quo usque tűröd?
Nosza hát, pletykázzad el,
Mit csinál vidéktek.
Magamat is érdekel
Az a jámbor élet.
Ki most a legszebb leány?
Bogárszemű?... szőke?...

S jártok-e, mint hajdanán,
Most is az erdőbe?...
Irsz-e verset, édesem?
Disputálsz-e néha?
Van-e künn a réteken
Most is annyi béka?...
Szoktak-e még a mamák
Harisnyákat kötni?
Van-e sok fris pletykaság?
Satöbbi, satöbbi.
Fiam, én is víg vagyok,
Mint a kutya télen.
Rigmusokat faragok
Vizen és kenyéren.
Mint azelőtt, rendesen
Járok haza – reggel,
S jó szerencsém össze nem
Hoz nagy emberekkel.
S most agyó, te rossz gyerek!
Üdvözöld helyettem
Az erdőt, a kék hegyet
S mind, a mit szerettem.
Mondd a rét viráginak
És az út porának,
Hogy reám ne várjanak,
Többé sose látnak.
Egyedül is jó nekem,
Mással nem törődve,
Bukni, vagy szép csöndesen
Jutni kikötőbe.
Ha vetettem, délibáb
Volt az aratásom...
Rossz barát és rossz világ:
Az isten megáldjon!

A törvény betüje

Nagy-Kőrös-e, Kecskemét-e,
(Nem emlékszem már a névre)

Bölcs határozat alakjában
Kimondotta hajdanában:
»Elcsipni a gazt előbb kell:
Csak azután köthető fel.«
Vala pedig a vidéknek,
Három egész vármegyének
Réme akkor Csóka Péter.
Ölt rabolva nappal-éjjel;
De más embert sose bántott,
Csak ha zsidó vagy ha sváb volt.
De ha zsidó, vagy ha német,
A hol ő volt, arra tévedt:
Sokkal jobb lett volna néki
Nem születni, nem is élni.
Azt megölte, kirabolta;
Úgy meneszté a pokolba.
Hajszolták is a zsandárok!
Nem volt csárda, fészker, árok,
A hol, mindent tűvé téve,
Ne lelte vón' – hült helyére.
Mert ügyes volt a gazember.
De megjárta mégis egyszer.
Az útszélen állva kémlél,
Leskelődik Csóka Péter
Egy temérdek, vén batárra
(Diczeg-döcög a nagy sárba),
Abban ül egy úri utas,
Annak lesz most, hejh, ne mulass.
Köcsög kalap a fejében,
Hosszu sálja leng a szélben.
A köpenye csupa gallér.
No, ha ez nem sváb gavallér,
Akkor Csóka sem a Csóka,
Kit betyárnak mond a nóta.
A batár az őszi ködben
Csetlik-botlik, ki-kizökken,
Pattoghat az ostor váltig:
Szegény két ló alig mászik.

Nem is mászik többet az már:
Rablókézből van a kantár.

Villan a cső... villan újra:
Kocsis, gazda rogy az utra.
Fénylik a sár vérbiborban.
Csóka Péter mond nyugodtan:
»Az ördög már a te gazdád,
Tisztelem az öreganyját.«

De a mint rogy, de a mint fagy
Szemében az élet lángja:
A gavallér ősi szitkot.
Szór özönnel a betyárra.
S ajkán kitör – isten bocsáss! -
Czifra huszár-káromkodás.

Kővé mered Csóka lába.
Iszonyúan küzd magába'.
»Szóljon az úr, hát nem német?«
A haldokló szeme réved:
»Német volt az öregapád...«
S nem hallani már több szavát.

Csóka Péter hogy mit érzett:
Arrul ember nem beszélhet.
Czifra szűrét odavágja,
Fegyverét is le a sárba;
S fut rohanva, szégyenkezve;
Csak ő tudja: hova, merre.

A városba hogy beére,
Ment a törvény elejébe.
Ott megállta katonásan:
»Embert öltem, kérem ássan.
S mert mivelhogy magyar ember:
Ide jöttem, kössenek fel!«

Lőn birónak nagy haragja.
»Te vagy az a gaz haramja?...
A hollók rég rád ehültek,
Lakomára még ma gyűlnek.«
S három hajdu futva vágat
Összehívni a birákat.

Ül tanácsot a törvénszék.

Elitélne, semmi kétség,

Ha egy bíró fel nem állna

(A külföldet is bejárta)

S bírótársait végig mérve,

Nem kezdene ily beszédbe:

»Törvényt hozni és megszegni,

Tudjátok-e, társak, ez mi?

Vagy törvényünk nincs-e róla

(Mert nem hozta senki szóba):

Elcsipni a gazt előbb kell;

Csak azután köthető fel...«

Összenéz a bölcs bíróság.

A mit ez mond, nem bohóság.

A ki nincs elfogva, véli,

Nem lehet azt elítélni.

Elcsipni a gazt előbb kell;

Csak azután köthető fel.

Szent a törvény; a betűjét

Más se csúri, ők se csúriják.

Maguk hoztak róla törvényt,

S e betyár most eljön önkényt,

Hogy kössék fel; – no, nem így van?

Törvényt gúnyol Csóka nyiltan.

A bíróság feje mostan

Szidja Csókát átkozottan:

»Hordd el magad, annyit mondok,

S belőlünk ne űzz bolondot.

De jegyezd meg, hetyke Csóka,

Marad ám még akasztófa.«

Csóka Péter ámul-bámul.

Jól értette? nem fonákul?

Furcsaságot sokat látott:

Magyar zsidót, bátor svábot;

De ilyet még, ily felettébb

Furcsa törvényt nem pipázott.

»Marad ám még – számotokra!

– Nagysokára csak ezt mondja. -

De bujósdit Csóka Péter

Nem játszik ily bamba néppel.«
És el is tünt úgy azóta,
Hogy nem jött még hír se róla.
És azóta Kecskeméten
Kőröst szidni honfi-érdem!
És azóta Kecskemétet
Kőrösön felhozni vétek;
Mert azt fogja egy a másra,
Hogy e törvényt ő csinálta.
Mindebből hogy mi a móka:
Rabló volt-e, élt-e Csóka?
Lehet-e az magyar város,
Mely bolondul így határoz?
E fölött én nem vitázok:
Döntsék el a krónikások.

VIRÁGNYELVEN

*Alles Vergängliche
Ist nur ein Gleichniss.
Goethe*

Az oázis panasza

»Dalaiddal s virágaiddal
Mért szállsz le hozzám, kikelet?
A te virágod, napsugárod
Ugysem vidít föl engemet!
Mért lássak évről évre új tavaszt,
Ha nincs, a ki velem megossza azt?...
Mért éljek és viruljak itt magam,
Magános életnek mi haszna van?...
Ha nem lehet oly zöld, üde
A sivatag, mint én vagyok,
Hát szemrehányáskép' ide
Ki küld nekem virágot, harmatot?...
Lehetnék bár homok a homokon,
Legalább volna társam, otthonom
S megszűnne így a mindennapi vád,
Hogy pusztá, pusztá az egész világ!

»Sorsomba' részt ah, senki sem veszen,
Magánosan gyászolni kell nekem!
Van púha pázsitom, de senki
Se szokott rajta megpihenni.
Virágom is van, hajh, de nincsen,
Ki gyönyörködve rá tekinten
És koszorút kössön belőle;
Dalomnak sincsen figyelője.

Nem nyújt az édes perczet senkinek,
Elhangzik és nem hallja senki meg;
Forrásomnak nincs haszna, folytatása,
Nem hord hajót, nem nő nagyobbra;
Nincs, a ki véle egyesülne, társa;

Elvész örökre a sivár homokba.
Igy fű, fa, ér, virág, madárdalok
Mind keseregnek, milyen elhagyott,
Mily árva, mily szegény vagyok!

»Óh Te, kinek nevét nem ismerem,
Atyám, uram, vezérem, istenem!
Világszellem, természet, őserő:
Mikor lesz már a sorsom türhető!
A legnagyobb is könnyűség neked:
Óh, ne tagadd meg hát kérelmemet!
Hisz' én csak arra kérlek:
Hordj be azonnal
Sárga homokkal,
Hogy több tavaszt ne érjek,
S világom része: sivatag legyek!
Hogy múljék végre tőlem e magány,
Hatalmas úr, imádott jó atyám!«

Kinos, reménytelen bujában
Igy tépelődött egymagában
Egy zöld oáz egy derüs éjjelen.
És válaszolt neki ekép'

Az, a kinek nem tudta a nevét:
»Rád pazaroltam, minden kincsemet,
Hogy mersz vádolni mégis engemet!
Pusztába' zöldnek lenni nem
Nagy kiváltság-e kérdelek?
Bánt, hogy magányban élsz? – Hiszen
Ez a te legfőbb érdemed!
S hogy környezeted meztelen kopár,
Főbüszkeséged, földicsedre vál'.
Gondold meg, ha e roppant sivatag
Virulna, élne, mint magad:
Akkor a fáradt karavánok
Nem ütnék fel rajtad tanyájok'.
A tikkadt vándor nem köszöntene,
Már messziről ohajtva enyhedet;
Forrásodnál nem volna nyughelye,
Ha máshol is találna eleget.
Erdő, mező itt hogyha volna száz:
Neved se volna s nem volnál oáz!«

Egy pillangó története

Hideg volt még s a föld kopár,
Pacsírta még nem énekelt.
Az ibolya se bújt elő
S egy lepke már is szárnyra kelt.

Bekarikázta a mezőt,
Enyhet keresve, társtalan',
S mégis tavaszrul álmodott,
És úgy örült, hogy szárnya van.

Fáradtan olykor megpihent
Kórón vagy száraz ágakon,
És várta a derült tavaszt,
Merengve a felhős napon.

Remélt és várta, leste, hogy
Mikor lesz végre már meleg.
Oly sápadt volt a nap neki,
S oly dermesztők az éjjelek.
Fázott szegény, de víg maradt;
A tavasz álma volt vele;
Jól tudta, hogy lesz kikelet,
És rózsa lesz a kedvese.

Lett is tavasz; volt ibolya;
Volt rózsa, fény és napsugár;
De nem a pillangónak; ő
A tavaszt meg nem érte már.

A tenger-patakról

Langyos szél kezdett fújdogálni,
Mely lesöpörte a hegyek havát.
Az égen bárány-felhők kergetőztek
S a földön mint árnyékok elsuhantak.
Bilincseit lerázta a patak,
S dagadva a hegyek vizétől,
Ellepvé bokrokat, fatörzset,
Mindig fölebb, mindig fölebb
Hajtotta hajjait.

Egy fecske szállt a partra, hogy sarat
Vigyen fészkéhez. A patak sohajtott:
Boldog madár! te szabadon repülhetsz,
A meddig elvihetnek szárnyaid.
»Tengerről jöttem most is, – szólta a fecske -
Az éggel összeérő óceánról,
Hová a fényes nap meghálni jár,
S mely a pogány ajkát imára nyitja.«

Irigységtől tajtékozott a patak,
S türelme fogyván, lázasan, kevélyen
Csapkodta partjait,
S ilyenkép fortyant fel habzó ajakkal:
Mit, én itt hajtsak malmokat?
Hid-terhet hordjak hátamon?
Engedjem, hogy a molnár megcsapoljon,
Hogy mosdatlan paraszt fiúk
Fürödjének hullámaimban,
És megláboljanak vén asszonyok?
Hagyjam, hogy az egész falu
Énbennem mossa szennyesét?
Hitvány, ki tűri! – én nem engedem.
Tenger leszek!
Tenger vagyok már!

És zabolátlanul kiöntött;
S a meddig eljutottak habjai,
Inséget, pusztulást hoztak magukkal.
Eláztatták a zöld vetéseket;
A gazda jó reményét tönkre tették,
S a munkás pórnak házi tűzhelyét.
A patakot szidták mindenfelé,
S a jámbor nép fohászkodott az Urhoz,
Hárítsa el fejezül e csapást!

Nyár lett. A nap forró sugárt
Nyilazott sűrűn a patakra,
S keskeny medrébe üzte vissza vagy
Felitta lassan szomjas ajakával.
S hol azelőtt tengert látott az útas,
Kigyók, nadályok úsztak mindenütt
S undok békák csoportja brekekézett.

Tengervágyáról a patak letett.
Malmot hajtott megint türelmesen;
Viselte a sulyok csapásait,
S megsztatott birkát, csikót, lovat.
Szelidke habveréssel folydogált
S megfogyva tűnt el a Dunába végre,
Név nélkül, mint szerény patak.

A meteorkő

Hol ritkaságok vannak összehordva,
A múzeumban, hátul egy sarokba'
Egy meteorkőt hosszú évek óta
Tünődve ér, tünődve hágy az óra.
Akárhová tekintek körül itten:
Nem ismert, idegen számomra minden.
Habár anyag nincs bennem ismeretlen:
Ugy érzem itt magam, mint idegenben;
S bár kő vagyok csak, szemre mint a többi:
Van bennem, érzem, a mi még se földi.
Olykor vágy száll meg, ismeretlen érzet:
Körülragyognak másvilági képek.
Máskor feljajdulok: Ha kő vagyok csak:
Mit mutogatnak bámuló csoportnak!
Mit láttok rajtam, kandí emberek,
Hogy ritkaságnak ide tettetek?
A kis szerényke kőben mit csodáltok?...
Egy ismeretlen másvilágot.

A fény

A fénytől kérdé egykor az erő:
Mondd, nem unatkozol, semmittevő?
Mit én építék vagy, ha kell, lerontok,
Te csak szemléled s nincsen semmi dolgod...
S felelt a fény: Hol én hiányzom, ottan
Erő hiába működik: kaosz van.

Őszi rózsa

Őszi rózsa, őszi rózsa!
 Vetkezik a rét, a róna.
 S neked most van születésed.
 Szomorúság látni téged.
 Őszi rózsa, őszi rózsa!
 Nem lesz eztán pásztoróra.
 Haldoklik a fény, a lepke.
 Ködben, árnyban ki szeretne!
 Őszi rózsa, őszi rózsa!
 Hajlik az év hervadóra.
 Te is elhullsz, de a nélkül
 Hogy részed lett vón' a fénybül.

A gyanakvó

Egy ifjú – Líziász, ha nem csalódom -
 Athéni bár, mogorva szörnyű módon.
 Epés, gyanakvó, zárkózott kedélyü:
 Elcsábult mégis Bakhisz szép szemétül.
 Bakhisz, a bájos, bűvölő hetajra!
 Hirét Athénnek ifja, vénje vallja.
 Csak Líziász szeretve is hitetlen:
 »Óh, mondd, minő varázs lakik szemedben?
 Mi kelti ezt a vágyat, mi igéz meg?
 Szeretlek, vagy csupán szeretni véllek?
 Szép vagy, de tán csupán az én szememben
 S másnak Timandra csókol édesebben?
 A vér játéka kelti a szerelmet,
 S a szépség nem más: pusztá árny, lehellet.
 Csak volna szíved, volna csak kirakva:
 Látnám, az is csak véres húsdarabka.«
 Bakhisz nevet: »Bölcs Líziász barátom,
 A szépséget ne fürkészd minden áron.
 Jer és ölelj; hunyt szemmel higj a szépbe',
 S ne pillants sanda szemmel lényegébe.

Ha kétkedel, hogy ajkam csókja édes:
A csókhöz, szerelemhez rosszul értesz.
S ha szívem véres húsdarab szemedben:
Megnézheted – mikor majd halva fekszem.«

Salamon király álma

Zsidóknak bölcs királya, Salamon,
Tudósit összehívta egy napon
S így szólt hozzájuk: »Álmod álmodám.
Lássam, megfejti-é a tudomány?
A hallgatag Jordánon lefelé
Siklott velem egy rozzant kis hajó.
A tájat sűrű párázat fedé,
S az ég nem volt derült, hanem fakó.
Lehúnyt pillákkal úsztam csöndesen
Komor sziklák, homokpartok között.
S aztán egy hangra fölnyitván szemem',
Ég s föld mosolygó mezbe öltözött.
Szelíd fuvalmak árja csókdosott,
Meg-meglibbentve ősz szakállomat.
A szellő nárdusz-illatot hozott,
Kőszikla is termett virágokat.
Oly fényes volt a táj, olyan meleg!
A fákon, földön nyílt a sok virág.
Láttam csodás nézésű szűzeket;
Közöttük rózsakeblű Jemimát.
Fürgén szökeltek, mint az őzikék
Ő s Izraelnek többi lányai.
Titkos zenétől zengett a vidék.
Vágytam kikötni, partra szállani.
Kerestem a kormányt, az evezőt;
De két kezem sehol se lelheté.
Tündérmező ért uj tündérmezőt,
És kis hajóm csak úszott lefelé.
Aztán sötét lett, s láttam uj csodát.
Az égnek eltűnt napja, csillaga.
S ketten haladtunk csendesen tovább:
Én csónakomban és az éjszaka.

Ezt álmodám, s bár mint hányom-vetem,
A nyitja hogy mi: meg nem lelhetem.
Setéten ül meg tompa fájdalom;
De a nevét, ah, meg nem mondhatom.
Szivembe érzem benntörött nyilát;
És balzsamot nem ad rá Gíleád.
Belém szorult a kínok tengere,
S nem sírhatok, bár sírnom kellene;
S mig álmom' meg nem fejtitek, ti bölcsek:
Érzem, nem is fogok hullatni könnyet.«

Megfejtem én! Szól szép arczú Ahíja.
Dicsőségednek nincsen semmi híja.
A merre lépsz, magasztalás fogad,
S kőszikla is terem virágokat.
Hatalmad' érzi nyúgat és kelet,
Ifjak s szüzek csak rólad zengenek.
Megfejtve álmod ily hamar vagyon.
S szól a király: »Könnyekre szomjazom!«

Megfejtem én, király, mult éji álmod'!
Szól most a csillagoknak bölcse, Sádok.
A szép vidék, a bájoló zene,
A fürge táncz mi mást jelentene,
Mint a világ hívságos élveit;
Bölcsek, kik nem csábulva nézhetik.
Az evezőtlen sajka lebegése
Királyi elméd, melynek bölcsesége
Leküzdí bűnös gerjedelmeit,
S azt vallja, hogy hiúság minden itt.
Ezt mondják álmodról a csillagok.
És Salamon nyög: »Még se sírhatok!«

S föláll Nátán, szakálla mint a hó:
Hogy álmod mit jelent, nyilvánvaló.
A nap ragyog, a szüzek lejtének,
Nyit a virág, de óh, már nem neked.
Öreg lelkednek nincsen lángja, színe;
Társid lemondás, bánat, éjmagány!
S a vágyak evezőjét elveszítve
Haladsz a vénség rozzant csolnakán,
Mig eltűnik előled a világ,
És sírod örök éjét hinti rád.

Az agg király csak néz és nem felel.
Hervadt ajkáról sóhaj lebben el.
Arczát kezével lassan elfedi,
És megerednek néma könnyei.

A számár

Élelmes ficzkó volt s jól számított,
Kiről olvastam, a mi jönni fog:
Vazulnak hívták; szülte Oroszország;
Mutogatott jó pénzért egy oroszlánt.
Bejárta véle már a félvilágot,
S egyszer Magyarországon is megállott,
Hirdetve: »Itten látható egy állat,
A melynél nem volt, nem leszen csudásabb.

Más annak, a ki okos ember,
S más annak, a ki nézi korpa-fejjel.
Azért tehát tudják meg jóelőre,
Hogy a kinek nem híg az agyvelője,
E csudalényben oroszlánt talál,
Ha nem: – nyíltan kimondom – sült számár.«

S tolong a nép; Vazul titkon nevet.
Óh, csuda-lény; megtölti a zsebet!
A ki megnézi, mind meg is csodálja:
Dicső oroszlán, állatok királya!
Mert hol van ember, beismerni kész,
Hogy együgyű, hogy korpafej, híg ész!...
Akadt egy mégis nagysokára,
Ki a bémész tömegben állva,
Paraszt észszel ki merte mondani:
»Hunczut legyek, ha ez nem egy csacsi:«

S mint a mikor tüzet kiáltanak:
»Szamár! számár!«... ezt zúgja száz ajak.
»Szamár! számár!« – hangzik mindenfelül.
Az így szidott sietve menekül;
De a szabadban sincsen maradása.
»Szamár!« – kiáltják mindenütt utána.
Mi ebből a morál?
Hol oroszlánnak néznek szamarat:

Mondd rá te is, hogy az; mert a számár
Különben te leszel magad.

Pálma a Hortobágyon

Oda vitték, ki a Hortobágyra,
Hogy legyen majd híres, büszke pálma,
Hogy bámulják olvasatlan évek,
Születendő, újabb nemzedékek.

De az ösztön már kicsi korába'
Húzta, vont a melegebb hazába.
S hol az ákác, fűzfa gyökereznek:
A homokban nem gyökerezett meg.

Darabig csak tengett nyomorogva,
Mig a nyári nap körülragyogta,
S magát azzal csalta, hitegette,
Hogy ez délnek sugara, melegje.

De hogy ősz lett, köd lépé a tájat,
S a levelek lassan hulldogáltak:
A legelső szélvihar kitepte,
S a halálnak éje szállt föléje.

Új tavaszkor ákác, fűzfa zöldelt;
A kiszáradt fácska soha többet;
Mert a kinek délszak a hazája,
Hideg földön meg nem él a pálma.

PARALIPOMENA

Hull a virág...

Hull a virág, deres már a fa lombja;
Szép menyasszonyt most viszik a templomba.
Rátekintek az arczára reszketőn:
Isten hozzád! régi, csalfa szeretőm!
Elhangzott a holtomiglan ajkárul;
Lányka, lányka! hej a pártád elárvul.
Egy férfinak adtad el most magadat;
Az az eskü elhervasztja ajakad'.
Volt egy kis lány, szőke kis lány... régen volt!
Ugy szeretett... De mi haszna, rég' megholt.
Kalapomat lehuzom a szemembe:
Tudja isten, nem vagyok jó kedvembe'...
Eh! hisz' én is akárhányat szerettem;
Szivemet egy perczre nála feledtem.
És azután, hogy egymással beteltünk.
Más virágnak szívta mézét szerelmünk.
Hervadj hát el, ha kinyiltál férjednek;
Nem áldalak, átkozlak, csak... feledlek.
So'se bánom, so'se fáj, hogy elhagytál;
Találtam én szebbet – jobbat náladnál.

Bólogat az...

Bólogat az árnyas erdő, este lett.
Nem is látom már a pásztor tüzeket.
Tudja Isten, merre jár a napsugár!
Szeretőm volt, jaj, de nagyon csapodár.
Halavány a hold világa, nem ragyog.
Nem tudom, hogy hol szerzé a bánatot.
Mint az emlék szebb napoknak alkonyán,
Mint szerelmem épen olyan halovány.

Hajnal előtt harmat fűre, fára hull;
 Örömeben a mennyország kipirul,
 Sirtam érte, búslakodtam eleget;
 Nem sirok már, inkább újra szeretek!

Egy bálkirálynénak

Alig nőtt ki még a rövid ruhából
 S mamája bálba viszi kegyedet.
 Szive viharzik, gondolatja kábul,
 Hogy valahára már nagysád lehet.
 Kipirult arcczal, lázas remegéssel
 Végigsuhan a márványcsarnokon;
 És gyermeklelke illatárba vész el,
 S ujjongva kérdi: Hát nem álmodom?...

Liheg, zihál, szeme ragyog a láztul:
 S a mint egy frakkos urral elsuhan,
 Mindenki önt csodálja, önre bámul;
 »A bálkirályné!« suttogják sokan.

S ön diadalmasan mosolyg e szóra,
 De egykor majd megtudja, mit jelent.
 Jelenti, hogy sok édes gyermekóra
 S a nyájas otthon feledésbe ment.

Majd, hogyha diadalról diadalra
 Fog szállni, átvirasztott éjszakák
 Után könnyekre szomjazón bevallja:
 Boldog, ki elsírhatja bánatát!

Kaczagni fog, nehogy magát kaczagják:
 Mosolya kínos áltatás leszen.
 S od'adná egy könnyért száz diadalját,
 Szép bálkirályném, édes gyermekem!

Potya-nóta

– Éneklük a szerkesztők -

Potya versek, potya cikkek,
 Potya munkatársaim;

Gyakran látogassatok meg,
Protegált barátaim!

Veletek kezét szoritok,
S kívánok szép jó napot,
Sőt viszonzásul potyára
Tiszteletpéldányt adok.

Ti dicsők! önzetlenek ti!
(Bolond potya tökfejek!)
Kik nem irtok hasatoknak!
(Nagy számárság tőletek.)

Irjatok verset, novellát,
Akármit, csak irjatok;
De a honoráriumról,
No arról hallgassatok.

Néma vád

A szeme is lehúnyom,
Ne lássam bánatát,
Akiért annyi bú nyom:
Ugy gondolok reád.
Szeretlek sírva téged,
De nem te okozád
A kint, mely engem éget.
Ugy gondolok reád.

Neked jutott a bánat,
Nekem egy néma vád,
Amelyre nincs bocsánat;
Igy gondolok reád!

Uti emlék

Husz éves voltam, könnyü szívvel
Utaztam a Dunán.
Előttem járt-kelt, meg-megállott
Egy édes arczú lány.

Leült mellém és könnyü szerrel
 Brátságot köténk.
 Elmondta honnan jön, hová megy
 (Mama nem ült közénk).
 Szóba kerültek a poéták
 És Heine dalai,
 S észre se vettük, hogy szivünket
 Hevíti valami.
 De mikor incselkedni kezdett
 Már Amor is velünk:
 Hajü fütttyentett, partra tett és
 Aztán tovább repült.
 Merengve néztem hosszasan még
 A távozó után.
 Lány zsongás hangzott: »Soha többé!«
 Szivemben s a Dunán.

Bábel

Te volnál hát egy ország szemefénye,
 Te érthetetlen összevisszaság? -
 Város, melynek se nappala sem éje,
 Te felfordult, elkárhozott világ!
 A szerelemnek nincs bűbája,
 Csavargóké a csillagtiszta menny.
 Lehet-e ott az érzelem hazája,
 Hol diadalt arat a bűn, a szenny?...
 Rajongó lélekkel hittem sokáig,
 Hogy a főváros égi Pantheon,
 Melyből a nemes ideál kiválik,
 S ezé a taps, ezé a jutalom.
 Megálmodám az elfeledt regéket.
 Hevültem, mint egy régi kor fia.
 Athén és Róma nálam újra éltek
 S Aristidesz, Brutusz, Kornélia.
 A nép közt, falun éltem volna szépen
 S irásból ismerném csak Szodomát.
 Ha már önvétkünkön kaczagni szégyen,

Iszonyu látni ezrek mámorát.
Menj! s hallgasd meg, ha még el nem romoltál,
Az önzés gyáva evangéliomát.
Borulj a porba! ott egy fényes oltár, -
Csókolni fuss a bűn aranyhaját.

Szemem e bábeltornyú tarkaságot,
E nyomorú fényt nézi hidegen.
Kaczagnám ezt a hóbertos világot.
De nem kaczagom, mert nem érhetem.
Mint száműzött kerülők minden embert
És sirni vágyom, ha leszáll az est;
Rab vagyok én, a ki dacolni nem mert
És halni vágya, élni kába, rest.

Sebzetten itt bolyongok félbolondul;
Bolondok közt a félbolond magam,
Indúlatom viharharangja kondul,
És óriásnak gondolom magam.
Szeretném összezúzni ezt a népet,
Mint a mese kigúnyolt Sámsona,
Hogy halljon az utókor is regéket;
Minőket senki nem hallott soha!

Őszi dalt irok

A liljomot ha már elúntam,
S a csillagot, a holdsugárt,
Elsirdogálni, ködborultan
A hervadásrul meg nem árt.
mert versnek is van ám szezónja:
Tudják ezt a redaktorok.
Most őszi vers jön ép' kapóra.
– Én mostan őszi dalt irok.

S miért ne? hiszen napjainkban
Épen legtöbb a jajgatás;
És annyi tört sziv, annyi kín van,
A mennyi borzas óriás.
Búgják, hogy óriás keservük,
Hogy ők valódi mártirok.

Jajgatni (rossz rimekben!) elvük...

– Én mostan őszi dalt írok.

A legtöbb kedvesét temette,
Olyant, a ki nem élt soha;
De addig őrjögött felette,
Hogy végre elhivé maga.
Vannak, kik egyre halni vágnak,
(Sirok-ra rímelik: sirok.)

Ha kellenének a halálnak...

– Én mostan őszi dalt írok.

Hát még a kik filozofálnak!
Ezeknél fogy csak a papír.
De aztán ám szörnyen kiválnak,
Mindannyi problémákat ír.
Nehányan, mint zsenik, epések.

Törül szakadt vad Tímonok,
Szivüknél csak fejöc setétebb...

– Én mostan őszi dalt írok.

Ez Byron álmait zavarja,
S unalmas, mint a börtölés.
Rőf számra mérhető a jajja.
És hangja pátosz, örülés.
Heinéra hoz blamázt a másik,
Petőfit bántja vajmi sok,
S ez így megyen Pálig, Tamásig...

– Én mostan őszi dalt írok.

Derék legények mind a gáton.
Egymásra mind irigykedik.
Írásuk czifra ákom-bákom,
És »el van nyomva« mindegyik.

Az akadémiát lenézi,

És kritikusain kifog...

A világot gúnynyal tetézi...

– Én mostan őszi dalt írok.

De nini! most veszem csak észre,
Hogy nem az ősziül zeng dalom!

Sebaj, azért én az egészre

A refrént mégis rácsapom.

Magyar költészet, te kopár fa,

Bús hervadásodon sirok!
Jer, új tavasz, már nemsokára,
Mert addig őszi dalt írok.

Csevegések

1.

Gyűlöltem embert és világot
S e furcsa képű életet.
Sokáig vívtam ezt a harczot,
De látva annyi könnyes arczot
A gyűlöletnek vége lett.
Hisz' költő csak szeretni képes.
Barátja minden szenvedő.
A bánatos vigasztalója;
Dala bocsánat, béke szója:
Gyűlöljön a tömeg, nem ő!

2.

Nem az irigység szól belőlem;
Nem gyöngeség, nem fájdalom.
Nevezd hóbortnak, hogyha tetszik,
És légyen örület dalom.
Csak hagyj meg e szent örületben,
S ne is legyek józan soha.
Fölér arannyal, minden üdvvel
A költő láza, mámora!

3.

Nem is volt még valami régen,
Három-négy éve sem lehet,
Veled sétáltam kint a réten
És rólad irtam verseket.
Sok jámbor szerkesztő lefőzött
S szidá hitvány dorombomat.
Ez a doromb hiába győzött!
Én akkor voltam boldogabb.
Hogy vártam, híttam azt a perczet
Mikor, ha majd nagyok leszünk,

Téged az oltárhoz vezetlek,
 S a pap előtt megesküszünk.
 Elváltunk s röpke év után már
 Szebbnek találtuk a jelent,
 Ám gúny a multat még se érje,
 Az ifjuság emléke szent!
 Megnyugszom íme, bárha sírva;
 A múlandóság hű barát,
 Magunkkal visszük le a sírba,
 Az első szerelem dalát!

4.

Kérlek, ne zengjeteK, poéták,
 Folyvást szerelmi bánatot,
 Könyet, sohajt, csillagsugárzást
 S hűségről ne is szóljatok.
 A hazugság versben megindít;
 Szép rímeknek ne higyjeteK.
 Jó asszonyok, hány bús poéta
 Nem érti a ti könyeteK!

Egy szerkesztőnek

Pletykázni akarok magáruK!
 Hisz ön pletykázni úgy szeret.
 Instálom, az ugorkafáról
 Hallgasson hát meg engemet.
 Természetem már: ignorálni
 Nem szoktam én az ostobát.
 S kedvem van önnek eldalolni
 Kedvencz dalát – a szatirát.
 Dicső, nagy férfi! Híre, mint a
 Saláta, gaz buján terem,
 Mig én csak lassan köthetem meg
 A koszorút ösvényemen.
 S a salátából, hogyha gyomrunK
 Bevette, tudja, hogy mi lesz?
 Fi donc, uram! Bizonyra mondom
 Csunya metamorfózis ez!

Ön akadémikus, tehát már
Eo ipso »summa critica«,
Nos mondja meg, van-e e versben
– Ön ért hozzá – malicia?
Ha nem tetszik, külömbet írok
Néhány év múlva, úgy lehet,
Midőn aranyokkal fizetné
Egy ilyen apró versemet.

Barabás Miklóshoz

Öregnek hívnak; de ne bándd, hogy az vagy!
Az istenek oly ifjúságot adtak,
Mely az időt tuléli, halhatatlan;
Él az ecsetben, hangban és a dalban.
Halandó ember csak a föld pora;
De a művészet meg nem hal soha!

Öregnek hívnak; de ne bándd, hogy az vagy!
Dicső napokról tud beszélni ajkad.
Midőn te ifju voltál, drága néped
Áldásos korra, új eszmékre ébredt.
Boldognak mondalak, mert láthatád
Széchenyi, Vörösmarty korszakát.

S megértél többet is, nagyobbat is még!
Midőn a zászlót lobogtatva vitték
S felzúgott győzedelmes harci ének:
Irigylendő művész, ezt is megérted,
S e nagy idők számos nagy emberét
te színről színre láttad, ismeréd.

Nem fegyverrel, nem is gyujtó beszéddel,
Mégis közöttük álltál ifju hévvel.
Együtt küzdöttél az egész hazával,
Ecsettel kézben és szivedbe' lánggal.
És hogy csodálják késő unokák:
Meggfestéd korod arczképcsarnokát.

S minő arczképek! Népünk java-jobbja
Vonul szemünk előtt el hosszú sorba':
Kossuth, Petőfi arcza s annyi másé,
– Ki győzné végig elsorolni, hányé! -

Te általad beszél hozzánk hiven.
 Van-é ki még nem látta?... Nem hiszem!
 S egyet mondok még. Légy ezért is áldott!
 Nyakadba nem vevéd a nagy világot.
 Itthon maradtál zajtalan', szerényen;
 A honfiról is elmondhatjuk: éljen!
 A magyar úgy ismer mint hű fiát,
 Kinek hazája nem a nagyvilág.
 A jó isten kegyelméből megérted,
 Fejlését magyarok művészetének;
 És két szemed örömkönnyezve látja,
 Hogy már hazádnak is van képirása.
 Az úttörők által vetett magot,
 Örvendj, gyümölcsöt hozni láthatod!
 Öregséged békén, nyugodtan éljed.
 Gyümölcsöző volt, nem ment kárba élted.
 A magyar művészet történetében
 Fogsz élni, míg csak érdem lesz az érdem.
 Neved mellett jövőben majd az áll,
 Hogy úttörő, az elsők közt valál.

Az új népköltők

Legyetek hát parasztbetyárok,
 És hordjatok fokost, gatyát;
 Gyalázza meg káromkodástok
 A költészetnek templomát.
 Hurczoljatok meg minden eszmét,
 Maradjon a sziv parlagon.
 És veszszetek az örök éjbe
 Rosz dalotokkal egy napon.
 Szidjátok a czudar világot,
 Míg nyelvetek ki nem szakad.
 Legyen a lebuiban tanyátok,
 Horkoljatok a pad alatt.
 Így nyuljatok aztán a lanthoz
 S irjatok verset részegen:
 Az egyéniség s szenvedély csak
 Ugy látszik meg a verseken.

Igyatok hát! és önhibátok
Miatt is mást gyűlöljeteK.
De az igaz költő kigúnyol
S a józan ember kinevet.
Pálinkát hát a rossz gebének,
Hogy vásáron tüzes legyen;
Különben csacsihoz hasonlít,
Mely szelid szóra nem megyen.

A nemzeti kaszinónak

– midőn Gyenes László tanulmányutjára gyűjtést rendezett -
Szabályként álljon mindenféle kornál:
Ostort az ellen, a mi léha, kontár.
S ha valahol középszerű terem,
Halálhozója a közöny legyen.
De igaz érdem, feltörő tehetség
Ily sors alá soha, soha ne essék!
Mutassa meg a nemzet, hogy a szellem
A legnagyobb kincs, megbecsülhetetlen!
Te megmutattad. Hála hát neked;
Nagy vagy, becsülve a művészetet.
Fogd azt a zászlót, ez a küldetésed,
S az egész nemzet fog követni téged!

Ne sirj, ne sirj...

Ne sirj, ne sirj! Szelid szemedben
Nem nézhetem a könyeket.
Kaczagd ki ezt a gyáva népet,
Mely újjong bánatod felett.
Övé a szenny, övé a bűn is;
Te csak szeretsz, nem vétkezel.
A csillagok mind azt beszélik,
Hogy az új Messiás közel.
Olvastam lelked bánatában;
Hisz annyiszor volt árulód

Kisirt szemed borult világa...
Oh, hadd legyek vigasztalód!
S viseld, nehéz bár, a keresztet
S ne hagyjon jó reményed el.
A csillagok mind azt beszélnek,
Hogy az új Messiás közel.
Emeld büszkén, magasra fődet
S mutasd vig arcodat nekik.
Kik szívedet kifosztogatták,
A büntetést is elveszik.
Lejön az istenember újra
És megvált minket vérivel.
A csillagok mind az beszélnek,
Hogy az új Messiás közel.
Nem látod-e a láthatárnak
Alján a vészes felleget?...
Nem hallod távol ama zúgást?
Nem érzed a forgószelet?...
Szaladjon, a ki gyáva, majd ha
Az Úr haragja ünnepel!
A csillagok mind azt beszélnek,
Hogy az új Messiás közel.
Vihar lesz! A pokol megindul!
S az ördög sír: Ez ő! Ez ő!
De himnuszt zeng a zivatarral
Sok bánatos, sok szenvedő.
E büzhödt lég megtisztul és ránk
Új nap süt... annyi már a jel,
Hogy a világot megjavító
Új Messiás, az Úr közel!

Emmához

I.

Szenvedsz? beteg vagy? vajha vágyam
Vihetne szárnyakon,
S hajolhatnék kebledre lágyan,
Én lázas angyalom.

Óh, bár veled, a szenvedővel,
Tölthetnék éjt, napot
S csókolhatnám varázserővel
Tüzelő ajakod'.

Majd mondanék regét regére,
És bús egy volna csak:
Egy beteg ifjuról, ki végre
Meggyógyult általad...

De én nem szállhatok, mi haszna
Gyötör a bú, a vágy?
Ápoljon hát s álmid' virassza
Szerette jó anyád.

Mint vagy? gyötörnek lázaid még,
Te drága, szende lény?
Ugy-e, ugy-e tavaszkor ismét
Mosolygva jössz eléem?...

A tavasz is szomorúságot
Érezne nélküled,
Sohajtanának a virágok:
Szép asszonyunk beteg!

II.

Ne okozz, ne vádolj szüntelen'!
Nem vagyok én hozzád hűtelen.
Mióta megláttam arcodat,
Gondolatom, álmom csak te vagy!

S mint a föld a nap körül forog,
Ébren, alva csak rád gondolok.
Napsugaram, édes szerelem,
Süss szivembe hiven, melegen!

Majd, ha megfagy a tüzes parázs,
S ha tavaszkor is lesz hervadás:
És ha délben éjszaka leszen:
Akkor leszek én is hűtelen.

Higj nekem hát! A tied vagyok.
Ha nem akarsz, jobb ha meghalok.
Érzem is, ha elhagysz engemet,
Bújában a szívem megreped.

III.

A mama szólt: »Édes leányom,
 Okos légy s győzd le már magad!
 A szerelem vaksága, hidd el,
 Tévutra vitt már sokakat.
 Fontold meg jól minden dolognál,
 Mit szól a világ szája majd?
 Mert minden úgy jó csak, ha ennek
 Nincs semmi kifogása rajt'.
 Kövessed hűn az ő parancsát:
 Szeress, midőn megengedi,
 S bár szíved megszakad a bűtől,
 Vidám mosolyt mutass neki.«
 Te megfogtad a tanácsot.
 Éber vagy, óvatos, hideg.
 A bókból és nyájas mosolyból
 Egyformán jut mindenkinek.
 Hogy törik magukat utánad
 A férfiak! És ezalatt
 Az, kit te is szeretni tudnál:
 Nem is néz rád s tovább halad.

IV.

A pletyka bánt?... Elhagylak imhát.
 (Az etikettet ki nem állhatom!)
 Én boldogtalan legyek inkább,
 Mint betanított, illemes majom.
 Bár te vagy fényem, álmom, üdvöm,
 Bár kívüled mást nem szerethetek:
 A válás kínjait leküzdöm,
 De báb, de gép én sohasem leszek!
 Szivem taktusra nem szerethet;
 Inkább szerelmem' is megtagadom!
 Mert gyűlölöm az etikettet;
 Mert borzadok nevetni – magamon.

V.

Azt írta, hogy többé nem írhat,
 S oly illemes volt levele.
 Én zsebre dugtam, nem feleltem
 S nagy bölcsen hallgattam vele.

Ön is feledt, én is feledtem;
Mindkettőnk élt, a hogy tudott.
Az idő sok mindent begyógyít!
S szívünk most hál' isten, nyugodt.

VI.

Hogyha vársz még vagy tiz évet,
Én leszek, nem más, a férjed;
S ha tárczám is úgy akarja,
Fűrösztelek tejbe-vajba'.
Holdvilágos éjszakákon,
Járunk majd a lagunákon.
Ott ismétlem karjaidban:
Holtomiglan, holtodiglan!
Csókjaink majd elregélik,
Mire vágytunk annyi évig...
Csak hogy addig én szerelmem,
Megöregszünk mind a ketten.

VII.

Válás után

Mig láttalak, gyötört a szerelem,
S elhagytalak vigan, könnyelműen.
Vágyam beszélte: »Visszatérek én
S akkor leszel csak igazán enyém.
Enyém leszel, te a jóság maga!
Te a hűség, szelidség angyala!«
Igy szól az ábránd s közbe kételyem:
A boldogságot el nem érhetem.
Nyugalmat, enyhet én nem ismerek
Üldöznek vágyak, ismeretlenek.
S borongva e lázhozta képeken
A perc üdvéről megfeledkezem.
Tündérsziget virágai között,
Hol a szépség, az ifjuság örök,
Hol nincs vásári zaj s unott magány:
Sohse hagynálak el, te drága lány.
De írigy emberek között vagyunk,
Nem forrhat össze lázas ajakunk,

A sors idegen út felé ragad,
 De én azért szeretlek, áldalak.
 Lemondani, azt írod, jobb leszen.
 Lemondhat-e, oh, mondd, a szerelem?
 Most már tudom, nem élhetek veled,
 S tudom, hogy nélküled sem élhetek!
 Én nem tehetek róla, oh te sem!
 Üdvünk, csapásunk volt a szerelem.
 Bocsáss meg és feledj: Isten veled.
 Legyen örökre áldott a neved!

VIII.

Tudnék bár írni szenvedélylyel,
 Tudnék szívet szakítani;
 E szent szerelmet, tiszta vágyat
 Dehogy bírnám kimondani.
 És ha Te lázas indulattal,
 Mely hosszú bánatot feled,
 Zokogva, sirva rám borulnál,
 Úgy vallanád szerelmedet:
 Én nem szólnék egy árva szót se,
 Hozzád simulva kéjesen.
 Mit is beszéljek angyalokkal
 Így meggyalázva, vétkesen!...

A boldogság izgalma...

A boldogság izgalma halkan
 Rezeg a lélek húrjain.
 Nincs hevülés, nincs tűz a dalban,
 Ha csak nem szítja lángra kin.
 Szeretem én dühét a sorsnak,
 A felczikázó lelki harczt,
 Melytől a gyöngye összeborzad;
 Mert viharában zene harsog.
 Sorsom, hogy minden édes órát
 Száz bússal kell megváltanom,
 S hogy a dalok, a lelki rózsák
 Dus termő földje fájdalom.

Sorsom, hogy éjszakában éljek;
Mert csillagim csak így ragyognak,
Sohase csábitóbb az élet,
Mint kiderültén bús napoknak.
Közöttetek, foszlányos álmok,
Szétszórt remények, koszorúk;
Kifosztva, kirabolva járok,
És pályám vérvirágos út.
Szivem, te égő, fényes oltár!
Lángod sötét szemembe csapkod.
Beh rommá lettél, szétomoltál:
Csak egy maradt meg: vészharangod!
Óh, lelki harcz, téged szeretlek!
Szivem csak éretted dobog.
Pedig csak búsaknak jelensz meg
S nem ismernek, kik boldogok.
De jószok álma megvalósul,
Ha kebleden magam kisírom
S mely téged hoz vigasztalómul,
Megáldom mindörökre kínom!

Ifjúság és szerelem

Nem panaszlom fel, hogy éltem
Örömekben oly szegény;
Hogy csalódva, búban éltem,
Hogy hiába küzdtem én.
A csalódás, bú nem öl meg;
Átragyognak könnyemen
Azok a szép drága gyöngyök:
Ifjúság és szerelem!
Láttam a közönyt, megértem
Árvaságot és nyomort.
Küzdve jártam a sötétben;
Szenvedély és vágy sodort.
De velem volt szívem üdve!
Nem hagyott el perczre sem,
Vígasztalva, bizva, küzdve:
Ifjúság és szerelem!

Sokszor voltam buba', bajba',
Megsebezték szívmet.
Mert a sorssal kapni hajba
Boszulatlan' nem lehet.
De hiába sujt a bánat!
Csupa játék csak sebem.
Bekötözi, hogyha támad:
Ifjuság és szerelem!

Hirt, hatalmat nem kívánok,
Nem óhajtok kincseket;
Csak szerelmet, ifjuságot,
Könnyelmű, vig életet.
Bút eloszlát mosolyogva;
Bár kísérne szüntelen,
Oh, bár örök éltű volna
Ifjuság és szerelem!

Oh ne hagyjatok magamra,
Kedves útitársaim!
Vigyetek föl a magasba
A rajongás szárnyain!
Nélkületek bú s teher lesz
Ez az élet, érzem.
Minden elvesz, hogyha elvesz
Ifjuság és szerelem!

A szerelem árvája

Szeretkeznek az emberek,
Boldog, akit szép lány szeret.
S akinek nincs párja,
Az árvák árvája.
Beh sok szép lány van a nagyvilágon,
Csak az enyém hervadt el a nyáron.
Az utcákon szertejártok,
Jönnek-mennek ifju lányok;
De mit ér, egy sincsen,
Aki rám tekintszen.
Csak nekem nincs, csak nekem nincs párom;
Csak az enyém hervadt el a nyáron.

Ha valaki megszeretne,
Beh meg volna az szeretve!
Istenem, beh gyakran
Gondolom magamban,
Hogy nekem már sohse lesz virágom,
Mert aki volt, elhervadt a nyáron.

Mirza Saffinak

Kelet napfényét, rózsailatát
Dalaid által megszerettem.
Nyáréji ábrándokba ringatád
Az élet undorát szivemben.
Naptól védett a pálma árnya
Zuleikha ott csókolt meg engem.
Bülbül szerelmes szavára
Szép és vidám dallal feleltem.

Nem voltam soha pálmás Keleten
És mégis oly gyakorta járok
Bársony fűvén, s ah, oly jól ismerem
E csókos, ragyogó világot.
Ez éktelen vásári zajban
Lelkem hazátlan, árva, bolygó.
Hervadt a táj itt, a szivekbe' fagy van
S meleg hazába szállni oly jó.

Kinek virág övedzi serlegét
S arczán az élet napja lángol,
Ömöljön ajkadról csodás beszéd,
A halhatatlan ifjuságról.
Mondd, diadalt a bűn nem ülhet,
A boldogság még nincs kiveszve;
Az emberek még jók és egyszerűek
A tengeren túl messze, messze!...
Vezess magaddal, hadd menjek veled
Hafiz felhőtelen honába.
Hisz a mesés, a biboros Kelet
Volt őseinknek is hazája.
A nap a mint ragyogva feljő,
Mutassa őket büszke ménen

S lelkünk körül lebegjen az a szellő
Mely porukat szétszórta régen.
Jer, Mirza Saffi! s meggyőződhetel,
Hogy a magyar vér most se hült ki,
Szabadságot, nagy tettet ünnepel,
Tud ábrándozni, lelkesülni.
Magasztal bort, zenét, szerelmet;
Fenkölt szívének párja nincsen,
S nem egy leányért, ki e honba', termett,
Hafiz is nyögne rabbilincsen.

Szent-István napján

I.

Hatalmas, bölcs, előrelátó
Jézus tanát megismerő;
Néped' pogányságból kiváltó,
Te jóság, bölcsesség, erő!...
Kinél dicsőbbet és nagyobbat
Nem szülnek hosszú századok:
Első királya magyaroknak,
Áldassék áldott jobb karod!
Hazámnak szentje, nagy királya!
Tisztelni meg nem szűn' e nép.
Kezében a kereszttel állta
Meg ezer éven át helyét.
Török félhold, tatár s a német
Hiába vívták ekkorig:
A vésszel mindig szembe nézett,
Mohácstól le Világosig.
Ha néha hallád is fohászat,
Midőn kitört az érczkebel,
Panaszkodón, hogy ős hazáját
Egy rosszabbal cserélte fel:
Véres csatákban, végveszélyben
Azért nem ingott, csüggedett;
Mint büszke czédrus, oly kevélyen
Állott meg századok felett.

S lesz még idő, jön még olyan nap,
Midőn, dicsőséges király,
Hatalmát a rég' vert magyarnak
Majd nem gyöngíti belviszály,
Ha majd a népek viharába'
Csak a te koronád nem ing,
S a magyarok fölkent királya
Magyar király leszen megint!

II.

Magyarok első szent királya,
Hitetlenből hívőt csinálva,
A honszerzés másik felét,
Mely még dicsőbb, te végezed.

Körülhordatva a keresztet,
A kóbor lábat, kósza kedvet
Egy helyhez, egy honhoz kötéd.
Örök dicsőség a tiéd!

Im, ezer éve fenragyog már
A szent kereszt és áll az oltár,
Honnan tömjénfüst és ima
Hozzád repül, Isten fia.

Üdvünk sehol se volt, csak épen
A megváltó kereszt jelében.
Te tudtad ezt, óh, bölcs, dicső!
S nem ölt meg ellenség, idő.

Élünk, vagyunk már ezer éve
Sok harcba', sok viharba', vészbe',
S míg a kereszt marad jelünk,
Dicső király, el nem veszünk!

III.

Dicsőség szent jobb kéz,
Balsorsban reményünk;
Tanuja, hogy nincs oly vész,
Melyet túl nem élünk:
A magyarnak légy kalauza váltig
Egészen a boldog Kánaánig.

Békülőnek békejobb,
Küzködőnek támasz.

A ki téged félredob:
Bajba' meg nem áll az.
Ezer éves szent ereklye, érd meg
A boldogabb újabb ezer évet.
Büszke, bátor öntudat
Emelje hazánkat.
Te mutasd meg az utat
A magyar királynak,
Hogy a mit te kezdteél oly dicsően:
Ő folytassa, végezze dicsőbben!

Egyedül

Magány! Magány, téged szeretlek!
De csönded mégis fáj nekem,
Ha úgy magamban elmerengek
S végig tekintek éltemen,
Egy szó, mint kő, szivemre nehezül:
Egyedül, egyedül!

Azt hallom a zajos teremben:
Ezek közt senki sem szeret!
S hallom: nem ért itt senki engem!
Ha emberek közé megyek,
Szivem e hangtól sohse menekül:
Egyedül, egyedül!

Ott fészkel állandón szivembe'
Rosz álmival a bús magány,
S úgy megpanaszlok éjjelente
S kérdelem: nincs hát sehol tanyám?
És könnyre könny lassan szemembe gyűl:
Egyedül! egyedül!

Művészet

A koldustól fel a királyig,
Kunyhótul a trón biboráig,
Mindenki része a nagy gépezetnek,
Melyet világ folyásának neveznek.

Ahány rugó van és hajtó kerék,
Megkapja kiszabott helyét
S üllő vagy kalapács, ver vagy verik,
Szükséges és munkára születik.
Zúg, zakatol az óriási gép,
S tolmácsa, szemlélőjekép
Áll, kit az istenek kegyelnek,
Világi zürzavar, feletted!
Álarcz, ecset, véső s a lant
E választottak kedvtelése,
A sürgölődés ott alant
Neki csak álmok tarka képe.
Ő csak figyel, sir vagy kaczag,
Vésőt avagy lantot ragad,
Egy istennő, a Múza vonja,
Az emberekre semmi gondja.
S ha látományok ihletik,
Szivekbe szívja kincseit.
Mi hát, mi más minden művész?...
A fölösleg, a fényüzés!

Karácsony

Szeretni nem bűn e hideg,
Ez érdekhajszoló világba',
Mert szeretett s nagy volt szive,
Magdolnának meg lőn bocsátva.
Ő mondta ezt, az emberek
Nagy vértanúja, messiása,
Nem bűnös az, ki itt szeret,
Szeretni nem bűn e világba'.
Mit is tegyen, mit is tehet
Az ember itt gömbjén a bűnnek?...
Óh, boldog, a ki csak szeret,
Mig egy csöpp vér erébe' lüktet.
Óh, Betlehem szelid fia,
Szived is megdobbant szeretve!
S Magdolna benned annyira,
E dobbanó szivet szerette.

Dalaim

Felhőtlen messzeségből
Ered az én dalom,
De a tömeg zajában
Csak néha hallhatom.

Csak néha jut belőle
Hozzám egy töredék,
A földet éri ottan
A napsugáros ég.

S édes hangok, mikéntha
Hivnának engemet:
»Jövel bús ifjú, köztünk
Meggyógyul a szived.«

S mennék, de hajh! az édes
Dal messzi, messzi zeng.
Csak hallgatom s a lelkem
Rajt' hosszan elmereng.

Felhőtlen messzeségben
Dalolnak angyalok
S én tőlük tanulám el
Az édes dallamot.

Budapesten

Csakhogy itt vagyok megint
E nagy város zsvajában!
Mert hol álmos béke int,
Ott nem élet, poshadás van.

Küzdeni a holnapér',
Megizzadni minden órát,
Akiben még forr a vér:
Nincsen annak szebb valóság.

Ott a költő otthona,
Hol a szellem küzd, csak ott van;
És nem ahol, mint boa,
Lustálkodik jóllakottan.

Küzdjön elme és a sziv.
Forrjon a világ, a lélek.
Ahol minden harczra hív,
Csak ott látom, mi az élet.
Többé már nem hagylak el,
Küzdelem dicső világa!
Míg azt mondom: harczra fel!
Míg hevülök tette vágyva.
Az életharcz, munkaláz
Megizzaszt, de edz is egyben.
Nincs megnyugvás, se varázs
Egyedül a küzdelemben.

Arany Jánosnak

– Válaszul „Kozmopolita költészet” című versére -

Áldom én is azt a bölcsőt,
»Mely magyarrá ringatott«.
Áldom én is azt a sorsot,
Mely szívembe dalt adott.
A dicső szellem világát
Áldom mindenek felett,
S dallom, a mi bennem eszme,
Dallom a mit érzek.
Szép az ének, szent az ének,
Drága kincs, ha nemzeti.
De a legszebb dal örökké
Általános, emberi.
Az igazság egy lehet csak
Valamennyi nyelveken.
Nagy leszen, ha lelke is nagy,
Ki művész első helyen.
Kék egével ősz Homérosz
Valamennyi nemzeté.
Buskomolyság, mélaság is
Egy van csak: a Hamleté.
Bolond Istók mindenütt volt,
A hol ember szenvedett.

Nagy művész, ki emberek közt
Feledi a nemzetet.

Guny kaczaj minden hazában
Don Quijotének végzete.
Ember, hát nem kell kutatni
Küzködő Faust német-e?
A világ nyelvét beszéli
Moliére, a francia
Harpagon, Alcest s a többi
Csupa kozmopolita.

Általános eszme s érzés,
Nagy, ha nem is nemzeti,
»Dalok korcsa«, melyben ez nincs;
Az igazság megveti.
Nép után nép küzd a létért,
Eltűnnek a nemzetek,
Róma megszűnt, csak Horáciban
Élnek még az emberek.

Népével van összeforrvá
A nagy eszmék dalnoka.
»Mind tükör volt egymagából
Tűnt nekem föl nép s haza!«
Egy egész nép ilyen ének
S akkor leghatalmasabb,
Hogyha, bár forrása egy csak,
Mindenütt süt, mint a nap.

A tiéd is mindenütt süt.
Nagy vagy a nagyok között!
Nemzet ily nagygyá sosem tesz,
Csak az eszme, mely örök.
»Két világ csodája,« fénye
Halhatatlan éneked,
Most magyar, létezni fogsz, ha
Nemzedet csak létezett!

Háborús hírek

Háborus hírek bontogatják
Véres zászlóikat.

Fölverve mindenütt nyugalmát
A nemzet millióinak.
Ez lesz a harcz! Vén Európa
Térképe megújúl;
Mi létre jött egy század óta.
Gőzölgő vérbe fúl.

Ez lesz a harcz! Hozzá hasonlót
Nem láttak századok.
Lakmározhatnak majd a hollók.
Minden családban lesz halott.
Kivész az ifjúság, zokognak
Az árvák, özvegyek.
Gyönyöre a hatalmasoknak,
Háboru a neved!

Magyarország hallgatva várja,
Hogy hova rendelik.
Mely nép ellen száll majd csatára?...
Nem tudja, hogy melyik.
Mi magyarok csak a parancsra
Várunk; mindegy nekünk.
Megyünk muszkára, svábra, franczra
Nem kérjük, csak megyünk.

Béke-gondolatok

Csak harcz! Örök harcz minden áron!
Eleje nem volt... lesz-e vége?...
Mikor lesz már csönd a világon,
Mikor lesz már igazi béke?
Meddig fog harczban vér ömölni?
Meddig fog embert ember ölni?
Ki itt a hóhér? Ki a zsarnok?
Király? népszellem? államérdek?
Ki hozza létre mind e harczot?
Kin szárad annyi ember-élet?
S ki fogja elmondhatni végre:
Pihenjete meg! Itt a béke!
Ah, soha senki! Nem az ember,
Nem a királyok, nem az Isten,

Ki váltig csak gyilkolni rendel...
 Természetünk a bűnös itten!
 Az ember, épugy mint a féreg,
 Gyilkosság nélkül meg nem élhet.
 Ki, gyöngye bár, ellenszegülő,
 Azt meghódítja majd a kardvas.
 A tehetetlen nép az üllő
 S kalapács az erős, hatalmas.
 Ez zuzta szét mindig a gyengét,
 Hajdanta és korunkban egykép.
 Veréb, egérke, nyul a sastól,
 Tigristül medve, ló remegnek.
 Erős a gyengének parancsol
 S a katonának fejedelmek.
 Mind vérszopók, mindnyájan ölnek!
 Csak gyilkosok lakják a földet.
 Királyok, büszke hadvezérek!
 Mindig folyt vér a harczmezőkön.
 Kell, hogy legyen örökre vétek,
 Ágyú, szurony ki népet öljön;
 De jaj a bűnnek s jaj azoknak,
 A kik vérontást létrehoznak!

A két lúd

Egy vadlúd s egy szelíd liba
 Közt folyt az itt leirt vita.
 Nagy gágogással,
 Szárnycsapkodással
 Azt magyarázgaták idestova,
 Kinek van kettejük közt jobb sora?
 »Szegény rokon, neked bőven kijut
 Bajból, teherből« – szólt a házi lud.
 »Te nyugtalan, kóbor madár,
 Másutt talál az ősz, másutt a nyár.
 Fagygyal, viharral, bösz szelekkel
 S éhséggel is, hajh, küzdened kell!
 Seholy sincs nyugtod, maradásod,
 Rád lesnek vérszomjas vadászok;

S mikor nem is várod, nem képzeled,
A gyilkos cső kioltja életed.
Én vígan élek és nyugodtan
Gond nélkül, tömve, jóllakottan.
Van bőven moslék és kukoricza;
Mehízik tőle a liba.«
»Nem írgyellek, húgom, érte,«
Igy válaszolt a vadlúd e beszédre.
»Te szolgaságban töltöd életed;
Azért hizlalnak, hogy leöljenek.
Mikor már alig vonszolod magad,
Elmetszi a szakácsné a nyakad.
Legyen bár harcz, veszély minden napom;
Szabadon élek vándorútamon
S ha majdan gyilkos cső terít le:
Nem végzem életem gyávaságban, mint te.«
Melyik lud mondott igazat?...
A kövérebb-e vagy a szabadabb?...

A halott gyűrűje

Szegény Aurél nagyon beteg,
Sápadt, sovány, fordőre megy.
– Idám, az ég megáldjon!
Nincs már csak egynehány hetem;
E szép világtul, érzem,
El kell örökre válnom.

S hogy fonnyadt karja tárul, im,
Gyűrűje, benn' a kő rubin,
Tova gurúl a porba.
– E gyűrű mondja meg neked.
Hogy itt hagyám az életet.
Elküldöm haldokolva.

Május volt, langyos kikelet;
A lány sohajtott, könnyezett,
S midőn az ősz közelgett:
A nyirkos szél anyjának is
Átjárta húsát, csontjait,
Az özvegy is beteg lett.

Nincsen kenyér; mi lesz veled?
 Dologhoz nem tud kis kezéd;
 Csak nem mehetsz cselédnek!
 Ha most itt volna szeretőd...
 Eh! falatod sincs betevőd,
 Ő sem gondolna véled.
 »Van itt még egy darab ruhám.
 Nézd, új, selyem, föl sem huzám.
 Ő adta. Viganómat
 Kivánnod kell csak, bár szivem
 Utána vérzik, elviszem
 Zálogba a zsidónak.«
 Egy pár garas... Mit ér neked?
 Az orvosság is többre megy,
 S nyakunkon itt a házbér.
 A háziúr legény fia
 Mindig kerülgetett, Ida.
 Megszánna szép orczádér'.
 Lakuk kis pinczelyuk, setét.
 Menjen? ne menjen?... S már kezét
 Rátette a kilincsre.
 Ajtót nyit ekkor valaki,
 S a postás látható, a ki
 Egy levelet hajít be.
 Pecsétje, színe gyász s a mint
 Felbontja, kis gyűrűt tapint;
 Piros rubin a kő benn'.
 »Van egy gyűrűm. Fát, húst veszek,
 S a hova küldesz, nem megyek,
 Akármilyen lesz belőlem.«

A lengyelekhez

– Midőn az 1885-ki budapesti országos kiállítást meglátogatták -
 Sirtunk, midőn elesteden zokogtál,
 Széthulló nemzetünk bus mása voltál.
 És a mikor hazád' szétarabolták;
 Testvérünknek fogadtunk, Lengyelország.

Kishit fogott el, látva végzeted',
Hogy a mi sorsunk is csak ez lehet.
Nem vesztél el, mint Róma hajdanában,
Magát túlélve, hosszú rothadásban.
Mint Izraelnek, úgy se lőn a veszted;
Egy új világot nem hozott kereszted.
Elestél, mint erdők nemes vada
Nagyúri kedvtelésnek általa.
Szabadság népe rablánczokra fűzve,
Jer magadat kisírni kebelünkre!
Mi átérezzük, értjük szenvedésed',
Gyászban sokáig osztozánk tevéled.
Háromszáz éven át nem volt hazánk.
Háromszáz évig sírva vigadánk.
Oh, lengyelek, nézzétek a magyart ma!
Tettvágytul éled újra lelke, karja.
Pedig, hejh, búsult ő is mint a lengyel;
Multján borongott ő is méla kedvvel.
De felvirult megint, mert volt hite.
Hitet meríteni jertek hát ide!
Remélj jövődben. Koszciuszkó népe!
Hidd, hogy hazádnak nincs örökre vége.
Hiába hurczolnak Szibériába:
A szabadságnak nő ottan virága,
S a hó besöpri ott a jósigét,
Kasszándrai »finis Poloniae«-t!

Fakó poéta

Szegény magyar fakó poéta!
Szerencséd, hogy nem él Petőfi;
Gyűlölte a szemforgatókat,
Nem birt ő, mint te dörgölődni;
S te, a kit a magyar poéták
Között elsőnek mondanak,
Ősz hajjal talpat nyalni jársz el -
Petőfi, jó, hogy halva vagy!

Szegény magyar fakó poéta,
 Szerencséd, hogy meghalt Arany.
 A velszi bárd örökre hallgat,
 Jó, hogy lángajka zárva van.
 Te vén gyerek, te kegyeső, te
 Fakó költő, nem velszi bárd,
 Egy kézszorítás kell neked csak
 S kiáltod: Éljen Éduárd!

Szegény magyar fakó poéta
 Szerencséd, hogy nem vagy magad.
 Szerencséd, hogy komédiás vagy,
 Akit a nemzet megtagad.
 Szegény magyar fakó poéta!
 Szerencséd, édes nemzetem,
 Hogy ő hozzá nagy dalnokid közt
 Nem hasonlított senkisé.

Heliofókok

1.

Mi fényes, mint a nyári ég,
 Csipás szeműnek semmikép
 Se tetszik, mert nem nézheti
 S komisz szavakkal mén neki.
 Óh, sárbeszédű kóficzok!
 A fényen nem fog szópiszok.
 Köpjétek bár le a napot:
 Azért csak egyformán ragyog.

2.

Forduljatok mind ellenem,
 Kik semmi szentet nem imádtok!
 Kísérjen minden léptemen
 Lelketlen, önző kaczagástok!
 Daczossá, büszkévé teszen
 Bolondok s közlelkek haragja,
 Legerősebbnek érzem
 Magam a búban, elhagyatva.

Csak bántsatok! Csak üssetek!
Fölveszem én büszkén a harcot,
Jobban gyötörnek engemet
Mosolygó farizeusarczok.
Majmok vagytok, nem ördögök!
Ismerjetek föl. Mert megérem,
Hogy szemetek közé köpök
És álorcátok összetépem.

A szúnyog

Zi-zi, zü-zü! Zörög-zireg
Egy kis szunyog-csipet.
Vért szívni, szúrni szállt ide.
Nem értem a kis mérgesét,
No, mert szunyogbeszéd
Nem hallik messzire.
Zi-zi! zü-zü! Rám szálla, ni!
Hogy vérem' szívja ki.
Morzsoljam össze?... Nem teszem.
Szúnyog-csipés nem fájdalom,
Ha nem babrálgatom.
Lakjék jól, engedem.
Zi-zi! zü-zü! Szemem előtt
Száll, egyre vakmerőbb,
S zizije hátha káröröm?
No mit tegyek?... No mit tegyek?...
Azt, hogy szivart veszek
S szépen kifüstölöm.

Márczius tizenötödikén

Hivatlanúl is megjössz minden évben,
Szép márczius, bilincs-oldó tavasz!
De azt a régi márcziust nem érzem;
A naptár mond csak annak; nem vagy az;
A hit kidőlt, a szivnek semmi lángja;
Fásultan él a kor s eszméletlenül,

Multon mereng a költő és dalába
Villám s haragvó mélabú vegyül.

Megalkuvás iránya most a kornak;
Ábrándnál egy kis állás többet ér,
Egy zsíros konczerért százan marakodnak,
Hogy egynek jusson mentül több kenyér.
Az igazságot, elvet megtagadják,
S ki értük harczra kelne, nincs olyan,
Csak szóvirág ma a magyar szabadság
S az érte hősen ontott vérfolyam.

Nem, ez nem az a márcziusi szellő!
Nem a szabadság éltető lehe,
Egy alvó népet új életre keltő,
Hogy százados rablánczát tépje le!
A nagy, a negyvennyolczas márcziusnak
Nincs más emléke: néhány béna kar,
S távol, hol citrom és narancs virulnak,
Honán kívül a legnagyobb magyar!

Ezért löktél hát annyi hősi sirba,
Hogy a mi véred, óh hon, megmaradt,
Mohó ajakkal, éhesen kiszivja
Egy ingyenélő parazita-had?...
Ezért áldoztál annyi vért, vagyont hát,
Hogy megtagadjanak gyáván előbb
S örököd' oszt' arczátlanul felosszák
Kétszínü, romlott, léha kegylesők?...

Csak vissza e sivár korból! Nem ég itt
Ember-méltóság tiszta ihlete!
Álmodjuk, hívjuk vissza azt a régit!...
S ha van még a magyarnak istene:
Őt kérjük, adjon még egy csoda-kardot,
Büvös csapásitól hadd hulljanak
A hitvány léhütők, kik mint a barmok
Csak ettek-ittak és meghiztanak.

Szeged

Hullámsirodból feltámadt Szeged,
Reménye a hazának, üdv neked!

Szépülj, virulj, légy gazdag, írgyelt;
Alföld lakóinak gondját viseld;
S a Tiszánál élő testvéreket
Magyar, mivel s munkás néppé tegyed!

Meddő világ

Hiába ismételve:
Előre ne tekints, se hátra!
Nem boldogít csak a jelen,
Ragadd a percet meg... Hiába!
Idáig, ah, nem éltem én,
Csak vesztegeltem álmadozva.
Emlékezet volt vagy remény.
Mi szívemet mozgásba hozta.
Renyhén tünődve, céltalan,
Hogyan s mit kellett volna tennem,
Azzal vigasztalom magam,
Hogy majd jövőre megcselekszem.
Elmém kábultan elmerül
A távol kékellő világba
S míg csillagért, napért hevül,
Megbotlik a göröngybe', sárba.

Szanzara

Gyűlöltek, bántottak, kinoztak
És megaláztak érdemetlenül.
Üllője voltál a gonosznak,
Csapásit tűrted védelem nekül.
Óh, légy erősebb valahára!
Töröld le gyáván omló könnyeid',
Ne hajts a bölcs türés szavára,
Gyűlölni ellenséget emberibb.
Örvendj, ha írgyed' baj érte,
Hitvány bukása legyen ünneped.
Az irgalom gyávák erénye;
A ki nem gyűlöl, az nem is szeret.

Ne légy bocsánatot gyakorló,
Hajtsd vissza a feléd dobott követ.
A szív a viszhanghoz hasonló:
Szélid válasz nyers szóra nem jöhet.
Jobb, hogy a gaz neved' leszidja,
Mint hogy megszánjon a kopott erény,
A szájalom csak alamizsna,
Annak való, ki védtelen, szegény.
Mindenkinek légy jó barátja,
Ki néked is barátod és megért;
De ha ki bántott, szedd rovásra
S jelmondatod legyen: Szemet szemért!

Segélyzett költő

Azt irták a lapok minap,
Hogy egy költő segélyt kapott,
Az államtól szubvencziót.
Nem tréfa! Néztünk is nagyot.
Mégis van hát elismerés,
Még sem halunk éhen tehát,
Az állam végre észrevesz,
Ha kinlódtunk egy élten át.
Örült a költő, képzelem,
Öreg már és beteg szegény;
Egy rideg élet alkonyán
Eltartja a jótétemény.
Most már van egy biztos zugoly,
Ahol rághatja kenyereét.
Rászolgált negyven éven át,
Hogy végre észre is vegyék.
Inségben őszült meg, szegény.
Siváran teltek évei.
De most már minden rendbe jött,
Az állam őt segívezi.
Magyar költő! Kenyértelen
Művész, dicsérd az államot!

Fogadd alázattal kegyét!...

Én titkon elmélázgatok:

Megérjük-e a kort, mely a

Csodák csodáját műveli,

Hogy költő kegyre nem szorul,

Mert eltartják a művei?

Arany János

– Irodalmi hagyatékának megjelenése alkalmából -

Alszol már, pihensz már, mestere a dalnak.

Végre megleled a »független nyugalmat«.

Kivittünk, elsirtuk érted könnyeinket;

De egészen még se hagytál oda minket.

Mert az a dús forrás, az a gazdag bánya,

Melyből arany és gyöngy került napvilágra,

Kincseit még folyvást adja, csak oly bőven,

Mint a mikor napod még állt delelőben.

Halott volnál s mégis élsz, a hogy ma senki.

A dalt szellemajkad zengi, egyre zengi.

Szellem-hagyatékod, dús örökünk' látva.

Kérdjük, hát lehetsz-e még jobban csodálva?...

Oh, de minő hang ez?... mily rikácsolások?...

Tudákos legények, nyegle rimkovácsok;

Éretlen gyerkőczök, nagyszáju vitézek,

Költőnek se tartnak s – nem tréfa! – lenéznek.

Rimfaragó voltál, még annál is rosszabb.

Nem irtál te másnak, csak professzoroknak,

Lomha vagy és száraz: szerénységed vétek.

Kiabáltál volna: nem így itélnének.

Örök balladáid – mikor akad párjok! -

Mit nekik! Azt mondják: cifra faragványok

Csaba, Bolond Istók és a Toldi-hármas,

Szenvedély-hiányos diák olvasmány az.

Mesterem, bocsáss meg, hogy említem őket,

Hígvelejü, kongó nyelvöltögetőket;

Hogy a hihetelent nem tarthatom annak,

Hogy Arany Jánosnak becsmérői vannak.

Hisz' régi igazság, hogy az égi napnak
Vakító sugára se gyönyör a vaknak;
Hogy poloska bűzlik a legszebb virágon.
Hogy semmi se szent itt, semmi a világon!
Lehetsz a legbölcsebb, mestere a szónak;
Kedvencze az égnek, társa Apollónak:
Lesz mindig számár, ki utadba vetődik
S pajtásának hisz, ha hozzád dörgölődzik.

Május

Fénynek, melegnek újulása van,
Virág a földön, új remény a szívben,
Elhagyja ágyát a nehéz beteg,
Hogy e szép földön még körültekintsen.
Eldobja mankóját a csüggedés,
Megszűnnek a bajok, a veszteségek,
Mikor a gyönyörű május van itt,
Mikor a békák brekkekéznek.
Erdő, mező, ég, föld ugy csalogat,
Mint nevető lány ünneplő ruhában.
Oh mennyi kéj van, inger és gyönyör
Pacsirtadalban, illatos virágban.
Tavaszi! Tavasz! Te földünk mosolya,
Ki az egész világot megigézed!...
S mégis van büzhödt, piszkos pocsolya,
Ahol a békák brekkekéznek.

Világbanat

Eh! mit mindig türelemről,
Lemondásról prédikálni!
Én is értek zúgolódni,
Daczoskodni mint akárki.
És ha vád jön ajakamra,
Ne okozzon senki engem.
A czudar világ a bűnös,
Hogyha néha fogy türelmem.

Már, teszem föl, rajtam áll-e,
Hogy a pénz oly ritka nálam?
Vagy tán kéjt találok abban,
Hogy hideg legyen szobámban?...
Ráfogás! a pénzes erszényt
S a meleg szobát imádom!
De nem ad fát, de nem ad pénzt
Senkisem e szűk világon.

Hogy ruhám kopott, való, de
Nem vagyok én bűnös ebbe!
Van elég szabó, miért nem
Varr potyára vagy hitelbe.
Megköszönném, hetyke módra
Járnék színházakba, bálba,
S drága, hosszú mencsikoffban
Télen nem gyötörne nátha.

Minden elsején szobámat
Elmulasztom kifizetni?...
Hisz' ily jó lakóra házbért
Nem is illenék kivetni.
Egy divánnal, puha ágygyal
S egy kis asztallal beérem.
Nem ütök zajt soha, mért is
Nem hagynak magamra szépen!

Az se tetszik senkinek, hogy
Nappal alszom és henyélek.
Mért nem költenek föl! ingyen
Mért nem adnak jó ebédet!
Mért nem jön hozzám a pinczér
S nem szól nyájasan hizelgve:
Tizenkettő már az óra;
Jöjjön, és egyék – hitelbe.
És a többi, és a többi...
Nagy bűne az embereknek,
Hogy egész magamra hagynak
S hogy nem adoptál egy herczeg.
Adjanak békét, nyugalmat,
Bort, buzát, jó feleséget,
S azt fogom hirdetni: Oh beh
Gyönyörű szép ez az élet!

Egy divatos lírikusra

I.

Nagyobb vagy termetednél
S mondjuk, nagyobb nevednél.
Annál az egynél vagy csekélyebb,
A minek magadat te véled.

II.

Küzd az ideál s győz az egyszeregy:
Életbe', dalba' duplán hirdeted.
S a költészet múzsáját, a kinek
Kedvence vagy (tudn'illik azt hiszed),
A piacon kínálsz a vevőknek:
Finom portéka, ki ad érte többet!
Az ideál s a száraz egyszeregy
Okos könyvedben így karöltve megy.
S eszembe jut, hogy a pogányvilágba'
Merkur volt, ki a lantot feltalálta.

III.

Mit kínosan, vajúdva zengesz,
Csinos, csengő és illedelmes.
De hatni nem tud rám az ének,
Mert nem találom benne éned'.
Látom, hogy jó a tárgy, a szerkezet:
De nem hallom ki szívverésedet:
S elgondolom: virág illat hiján
Hiába szép, mégis csak – tulipán.

Kenyérpoézis

Óh, koplalás, szörnyű az átkod,
Hogy minden éhező ripők
Dalt zengedez, holott kabátot
Varrhatna, vagy pedig cipőt.
De hajh! az ember életében
Sok dolgot intéz a has is.
Szelid ha megtelt, zsarnok éhen!
Olykor világfájdalmas is.

Nem egy »költő« megmondhatója,
Mily ossiani érzemény,
Ha tizenkettőt üt az óra
S ebédre, óh, jaj! nincs remény,
Kolbász-, pörkölt-világba téved
Az éhség s bágyaszt, mint hasis.
(Eddig hasból csupán beszéltek,
De márma már dalolnak is.)

Ha megpillant a kirakatban
Sonkát, halat, pezsgő italt:
Kitör egy mélabús sohajban
És rögtön ír – szerelmi dalt;
Vagy emleget korcs nemzedéket,
Hanyatló, árva nemzetet;
Mert még ma nem evett ebédet -
És jobb idők után eped.

Mind jámbor ember; nem találta
Fel egyik sem a puskaport;
S ha mélyen néz is a pohárba:
Egyik se gyilkolt, vagy rabolt.
Mért sujt tehát oly szörnyü végzet
Harminczkilenczezer gyomort,
Mely nem találván menedéket!
Sehol se, rímekben korog?

Az ördögöt hajdan kiverték
A lélekből szent emberek;
Gyógyítható már a veszettség;
Csimaz ellen vannak szerek.
S a verselés rossz nyavalyája
Egyedül nem gyógyítható?...
Nincs még olyan szer föltalálva,
Mely halandót ettől megó?...

Van, van! Egy mecenás segíthet.
Csak ez csinálhat rendet itt.
Halmozzon össze annyi kincset,
A hány has-dalnok éhezik.
Ne legyen fősvény, ossza szét a
Rugott zsenik közt aranyát:
(A bankó is hat!) s mint poéta
Kinlódni egy se fog tovább.

Óh múzsa, ki leszállsz a mennyből,
S adsz üdvezítő csókokat;
Kinek szaván a bús megenyhül
S a boldog százszor boldogabb:
Bocsáss meg ellenségeidnek,
A kik bemocskolják neved!
Tölts bort beléjük s add nekik meg
A mindennapi bifszteket.

Tanács

Hol ismerősöd nincs, fogadd
Ifjú barátom, e tanácsomat:
Lányokra nézz s azt fogod észrevenni,
Hogy ismerősöd valamennyi.

Egy menyasszonynak

Menyecske lesz hát belőled?...
No derék, én gratulálok.
Kösd fel azt a főkötődöt,
Hiszen ez a hivatásod!
Egykor az jutott eszembe,
Hogy én leszek a te férjed;
S ez nem is volt ellenedre!...
Boldog évek, gyermekévek!
És azután mást szerettem
Épen úgy, mint kedvesem, te.
S gyakoroltuk mindketten
Magunkat a szerelembé!...
Milyen ember vőlegényed?
Szerелеmből mégy-e hozzá?...
Vonzalom-e vagy csak érdek
Szerepelt a kézfogónál!...
No, de mindegy! az a boldog,
Ki nem él a puszta vágyinak,
Ki megszokja azt a sorsot,
Melyet ő szerez magának.

Hiu ábránd ne zavarjon!
Legyen sok fiad, leányod;
S légy serény, jó háziasszony:
Hiszen ez a hivatásod!

Halászat

Hitvány halacska kicsuszott
Hálómon a Tiszába.
Sebaj! A szépet, a nagyot
Hálóm ki nem bocsátja.
A lány is így halászható
A szerelem vizében.
Ha megfogom s nekem való,
Bocsássa más el; én nem.

Klári néni

Én nem tudom – sóhajt Klári néni, -
Mire venni, mi dologra vélni,
Hogy most mindent megváltozva látok:
Magamat és az egész világot.
Ha az ajtón csinos urfi jön bé:
Nem szökik a vér arczomba többé,
És ha csókrul olvasok regényben:
Nem kezd mindjárt csiklandozni vérem.
Hogy változik, hogy fordul az élet!
Megváltozott bennem is a lélek,
Hangos vígság csak terhemre válik
S szívem csendre, nem bálókra vágyik.
Jobban illik a konyhába' lennem,
Mint forognom fényes bálteremben.
Úgy se nékem hegedülnek ottan,
Mint régente, fiatal koromban.
Nem is tudom, én változtam-é meg,
Vagy a nap lett hidegebb, sötétebb?
Csak azt tudom, érzem, hogy a rózsa
Nem nekem nyit – húsz esztendő óta.

Az udvarlók hízelgő beszéde
Rég elhangzott; – vége, vége, vége!
Férfit látva, nem tüzel az arcom,
S éjjel mást nem művelek, csak – alszom.

Parazita-ének

Anakreon és Hafiz óta
Kis és nagy költők legiója
Mind Bacchust ünnepelgeté,
Eláznak (jó, ha nem rovásra!)
De arról nincsen tudomása
Az utókornak: ettek-é?
»Ámort se kicsinyeljük épen,
De Évóé sokáig éljen,
Ő a mi kedves istenünk.«
Ezt hajtották mindig a dőrék,
Nektárnak képzelvén a lőrét
S egyszer se mondták: »Együnk!«
Egy jó menű legyőzi Ámort,
Nem okoz fejfájást, se mámort,
Csak bajt hozók az istenek.
A szerelem: az lenge szörnyen,
Az ifjuság: az tova röppen,
De enni mindig élvezet.
Ki jól tud enni, az a boldog.
Minden fonák, ha rossz a gyomrod.
Csak a ki jól emészt, nyugodt.
Himnuszt tehát, dicsdalt reátok
Ügyes szakácsnék, jó szakácsok,
S reátok is, Lukulluszok!
Magyar költők – csöppet se kétlem,
Azért oly czammogó, idétlen,
Oly dörmögő a versetek,
Mivel a zsíros honi konyha
Nem illik gyöngé gyomrotokba,
Avagy, mert – nincs mit ennetek!

Magyar virtus

Lármázz magyar! Ellenfeled'
Kongó szavakkal kardlapozzad,
És öltsd azokra nyelvedet,
Kik megcsufolni nem haboznak.
Óh, mert nyelved merész, csodát mivel,
De az utolsó vagy, ha tenni kell.
Aludj', magyar nép! Bármi jó:
Mindegy, te sült verébrül álmodj',
Változván ember és idő,
Őrizd meg ősi lomhaságod'.
Mig más egész nap fárad, izzad:
Te szempilládat föl se nyissad.
Hallgass magyar! Ha rád morog
A külföld, némulj el szavára.
Mert bár mindenbe' majmolod,
S mint árnyék támolyogsz nyomába:
Nem hallgatsz, csak dicséretére;
Hibád' ha látja, esz a méreg.
Vakulj magyar! Türelmedet
Nem józanság okozza, hidd el.
Szidd inkább gyöngé merszedet
S keleti röstséged veszítsd el.
Nagylelkű, higgadt nép nem vagy te, nem!
Csak léha vagy, csak rest vagy, nemzetem!

Csak lőjetek, csak vívjatok!

Aljas zsványt, gaz árulót
Ha a törvény itél halálra:
Mindenki mélyen érezi,
Az élet kincse hogy mi drága;
De két gyerek, ha semmiért
Egymást levágja, legolyózza;
Mondják: derék, bátor legény,
Ki becsületét így megóvja.

Lármázva, bor közt, részegen.
 Ha jó pajtások összevesznek:
 Ahelyt, hogy szégyelnék maguk',
 A »becsületért« verekesznek.
 Karddal kell bosszút állnia,
 Ki másnak tyúkszemére hágott;
 Két bolond így tűz össze és
 Így bolondítja a világot.

A meggyalázott becsület,
 Szent elvek és nagy eszmék,
 Kardhegyre nem bízzák maguk',
 Hogy azt vérrel befessék.

Ki vivni tud, a másikat
 Tréfából is lezudarolja,
 A párbaj néki heczcz, minők:
 Ballet, lóverseny, kártya, polka.

Csak lőjetek, csak vívjatok!
 Van még e népnek ifjusága.
 Az élet olcsó és bitang
 S a puskaapor, golyó se drága.
 Csak lőjetek, csak vívjatok.
 Ha nem vagytok jók semmi másra;
 Olyan fán úgy se lesz gyümölcs,
 »A melynek nincs virága.«

Politikus nemzet

Mi kedveltebb minálunk mint a kártya,
 Káromkodás, cigány, zsidók szidása?
 Minek van mindenütt biztos keletje,
 Kocsmába', klubba', künn, tanácsterembe'?

Mi képes a magyart úgy feltüzelni,
 Hogy falnak kész rohanni valamennyi?
 Mi mérgez meg családot, társadalmat?
 Mi vet szünetlen gáncsot a magyarnak,
 Hogy azt mondják honára: Ázsia?...
 Kimondjam-e, hogy a – politika!

Óh, Goethe, bár csodálom lángeszed',
 Igazságod biz' még se volt neked,

Midőn bölcs elméd úgy okoskodott:
Versben politizálni rút dolog.
Költők királya, te nem ismeréd
Árpád politizáló nemzetét;
Különben, meg vagyok győződve róla,
Hires mondásod változtatva szólna:
Politizálás rút versben, papíron;
De legrutabb, ha gyakorlom, nem írom.
Nálunk versnél úgy sincs ártatlanabb
Portéka: olvasatlanul marad.
Lehetsz oly bölcs, mint Salamon király:
Lenéz a kortes, ki politizál,
És többre tart egy rossz programbeszédet,
Mint minden tudományt és bölcseséget.
De bezzeg másnak tűnsz fel néki egyben,
Ha dikciózol ordító tömegben,
Ha népgyűléseken tudsz szolnokolni
S nagy garral értesz hangoztatni holmi
Kopott, erőtlen szópuffancsokat.
(Idézhetnék, ha kedvem vón', sokat.)
Ha tollat forgatsz, pár lapos vezérczikk,
Biztosra foghatod, számodra tért nyit,
S ha nagykorú vagy és ki van fizetve
Adód, bizton bejutsz a parlamentbe.
Országház! óh ígéret földje te!
Rajtad függ milliók sovár szeme.
Mert nem igaz magyar, kinek szemében
Más pálya is van, isten úgy segéljen!
Cicero mondta, hogy ki mihez ért,
Annak szentelje minden idejét.
Nálunk? Az is, ki három iskolát
Végzett s nem lát az orránál tovább,
Még csupasz állu s már korteskedik.
Kész kis Kossuth (álmában!) mindegyik.
De ott, a hol dolgozni, tenni kéne,
Rögtön megcsappan hirhedett erélye,
S kisül, hogy csak Pató Pál úr fia.
Vagy »ama bizonyos csizmadia«.
És bárhová menj, édes honfitársam,
Egyben botolsz meg: a politikában.

Magyar vért többé nem hoz semmi lázba,
(A bort kivéve) csak kortes-kokárda.
S a honleány se buzdul már ma másan,
Csak képviselői beszámolóson.
Egy pálya van csak, egy cél, egy dicsőség:
Választókerület, képviselőség.
Beszélhettek, ti józan emberek,
Hogy ide orvos kell, a nép beteg,
Kereskedés, ipar lassan halad
S a mi van is, német kézben marad;
Hogy irodalom és művészetek
Csak kegyelemkenyéren tengenek:
A magyarok minderre rá nem érnek,
A míg az ország házában beszélnek.
Igy látva téged, édes magyarom,
Erősen bízom benned, mondhatom;
Mert meggyőződöm, hogy nem árt neked már
Se Schulverein, se horvát ügy, sem Eszlár.
Történjék bármi e czudar világon,
Te csüngj tovább kedvelt politikádon,
Ha eddig nem volt képes tönkre tenni:
Örökké élsz, nem öl meg soha semmi!

Agglegény karácsonya

Ha elközelg a szent karácsony
(Örömnék éje, áldalak!)
S angyalka jár kis csöngetyűvel,
Hol gyermekek zsvajganak:
A házhoz tartozók szemében
Mosolygó békefény derül.
Mindenki vígad a családban,
Az agglegény busúl csak egyedül.
Vannak talán jó ismerősi,
A kik meghívják szívesen?
Mit ér! az agglegény e körben
Karácsony-este idegen.
Az egygyé tartozó családdal
Érzése, kedve nem vegyül.

Csak elmereng, busul magában.
Mily szomorú sors lenni egyedül.
És mennél hangosabb a kis kör,
Annál inkább elmélyed ő.
Az ifjuság elszállt fölötte.
S ki még hozzá megy, lesz-e nő?...
Óh, mert olyan sivár az élet
Feleség és család nélkül.
Köznapnál szomorúbb az ünnep,
Nem izlik a falat sem egyedül.
Leverten tér rideg lakába,
S vádolja némán önmagát:
Elvesztegetted ifjuságod',
S ujat az ég többé nem ad.
Azzal kérkedtél, hogy szabad vagy,
Nyüg nélkül élsz, függetlenül...
Ah, annál nehezebb leszen majd
Utód nélkül halnod meg egyedül!

Egy könyvre

mely az örült, a gonosztevő és a lángész közt rokonságot bizonyítgat.

A tudomány, e kor nagy büszkesége,
Szfinkszek talányát megfejtette mind.
Már nemcsak Isten lát be a vesékbe,
Az ember is, ha górcsón áttekint.
Mit a természet eddig rejtve tartott:
Távcső, göreb, bonczkés leleplezik.
Megtudjuk, mily népek lakják a Marszot,
Ismerjük tetteink törvényeit.
A kéz finom rezgéseit figyelj meg,
S ki mit gondol, mint könyvből olvasod.
Fordulj a vérdelejhez és helyetted
Tudtán kívül más végzi óhajod.
Tetszés szerint rablók, hülyék, paráznák
Az így álomba bűvölt emberek.
Mi hát a lélek?... Bárhogy magyarázzák:
Csak ideg, agy, vér, lüktető erek.

Jól van. Hússzerkezet csupán az ember,
Idegszálakból finoman szövött.
Megáldva vagy megverve értelemmel,
Mint első állat állatok között.
A lángész is veszendő emberállat,
De nemesebbet földünk nem terem.
Vedd millióit a levő világnak,
S tán egy nevezhető csak e neven.

Ő a világos, józan ész tökélye,
Legfőbb erő, győzelmes akarat.
Érzése a szférák örök zenéje,
Értelme forró, fényes, mint a nap.
Igazság, szépség, jóság, eszme nála,
Átlátszó mint a lég s oly egyszerű;
Szívébe' nincs zavar, se folt agyába',
Fénygyorsaságu, sastekintetű.

Ne higgy a fenhéjázó bölcselőnek!
Nem járnak téboly, bűn, zseni együtt.
Szegény bohó! állítsd egy sorba őket.
S ellentétet fogsz látni mindenütt.
A lángész ellenképe, akadály,
Mit rokonságnak hittél oly hamar;
A tiszta látás, az erő hiánya,
A mely csak szennyet, iszapot kavar.
A lángész is vivódik önmagával;
Nagy szenvedélyek dúlják bensejét.
Kin hasogatja mérgezett nyilával;
De ő kibirja, ég, de el nem ég.
Mi mást szabad halálba, bűnbe kerget:
Fokozza erejét és vágyait;
Küzdésre ad, tettekre néki kedvet,
Mert szűz lelkében hit s erő lakik.
Érzelme, vágya, tette, gondolatja
Teljes mértékű, hathatós, egész.
A boldogság az ég felé ragadja,
Villámként járja át a szenvedés.
Ezért nem lel társat, rokont, barátot;
Nem érti őt közlelkű sokaság!
Sötét– s szennyesnek látja a világot,
Mert maga fényes, tiszta, mint a láng.

Tüzes sebhely van sütve homlokára,
Önlángja perzselt oda bélyeget.
Jámbor kedély megsejti, megcsodálja;
De naplelkébe látni nem lehet.
Próféta ő; jövőt előre érez;
Meglátja, a mi még csak jönni fog!
És vértanú, hű elvéhez, hitéhez,
Mert néki az igazság nem titok.
S vonásain ha bút tanyázni láttok:
Hagyjátok szomorúnak lenni őt!
Siratni ezt a szenvedő világot
Ő van hivatva, ő, a legdicsőbb.
Halandók dísze, emberek tökélye,
A szenvedésre legfogékonyabb.
Felfogni a bukót rendeltetése,
És szánni a szegény bolondokat.

Az életből

A gólyák új honukba szállnak.
A nap ragyog, de már nem ég,
Az anya sírva gyászruhában
Virasztja meghalt gyermekét.
Lombatlan ágakon keresztül
Süvít a nedves őszi szél,
Az anya felzokog bujában:
»Kis angyalom, hová levél?
Itt hagyta, mint levél az ágat,
Erdőt a vándormadarak,
Elvitted mosolyod sugarát
És szívem árva, bús maradt.
Sohajtok érted s úgy siratlak,
Hogy a szívem majd megreped,
Ezentúl én már mint az ősz, csak
Szomorú, gyászos nő leszek!«
Nyílt ablakon tavaszi napfény
Beküldi víg üdvözetét,

Az anya boldogan becézi
Vén gólyahozta kisdédét.
A bölcsőnél térdére hull le,
Könyezve súgja: »Emberek,
A boldogság, a szív reménye:
Megújul, mint a kikelet!«

Sirok között

Együtt küzdötték át az éltet,
Kik most nyugodni ide tértek.
Hangos családi körüket
Pótolja néma sírűreg.
Köröskörül dus illat árad
Virágos telkén a halálnak.
Gyepe jól ápolt, üde, zöld!
Márványát adta messze föld.
Hiába lesz a földi földdé,
PoreMBER, gőgöd él örökké!
Hiú elmével képzeled,
Hogy a holtak is kényesek.

Szeretem a magányt...

Szeretem a magányt, a csendet,
Ha odahúz édes titok.
Ott szövök álmat, ott merengek,
Megenyhülőn csak ott sirok.
Szeretem a világi lármát,
Hol elkábúl az öntudat,
Ha vérező szivembe vágják
Unalom, kétség karmukat.
S ha örömem van, úgy szeretném
Kitárni más előtt magam
És ráfonódni, mint a repkény
A szívre, mely virágtalan.

Az akkor volt...

Az akkor volt... mondják sokan

S hozzá nagyot sohajtanak.

Az akkor volt... annyit jelent:

A mult örökre mult marad.

Az akkor volt... közömbösen

Az ifju ennyit mond csupán,

Az akkor volt, egy nyári est,

Mikor szerelmét megtudám.

Az akkor volt... mereng a lány...

Szerelme szép tündérkora,

Az akkor volt s a régi üdv

Többé nem újul meg soha.

Az akkor volt... sohajtozom,

Az esztendők hogy szállanak!

Az akkor volt... egyszer csupán!

S a mult örökre mult marad.

GYERMEKVERSEK

Az árva

Három diák az iskolából
Leverten indul kifele.
Ugy látszik, a vakációnak
Nem lesz a legjobb kezdete.
Az elsőt atyja jól kiszidja
Honn, az egész háznép előtt,
S megesküszik, ha nem javul meg.
Biz' ő inasnak adja őt.
A másodiknak anyja él csak,
Ez már nem bántja a fiut,
Azon van, hogy szívére hasson,
Ez már csak kérni, sirni tud.
A harmadik gyöngy egy diák volt,
És mégis ő legszomorúbb.
Megy, megy, hol véget ér a város,
S poros és elhagyott az út.
Megy, megy tovább a temetőbe,
Annak is a legszélire.
Egy sír van ott. Gyakran, titokban
Jár imádkozni ő ide.
Fejfáját átölelve tartja,
S csendes fohász kél ajakán:
»Álmodjál édesen s ne aggódj',
Anyám, édes szülő anyám!«

Egy kis lánynak

Mint az árnyék, ha ragadja
Röpke szellő, jobbra-balra
Lebeg, illan... ismered?
Kikelet világos árnya,

– Játszi szellő veti-hányja -
Ilyenek a gyermekek.
Harmateső, gyönges szellő,
Virágágyon átszökellő
Szivárvány és napsugár:
Mind egymás nyomába' jár.
Báránfelhő a te gondod,
Az oh-t és jaj-t sirva mondod,
De nevetsz a köny alól
S könnyeidnek nincsen ára;
Délszak égető sugára
Még szivedbe nem hatol.
A napsugár és a felhő
Százszor eltűnt: százszor eljő.
Mulatok szeszélyeden...
Az egész csak sejtelem.
Könnyüvérű, játszi gyermek,
Semmi híja énekemnek.
Évek mulva más a dal.
Mire teljes lesz a rózsa,
Mézlet lop a lepke róla,
Vagy letépi zivatar.
Nyári naptul majd ha látod,
Lekonyulni a virágot,
S látod, hogy a rét aszalt;
Elfeledted rég e dalt!

Nyár

Ki tavaszát el nem fecsélte,
Gyümölcsöző leszen nyara,
S mire amit vetett megérik
Learathatja mind maga.
Az élet és természet egykép
Bevált sok dús ígéretet.
Virágból lesz gyümölcs a fákon,
S ábrándokból lesz férfitett.
A fészek-építési gondot
Majd kárpótolja víg család.

Ki ifjan gyűjtött lelki kincset,
Élvezni fogja kamatát.
De a kinek életvetését
Megcsípte dér, elverte jég,
S gyümölcsfájáról életének
Hullatja bőven férgesét: -
Kinek szivét, mint pusztai tarlót,
A nap kopárrá égeti:
A szép nyár ragyogó egével
Csak lassu fonnyadás neki.

Isten

Isten, óh mondd, a világon
Azt a pontot hol lelem,
A fűszálat, a bogárkát,
A hol nem te vagy jelen?...
Mintha arczod mosolyogna
A természet kék egén,
S virágok közt járva, mintha
Lehelleted' érzeném!

Erdei hal

Nyári, rekkenő meleg
Elbujok előled.
Lombjai közé megyek
Sátoros erdőnek.
Haja hopp!
Itt vagyok már, itt vagyok!
Sárga rigó, jó napot!
Fák között és fák alatt
Beh vidám az élet.
Nyúl szalad, virág fakad,
Zeng a lombon ének.
Haja hopp!
Kip! kop! a harkály kopog,
S a kakuk szól: jó napot!

Vadvirágokat szedek
S kötözöm füzérbe.
Vagy a fűben heverek,
S felnézek az égre.
S haja hopp!
A madárral dalolok...
Szép világ te, jó napot!

Áldozó kis lány

Hajában kis piros virág,
Arczán a liljom éke;
Templomba így küldték Idát
Szép ünneplő fehérbe'
Középen karcsu derekát
Kék szallag fogja által;
Igy áll, verőfényt hintve rád
Aranyos mosolyával.
S megy, hogy legelső vétkeid
Az isten megbocsássa.
Oh, verje mellét mindenik,
Mert ő is veri máma.
Az orgonának ünnepi
Siráma zúgva halkan
Szent áhitattal ihleti,
Mint túlvilági dallam.
S amint a főoltár előtt
Imát rebegve térdel,
Angyalka száll hozzá le és
Behinti égi fénynyel.

Ibolyát áruló leány

Kis leány az utczasarkon
Ibolyát kínálgat:
»Nagysás asszony! drága ténsur!
Vegyen ibolyákat!«

Szélről, ködös alkonyattól
Kis kendőcske óvja.
Kipirul a képe tőle,
Gyöngye kis kacsója.
Tavaszi első hirdetőjét
Hozza a leányka,
Ébredését a tavasznak
Olcsóan kínálja.
Gavallérok, úri dámák
Sorba' meg-megállnak...
»Nagysás asszony! drága ténsur!
Vegyen ibolyákat!«
Mosolyogva nyújtja által,
Megköszöni árát.
Egy fél napra feldiszi
Gazdagok ruháját.
Neki nem sug ibolyája
Tavaszi regéket.
Betegen honn fekszik anyja;
Annak keres étet.
Az ibolyák illatából
Orvosságot adnak.
Csak hidegjét, csak borúját
Érzi a tavasznak.
Hideg szél fú, még a könny is
Szemeibe szárad:
»Nagysás asszony! drága ténsur!
Vegyen ibolyákat!«

A munka népe

Véresképű századokon által,
Hadakozva, törökkel, tatárral,
Hősi karral védve a világot,
Magyarország mint egy bástya állott,
Mindig bátran, győzve, halni készen.
Hősök népe! Éljen, éljen, éljen!

Hejh, nem is volt, nem volt nyugodalma,
Fölveré a harczok riadalma.
Hadi kürt volt egyetlen zenéje.
Véres kard járt megéről megyére,
És a mitől piroslott a róna,
Piros vér volt, nem a piros rózsa.

Gonosz idők, elmúltatok régen!
Nem, a félhold, nap ragyog az égen;
De Árpádnak edzett harci népe
Nem henyéli át a napot mégse.
Kardját ugyan emésztheti rozsda,
Ott az eke, ásó, kapa sorba!

S lőn, hogy a mely eddig vért piroslott:
Verejtéktől gyöngyözik a homlok.
S hol ágyuja dörgött a csatáknak:
Munka-lárma veri föl a tájat,
S hangzik pöröly, kalapács serényen,
Munka népe! Éljen, éljen, éljen!

Munka népe! Az Isten megáldja,
Üdvöztse béke olajága,
Tettereje, lázas munkakedve
Nagy nemzetek sorába emelje,
Hogy a büszke jóslat igaz légyen:
Magyarország nem volt, hanem léssen.

Egy fiúnak

Jó gyermekem, ülj ide mellém,
Hagyd megsimítani szöghajad.
Oly jól esik hallgatni nékem
Csevegő, csintalan szavad.

Puha kacsóddal homlokomrul
Üzd el a lomha felleget.
Nekem már pillangókat úzni,
Boldognak lenni nem lehet.

Tiéd a lét minden varázsa,
Tiéd a százképű remény,

Tapasztalás roncsolt hajója,
Lemondás, józanság enyém.

Tiéd a munkakedv, kitartás,
Le még egy csillagod se hullt,
Tiéd az élet, a jövő, a jövő,
Enyém egy sóhaj és a múlt.

Jó gyermekem, ülj ide mellém,
Csevegj vidám, lágy hangodon,
S míg hallgatom vidám regédet,
Majd addig én is álmodom.

Pünkösd

Piros pünkösd öltözik sugárba,
Mosolyogva száll le a világra.
Nyomában kél édes rózsa-illat,
Fényözön hull, a szívek megnyílnak.

Hogy először tűnt fel a világnak:
Tüzes nyelvek alakjába' támadt.
Megoldotta apostolok nyelvét,
Hirdeté a győzedelmes eszmét.

Piros pünkösd, juttasd tiszta fényed'
Ma is minden bánkodó szívének,
Hogy ki tévelyg kétségbe', homályba':
Világító sugaradat áldja.

Habozóknak oldjad meg a nyelvét,
Világosítsd hittel föl az elmét.
Hogy az eszme szívből szívbe szálljon,
Diadallal az egész világon!

Piros pünkösd, szállj le a világra,
Taníts meg új nyelvre, új imára.
Oszlasd széjjel mindenütt az éjet,
Szeretnek sugara, Szentlélek!

Magyar lány

Ha a bölcső magyar lánynya ringatott,
A jó Istent eléggé nem áldhatod.
Minden reggel, minden este áldd nevét,
Hogy magyar szót ejtettél ki lelelébb.

De születni magyar lánynak nem elég;
Meg is kell hogy érdemelje a nevét.
Legyen szendébb, tisztább, jobb és szelidebb,
Mint a máshol nőtt lányok, a többiek.

Valahányszor kicsi lába port tipor,
Áldja meg e szép hazát mindannyiszor,
Legyen neki öröm is és büszkeség,
A hazáért feláldozni mindenét.

Jó sorsban a hitet, békét ébressze,
A családi kör melegét élessze;
És ha Isten balsorsot is megenged:
Vigasztaljon, tanítsa a türelmet.

Fürge ifjak, bús férfiak, öregek,
Szeressék meg általa a nemzetet.
Kialtsanak fel, ha látják, lelkesen:
Csak magyar föld, más ilyen nőt nem terem.

Aratás

Lekonyul a búza feje;
Aratásnak van ideje.
Gazda ember kaszát penget,
Ugy vágja a sűrű rendet.

Hangzik a dal munka közbe,
A kévét így kötik össze,
Sárga kalászt egybehányva,
Mind izzad, de egy se bánja.

Elindulnak nagy szekéren,
Koszorú van közepében,
Aratásnak koszoruja;
Igy mennek be a faluba.

A legvénebb béres aztán
A tornác elé akasztván,
Körüle vig arcu lányok
Járnak aratási tánczot.
S a gazda pihenni dől le,
A gond messze van ma tőle.
Ha csorgott is verejtéke,
Mégis nyugalom a vége!

Feltámadás

Fakadnak már a virágok,
Kiderül az ég,
És a föld most készül ülni
Drága ünnepét.
Sziveinkben, mint a földön,
Ma öröm legyen,
Feltámadt az istenember
Győzedelmesen!
A kik tanait gyűlölték,
Meg nem ölheték.
Nem rejthette sír magába
Égi szellemét.
Mert égből eredt s nem is volt
Születése sem...
Feltámadt az istenember
Győzedelmesen!
Kettős ünneplés azóta
Minden kikelet!
A mennyországé s a földé...
Ünnepeljete!
Adjatok hálát, hogy ismét
Új világ terem,
S feltámadt az istenember
Győzedelmesen!
Aki tudja, mint töré fel
Sírját a dicső;
Aki látja, hogy a földön
Minden újra nő;

Gondoljon feltámadásra,
Mely örök leszen...
Feltámadt az istenember
Győzedelmesen!
Adjatok hálát s virágot,
Tömjént hozzatok.
Hallelujah! hallelujah!
Zengje ajkatok.
Mert feltámadtok ti is még
Valamennyien,
Mint az istenember egykor:
Győzedelmesen.

Rózsa levele a nevelőből

Kedves anyám! Ami érdekel
Pontosan megírom levelemben.
Napjaim hogy' telnek itten el,
S mi foglal el távol tőled engem.
Majd meglátod, édes jó anyám,
Egy év óta mily sokat haladtam.
Alig-alig fogsz ismerni rám,
Ha megtérek észben gazdagabban.
Hogy tul sokat tanulunk, ne hidd.
Ha tanultunk, mulatunk is egykép',
A jó nénék ezt megengedik,
Ha jók voltunk s jól tudtuk a leczkét.
Csöndes, egyszerű élet van itt,
Van barátném, dús a szeretetben.
Velem itt nagyon sok lány lakik,
S valamennyi lányka szeret engem.
Mívelt nők oktatnak engemet
Tanítanak minden jóra, szépre.
S szeretnek mint kis testvérüket
S én hálás és jó vagyok cserébe.
Itt vagyok s tanúlok szívesen,
Tudom is, hogy ez hasznomra válik.

Óh, de néha már alig lesem
Ölelésed', szívem haza vágyik.
Kis falunk patakja, erdeje
Hívogat a távolból magához,
A falu harangja szól: Gyere
A legjobb, legáldottabb anyához!

Jelszó

Munkára fel, versenyre fel,
Magyarhon ifjai!
A mit ma végezhetek el,
Kár elhalasztani.
A gyors idő is ép' olyan,
Ugy úz ma holnapot:
Mint habra folyvást hab rohan.
Fel hát! dolgozzatok!
A percz, ha tűnt, meg nem kerül
Annak, ki ácsorog.
Fut az idő szünetlenül,
Kereke zúg, forog.
S elsöpri, a ki véle nem
Tud lépést tartani.
Fel hát, jövődő nemzetem,
Magyarhon ifjai!
Dicsőn végezni: rajtatok
Mulik s nem másokon,
Mit boldogult apáitok
Megkezdték egykoron.
Teher, nyűg enmagának is,
Ki csak lustálkodik.
Magának is, honának is
Él, a ki dolgozik.

Őszi remény

A nyár végső virága is lehull.
Az ég is ezt siratja: elborul.
E hervadás, e gyász úgy fáj neki!
Csak hullnak, egyre hullnak könnyei.
Fagyos mosolylyal néz alá a nap,
S az égen olyan álmosan halad.
Nincs dal az erdőn, letarolt a rét;
Mért pazarolná fényét, melegét?...
De a midőn vidám szüretelők
Felett halad, mosolygó képet ölt,
Mikéntha szólna: »Vígan legyetek,
A hervadást ugyanis megéritek!«
De véget ér a végső vígalom;
A szél süvít be ajtón, ablakon.
Azt mondja: »Nincs virág, meghalt a nyár!
Nem lesz derüs, meleg nap soha már!«
Lesz! Mert a föld csak alszik, nem halott,
Megtérnek napsugár, madárdalok.
És akárhányszor lesz még kikelet,
Rózsás napok, napfényes ég, meleg!

Szeresd hazádat!

Szeretni ezt a szép hazát
Korán kezd, sose végezd.
Szeretni mint szülő anyád',
Első rendeltetésed.
Óh, áldd meg minden porszemét
A drága honi földnek,
Melyen bölcsődet rengeték
S a melylyel majd befödnek.
Karod, föld, tetterőd, szived
Honod' szolgálja váltig.
Büszkén hirdesd mindenkinek
Magyar voltod' halálíg.

E hon, mely annyit szenvedett,
És mégis áll erősen:
Nagy és virágzó lehet
Egy boldogabb jövőben.
Sok százados küzdelmei
Erejéről beszélnek.
Munkára fel s megérheti
A másik ezredévet.
S ha majd kelettől nyugatig,
Kárpátoktól Tiszáig,
Magyar nyelv zeng, magyar lakik
S e haza felvirágzik:
E boldogabb, dicsőbb korért
Megáldja majd a multat,
S mindazokat, kik honukért
Hevülni, tenni tudtak.
Szeresd hazádat, óh, szeresd,
Ne csak szóval, de tettel.
Büszkén és bátran emlegesd
Hogy épül, nem vezett el.
Egy szív, egy lélek hassa át
A ki e föld szülötte,
Hogy nagynak lássák e hazát
A népek mindörökre!

Télen

Hópelyhek szállnak, szálldogálnak,
Megint egy évet sírba zárnak.
Lágy szemfedője hólepel,
Bent lobogó láng fénye mellett
Talán a szép nyárról csevegnek,
Kiket fagy, hó nem érdekel.
Ha zúg a szél, havat söpörve,
Megtérnek csendes házi körbe,
Feledni szélvész, zúzmarát.
Ha künn a vihar egyre jobban

Tombol, megfér egy kis sarokban
Az ellenség s a jóbarát.

Óh, mindig így van e világba!
Kiket baj ér vagy sors csapása,
Együtt busúlnak rendesen.
Boldog, kinek van púha fészke,
Ki, ha bu gond szállott fejére,
Egy kis sarokba' megpihen.

A nagy temetés

Megszűnt a harcz. Harminczezer
Meghalva, nyögve, vérben,
Elhantolatlan ott hever
A puszta csatatéren.

Piros vértől egykép' csepeg
A czondra és a bársony,
Érsek, király mind ott veszett,
Mind ott veszett Mohácson!

Egy nagy halott a csatatér!
És férgei a varjak.
Mohács a gyász, Mohács a vér!
Halála a magyarnak!

Lajos király! Ifjú király,
Te se térsz meg lakodba!
Ott fekszel Csele partinál
Rutul beiszapolva!

Zászlós urak, dus főpapok,
Fürödnek porba, vérbe.
Harminczezer vitéz halott,
S egynek sincs temetése!...

Hős vértanú heverjen-é
Hollók prédájaképen?
Nincs-e sirokra már helye
A földnek lenn a mélyben?...

Varjuk kárognak éhesen,
A préda fel van osztva,

De ím, csodásan megjelen
Kanizsai Dorottya.

Szép arcza bús, ruhája gyász,
Ásót viszen kezében.
Szemébe könny, ajkán fohász:
»Ah hogy ezt is megértem!«

Feledni szélvészt, zúzmarát,
Miként az éj magánya,
Hallgatva négyszáz férfiú
Jön ásókkal nyomába.

»Holtak városa! csatatér!«...
– S kezeit összefonva,
Imádkozik a holtakért
Kanizsai Dorottya.

Igy áll soká... s mig könnye hull,
Az ásót földbe nyomja,
S kezd ásni fáradatlanul
Kanizsai Dorottya.

S a négyszáz férfiú hamar
Követi ezt a példát;
Túr földet és gödröt kapar,
Legyen a sír elég tág.

Készülnek a hosszú sírok
Egymásután, sietve;
És a harminczezer halott
Beléjük lőn temetve.

És hogy az összes holtakat
Elhantolák zokogva,
Még ott könyez, még ott marad
Kanizsai Dorottya.

Szent asszony, hálás nemzeded
Feledni sose fogja,
Mily nagy temetést rendezett
Kanizsai Dorottya.

Május

Az ifjúság bájos vidéke
Tele van napfényvel, virággal,
Himbálják illatos fuvalmak,
Bezengi csattogó madárdal.
Derűs ábránd, álom, reménység
Szór pazarul fényt, illatot.
Nem látni ottan ködöt, árnyat,
Csak a bimbófejtő napot.

Te, ki megújulsz minden évben,
Természet ékes ifjúsága,
S egyforma bűbájjal mosolygasz
Bíborra és daróc-gunyára:
Gyönyörű május, szívdobogva,
Vidáman hadd köszöntselek!
Nekem is illatoz' virágod,
Rám is sugárzik kék eged.

Napodnak hulló tiszta fénye
Hevíti az egész világot.
A mi csak kedves, a mi bűvös,
Pajkos szeszéllyel mind kitárod.
Minek zománczot nem te adtál,
Elveszti illatát, színét.
Te vagy a művészek művésze,
Te az örök költői szép.

Virágokat hullatsz a földre,
Ha tomboló vihar megingat;
És hogyha sóhaj kél szivedből:
Az is csak édes, langyos illat.
Emelt homlokkal, könnyü szívvel
Vivhatja az a lét-tusát,
Kinek harczára te mosolygasz,
Gyönyörű május – ifjúság.

Esik, esik...

Esik, esik, egész nap esik
Hegy aljára köd ereszkedik.

Fogy a nappal, nő az éjjel,
Falevélke küzd a széllel,
Sűrű erdő nem a régi; hallgat.
Hull a levél, vége van a dalnak.
Fecske, gólya, hova szálltatok?
Boldogok ti, hogy van szárnyatok!
Tudom én, hogy hova, merre:
Hervadásból kikeletbe.
Tengeren túl, messze oda által
Most süt a nap legenyhébb sugárral.
Igy változik, mint ősz s kikelet
Szíveinkben is a fagy s meleg.
Búsulónak víg a társa;
Sírás jön a kaczagásra.
Hejh, bizony az emberrel is így van:
Ki mulat, ki aluszik a sírban.

Az üres fecskefészek

Üres immár a fecskefészek,
Elszállottak a kicsinyek,
A boldogság kis hajlokában
Most szemtelen veréb csipeg.
A nyugalom kedves tanyája
Oly gondozatlan, elhagyott.
Ki tudja hova, merre szálltak
Egyenkint a családtagok.
A család elvesztette egymást,
A gondos anya gyermekit,
S kik egy fészekben laktak egykor
Most egymást meg sem ismerik.
Átszállnak majd a nagy sereggel
Beláthatatlan téreken.
S egymásra többé nem találva
Kötnek ki túl a tengeren.
S az ősi lak télben, viharban
Szomorún, egymagában áll,

S veréblakóktul bitorolva
A boldog uj tavaszra vár.
Mert a langy szellővel, virággal
Megtér a régi fecskepár,
S a kis fészekre minden évben
Uj élet boldogsága vár.

A kanári sírja

Nem zúgtak a harangok,
Pap nem imádkozott;
Nem vitte gyászfogat ki
A kedves dalnokot.

Puha fehér kezeckék
Csipkébe göngyölék,
Egy köny, mely rája hullott:
Ez volt a gyászbeszéd.

A kert egyik zugában,
Hol legtöbb rózsza nyit,
Parányi kis gödörben
Alussza álmait.

Virágos nyughelyéhez
Pillangók szállanak.
A nap szó hantja közzé
Aranyos szálakat.

Csalogány nyári éjjel
Sirjánál kesereg,
S a rózsza bokra hullajt
Rá egy-egy levelet.

Ha fénynyel, illatárral
Megjő a kikelet:
Ibolyák nyilnak ott ki,
E kis madárszemek.

TÖREDÉKEK

A pénz

Vad czédaságtól reng a palota.
 Viraszt a mámor; foly Champagne bora.
 Szilajon isszák festett asszonyok;
 Csók járja és a szív szíven dobog.
 Sok ittas úrfinak szemében
 Él s álom harczot vívnek épen.
 Megöl az unalom! kiált fel egy,
 Üresnek látom én az életet.
 S a leghalványabb és legálmosabb
 (A háziúr s a lakma rendezője)
 Egy kristályserleget markába kap
 S rekedt hangon felordít: »Csupa dőre,
 Ki másra vágyik és nem pénz után;
 Világi boldogság a pénz csupán!
 »Arany volt hajdanában is az élet
 Legjobb helyére a belépti jegy.
 Gyötrelmes vágyad nincsen ott, csak élved,
 S mit megkivánsz, azonnal a tied.
 Te csak heversz, mulatsz, nincs semmi dolgod,
 Használod száz inas lábát, kezét.
 S a csőcselék irigykedik: Beh boldog!
 Van annyi pénze mint szemét!
 »Akarsz utazni?... Hát siess beszállni!
 Kell drága öltöny?... Lesz, hanem fizess!
 Szeretsz tán lovagolni, kocsikázni?...
 Szólj és lovad, kocsid bármennyi lesz.
 S ha ínyedet csiklandja finom étel:
 Zabálsz; mi ritka, drága, mind tiéd.
 Szeretsz mulatni: páholyodba mégy el.
 Mert pénzed annyi, mint szemét!
 »Mi bánt?... Talán szép asszonyért esengesz?
 Vagy hú barátod nincsen még neked?

Hidd el, barát is, asszony is tiéd lesz,
Ha aranyaidat jól csörgeted.
S a taps, dicsőség, hír szomját ha érzed,
Csak ints, s mindenki porba hull eléd.
Mi kéj, hogy ezren írgyelve néznek,
Mert pénzed annyi, mint szemét!

»És a mi kéj van, mámor és igézet,
Mind, mind a drága pénz találta ki.
Van mindened, ha tömérdek a pénzed;
Csak a szegényt kinozzák vágyai.
Poharamat a pénzre hajtom én fel!
Még több világosságot és zenét!
A gazdagoknál soha sincsen éjjel...
Van pénzem annyi, mint szemét!

»Hej! ronda, piszkos ágyban született meg
Az árva, bűnös, aljas és bolond.
Kenyéren élnek mind a megvetettek.
A legnagyobb gyalázat itt a gond.
Erénye csak gunyul van a szegénynek;
Piszokba', sárba', rongyok közt marad;
És darabokra töri szét az élet,
Mint én most ezt a poharat!«

Tapsolva ordít éljent mindegyik.
Zaj és kacaj közt fölemelkedik
Most egy uracs kopottas öltözékben,
Csak arcza mondja: Jobb időket éltem!

»Hétágu korona van czímeremben;
Lelkem, mint vérem, büszke és szabad.
Boldog is tudnék lenni véghetetlen',
De látom, nem elég az akarat!
Az üdvösséget mosolyogni láttam
S magamnak eljegyezni nem tudám.
Nem járhat ő – mondá – kopott ruhában,
Világi boldogság a pénz csupán!

»Szerelmét fűzte hozzám egy leányka.
Meghalok érte s nem lesz hitvesem.
Az olajfák, narancserdők honába
Magammal én őt el nem vihetem.
PéNZ hát a jelszóm! Álmodám idáig;

Nem kergetek már árnyakat bután.
 Üdvösségemhez csak a pénz hibázik!
 Világi boldogság a pénz csupán!
 »Gyémánt a lelkem, óh, de lent a sárban!
 Nem díszitem a bolt kirakatát.
 Nagyot, dicsőt akarnék, de hiában,
 Az én erényem tett helyett a vágy;
 Óh, jól beszéltél, nagy a bölcseséged!
 Koldús erénye rongyok közt marad.
 Darabokra tör engem is az élet,
 Mint én most ezt a poharat!«
 »Hazudtok! – szól a terem egy zugából
 Egy félszeg ember, látható, szegény, -
 A pompa hadd tekintse mostohául,
 Rejtőzve él a boldogság, erény,
 Az üdv a szívbe van beírva mélyen,
 Boldog csak az, ki véle született.
 Az ember képe, átka van a pénzen;
 A kapzsiság csinálta pénzetek'.
 A gazdagot, nem bánom, irigyeljék!
 Van üdv, hogy meg nem látja senkisem,
 Mert meghal, a mint odahagyja csendjét,
 Én ezt imádom és csak ezt hiszem.
 Ki a világ előtt fénylik, jaj annak,
 Ha e kívül más gazdagsága nincs!
 Üres szívűek a legkoldusabbak.
 A szív, a szív az egyedüli kincs!«
 Nagyot kacagnak rajta széltire;
 A sok között csak neki volt szive.

Egy költői regényből

– *Praeludium* -

Ég s föld között száll lelkem, kósza lélek;
 Szeretnék, mint pacsirta, dallani.
 Mégis, szavamra, belekapni félek;
 Kudarczot nem szeretnék vallani.
 Pedig tudom, hogy nincs reális élet
 Mesémbe', mind azt fogják mondani.

Ne tegyem át hegedősök korába?...
Mert minden hóbort ama kor hibája.
Bevallom, mit e verslábakra fűzök,
Platónikus szerelmi láz biz' a'.
Ó, jaj! tudom, két tűz közé kerülök,
S követ dob rám közönség s kritika;
S versemmel irgalmatlanul felülök,
Ha majd azt mondják rá, hogy: szófia!
Hisz ez mind lári-fári, pára, gőz;
A pénz szerelmet, ideált lefőz.
S remélni, várni! – ó, ez szörnyen untat!
Sok várás kedvet, bugyogót szakít.
Dicsérem békavérü századunkat;
A bölcseségre praxisból tanít:
A földolog, hogy jól tartsuk hasunkat,
Mivel ép testben ép lélek lakik,
S szerelmünk legyen kézzelfogható;
Ha nincs Katinka, majd akad Kató.
De minthogy én erővel szerelemről
Akarok írni (milyen vaskalap!)
S min jámbor polgár rég kitűztem elvül:
A korral ellenkezni nem szabad,
S tudván, hogy a világ tökéletesbül,
S erőben, észben egyaránt halad:
Tehát, hogy botrány ne legyen belőle,
Bolondságomnak gyerek lesz a hőse.
Ki megtanulta másoknál korábban,
Hogy életünk, vágyunk, hitünk hiú.
Kit szidtak otthon és az iskolában:
Nem lesz belőled soha férfiú!
Első szerelmét, kamaszéveit
Kis Ficzkinek szedem rimekbe itt;
S míg rá emlékszem, elhal ajkamon
A gúny; eszembe jut gyermekkorom.
Hősöm fejét Katinka megzavarta,
Egy kurta-szoknyás, kék szemű leány.
A gouvernante ugyan kordába' tartja,
De nála sem grasszál a tudomány.
Ő is amolyan romlott, régi fajta;

Még csak emanczipálást sem kíván.
 Megérti sorsát és az életet,
 De könyvekből tanulni nem szeret.
 Ez a két mákvirág (véletlenül-e,
 Vagy kerítéshez tán a sors is ért?...)
 Meglátta egymást s lett aztán belüle
 Ábrándozás, sok hű-hó semmiért.
 Kis Ficzki verselt, iskolát kerüle,
 S Katinka lelkesült regényekért.
 Szerették egymást szóltanul, szerényen...
 Magam is így tudtam szeretni régen.
 De mielőtt eldallom e szerelmet,
 Bölcs olvasók, magukhoz' fordulok;
 Mert, ha csak így, szó nélkül belekezek',
 Biz' Isten! még veszélybe juthatok,
 Hogy holdvilág-falónak elneveznek;
 Azért, ha tetszést nyerni nem fogok
 Ne engem szidjanak s regényemet:
 Ő volt bolond, az iskolás gyerek!
 S most üssük össze már a töredéket!
 Faragjunk és simítsunk rajta még,
 Hogy legalább hat újat nem beszélék,
 Legyen formája könnyed, rimje ép.
 Köszöntelek, dalok világa, téged!
 Egy mezitlábos csarnokodba lép.
 Szabad a vásár! Kritikus jöhet:
 Elkezdem egyszerű regényemet.

Szeptember verses regényből

Vérem lehült, az ifju hévnek
 Tulestem első mámorán.
 Nem az, nem az többé az élet,
 A minek egykor álmodám.
 Nem mondom, hogy szívem kiégett
 (Véralkatom nem engedé meg);
 De úgy veszek már bűnt, erényt,
 Mint egy kiolvasott regényt.

Elszállt a gyors idő felettem,
El egy virágtalan tavasz.
Hiába lángoltam, szerettem,
Mint vágyakkal megvert kamasz,
Pedig dus voltam érzelemben;
Fényes világról énekeltem,
Midőn sötét búkedv kísért...
Óh, jaj, már sírnom sincs miért!
Szegény, fáradt, fakó szivemben
A kín közönyre változik.
Hová levél első szerelmem,
S hová, te forróbb második!
Nincs több varázs a lányszemekben.
Idő előtt megöregedtem.
Hol vagy reménykedés kora!
Husz éves nem leszek soha.
Siratlak csöndesen zokogva,
Elszállott húszas éveim;
De a nyugodt harminczasokba
Megernyedte szívvel lépek im.
Virágaim mind eltiporva
Hevernek szerteszt a porba',
S elszórt emlékeim között
Motozva, koszorút kötök.
Egy szórakoztat még: az ének.
Röstelve kell bevallanom.
Hiszen ma csak diákkedélyek
Gyönyörködnek költődalon.
Helyébe most a próza lépett;
Ez az olcsó taps, dicséret;
S a költőnek muzsája ma
Fényes csatorna: légy: Nana.
Nem kellesz immár, ég leánya,
Óh, múzsa, szűz, szeplőtelen.
Szemérmes csókod' nem kívánja
A költő, a ki most terem.
E romlott, e lejárt világba'
Nyavalygás a poéta láza.
Hanyatlik ember és idő;
A hős ma Alfonz, Desgrieux.

Okos költő korával éljen.
Lángoljon lelkesek között,
S rohadt erkölcsök idejében
Pizskálja a sarat, dögöt.
A gyöngéd lelkektől ne féljen;
A hol a többség, ott az érdem.
Az népszerű és hirhedett,
A ki korának hízeleg.

Én Ifjuságom, könyvbe szedve
Látom, nem kellesz senkinek.
Siró zenéd kit érdekelne;
Vaknak mit érnek a színek!
De volna csak természetembe'
A kéz kezet mos léha elve:
Hogy ütnék, vernék a dobot!...
A hír születni így szokott.

Nos hát, én mégis irdogálok,
Bár nem fogad zaj, trombita.
Te sem riasztasz, súlyos átok,
Hogy kis népnek vagyok fia.
Sőt még azt vallom: Légyen áldott,
Költészet, édes-bús magányod.
A sors ilyennek alkotott.
Nem érdem: véletlen dolog.

Mig, ifjuság, lángodban égtem,
Születtek lázas kis dalok.
De hogy lehiggadtam, megértem,
Nótám se már oly szakgatott.
Nem írok többé hevenyében,
Mint forrongó hevembe' régen.
Dalom hosszabb lélegzetű.
Nem villám: őszi derű.

De hagyjuk már az ifjuságot.
Nem líra ez, hanem regény.
Hősöm javára félreállok;
Eztán csupán a rím enyém.
Dicsérnek majd ifjú titánok
És megvesznek szegény diákok,
Vén lányok és szűk sorsuak,
Kiket lenéznek az – urak.

Egy jó barátom volt; az ének
Erről fog zengni. Elbukott.
Kergették vágyak, nagy remények.
Nyugodtan lépni nem tudott.
Magában állt; nem kedvezének
Korviszonyok sem a szegénynek,
Révpartot, tudta, nem talál,
Egy útja volt csak: a halál.

Hőst, mint ez itt, ugyan ki látott?
Hajlott korút, szerelmeset,
Ki eddig egy nőnek sem ártott,
S fatuskónál esetlenebb.
Bejárhatod a félvilágot,
Szeretőt néki nem találsz ott;
Mogorva, száraz agglegény...
Ilyen hős léssen az enyém.

Midőn apját is eltemette,
Falusi birtokán maradt.
Ivott, vadásztatott telente
S mint gazda tölté a nyarat.
Kirándulást nem tett semerre,
Odvában úgy élt mint a medve,
S oly mélabú vett rajt' erőt,
Minőt magány idéz elő.

Anyjáról az maradt eszébe',
Hogy sokat sírt és szenvedett.
De szőke, szép, szelid fejére
Oly örömet emlékezett.
Szelid nézése évről évre
Mint hú talizmán, úgy kísérte,
S vád volt e szemben, néma vád:
Ő vitt a sírba, ő, apád!

Az árvaság nehéz egy élet:
Ezt látta András mindenütt.
Fénynél előbb látott setétet
S bőven nyelé a keserüt.
Csupán azok hizelkedének,
Kik tőle valamit reméltek.
Nőtt rokonok, testvér nekül,
Idegenben idegenül.

Mert apja, nem törődve véle,
Pillangó módra repdesett.
Nem akadt férfi a megyébe'
Veér Miklósnál szerelmesebb.
Kéjt halmozott szerelmi kéjre;
Száz nő fogadta kebelére;
S épen szerelmes levelet
Írt, mikor szél ütötte meg.

Fiát, míg élt, könnyen lerázta,
Hogy csünghessen kalandokon.
Csöndes, szerény falusi házba'
Nevelte őt egy nőrokon.
Miklós meg járt fürdőre, bálba;
Bámult és híres volt a táncza.
Parókát hordott tar fején.
Szép úr volt – annak idején.

Magányban folytak, anyja nélkül,
Andrásnak gyermekévei:
E kor sok apró örömébül
Csak kóistoló jutott neki.
Apját csupán egy régi képről
Ismerte s Don Juan-hiréből.
Föl nem kereste őt soha...
Rosszabb volt mint egy mostoha.

Parasztfiúkkal cimborálva
Csatangolt hősünk szertesztét.
Hegyek között, erdő-magányba'
Töltötte legtöbb idejét.
Claire néni, egy vén úri dáma,
Nem sok, de nem ügyelt reája
Annyit se, mint hogy ölebe
Ruháját ne piszkítsa be.

András így nyerte meg barátul
Az édes jó természetet,
Reggel korán kiment a házból,
S gyakran nem tért csak este meg.
Madárfészket szedett a fáru,
Gyümölcsöt a tilalmas ágrul;
S ha nyúlat lőtt, halat fogott,
Az erdőben lakmározott.

Ottan tudott csak megpihenni,
Hol a madár fészket rakott;
Hol a kőszikla visszazengi
A korán síró bánatot.
Kivágyódott fölmelegedni,
Ahol az Úr ujjá teremti
A földet minden tél után...
András itt volt boldog csupán.

S ha visszatért kis falujába,
Vad volt, félénk, huzódozó.
Olyat csupán az olvasásba'
Lelt még, ami vigaszhozó.
A ház legrejtettebb zugába
Vonult, hogy senki meg ne lássa;
S ha voltak is tán álmai:
Korán tanult lemondani.

Husz éves volt s a szerelemnek
Üdvét még meg se kóstolá.
Az évek egyre-másra teltek,
S nő ajká még nem csókolá.
Bálban, jour fixen részt soh'sem vett;
Ilyesre csak szép férfi termett.
Igy lett a Don Juan fia
Még életében múmia.

Avagy csupán látszott hidegnek,
S vulkán forrott a hó alatt?
Vagy nem lehet az ily sziveknek
Érezni titkolt vágyakat?
Nem! Ők is álmodnak, szeretnek;
Kérek csupán egy kis türelmet:
Andrásnak is kitört heve, -
Midőn már elkésett vele.

A nap dicsérete

Egy istent, egy napot imádok.
A nap az alkotó maga.
Ragyogó nyár, sugárvilágod
Pajkos tündérek évszaka.

Te hímezel sok fényes álmot.
Rejtelmes nyári éjszaka.
Oberont és Titániát
Üdvözli a tündérvilág
Beteg szív, fásult, léha, száraz,
Ki rózsáid közt sem hevül.
Kell mámor, üdv, erő?... A nyár az!
Ő alkot, éltet istenül.
Kit fájdalom sötéten árnyaz,
Napod sugárán felderül.
Békíts ki emberrel, világgal;
Teljek be, óh nyár, fénysugárral!...
Szeptember, csöndes őszi hónap,
Kis hittel, fázva zengelek.
Siratlak, eltűnt, ragyogó nap;
Vérem kezd hűlni, szenvedek.
Elmém a szürke, zord valónak
Hódol meg; kétkedik, beteg.
Köd, lomha köd szívem lakója;
Elvitte jó kedvét a gólya.

Az erdő

Szeretem fáid zizzenését,
Rejtelmes árnyvilágotat.
Ha elgyötört a gond, a kétség,
Hүн őrizték meg titkomat.
Szívemnek rejtett gerjedését
Fünek-fának ki nem beszélték.
Erdő, te jó vagy s részvevő:
Rejtsd el, ki bús és szenvedő.
Beh jó sötétzöld fáid árnya,
Ha izzó égről tűz a nap
Ha meg vagy sértve, megalázva:
Pihend ki erdőben magad.
Oh mert a harcz, a földi lárma
Elnémul e zengő magányba',
Ahonnan mit se lát szemed,
Csak szeliden kéklő eget.

Szellőtül ringó kebeledre
Boruljon, ki magányt ohajt.
A fák pajzánul enyelegve
Gunyolnak itt minden sohajt.
Kinek nem jó meg itt a kedve -
Már élve holt, el van temetve,
Ki téged, erdő, nem szeret:
Még nem örült, nem szenvedett.

Családi fészkek

Magány, ridegség bús avarja,
Kerüld a boldogot, míg él.
Avagy, ha nem lehet, sirassa
El bánatát szüleinél,
Ifjú, kinek van apja, anyja:
Órült vágy lelked' ne ragadja
Ki az idegenek közé!...
Az a világ a közönyé.
Áldott a kis családi fészkek,
Hol anya gondja melegít,
Hová bünbánva visszatérhet
A tékozló fiú megint.
Hol a viharcsapkodta lélek
S a szilaj, átkos szenvedélyek
Egy hű szíven megnyugszanak...
Családi fészkek, áldalak!...

Szép asszonyok

Szép asszony és hozzá erényes...
Ugyancsak ritka egy dolog.
Hát ne egyék az, a ki éhes?
Éheznek mind az asszonyok.
A legjobb nő erénye véges,
S helyzete sokszor vajmi kényes,
Ha hízeleg száz ajk neki...
Százat hallgat meg?... Jól teszi!

Erényt szép nőtül az kíván csak,
 Akit a rút önzés vezet,
 Óhajtja őt, de csak magának
 S örül, ha véle vétkezett.
 Ám oly bolond nőt hol találtak,
 Ki egyszer engedvén a csábnak,
 Erényes hölgygé lett megint?...
 Belé bukik a bűnbe mind!...

*

Minő egyoldalú az élet!
 Milyen kicsinyke töredék!
 A mint mulandó vágy elérhet, -
 Akármilyen sok: nem elég.
 Adassék bár száz évig éljed,
 Csikarj ki minden percztül élvet:
 A mit birtál: parányiság,
 S mit nélkülöztél: egy világ.

Álarcz alól

Szin: Park, közepén úri lak verandával, melyre lépcsők vezetnek föl. A park rácsos kerítése mögött az országút látszik. Lent a veranda előtt padok a földre vert asztalkákkal. *(A báróné egy padon ül, ujjaival türelmetlenül egy bokrétán babrálva. Szemben vele a társalgónő, nyitott könyvvel a kezében.)*

BÁRÓNÉ

Unalmas egy könyv! Hagyja abba, kérem!

Könnyü idillt álmodni – vérszegényen.

Idill?... no köszönöm! tapasztalám,

Mit ér ez álmos falusi magány.

Eléggé sínylem ezt a négy hetet.

Beh jó, hogy végre menekülhetek!

Be van-e minden csomagolva?

TÁRSALGÓNŐ *(leteszi a könyvet)*

Minden.

Utazhatunk akár e perczben innen.

BÁRÓNÉ

Szökünk is még ma este. Hála ég!

E házban itt csak árnyékom valék,
Nem vonzott semmi, minden untatott.
Ikertestvérek voltak a napok.
Óh, milyen élet! Gyermeknek való,
Kit még mulattat ostor, síp, fa-ló;
Kinek gyümölcsnél ízesebb a torzsa.
Én eldobom, mert nincsen sava-borsa.

TÁRSALGÓNŐ

Ítéletében én nem osztozom.
Középen az igazság, asszonyom,
A falunak is megvan ingere;
Csak érzék kell hozzá.

BÁRÓNÉ

Tere-fere!

TÁRSALGÓNŐ

Falun is vannak mindenféle élvek,
Fáradt kedélyek itt árnyékban élnek...

BÁRÓNÉ

S nem kapnak napszurást... De élet ez?

TÁRSALGÓNŐ

A legjavából, mert természetes.
Őszinték itt vagyunk csak igazában,
Turnúrt letéve, könnyü pongyolában.
Szívünk elől itt el nem zárkozunk;
A nyílt természettel barátkozunk.
Mig ott, hol százezren hullámzanak,
Ki vagyunk téve, mint a kirakat,
Minden mihaszna élczelő nyilának,
S a mért aggódunk, az csupán a látszat.
A vizet meg nem isszuk, csak leszűrve,
S ugy érezünk, a hogy járunk: befűzve.
Kedvünk hazug, hangunk változtatott.
Álarcz alól kérdezzük: Ki vagyok?

BÁRÓNÉ

Lehet, hogy izlés dolga; nem tudom.
Egyet tudok, hogy a falut unom.
Mert ott az is, mi kellemes lehetne,
Magányba mint kriptába van temetve.
Nem is mulatság, nem is élvezet,

Melynek tanúi fák s nem emberek.
Akarja tudni, az igaz gyönyör mi?...
Mástól kapott ingert mással közölni.

(A bokrétára mutatva.)

Tekintse ezt. Szép úgy-e bár?... Ilyet
Naponkint küld kertészem; hogy minek,
Azt tőle kérdeje; én nem látom által,
Hogy mit csináljak itt e sok virággal.
Szegény fehér rózsák, hervadjatok,
Meg nem becsülve, mint én, társatok.

(A bokrétát egy darabig elmerülve nézi, aztán elhajtja.)

Mint óraperczegés, ha egyedül
Virrasztunk, minden percz ugy nehezül
Egyhangu tik-takjával itt reám,
Azt hajtva: Nem vagy már ifjú leány!
Az óra minden perczegése int:
Asszony vagy s vénebb mával is megint.

(Elméláz.)

TÁRSALGÓNŐ

Az életzaj, a nagyvárosi lárma
Időnk folyását persze túlkiáltja.
Nem veszszük észre, hogy vérünk lehül
És megöregszünk – készületlenül.
Aztán a sose nyugvó izgalom:
Karusszel, estély, löverseny, vajon
Nem hasonlít-e, asszonyom, a mézhez:
Ki nagy adagban falja, nem is élvez.
Sokat használt élv gyorsan lesz kopott,
S unalmas minden, a mi megszokott.

BÁRÓNÉ

Malmomra hajtja, kedves, a vizet.
Ásítani rá nem ér, a ki siet.
Az emberektől nyüzsgő bulvárdon
Egymást taposva, törli el a lábnyom.
A kép, a kedv itt egyre változó,
Minden nap új szint, új ingert hozó.
Ez a valódi élet, mely nem untat;
Nem ad időt, hogy bíráljam a multat,

S vizsgáljam a tükörben, hogy hajam
Őszül-e már... No hát, nincs igazam?

TÁRSALGÓNŐ

Bizony nincs; mert csak falujában itt
Alhatja ki a tél izgalmaikat.
Igaz ugyan, nem ily rendszer szerint,
Szobájából hogy még ki sem tekint.
Mindössze néhányszor kilovagolt,
S a multkor egyszer a templomba' volt.
Szinház, hangverseny, bál itt nincs, való;
De hát mindez csak fűszernek való.
A sáfrányt, borsot én is szeretem,
De csak, ha ételhez vegyíthetem.
A mint hallottam, így okoskodott
A báró úr is s nem unatkozott.

BÁRÓNÉ

Szegény férjem? Jaj, fel ne hozza őt!
Ő csak pókhálót pókhálóra szőtt.
És a míg élt, hálóiban maradt,
Itt töltve ősz, telet, tavaszt, nyarat.
Szántott, vetett, multság volt neki
Dohányt ültetni, ürgét önteni.
Kint lebzelt a tanyán napon s esőbe',
A béresekkel, ispánnal vesződve;
Nem bánva semmit, hogy lesül a képe,
Gyönyörködött, hogy dolgozik kepése.
Télen kártyázott, lőtte a nyulat.
Igy vette ő hasznát a falunak.
De én, rideg négy fal közé bezárva,
Ugy érzém, lakásom női zárda.
Próbáltam főzni vagy köték harisnyát;
Elnézegettem, hogy' fejik a Riskát.
Cselédet szidtam, játszottam cziczával,
Benső viszonyba léptem coeur-királylyal.
Himeztem erszényt, vánkost, szőnyeget,
(*Sóhajtvá*) Csak papucsot nem. Négy hosszú telet,
Ifjuságom javát töltöttem itt
Apácza-módra, özvegységemig. (*Kis szünetet tart.*)
Midőn szegény férjem két év előtt
A kriptában lelt végső pihenőt,

És fordulván az év, letelt a gyászom:
 Bűn volt-e, hogy kiszálltam lepke-szárnyon?
 S aztán?... Hisz' tudja! Néhány szó elég:
 Huszonhat évvel nem mondunk le még.

TÁRSALGÓNŐ

Egy szóval: elmulasztott élveket
 Behozni kamatostul sietett.
 Az izgalmat tüzé ki jelszavul;
 Pedig a szív, ha egyszer megvadul,
 Az ész szavára nem hallgat sehogy,
 S nem áll meg, csak ha végre összerogy.
 Nem vón'-e jobb e szép kastélyban élni?...
 Igaz, csak úgy, ha volna benne férfi...

BÁRÓNÉ (*hevesen félbeszakítja*)

E szép kastélyban?... Sose lássam újra!
 Futok belőle: testem, lelkem únja,
 De mi is tartóztatna vissza itt? (*Elgondolkozik*)
 Ah, semmi, semmi!... minden csak taszit.
 Ugy tetszik sokszor, minden ellenem
 Fordul, hogy maradásom ne legyen.
 Loránt grófot, szomszédomat bírálni
 Úgy szokta ön, hogy utazott világfi...

TÁRSALGÓNŐ

Járt Indiákon s isten tudja, hol.

BÁRÓNÉ

Szép asszonyoknak hévvel udvarol.

TÁRSALGÓNŐ

A társaságban könnyed, szellemes.

BÁRÓNÉ

Igaz-e, nem tudom: – föl nem keres.
 Négy hét alatt, négy hosszú hét alatt,
 Csak kétszer volt itt s akkor sem maradt.
 Komoly volt, közönyös, hideg, kimért;
 Nem jött, csupán az illem kedviért.
 Mint lánykorbéli tánczosom, barátom,
 Ezzel kötelmet rótt le csak; belátom.

TÁRSALGÓNŐ

Ejh, ez lehet. Nemünket, azt beszélük,
 A gróf félig lenézi, szánja félig.

A nők, úgymond, hiúk és változók,
Csak gondüző játékszerűl valók.
Nem férfi az, kit ellágyít a szoknya,
S érzést, hitet pazérol asszonyokra.
Mert Éva óta egy se volt a nembe'
Méltó igaz, valódi szerelemre.

BÁRÓNÉ

Valóban?... Oh, páratlan nyegleség!
Tuskó pótolja tán a szív helyét
A grófnál. Oh, de lesz még pillanat,
Midőn ez elvek szégyent vallanak.

TÁRSALGÓNŐ

Ni, farkast emlegettünk. Erre jó.
(Loránt az országút felől közeledik.)

BÁRÓNÉ

A gróf?... Ne leljen itt a vakmerő,
Mulasson véle; én intézkedem,
Hogy a cselédség útra-kész legyen.
(*El a veranda ajtaján át.*)

Társalgónő, Loránt

LORÁNT

Nem a báróné távozott elébb?

TÁRSALGÓNŐ

A gróf urat pillantá meg.

LORÁNT

Derék!

Őszinte legalább, az bizonyos,
S hideg közönyt a közönnnyel viszonz.
(*Meglátva a földön heverő bokrétát.*)

Azért becsüli így virágimat;
A földre dobja... Csínos egy divat.
De megtorlok minden sértést!

TÁRSALGÓNŐ

Ugyan!

Van ebben, a mi sérti önt, uram?
A báróné fehér virágait
A kertészétől kapja mind maig.

LORÁNT (nevetve)

Valóban, erről megfeledkezém.

A báróné...

TÁRSALGÓNŐ

Azt képzeli, szegény,

Hogy e fehér rózsák innen valók;

Pedig e parkban nem találhatók

Virágok; mert a kertész, látva, hogy

A kastély télen-nyáron elhagyott,

Nem természet csak spárgát, retket, parajt.

Rózsát itt, hajh, halandó nem szakajt.

LORÁNT

Igaz, a báróné nem is gyanítja,

Ki küldi rózsáit.

TÁRSALGÓNŐ

S azért hajítja

A porba, mert csupán kertész-becset

Tulajdonít nekik; de meglehet,

Ha tudná...

LORÁNT

Mit tart rólam? Mondja... óh!

TÁRSALGÓNŐ

Panaszkodott, hogy ritkán látható.

LORÁNT

Tán, hogy rám unjon?... Ismerem szeszélyit.

Rohammal az udvarló célta nem ér itt.

De ha közönyt lát, érdeklődni kezd;

Asszonytermészet; ismerjük mi ezt.

Azt akarom, hogy vallomást tegyen,

Érezve kínos kéjed', szerelem!

TÁRSALGÓNŐ

Csakhogy kisülhet szívfogósdija,

S akkor hiába minden taktika.

LORÁNT

Ha ön elárul...

TÁRSALGÓNŐ

Szükség erre nem lesz.

A báróné minden, csak nem szerelmes.

Elmondtam az utasítás szerint,
Hogy ön minden öt játéknak tekint,
Leirtam mint léhán szeretkezőt...
Annál nagyobb méreg vett rajt erőt.
Toporzékolt, harapta ajkait.
S kikelve arczából, azt mondta -

LORÁNT

Mit?

TÁRSALGÓNŐ

Azt, hogy tuskó van a szive helyén.

LORÁNT

Valóban? Ez pompás! Nő a remény.

TÁRSALGÓNŐ

S a gróf ur ennek még örül s bizik?

LORÁNT

Szivével folytat pert a nő, ki szid.
Ma még villámlik s holnap már kibontja
A szerelem szivárványát.

TÁRSALGÓNŐ

Ne mondja!

LORÁNT

De tudni kell hozzá, a jégcsapot
Színelve, hol a sóhaj nem hatott.
Jolánt a kellő hangulatba hoztam.
Mehet a játék! Föl szerencse, mostan.

TÁRSALGÓNŐ

Tehát a gróf ur még reménykedik?

LORÁNT

Ha a kisasszony, mint eddig, segít.

TÁRSALGÓNŐ

Nincs foganatja e segédkezésnek.

LORÁNT

Bocsánat, e kérdésben én itélek.

TÁRSALGÓNŐ

De a báróné még ma távozik,
Mert, ugymond, szörnyü mód' unatkozik.

LORÁNT

Igy állunk? Akkor hát ma vagy soha!

TÁRSALGÓNŐ

Van még reménye?

LORÁNT

No, de mekkora!

TÁRSALGÓNŐ

Gróf úr egy hirtelen rohamra készül,
S hogy jönni, látni, győzni fog, merészül
Reméli; *(nevetve)* de a báróné megyen;
Estére túl lesz már völgyön, hegyen.

LORÁNT

Megy vissza?... utazik?... Azt mondom, ő nem
Innen szökik, hanem csupán – előlem.

TÁRSALGÓNŐ

A gróf úr elbizott.

LORÁNT

Látok.

TÁRSALGÓNŐ

De csitt!

Jön a báróné: hallom lépteit.

Társalgónő, Loránt, Báróné

BÁRÓNÉ *(még a veranda lépcsőin)*

Üdvözlöm, gróf, mi fújta önt ide?

LORÁNT *(közönnyel)*

A nyugtalan lélek, mely, mint pihe,
Megállapodni nem tud egy helyen.

Libeg-lebeg föl és le szüntelen'.

A légb'e' nincs számára pihenés,

Viszi, ragadja minden lebbenés.

Bucsúzni jöttem.

BÁRÓNÉ

Utazik?... Derék!

Ép így teszünk mi is ma este még.

LORÁNT

Megunta a falut?

BÁRÓNÉ

Mint ön nemünket.

LORÁNT

Honnan gyanítja ezt?

BÁRÓNÉ

Mert véle tüntet

LORÁNT

Közömbös dolgokkal nem tüntetünk...

(Másra térve.)

Tehát ma egy házzal tovább megyünk?

Méltánylom ezt az elhatározást;

Elernyedék én is szemlátomást,

Mióta itt tapostam port, sarat.

(Kérőleg néz a társalgónőre, a ki a parkban sétálni kezd s csakhamar egészen eltűn; de időközönként látható.)

BÁRÓNÉ *(gúnnyal)*

Csodálatos, hogy eddig is maradt.

LORÁNT

A gazdaság körül akadt dolog.

BÁRÓNÉ

Igy az időt elölte valahogy,

Nekem nem volt rá módon, eszközöm,

Hogy perczre is kifogjak bőjtömön.

(Különös hangnyomattal.)

Házam tájára egy lélek sem tévedt,

Csak koldusok s éhes vándorlegények.

LORÁNT *(mint a ki semmit se vett észre)*

Fogadja, báróné, részvéteimet;

Mert a mit egyedül átszenvedett,

Tanúim a henyélő inasok.

(Az országút felé mutat.) Én is bőven tapasztalám amott.

Egy helyhez nőttem, mint nyirkos falon

Penészvirág. De félek, úntatom,

Önnek beszélve el mindezt, ki szintén

Kivágyott a világ zajába, mint én.

BÁRÓNÉ

A férfi még könnyen segít magán;

Ha úgy akarja, néki nincs magány.

Ellátogathat ide vagy oda,
Ha jónak látja.

LORÁNT *(tettetett csodálkozással)*

De ugyan hova?

A bírónál itt nincsen úr nagyobb,
Kivéve a tanítót s a papot.

BÁRÓNÉ

Ön férfitársaságok kedvelője?...

LORÁNT

Ha szép asszony hí, sem futok előle.

BÁRÓNÉ

De bolygójává sem lesz?

LORÁNT

Fájdalom,

Ki nem cserélhetem véralkatom'.

Azért szeretem úgy az idegent,

Mert változó föld új ingert jelent.

S nincs olyan ország, nincs oly szép vidék,

A mely ne űzne mást is látni még.

BÁRÓNÉ

S hová megy most?

LORÁNT

Mig tart a szép idő,

Svájcban kalandozom s onnan dicső

Itáliába vagy Párizsba térek,

Hol sokfélék az arczok, gyors az élet.

BÁRÓNÉ *(ingerülten)*

S tegyük hozzá, hol könnyen kaphatók:

Jószívü hölgy- és kommunista-csók.

(Magát összeszedve.)

Egyébiránt programmunk egyezik.

Magamat is csak változás hevit.

Könnyű kedély az élet fűszere,

Mert nincs terhünkre s jókedv jár vele.

(Éles gúnnyal.)

Hogy érdeklődném hát a férfiért,

Ha, mint az egyszeregy, száraz s kimért?

LORÁNT *(látszólagos elragadtatással)*

Ah, asszonyom, beh szívemből beszél!
Gondolatlanul röpít könnyű kedély.
Valómnak egy hely bárhogy megfelelt,
Ha válni kellett, nem voltam levert.
Le nem bilincselte; mert meg nem szokám.
Vigan jövék és könnyen távozárok.

BÁRÓNÉ

Látszik, nem ismeré a nők javát.
Könnyen veszített, mert könnyen talált.
Eladó lányokban bővelkedik
Párizs, ez pótlá veszteségeit.
Igy agglegény maradt.

LORÁNT

Nem, asszonyom!

Himennel még jó lábon áll korom.
Vigan hordom harminchat évemet,
S megnősülök, ha majd komoly leszek.

BÁRÓNÉ *(elfojtott dühvel)*

Himennel, majd ha szíve elkopott,
Kibékül, mint az éggel a cocotte.

LORÁNT *(nyugodtan folytatja)*

Igaz ugyan, van egy nagy bökkenő...
És lesz-e nő, olyan tökéletes,
Oly hű, hogy férjhűségre érdemes?

BÁRÓNÉ

Csupán egy?

LORÁNT

Az a kérdés, lesz-e nő,

Ki nyugtalan természetem' kiállja,
S magát ily kínos áldozatra szánja.
A kiket eddig láttam, – hejh, pedig
Láttam nyugatit, délit, keletit! -
Vagy harisnyát foldozva otthon ültek,
Gágogva jártak s azt hitték, repülnek.
Vagy hiuságnak, percznyi vágnak éltek:
Csábítva jóbarátot, csalva férjet.

BÁRÓNÉ

Ejh, gróf, a nőkhöz, látom, hogy nem ért.

Tán nem lelt eddig csak libát s ledért;
 De meglehet, hiszem, lesz még idő,
 Hogy megtéríti egy valódi nő,
 Asszony, félig tűz, félig röpke lég
 S lassú, szelid láng, hogyha feleség.
 Akkor, tudom, más elvet vallana!
 Ugy képzelem, higany-véralkata,
 Mihelyt a jegygyűrű ujján ragyogna...

LORÁNT

Mint hévmérőben összezsugorodva,
 Nem állna meg fagypont alatt csupán?...

BÁRÓNÉ *(sértődve)*

Hogy ily gyöngédtelen, még nem tudám.

LORÁNT

Ah, érzem, hiú minden remény!
 Már sok mindent megkísérlettem én.
 Örök szeszély üz, hajt, kerget tovább,
 Mint a regék bolygó hollandiját.

BÁRÓNÉ *(élénken)*

Ez aztán a váratlan fordulat!
 Tehát ön női hűséget kutat?...
 Így hát mégis van célja életének?

LORÁNT *(hidegen)*

Csak rossz hasonlat volt. Célom, hogy élek.

BÁRÓNÉ *(nem bírja magát tovább türtőztetni)*

Inkább legyen képmutató világfi;
 Hogy szíve tapló, minek azt kitárni! *(Eltűnődve.)*
 Egykor pedig más színben állt előttem.

LORÁNT

Abból a korból régesrég' kinőttem.
(Fölveszi az eldobott bokrétát.)
 Tekintse e szegény virágokat.
 Gyűröttek, porlepettek, sárosak.
 Szinük, mely természettül szép fehér:
 Most szürke; hullong róluk a levél;
 Óh, mert alig tárták ki keblüket,
 Egy kéz, amelybe' nincs könyörület,
 Hogy bárki lába eltíporja őket,
 A porba dobta büszkén, megvetőleg.

BÁRÓNÉ

Ha nem tudnám, tréfál, szégyenleném,

Hogy az az ócsárolt kéz az enyém.

Ugy van; de ezt a vádat – kész vagyok

Elnézni; legalább nem untatott.

(Midőn Loránt mozdulatot tesz, hogy a bokrétát visszaadja.)

Csak tartsa meg. Ments' ég, hogy visszakérjem;

Fonnyadt virág jól áll az ön kezében,

Meg' aztán kell is rózsa itt, ahol

Odvában él az ember, mint bagoly.

LORÁNT (a bokrétát leteszi az asztalkára)

S ezért dobá el?

BÁRÓNÉ

Nem csupán ezér'.

A rózsa is, ha mindennap fehér,

Közömbös lesz, később kiállhatatlan.

A kertészem boszant így öntudatlan'.

Hogy a legszebb virág az én szemembe'

A fehér rózsa, bölcsen kieszelte,

S most ily bokréta mindennap kijár.

Hogy úntat, csoda-é?

LORÁNT

Eldobni kár!

BÁRÓNÉ

No lám, ön, aki nőekkel nem törődik,

Hervadt rózsák lovagjává szegődik.

Nevetnem kell, hogy egy poros virágra

Több érzést pazarol, mint tiz leányra.

(Fölveszi a bokrétát s egyenkint tépdesi a rózsákat.)

Fehér után fehér következik.

Fehér, fehér, fehér ah, mindegyik!

Bocsánat, önre gondolok, ha látok

Egymás mellett száz egyszínű virágot.

Egyféleség nem vonz tartósan engem;

Csak tarkaság virágban, érzelemben.

(Mikor a bokrétából már csak egy szál rózsa maradt a kezében, ezt leteszi az asztalkára.)

LORÁNT

Vagy rózsanyelvre fordítván a szót:

Fehér s piros egymás mellé valók?...
(Az eltépett rózsákon feledve tekintetét.)

Szegény bokréta!

BÁRÓNÉ

Kedve van talán

A porból összeszedni?... Kész talány

E nagy részvéte.

LORÁNT

Én is azt hiszem;...

De rózsát látva, gyöngé lesz szívem.

Mindíg szerettem a virágokat.

Oly szépek, oly szelídek, bájosak:

Kaczér nincs köztük, sem divat-beteg;

Közönyt, álkedvet egy se szenvedeg.

Láttatni titkosan nem vágyakoznak;

Elrejtve, bokrok közt is illatoznak.

Éltük rövid, de nyár van azalatt,

Mig ők a nap felé mosolyganak.

S ha jó az ősz, a rózsza-hullató:

Sohaj, sirás tőlük nem hallható.

Haláluk oly nyugodt, olyan szelid;

Tán elhervadni is gyönyör nekik.

(Az egy szál rózsát észrevétlenül elveszi az asztalkáról.)

BÁRÓNÉ

Oh, a virágok bátran téphetők!

Harag nélkül, szelíden vérezők.

LORÁNT

Nem úgy! Rózsának is van tövise,

S megszúrja azt, ki durván tépi le.

BÁRÓNÉ

Hogy érzeleg!... Jellemzi e vitát:

Szívben sivárság, gomblyukban virág.

LORÁNT

S ha meggyőződnek, hogy szívem beszél így?...

BÁRÓNÉ

Igy szólnék, megfordítva vádam élet:

Ejh, gróf, e szenvedgés mire való!

Bizonykodik, hogy tűztelen, fakó,

Hogy mámor, izgalom nélkül nem élhet,

S mégis rajong, mint egy költői lélek.
Virág kell önnek? Várjon egy kicsit;
Kertemben piros rózsza is virít. (*Menni akar.*)

LORÁNT

Kérem, ne értsen félre, asszonyom!...
A mit mondtam, vissza nem vonom.
Óh szépek a virágok mindenütt,
Hanem tüntetni nem szabad velük.

BÁRÓNÉ

Szeszélyemet elégitem ki csak,
Hisz még nem is láttam rózsáimat.
(*Néhány lépést tesz a kert felé.*)

LORÁNT (*utána siet*)

Méltán mulat most felsülésemen.
Hiába, nem jól érzékenykedem.
Bevallom hát: csak alakoskodám;
Nem érzeleg a szív, a mely pogány.

BÁRÓNÉ

Az, az! (Ismét néhány lépést tesz előre.)

LORÁNT (*folyvást a nyomában*)

Hová megy?

BÁRÓNÉ

S ön nem tart velem?

LORÁNT

Napernyő nélkül? Ezt nem engedem.
Majd megyek én, vagy tán még egyszerűbb.
A kertész hozzon -

BÁRÓNÉ

Nem, magunk tegyük...

LORÁNT (*fokozódó zavarban*)

Tán a kisasszony?

BÁRÓNÉ

Óh, milyen konok!

Hát bántja önt, ha én rózsát hozok?

LORÁNT (*mentő ötlete támad*)

Látom, hogy szólnom kell jó ügyemért,
Különben mást hisz rólam s félreért.
Mert én dicsértem a virágokat,

Ön rózsát készül hozni, pirosat
S hajadon fővel, napernyőtlenül,
Nem kérdve, keze, arcza, hogy lesül,
Tervének oly mohón indult neki,
Hogy azt kell hinnem, kedvemért teszi.

BÁRÓNÉ (*hirtelen visszatér*)

Mit mondott? Hát nem vette észre rég,
Hogy kedveért még semmit sem tevék?...

LORÁNT (sóhajt, de könnyebbülten)

Sajnos való! -

BÁRÓNÉ

S hogy épen a virágok
Inthették volna -

FORDÍTÁSOK

Éjféli számvetés

– Baudelaire -

Mikor éjfélt ver az óra,
Számadásra hí bennünket,
Hogy a napot, a letűntet
Használtuk-e némi jóra?
Mai napon, – volt reá ok;
Tizenhármas péntek épen -
Bár uszunk a bölcsességben,
Ugy éltünk, mint a pogányok.
Letettük, mint léhűtő nép
Jézust, a legigazabbat,
Mint élősdit, kit a gazdag
Kéznél tart, hogy élczelődjék.
Mint az ördög cimborái,
Hogy a csürhét meg ne bántsuk,
A mi kedves, azt gyaláztuk,
S nem mertük a büntet utálni.
A tévedő gyöngeséget,
Hódolva a butaságnak,
Bikaszarvas homlokának,
Meggyötörtük mint peczérek.
Csókot hánytunk a pizsoknak,
Nyegleséget ünnepeltünk,
S főleg abba' telt a kedvünk,
Hogy öleljük, a mi rothadt.
S végre, ennyi léhaságot
Hogy lehessen mibe ölni,
Lantot büszkén pengetők mi,
Kiknek híre abban áll, hogy
A hivságot magyarázzák:
Ittünk szomj és ettünk éhség

Nélkül... fődj be vak sötétség.
Fújjuk el már azt a lámpát!

Mért oly sápadt...

– Heine -

Mért oly sápadt a rózsa ma
Óh, mondd meg, édesem?...
Zöld fű közül az ibolya
Mért nem cseveg velem?
Miért oly bús, oly kedvtelen
Ma a pacsirtadal?
Mért oly sötét a föld nekem
Ma mint a ravatal?...
Mért vonja ködbe a mezőt.
Mért oly borús a nap?
Mért tölti el a levegőt
Ma ez a kripta-szag?...
S hogy magam is oly bús, alélt
Vagyok, mi lehetett?
Óh, mondd, szivem drágája, mért
Hagytál el engemet?...

Mennék aludni már

– Drammor -

Mennék aludni már
A halmok oldalába;
Hol a dús fenyves áll,
Lehullni könnyben ázva,
Mélázní édesen
Kék fellegen,
Ha a nap éjre vált...
Mennék aludni már.
Óh, drága gondolat,
A mi volt elfeledni!
És lázas arczomat

Zöld fű közé temetni.
Köröttem semmi zaj.
Még egy sohaj...
S elringat a halál...
Mennék aludni már.
Vágy és remény között
Virasztottam sokáig;
De mind elköltözött!
Elértem a halálig.
Ti égi csillagok,
Nem jajgatok;
De hol a fenyves áll,
Mennék aludni már...

A könny vigasza

– Goethe -

Óh szólj, miért szomorkodol
Ez örömnépben?
Könyes szemed mutatja, hogy
Sirtál keservesen.
»S magamba' hogyha sírtam is,
Csupán az én bajom;
A könny csitítja búmat el,
Enyhíti bánatom!«
Jer, hí a vig baráti kör;
Óh jer, s örülj velünk;
S akármit is veszített szived,
Mondd bátran el nekünk!
»Ti vígadtok s nem sejtitek,
Mért sajn e bús kebel!
Ah nem, bárhogy' hiányzik is,
Dehogyan vesztettem el!«
Ugy hát szedd össze jómagad,
Véred még ifju, hő,
Korodban él még a remény,
S a bátor tetterő.

»Ah, nem, azt el nem érhetem,
Nagyon távol ragyog!
Oly messze fönt, s oly édesen,
Miként a csillagok!« -

A csillagért nem epedünk;
Fényin gyönyörködünk,
És tiszta, holdas éjszakán
Sugárán csügg szemünk.

»Igen, sugárán csügg szemem,
Nem egy szép éjjelen.
Hagyjátok folyni könnyemet,
A mig könnyem leszen!«

»Szavonarólá«-ból

– Lenau -

Az ima béke-balzsamával
Istenbe víg elolvadás;
Uristenünk örök dalával
A legbensőbb összhangzás.

A meddig itt küzdködve vérzünk,
S a béke mint hajnal leszáll,
Sajogva legmélyebben érzünk,
Legbensőbb eszme a – halál!

Ha a világ mézes beszéde
Elégített ki, bókola,
Fejedre végromlást idéze,
Judási szája csókola.

Kettő a lélek paripája:
Egy jó és egy haszontalan;
Maga mint gazda ül reája
S lovával összeforrvan.

Szerelmünk csókokat nem olvas;
A hős ellenre nem tekint;
Szakad a mennyből záporomlás,
Hogy a föld meg sem issza mind.

Sok a botrány, tagadhatatlan,
S gabszág e széles földtekén;

De czudarabb dolog alig van,
Mint a lator, bíró levén.
Megy a vándor sötét vadonban,
Kezébe fogja fegyverét;
Ellopja a zsvány azonban
S orvul hasítja meg fejét.
Te képed, ó törvény, e szablya!
S a bíróság mi volna más:
Erdőkön lappangó haramja,
S csapása a halálcsapás!

Lenóra

– Bürger balladája -
Lenóra virradat felé
Nehéz álombul ébredt:
»Holt vagy-e Vilmos, hűtlen-é?
Meddig remegjek érted?«
Frigyes király hadához állt
És Prágában táborba szállt
S bár irni elfogadta,
Hogy él, jelét sem adta.
Elúnva császárné s király
Hadat viselni, végre
Lecsillapult a dacz, viszály
És helyreállt a béke.
S harsány zenére dob pereg
S vidáman a dalos sereg,
Galyt tűzve fővegére,
Családi körbe tére.
És vége-hossza nem szakad
A tóduló tömegnek
S gyerek, szülő, mind ott szalad,
Egymásnak integetnek.
»Ó végre!« mond gyerek s anya,
»Üdvöz!« sok örvendő ara.
Csak a szegény Lenóra
Vár h'jába kézfogóra.

A csapaton végigfutos
Kérdezve sürgetősen;
De róla, rossz hirt, jót se hoz
Egyik jövő-menő sem.
S midőn átment a víg sereg,
S tét haját tépdeste meg
S örülten hadonászva
A földet üti, rázza.
Éd's anyja is hozzászalad:
»Uram, segíts! mi lelte?
Jó gyermekem, türtesd magad!«
S remegve átölelte.
»Anyám! elveszve mindenem!
Egész föld semmi már nekem!
Szánalma nincs az égnek,
Óh, jaj, nekem szegénynek!«
»Jézus segíts, óh légy velünk!
Mondj lány egy miatyánkot!
Majd megsegít jó istenünk,
Megkönyörül atyánk ott!«
»Anyám, anyám, hiú remény!
Ne hidd, az isten is kemény!
Ez haszna hát imámnak?
Mér' nem maradt magának.«
»Jaj, óh! imádjad az atyát,
Ki gyermekét segíti.
Szentségben adja vigaszát,
Bősz lángodat lehűti.«
»Anyám, anyám, keservemet
Szentség se gyógyíthatja meg!
Szentség olyat nem éltet,
Ki megveti az éltet.«
»Halld lányom, hátha elfeledt
Magyar hazába' távol
S felvéve ottan új hitet,
Bűnös szerelmet ápol?
Hagyd el, felejtsd, a hithagyott
Mebánja még, hogy elhagyott;
Gaz lelke más világon
Nyugalmat sose várjon.«

»A veszteség csak veszteség!
Anyám, de árva lettem!
Reményt nem ad se föld, sem ég,
Jaj, minnek is születtem!
Aludj ki, húnyj el, életem,
Fogadj be, mély, sötét verem!
Szánalma nincs az égnek,
Óh, jaj nekem szegénynek!«

»Jaj, magzatoddal, szent egek!
Ne menj bíród elébe!
Uram, magán kívül fecseg,
Ne tudd be bűn helyébe!
Felejtsd a bajt, mi földön ért,
Imádkozz' lelki üdvödért
És lelked igazában,
Nem lesz jegyes hijában.«

»Anyám! mi nékem már az üdv?
Anyám! mi a pokolkín?
Ő nála, nála van csak üdv
S Vilmos hiján pokolkín!
Aludj ki, húnyj el, életem,
Fogadj be, mély, sötét verem!
Ő nélküle se földön
Se túl ne leljem üdvöm!«

Igy készte vad kétségb'ésés
Egész testén remegni
És vakmerően istennel és
Irgalmával perelni.
Kebletét vérig roncsolta szét
És törte, törte két kezét,
A míg a néma égbolt
Csillagborítva nem volt.
És hallga! kün nagy trapraprap!
És mintha ló kaparna;
S csörögve egy lovas lecsap.
Lépcső van ott s a karfa.
És hallga! ki csöndíte kint?
Halkal, kicsit, csiling! csiling!
S majd érthetőn e szózat
A bolthajtáson áthat:

»Hamar, hej! Nyiss kaput, babám!
Alszol-e, vagy virasztasz?
Hogyan vagy és gondolsz-e rám?
Nevetsz-e vagy siratgatsz?«
»Te vagy?... Ily késő éjjelen?...
Zokogtam érted szüntelen,
Mit kelle elviselnem!...
De hogy' jövél, szerelmem?«
»Nem nyergelünk csak éjszakán,
Csehországból ügettem.
Érted jövék, kedves babám,
Megyünk ma mind a ketten!«
»Ah Vilmos, előbb jer be csak!
Sövényt zúgó szél szárnya csap,
Szelet, fagyot, szerelmem,
Feledni fogsz ölemben!«
»Hagyd zúgni, csapni, jer hamar
Hadd zúgjon a sövényen!
Sarkantyú csörg, lovam kapar,
Nincs késni engedélyem.
Siess, ugorj', kösd fel ruhád',
Hamar mögém s karolj csak át!
Száz mérföldet befutni,
Ma kell nászágyba jutni.«
»Ah, száz mérföldön át ma még
A nászi ágyba vinnél?
Halld! a harang zúg, hallga még...
S az óra tizenegynél.«
»Imitt, imott! a hold velünk,
Mi és a holt gyorsan megyünk.
Fogadj, ma célta találunk
S ketten nászágyba' hálunk«. -
»Vaj' merre van hálószobád
És nászi ágyad ebbe'?«
»Távol... kicsiny... hűs, nyugtot ád!...
Hat deszka két kisebb!« -
»S van ott helyem?« – »Neked s nekem:
Hamar, lovamra, kedvesem!
A násznép vár arámra
Nytott kis kamarámba'!«

A lány egyet ugorva hát
Szökött a paripára;
Füztől két líliomkarát
Lovagjának nyakába.
S port rúgva mint a szélroham
Futnak, velük föld, ég rohan,
Hogy ló, lovas zihálnak,
Kő-kova szikrát hánynak.
És jobbra-balra és körül
A tárgyak jönnek, tűnnek,
Hegy-völgy, erdő, mező röpül,
A hidak dübörögnek.
»A hold világa, nézd, mi szép...
Igy száguld a halotti nép.
Félsz rózsám a halottul?« -
- »Nem, nem; de hagyd halottul.«
Mi cseng? mi kong? ki énekel?...
Várjuk mit röpkedének?...
»A testet hadd temessük el«
Szól a halottas ének.
S közelg egy éji gyászsereg,
Koporsó, gyásypad van velek.
A dal olyan valóban,
Mint brekegés a tóban.
»Éjfél után hantoljatok
Gyászhang, harang szavára!
Ifjú arámmal vágatok
A nászi lakomára!...
Egyházfi, hozd a kart; jövel
S a nászi dalt dörmögjed el!
Pap, jöszte, ágyba vágyunk
S csak áldásodra várunk!«
Csitt dal, dana... Pad eltűnik...
Engedt parancs szavának
És lótvá-futva követik
Nyomát a paripának.
S port rúgva mint a szélroham
Futnak, velük föld, ég rohan,
Hogy ló, lovas zihálnak,
Kő-kova szikrát hánynak.

És jobbra tűnt és balra tűnt
Fa, róna hegytetővel.
És balra, jobb– s meg' balra tűnt
Falú, város mezővel.
»A hold világa, nézd, mi szép...
Igy száguld a halotti nép.
Félsz rózsám a halottul?«
– »Nem, nem; de hagyd halottul.«

Ni ott; ni a vesztőhelyen,
Kerék körül forogva,
A félhomályba' megjelen
Egy nép, mint árny inogva.
»Csak ide, ide! lenge nép!
Kövesd lovam', te csőcselék!
S alunni ha ledültünk,
Tánczolj vigan körülünk.«

S az éji nép, huss! nyöszörög
Suhogva, zúgva hátul,
Mint száraz, sárga galy zörög
Bokron, ha vált a fátul.
S port rúgva mint a szélroham
Futnak, velük föld, ég rohan,
Hogy ló, lovas zihálnak,
Kő-kova szikrát hánynak.

Hogy' fut a holdsütötte tér,
Hegy, róna hogy' tűnék el!
Repül mit csak a szem beér,
A csillagok az égge!
»A hold világa, nézd, mi szép...
Igy száguld a halotti nép.
Félsz rózsám a halottul?«
– »Nem, nem; de hagyd halottul.«

»Pej! hallom a kakas szavát...
A homok is fogyóban...
Hajnalt orontok, éj lejárt,
Szaladj pej vágtatóbban!
Czélunkat értük... végezésnk!
Az ágy kitérül már felénk!
Lám, gyors a holt futása!
Czélunk ez, bárki lássa!«

Eresztett gyepelével legott
Vasrács elébe futnak.
Vesszősuhintás felnyitott
Reteszt, zárt; ott bejutnak.
S az ajtószárny nyikorgva nyil
Sirhantokon megy, mint a nyil,
Útjok s a hold sugára
Sírkőre süt s fejfára.

Nini! egy pillanat se múl,
S jujh! rémesen, csudásan
Lovas ruhája szertehúll,
Mint tapló korhadásban;
S üstöktelen, czibaktalan
Lesz koponyája hajtalan;
Csontváz porond órával,
Vigyorgó váz kaszával.

Pej fú, ágaskodik vadúl,
Tűz, szikra jön belúle;
S alattok, pillanat se múl,
Eltűnt, alámerüle.
Üvöltés a magasba' fent,
Nyöszörgés a sirokba' lent.
Lenóra borzadozva
Küzd, halni még habozva.

Holdfénybe' most a szellemek
Egymást körülkarolva
Sebes körtánczba' lejtének,
Suhogva és dalolva.

»Halálig tűrd keservedet!
Úristen ellen nincs pered!
Már túládál a testen,
Irgassa lelked isten!«

A távolban

– Lenau -

I.

Távol, idegen helyen
 Tépem ezt a rózsát.
 El is vinném szívesen,
 Édes lányka, hozzád.
 De míg oda juthatok,
 Elrepül sok óra
 S hervadt lészen és halott,
 Mert siet a rózsza.
 Óh, ne hagyd el kedvesed'!
 Ne menj tőle messze.
 Csak a meddig elviszed
 A rózsát kezvedbe';
 A meddig a fülmile
 Fészkeből kirebben,
 Vagy a meddig éneke
 Hangzik a közelben.

II.

Sietős és hervatag
 Rózsza és az ének,
 Mint rózsálló ajakad,
 Mint zengő beszéded.
 Dőreség volt, dőreség
 Perczre is veszítnem
 Ajkad egy lehelletét,
 S a fényt szemeidben!
 Most a rózsza, csalogány
 Vérem' egyre szitja;
 S futva futnék, drága lány,
 A te karjaidba.

Helenához

– Poe Edgar -

Csak egyszer láttalak – sok év előtt
 Szép nyári éjszakán. A teli holdból,
 Mely, mint lelked, fel a magasba vágyván
 Meredek útat tört az ég ivén,
 Ezüst, selyemlány fátyol hullt alá,

Szent békével, szenderrel s homálylyal
A fehér rózsák fölemelt fejére,
Kik százával virultak ott a kertben,
Hol a szellőcske is csak lopva rezdül, -
A fehér rózsák fölemelt fejére,
Kik meghaltak szelíden mosolyogva,
Kábultan áthalad s szent közeledtől.
Fehér ruhában ibolyák között
Álltál te. Bűvös holdfény hullt alá
A fehér rózsák fölemelt fejére
S tiédre, melyet fölemelt a bánat!
Nem a sors volt-e, mely ez éjszakán
(A sors, vagy más néven: a fájdalom)
Ide hozott a kertajtóhoz engem,
Hogy szívjam édes rózsák illatát?
Csend volt, mély csend. Aludt a csúf világ,
Csak én s te nem. – Rád néztem és maradtam,
S eltűnt előlem minden más dolog.
A kert bizonynyal meg volt babonázva!
A hold bágyadt gyöngy-fénye kialudt.
A gyep-padot, kigyózó utakat,
A csöndes fákat és virágokat
Nem láttam. – Még a rózsailat is
Meghalt a lég lány karjai között;
És minden eltűnt, csak te nem – te is -
Csak szép szemedből nem az égi fény,
Csak szép szemeid lángja, lelke nem.
Csak őket láttam; – ők voltak világom;
Csak őket láttam; – őket sem soká; -
Csak őket láttam, – mig a hold letűnt.
Oh mily sötét mélységű titkokat
Pillantottam meg e gyémánszemekben!
Mily mély keservet szárnyaló reménnyel!
Királyi becsvágy nyugvó tengerét!
Dacz, büszkeség sötét mélységeit,
S mindennél mélyebb, szédítőbb szerelmet!
S a teli hold aztán alá hanyatlott.
Nyugat sötét felhői eltakarták,
És mint kísértet szellem-fák között,
Te eltűntél! Csak szemeid maradtak,

Ők el nem tűntek, nem tűnhetnek el.
 Utamra fényt hintettek akkor éjjel,
 S nem hagytak el, mint ah! reményeim,
 Utánam jönnek, éltemet vezérlik, -
 Szolgáim: ők, és rabszolgájok: én;
 Hivatva engem fénybe, lángba vonni,
 S az én kötelmem égni, fényleni,
 Szent tűzeiktől megtisztulva lennem
 És megszentelve égi fényük által:
 Szépséggel árasztják el lelkeimet.
 Letérdelek a csillagok elé
 Álmatlan éjek bús csendjében én
 S még akkor is, ha a nap fenn ragyog már,
 Ők fénylenek, mint hajnalcsillagok;
 A fényes nap sem oltja őket el.

A pap családja

– Heine -

A halvány őszi holdon
 Csügg egy felhődarab.
 A temetőn magában
 Áll csöndes papi lak.

Az anya bibliázik;
 Fia se lát, se hall;
 Öregebb lánya álmos, -
 És szól a fiatal:

»Ah istenem, beh szörnyen
 Unjuk magunkat itt;
 Csak hogyha temetés van,
 Láthatni valamit.«

Hiszen, – felelt az özvegy, -
 Csak négy haláleset
 Fordult elő, mióta
 Apátok oda lett.

S az öregebb lány ásit:
 »Hát veszszek éhen itt?

A gróf gazdag s szerelmes,
Tudom, ő megsegít!«

Kaczajba tör ki bátyja:
»Tudok vadászokat,
Kik az aranyvarázsra
Majd rátanítanak.«

S a bibliával anyja
Sovány arczába lök.
»Zsivány akarsz-e lenni,
Elátkozott kölyök!«

Az ablakon koczognak,
Egy vézna kéz beint.
Fekete papruhában
Holt apjok álla kint.

Bürger epigrammjaiból

1.

Ha rágalom megcsipdesett,
Szolgáljon vígaszul tenéked:
Az a gyümölcs legízesebb,
Melyen darázsok csipkedének.

2.

Van a világon sok számár, ki
A csalogányt ohajtja látni,
A mint lisztes zsákot czipel.
Mi joggal, nem tudom, mivel
Csalogány nem kívánja egy sem,
Hogy a számár is énekeljen.

3.

Panasz kel így meg úgy gyakorta
Fenhéjázó, gőgös nagyokra.
Alábbszállítnák ők e büszkeséget,
Mihelyt ti nem csúsznátok, mint a féreg.

4.

A mig van egy ép tagja, mellyel
Megszerzi kenyérét, a tisztos ember

Az alamizsnát addig vesse meg.
 S ha ezt is elveszíti végre:
 Legyen rá mersze, büszkesége
 S éhezze át az életet.

Dalok a nádasból

– Lenau -

I.

Alkonyodik oda által,
 Pihenőre száll a nap.
 Lomha fűzek, lombos ággal
 Tó vizébe hajlanak.
 Elszakadtam kedvesemtől;
 Most hullas, szem, sós vizet.
 Im' a fűz, a méla, rezdül;
 Szélben a nád zúg, zizeg.
 Tiszta fényed éjszakámon
 Távolról is átragyog.
 Így rezegnek át a nádon
 A mennybéli csillagok.

II.

Felleg gyúl az alkony-égen,
 Keble zúgva megszakad;
 Panaszos hang kél a szélben:
 »Csillagod, tó, hol maradt?«
 Keresik a fényt a szellők,
 Felborzolva a vizet...
 E borongást, ezt a felhőt
 Már te föl nem derited.

III.

Lopva bolygok este végig
 Titkos erdő-ösvényen;
 Ki, a pusztá nádas-érig,
 S hogy velem vagy, képzelem.
 S a bokor, ha elsötétül,
 S zúg a nádas, rezg a tó:

Oly bús minden; enyhülésül
Sírni, sírni volna jó!

Tiszta hangod lágy zenéje
Leng körülém, azt hiszem;
S éneked a tó vizébe
Merül halkan, szeliden.

IV.

Esthajnal. A nap
Nyúgovóra tér.
Felhős ég alatt
Nyargalász a szél.

Villámlik vadul,
Dörg irtóztatón,
Röpke fény vonul
Gyorsan át a tón.

Vészes ég alatt
Lelkem látni vél.
Hosszu hajadat
Lengeti a szél.

V.

Méla holdfény lejti tánczát
A tó síma tükörén,
Sápadt színű rózsalánczát
Fonva a zöld sás közé.

Túl a dombon a sötétbe
Szarvasok tekintenek;
Itt egy szárny halk libbenése,
És a nádas megremeg.

Sírva kell a földre nézmem;
S képed' lelkem mélyin át
Halkan átvonulni érzem,
Mint egy csöndes estimát.

Csöndesen légy!

– Düringsfeld Ida -

Érzelmid' soha el ne áruld.
Csak csöndesen, csak csöndesen légy!
Minek biznád az emberekre
Szived üdvösségét, keservét?
Fájdalmadban nem vesznek ők részt,
Örülni véled sose fognak.
Nyisd meg szived' inkább az égnek,
Napnak, virágnak, csillagoknak.
Nap, ég, virág, előbb megértik
Szivednek titkos gerjedelmét.
Azért, ha emberek között vagy,
Gondolj reám és csöndesen légy!

Útszéli erdő

– Lenau -

Útszéli erdő, költeményed.
Túrnöd kell, ha legszebb, legősibb
Fájához disznócsorda téved
S rőfögve hozzádörgölődzik.

Isten ha volnék én

– Sully-Prudhomme -

Isten ha volnék én, a halált a sírba
Kergetném; az ember üdvben élne békén.
Ha csak nem örömtül, szemünk sose sírna,
Isten ha volnék én.

Isten ha volnék én, nem teremne héja
A gyümölcsnek; féreg nem rághatna kérgén;
S a munka mi volna?... Az erő játéka,
Isten ha volnék én.

Isten ha volnék én, örökös tavasz-nap
Ragyogna, leánykám, az ég tiszta kékjén:
Csak téged hagynálak a mi most vagy, annak,
Isten ha volnék én!

Lenau hattyudala

Ha eltűnik léted java,
Nem térhet vissza többé:
Nézd a folyót, hol habra hab
Tolul s merül örökké.

Oh nézd soká, oh nézd merőn
Ez lesz könnyebbülésed.
Habár szivedből vakmerőn
Minden vigaszt kitéptek.

Oh nézd merőn, nézd szüntelen,
Mig könnyeid kihullnak
S átködlük rajtuk csöndesen
Múltad, mint alkonyult nap.

Álmod, ha végig álmodád,
Elringat feledésbe.
S a hullámokkal foly tovább
A lélek szenvedése –